

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

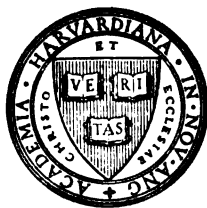
- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

SA3868.32

Harvard College Library

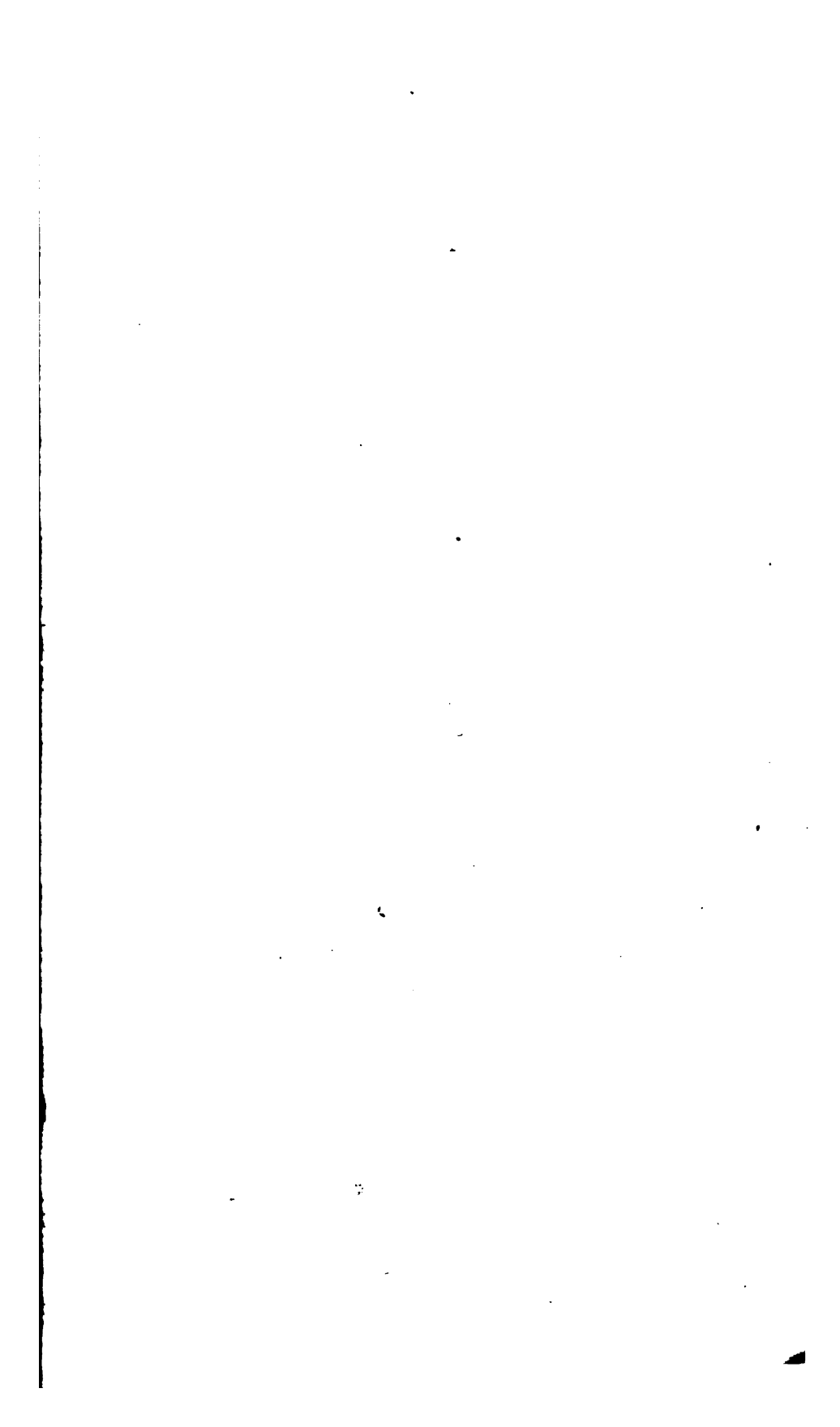

FROM THE FUND

FOR A

PROFESSORSHIP OF
LATIN-AMERICAN HISTORY AND
ECONOMICS

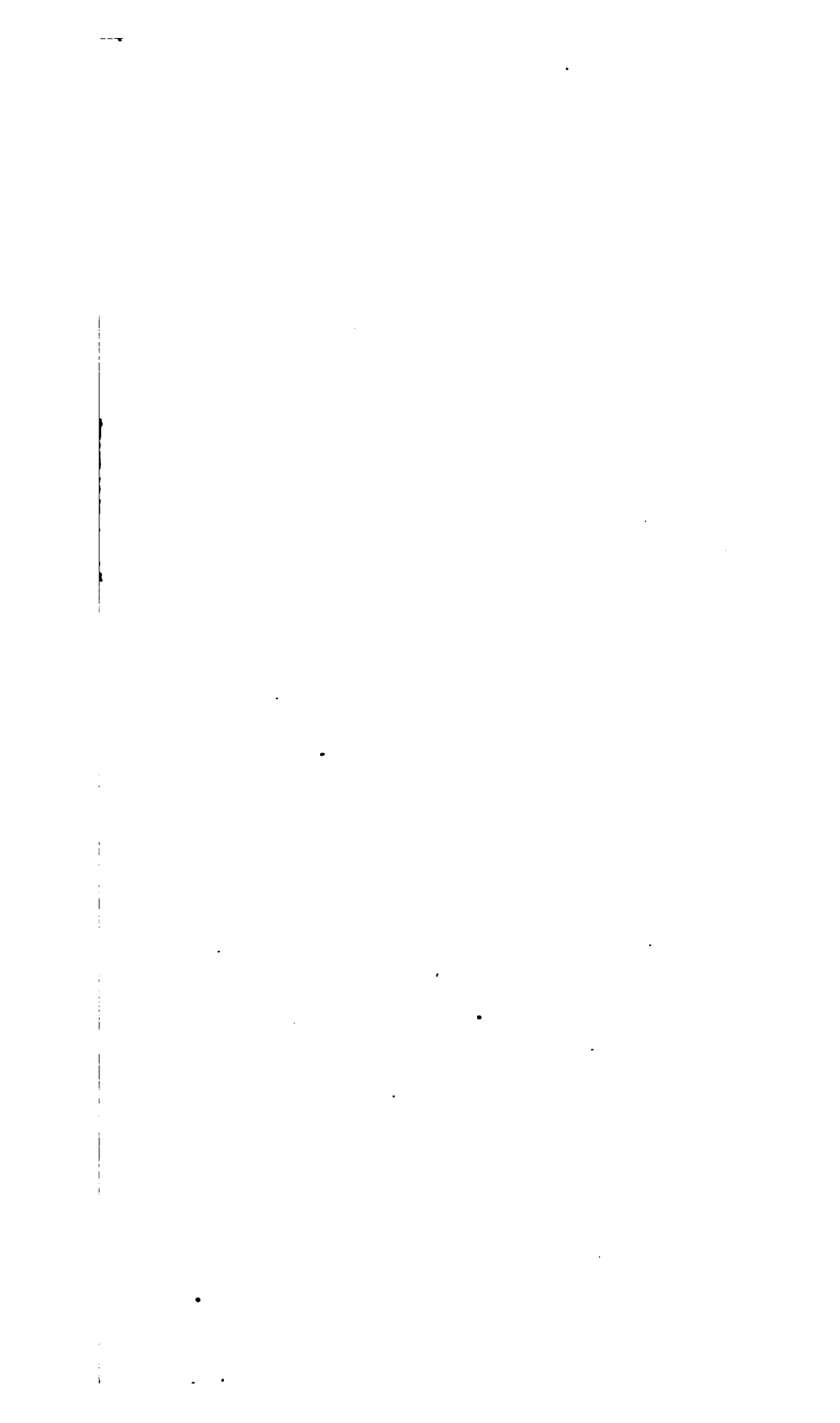
ESTABLISHED 1913

CENTRAAL AMERIKA.

6-1-62

Koorzanger.

Priester.

*Alcalde van een Indiaansch
dorp bij Oud-Guatemala.*

CENTRAAL AMERIKA,

UIT 1832

GESCHIEDKUNDIG, AARDRIJKSKUNDIG EN STATISTIEK OOGPUNT BESCHOUWD.

DOOR J. HAEFKENS,

OUDE-CONSUL-GENERAAL DER NEDERLANDEN IN DE REPUBLIEK.

MET KAART EN PLATEN.

*Van dit op een Nederlandische Drukking
gedrukt Werk is op 11 July 1832 aan het Stads
Bestuur Arie Exmpleman geleend om te zenden
aan de Koninklijke Bibliotheek te 't Hooge
Dordrecht 11 July 1832 Blussé en Van Braam.*

TE DORDRECHT,

BIJ BLUSSÉ EN VAN BRAAM.

1832.

*De Ondergetekende verklaart, dat dit
werk op zamen drukking gedrukt is.*

Dordrecht, 10 Junij 1832.

Blussé en Van Braam

SA 3868.32

HARVARD COLLEGE LIBRARY

AUG 12 1982

LATIN-AMERICAN

PROFESSORSHIP FUND

AAN

ZIJNE MAJESTEIT DEN KONING
DER NEDERLANDEN.

Sire!

*Door Uwe Majesteit vereerd geweest
zijnde met eene belangrijke zending in een
land; hetwelk nog weinig in Europa bekend is,
en dat echter om zoo vele redenen verdient
zulks te wezen, heb ik mij, sedert mijne te-*

rugkomst in het vaderland, bezig gehouden met de vervaardiging van een werk, geschikt om van dat schoone gedeelte der aarde ten minste eenig denkbeeld te geven.

Indien ik gewenscht heb den doorluchtigen naam van Uwe Majesteit aan hetzelfde te verbinden, het was omdat ik hoopte alzoo een gering blijk te geven van de verknochtheid en dankbaarheid, waarvan ik voor Hoogstdezelve doordrongen ben.

Met de uitdrukking dezer gevoelens wel te willen aannemen, zal Uwe Majesteit eene nieuwe gunst betoonen aan hem, die zich met eerbied noemt,

Sirs!

*Uwer Majesteits zeer gehoorzame
Dienaar en getrouwe Onderdaan,*

J. HAEFKENS.

VOORREDE.

Van al de schier onmetelijke bezittingen der Spanjaarden in de nieuwe wereld, was misschien niet ééne zoo weinig bekend als het onder-koningrijk Guatemala. Niet dan in de reisbeschrijving van den engelschen monnik GAGE, die zich in het begin der 17e eeuw in dat land bevonden heeft, en in het werk van den vader REMESAL, of in derzelver afschrijving, kon men eenige gebrekkige berigten omtrent hetzelfde vinden. Het fabelachtige verslag, dat het werk van MALTEBRUN ons, onder andere wonderlijke zaken, van de verwoesting der oude hoofdstad door eene aard-

beving geeft, levert het beste bewijs voor die waarheid op. Het schijnt dat de achtenswaardige aardrijkskundige, ten aanzien van die verschrikkelijke gebeurtenis, uit geene andere bronnen heeft kunnen putten dan uit een werkje, hetwelk te dier tijd in Mexico werd uitgegeven en niets dan een weefsel van de verregaandste overdrijvingen bevatte.

Intusschen verdient geen gedeelte van Spaansch Amerika meer dan dit bekend te zijn. De vruchtbaarheid van deszelfs grond, deszelfs gelukkige ligging, de menigte van rivieren, zijne havens in beide oeeanen, de verscheidenheid van luchtstrekken, dit alles te zamen genomen, maakt hetzelve voor eene snellere ontwikkeling dan eenig ander der nieuwe gemeenebesten vatbaar.

Een driejarig verblijf te Guatamala en vele reizen in onderscheidene provincien, benevens een gemeenzame omgang met de meest opmerkelijke personen des lands, hebben mij een aantal dad-zaken doen vernemen, tot de geschiedenis, de aardrijkskunde en de statistiek van dit gedeelte

der

der groote landangte betrekkelijk, zonder welken kennis de gedrukte stukken slechts onvolledige en verkeerde denkbeelden doen ontstaan. Het werk, dat thans den lezer wordt aangeboden, maakt de slotson mijner nasporingen uit.

Onder de twee laatste genoemde oogenpunten blijft mijn arbeid echter het onvolledigst. Het gebrek aan wetenschappelijke waarnemingen is oorzaak dat de juiste ligging der plaatsen, op weinige uitzonderingen na, onbekend is, en in statistieke opgaven is het land bij uitstek arm. De weinige welke men nog onder het spaansche bewind bezat, zijn *grootendeels* onder de besturen, die elkander sedert hebben opgevolgd, verdwenen. Inderdaad, alle werken nopens dit onderwerp betrekkelijk Spaansch Amerika zijn, en kunnen nog langen tijd niet anders wezen, dan proeven, in welke de getallen, de liggingen enz. van tijd tot tijd moeten worden aangevuld en verbeterd. Het is te betrouwen, dat, terwijl geleerde reizigers zich aan het onderzoeken der binnenlanden van Asia en Afrika

toe-

toewijden , geen hunner , uitgezonderd de baron van HUMBOLDT , tot hiertoe aan de nieuwe wereld , alwaar nog zoo vele zaken van het hoogste belang , zoo wel ten aanzien van oudheden als van kruid- en delfstof-kunde enz. , te ontdekken zijn , schijnt te hebben gedacht . Hetgeen tot het doen van reizen in deze eorden te meer moest aanmoedigen , zijn de veiligheid en het gemak , waarvan men er , althans veel minder dan in de barbaarsche of half-beschaafte deelen der oude wereld , verstoken is .

Indien iets mij in de uitvoering van dit werk heeft in verlegenheid gebragt , dan is het de schaal geweest , waarop hetzelfde moest worden vervaardigd . Wanneer men over een land handelt , hoofdzakelijk ter onderrigting der bewoners van hetzelfde , kan men bezwaarlijk in te veel bijzonderheden treden , want alles wat tot het onderwerp in eenige betrekking staat boezemt hun belangstelling in ; maar de zaak is zeer verschillend wanneer men voor andere volken schrijft . Dezelve willen eene schildering , die hun veelmeer de groote omtrekken dan al de

voor-

voorwerpen van ondergeschikt belang voorstelt. Ik heb gevoeld, dat ik mij in dit laatste geval bevond, en gevolgelyk heb ik alles weggelaten wat mij niet is toegeschenen waarlijk gewigtig of van eenen wezenlyken invloed op het lot des lands te zijn geweest.

Het staatkundige en zedelyke tafereel dat ik heb moeten schetsen, wekt ongetwyfeld de bewondering des lezers weinig op, maar men kan niet ontkennen, dat de kindschheid der maatschappijen een niet min leerzaam schouwspel dan derselver meer ontwikkelde toestand aanbiedt. De weinig achtenswaardige hoedanigheden van de bewoners des lands maken overigens minder een verwijt tegen hen dan tegen de spaansche regering uit, welken stelsel van koloniaal bestuur regtstreeks doelde op het verlammen van alles wat de menschelyke natuur groots en edels bevat. Deze overweging doet zelfs onze bevreemding ontstaan over de gelukkige uitzonderingen op den algemeenen regel die ik met genoege erken te hebben aangetroffen.

In.

Indien ik de plegtige verzekering kan geven, dat de strengste onpartijdigheid, in de besoordeelingen van personen en zaken, welke ik heb gewaagd, mijne pen heeft bestuurd, zoo is het niet mindet waar, dat ik de toepassing van dit grondbeginsel dikwijls moeilijk heb gevonden, en ik ben er verre van af om niet de mogelijkheid te erkennen, dat ik hier en daar kan hebben gedwaald. Bij de behandeling van dergelijke onderwerpen, gevoelt men hoe bezwaarlijk het is, geschiedenissen te schrijven uit het tijdvak waarin men leeft. Schiet alle maatregelen en handelingen worden door de eigenliefde en den partijgeest in een verkeerd daglicht geplaatst; bijna alle oorzaken en beweegredenen, die men aan dezelve toeschrijft, zijn niets minder dan de ware, en deze laatste blijven al te dikwijls in den boezem der handelende personen begraven; de logen, eindelijk, is een voornaam wapen bij de staatkundige kampvechters geworden. En indien deze aanmerking in het algemeen niet van grond is ontbleet, dan is zij zulks vooral niet
in

in het land, waarover alhier gesproken wordt en alwaar de waarheid gewis minder dan ergens elders haren zetel heeft gevestigd. Alles wat ik te dien aanzien dan heb kunnen doen, heeft daarin bestaan om al de denkbeelden en redeneringen te verzamelen die ter mijner kennis zijn gekomen, en de daadzaken voor te stellen overeenkomstig den graad van waarschijnlijkheid, welke mij, ook ten gevolge van mijne bekendheid met velen der handelende personen, is toegeschenen de uitkomst van de aandachtige vergelijking dier gevoelens en redereyningen te zijn.

Overigens geloof ik niet, dat het als te veel gezegd zal worden beschouwd, dat, zoo het werk zich slechts tot de republiek Centraal Amerika bepaalt, de zedelijke en maatschappelijke toestand van dat land, in hetzelfde afgemaald, ook op de andere deelen van Spaansch Amerika, althans in eene groote mate, toepasselijk is, en men dezelve over het geheel geen onregt zal doen met hen volgens de hier gegevene schets te beoordeelen.

BE-

B E R I G T.

De rijkdaalders, waarvan in dit werk gesproken wordt, zijn spaansche, die elk ongeveer 240 centen waardig zijn. Er zijn 8 realen in eenen rijkdaalder.

De arroba is het vierde gedeelte van een centenaar, of 25 spaansche ponden.

De mijlen zijn van 25 op elken graad.

De vara is eene maat van ongeveer $2\frac{1}{4}$ rijnlandsche voeten lengte.

Indiaansche namen zijn overeenkomstig de nederduitsche uitspraak gespeld.

I N H O U D.

<i>Geschiedenis</i>	<i>blz. 1.</i>
<i>Aardrijkskunde en Statistiek</i>	<i>— 322.</i>
<i>Berigt wegens de engelsche kolonie Belize</i>	<i>— 449.</i>

CENTRAAL-AMERIKA,

**UIT EEN GESCHIEDKUNDIG, AARDRIJKS-
KUNDIG EN STATISTIEK OOGPUNT
BESCHOUWD.**

I. Geschiedenis.

De geschiedenis van het land, dat, als spaansche kolonie, den naam van onder-koninkrijk Guatemala gedragen heeft, verliest zich, even als die van alle volken, in eene oudheid, welke men geregtigd is fabelachtig te noemen, vermits de daadzaken, die van dezelve worden verhaald, dikwerf de grenzen der waarschijnlijkheid overschrijden. Eene gewigtige zaak blijkt echter uit die geschiedenis op eene ontegenzeggelijke wijze, namelijk, dat, bij de komst der Spanjaarden, het land niet alleen sterk bevolkt was, maar ook dat deszelfs bewoners eenen aanmerkelijken graad van beschaving hadden bereikt. Het waren geenszins eenige weinige niet talrijke stammen, die, zich slechts met de opbrengst van de jagt onderhoudende, in grenslooze wouden ronddoolden, gelijk dit in de noordelijke streken der nieuwe wereld en in Nieuw-Holland nog het geval is. Het waren integendeel volken in steden

en dorpen gevestigd, die, hoe zeer ook van derzelve alouden luister vervallen, voor een groot gedeelte nog heden ten dage bestaan. Die volken waren door eenen nationalen band vereenigd; zij leefden van de vruchten van den grond welken zij bebouwden, en de kunsten werden door hen beoefend. De legers, met welke zij zich tegen de Spanjaarden hebben verweerd, en die, zelfs dan wanneer derzelver sterkte door de geschiedschrijvers dezer laatste mogt worden overdreven, met het doel om over de ~~dezen~~ hunner natie eenen des te grooteren glans te verspreiden, noodzakelijk zeer talrijk moeten zijn geweest, kunnen reeds van die waarheid ten bewijze strekken, en de oudheden, welke men nog in het land aantreft, bevestigen dezelve op eene wijze, die haar boven allen twijfel verheft. — Het schijnt zelfs, dat die natien staatkundige betrekkingen met het mexikaansche keizerrijk onderhielden, want in oude handschriften, naar de overleveringen der inboorlingen opgesteld, vindt men, dat koning KICAB van den keizer MONTEZUMA de tijding ontvangen had van de aankomst van blanke mannen, die hem overwonnen hadden en toen gevangen hielden, hem Kicab vermanende om op zijne hoede te zijn; ten gevolge van welke tijding die koning werkelijk groote toebereidselen van verdediging tegen de onbekende vreemdelingen had gemaakt. Deze Kicab zelf was de afstammeling van eenen veroveraar, genaamd NEMAKITSCHÉ, die van den kant van Mexico gekomen was aan het hoofd van een groot gedeelte zijner natie, waar-

schijn-

schijlijk op voortgelijke wijze als de aziatifche horden die het romeinſche rijk hebben overſtroombd. Nimakitſché de inwoners hebbende onderworpen, veſtigde drie ſtaten, de voornaamſte waarvan, naar zijnen eigenen naam, Kitſché werd genoemd. Uit dit alles vloeit eene andere niet min belangrijke daadzaak voort, te weten, dat de volken, welke de Spanjaarden ontmoetten, geenszins alle van denzelfden oofſprong waren, eene daadzaak, welke overigens door de groote verſcheidenheid der talen, onder de Indianen van den tegenwoordigen dag nog in gebruik, bevestigd wordt.

ACXOPIL, zoon en opvolger van Nimakitſché, zijn rijk werkelijk, naar den kant waar thans de ſtad Guatemala gelegen is, hebbende uitgebreid, beging den miſſlag van hetzelfde in drie van elkan- der onafhankelijke deelen te ſplitsen en aan elk' zijner twee zonen een daarvan te geven, voor zich zelve het voornaamſte behoudende. Deze verdeling had de uitwerking welke dergelijke maat- regelen altijd hebben gehad, dat is eene lange reeks van bloedige oorlogen tuſſchen de aldus afgeſchei- dene deelen. De bijzonderheden, welke men van die oorlogen in de handſchriften der monniken vindt, kunnen veeligt niet als ſtrengelijk juist te beſchouwen wezen; er kan zelfs veel over- drijving in plaats grijpen; maar in allen gevallen bewijzen zij, dat in die oude tijden het land door talrijke en krijgshaftige natiën werd bewoond, bij welke de oorlog zich niet tot het uitoefenen eener woeste kracht bepaalde, maar die berekenin-

gen en overleggingen wisten te maken, met behulp waarvan door den zwakste dikwijls de overwinning op den sterkste werd behaald.

Hunne burgerlijke instellingen getuigen insgelijks van den aanmerkelijken trap van beschaving, welke deze volken hadden bereikt. Zij leefden onder bepaalde en in het algemeen zeer billijke wetten. Al de bedieningen van staat, kleine zoo wel als groote, werden uitsluitend door den adel bekleed, die gevolgelijk zeer vermogend was. Inderdaad de regering was volstrekt leenroerig, zijnde de caciquen de groote vasallen. De hoogste rang was gewoonlijk in het bezit van een enkel geslacht, schoon niet altijd de oudste zoon de opvolger op den troon was: een genoegzame ouderdom en bekwaamheden moesten hem in staat stellen om er de pligten van te vervullen, en bij gebreke van die hoedanigheden werd een ander lid van het koninklijke geslacht verkozen.

Het blijkt overigens niet, dat de bewoners van de andere deelen des lands tot denzelfden graad van maatschappelijke ontwikkeling waren gekomen. De stammen, onder welke de zendelingen zich later gewaagd hebben, vooral naar den kant der atlantische kusten, leefden in eenen min of meer wilden staat. Het zou evenwel mogelijk zijn, dat dezelve slechts afstammelingen waren geweest van lieden, die den Spanjaarden zijnde ontvlugt, eene omzwervende levenswijze in de warme kust-landen aangenomen en zich aldus verwilderd hadden.

Naau-

Nauwelijks had FERDINAND CORTÉZ de verovering van Mexico voltooid (*), of onderscheidene zijner voornaamste volgers, door dien ondernemenden geest, dien gouddorst en die woede tot voortplanting te vuur en te zwaard van hun Christendom gedreven, welke hen allen even zeer kenmerkten, ontwierpen verschillende ondernemings-
togten in de onbekende wereld, waarvan zij zich de poorten hadden ontlooten. Onder het getal dier krijgsmannen bevond zich ook PEDRO ALVARADO. Deze, zich, op bevel van Cortez, in de maand November des jaars 1523, aan het hoofd van drie honderd Spanjaarden en eenige duizend Indianen van Tlaskala, Mexico, enz., hebbende gesteld, rigte zich zuidwaarts en kwam, na eenen langen en vermoeijenden togt, niet zelden dwars door gewesten, die schier geheel van wegen verstoffen waren en welker bewoners zich somtijds tegen zijnen doortogt verzetteden, eindelijk in de provincie Soconusco aan. Niet zonder moeite onderwierp hij dezelve en vervolgde daarna zijnen weg naar Sur-

(*) In dit vlugtige overzicht van de oude geschiedenis des lands, wordt de lezer voorondersteld met die van de ontdekking van Amerika en de verovering van Mexico enz. bekend te zijn. Zonder die vooronderstelling zou men hier en daar, in plaats van bloote zinspelingen en herinneringen, breedvoerige beschrijvingen hebben moeten geven, en daardoor het werk aanmerkelijk uitbreiden.

Suttschitepekes. Dit land, hetwelk eene zeer dunne bevolking bezat, was spoedig onderworpen, waarop hij zich tot eenen meer moeilijken inval, dien, namelijk, in den magtigsten staat van deze oorden, Kicsché, voorbereidde. Koning TECUM UMAM, van zijne nadering onderrigt, had getracht een verbond van onderlinge verdediging met zijne naburen te sluiten, maar derzelver dwaze gerustheid en onderlinge nijd, welke de veroveringen der Spanjaarden in alle deelen der nieuwe wereld zoo zeer hebben begunstigd, deden dit ontwerp mislukken. Desniettemin van het gevaar doordrongen dat hem bedreigde, verzamelde Tecum Umam zijne geheele krijgsmagt en nam al de voorbehoedsmaatregelen die hem in zijnen toestand raadzaam toefschenen, versterkende, onder anderen, de legerplaats, welke hij had opgeslagen in de vlakke, die zich van Quezaltenango naar de kust-landen der Zuid-zee uitstrekt. De sterkte van zijn leger wordt zoo hoog opgegeven, dat men inderdaad moeite heeft om er geloof aan te slaan, en echter zijn de geschiedschrijvers van dien tijd stellig op dat punt, bepalende het getal manschappen op 32,000.

Wat men nu ook van de juistheid van dit getal moge denken, zoo kan men ten minste aannemen dat het leger des konings van Kicsché zeer groot was: onderscheidene omstandigheden stellen dit boven allen twijfel. Die vorst zijne legerplaats hebbende gevestigd en versterkt, wachtte daar geenszins in werkeloosheid den naderenden vijand af. Integendeel, hij zond denzelven telzake banden

te ontmoet, die, den Spanjaarden den overtogt van rivieren en bergengten betwistende, hen eenen menigte zoo bloedige gevechten leverden, dat eene der rivieren deswege nog heden den naam van Gikigel, dat is, bloed-rivier, draagt. Hoewel ook vele Europeanen, en vooral hunne indiaansche bondgenooten, in deze gevechten sneuvelden, zoo had echter hun volhardende moed, gegaard met den schrik door hunne vuurwapenen en paarden verwekt, de uitwerking, welke zij alom bij volken die met dezelve onbekend waren hebben gehad, en verzekerde hun de overwinning.

De vrucht van dezen eersten voorspoed was het bezetten der stad Quetzaltenango, welker bewoners naar de omliggende bergen de vlugt hadden genomen; maar de Spanjaarden hen, door middel van eenige krijgsgevangenen, hebbende doen uitnoodigen om tot hunne woningen weder te keeren, bergerust stellende wegens de behandeling die zij vreesden dat men hun bereidde, kwamen zij allengskens terug, en velen zelfs voegden zich in de gelederen der vreemdelingen die hun land waren komen veroveren. Deze intuschen vernoomen hebbende, dat de koning zich tot eenen nieuwen aanval gereed maakte, namen hunne maatregelen om hem wel te ontvangen. De slag was woedend. Tecum Umam viel in persoon den spaanschen veldheer aan, en diens paard gekwetst hebbende, zag dezelve zich verplicht een ander te bestijgen, waarop er eene nieuwe worsteling tusschen hem en den indiaanschen vorst ontstond. Deze echter ten laaste

ste eenen stoot met de lans ontvangen hebbende, viel roemvol op het bed van eer, in dat opzigt grootelijks van den trotschen dwingeland der Mexicanen verschillende. De dood des konings, in plaats van den uitslag des strijds te beslissen, maakte de Indianen slechts nog woedender. Zij streden met den moed der wanhoop, en de toestand der Spanjaarden, die veel minder in getal waren, begon inderdaad bedenkelijk te worden, toen zij, eene laatste poging doende, zich digt aan een sloten en aldus op de amerikaansche drommen indrongen. Dezen aandrang niet kunnende wederstaan, sloegen dezelve eindelijk in groote wanorde op de vlugt.

De nieuwe koning, zoon des voorgaanden, den slechten uitslag in aanmerking nemende, welken de gewapende tegenstand tot hiertoe had gehad, besloot tot trouweloosheid zijne toevlugt te nemen. Met dat oogmerk vaardigde hij gezanten naar Alvarado af, met het aanbieden van geschenken en van zijne onderwerping belast. De spaansche veldheer nam een en ander aan, zoo wel als de uitnoodiging om zich met zijn leger naar de hoofdstad des rijks te begeven. In dezelve zijnde aangekomen, bespeurde men dat de toegangen tot die plaats zeer moeilijk waren, en wijders dat er zich noch vrouwen noch kinderen bevonden. Dit, gevoegd bij nog andere omstandigheden, wekte vermoedens op, welke ras bevestigd werden door het berigt van eenige Indianen van Quezaltenango, dat alle voorbereidselen gemaakt waren om des nachts de stad op alle punten in den brand te steken en de

Span-

Spanjaarden, te midden van de verwarring, welke zulk eene gebeurtenis moest doen ontstaan, van kant te maken.

Alvarado hierop al het gevaarlijke van zijnen toestand doorziende, nam het besluit om zijne krijgsmagt bedaard buiten de stad te doen trekken, onder voorwendfel van de paarden te laten weldden; en de koning zijne geveinsde beleefdheid zoover uitstrekkende dat hij den spaanschen krijgsman tot in de vlakke begeleidde, nam deze de gelegenheid waar, om zich van zijnen persoon te verzekeren. Met deze gewelddadigheid nog niet voldaan, liet hij terstond zijn geding opmaken, en onwederprekelijke bewijzen van zijn gruwelijk ontwerp zijnde te voorschijn gebragt, werd hij veroordeeld om te worden opgehangen, een vonnis dat op staande voet werd uitgevoerd.

De natie der Kitchés was, niettegenstaande de geleden verliezen, nog ver van te zijn ten ondergebragt, en zij besloot den schandelijken dood van haren laatsten koning te wreken. De benden die zich in eene hinderlaag hadden geplaatst, om, gedurende den ontworpen brand, de Spanjaarden op het lijf te vallen, vielen hen op vollen dag aan, waarop er een verschrikkelijke strijd ontstond. Dezelve eindigde evenwel, gelijk al de voorgaande, in eene volkomen overwinning aan de zijde der Spanjaarden, die eene afgrijselijke slagting onder de Indianen aanrigtten. Eene algemeene onderwerping was eindelijk het gevolg van deze zegepraal, en Alvarado, uit edelmoedigheid of staatkunde, aan

den vermoedelijken erfgenaam des troons het beklommen van denzelven hebbende toegestaan, en eenige krijgsmagt, onder bevel van JUAN CARDONA, achterlatende, ving zijnen togt tegen het koningrijk Katschikel aan.

De verovering van dat koningrijk was niet van de moeilijkheden vergezeld, welke men met die van Kitché ondervonden had. Vóór Alvarado's vertrek van Utatlan, waren reeds gezanten van koning SINAGAM hem de onderwerping van dien vorst komen aanbieden, en de velerlei levensmiddelen en ander hulpbetoon die men op den togt ontving, beantwoordden geheel en al aan die vreedzame gezindheid. De spaansche veldheer in de maand Julij 1524 de hoofdstad zijnde genaderd, kwam de koning hem te gemoet, en werd hij door denzelven met al de kenteekenen eener opregte vriendschap ontvangen.

Het is onzeker of de hoofdplaats van het koningrijk Katschikel de stad Tecpanguatemala was, welke nog heden ten dage een groot indiaansch dorp is, dan wel of dezelve gelegen was in het oord waar sedert Oud-Guatemala is gebouwd. Wat hier van zij, ligt bij den grond waarop deze laatste staat, werden, in 1524, met groote plegtigheid, door Alvarado, de grondslagen van de nieuwe stad gelegd.

Met de verovering van Katschikel was nog niet alles verrigt. Behalve de talrijke stammen, die de warme kust-landen bewoonden en welke Alvarado grootendeels onderwierp in eenen snellen togt, dien hij,

hij, in 1524, tot aan het eindé der provincie Salvador, deed, en op welken hij gestadig bloedige gevechten te levaten had, was er nog eene magtige natie, waarmede koning Sinacam in oorlog was. Dezelve heette Zutigils, en hare hoofdstad Aritan was bij het meer van dien naam gelegen. Alvarado gevoelde al de moeilijkheden met welke het ten onderbrengen van dat volk, zoo ter oorzake van het bergachtige land dat hetzelfde bewoonde, als van deszelfs krijgshaftigheid, zou vergezeld gaan. Hij besloot daarom in den aanvang vreedzame middelen te beproeven, maar zijne gezantschappen den gewenschten uitslag niet hebbende gehad, begaf hij zich, aan het hoofd van 140 Spanjaarden, waarvan 40 ruiters, en 2000 katschikelsche Indianen, op weg. De onderneming bleek niet zoo moeilijk te zijn als men reden had gehad om te vreezen, want na eenige gevechten, die, als naar gewoonte, ten voordeele van de Spanjaarden uitvielen, onderwierp de koning zich met zijn geheele volk, en Alvarado een fort gebouwd hebbende, waarin hij eene goede bezetting achterliet, keerde, in het begin van 1525, naar Guatemala terug.

Offchoon de onderwerping van den koning der Katschikels opregt was geweest, werd echter zijn gedrag niet door al zijne onderdanen goedgekeurd, en gedurende Alvarado's togt tegen de Zutigils brak er een opstand uit, welken de officier, dien de veroveraar had achtergelaten, niet dan met veel moeite en na hulp van dezen te hebben ontvangen, smoorde. De onderwerping was zelfs niet volkomen

men dan na dat Alvarado zelf zich meester gemaakt had van eene sterke stelling, die de opstandelingen op den top eens steilen bergs bezetteden, en alwaar zij zich langen tijd bleven verdedigen, voornamelijk door middel van groote steenen, welke zij op de belegeraars wierpen zoo dra deze den minsten aanval beproefden.

Daar de Spanjaarden van den kant der kusten van de Zuid-zee binnen het land getrokken waren, zoo was de natie der Mams, die de bergachtige deelen van het noord-oosten der provincie Guatemala bewoonde, nog niet onderworpen. In 1525 zond Alvarado zijnen broeder GONZALES tegen deselve met eene aanmerkelijke magt, die nog vergroot werd door hulptroepen, welke de koningen van Katschikel en van Kitsché hem toevoegden. De aanvallers moesten eenen sterken tegenstand ondervinden. Onderscheidene bloedige gevechten hadden er plaats. Vele Spanjaarden en nog meerdere van hante bondgenooten, werden de slagtoffers van deze onderneming, zoo op het slagveld als ten gevolge van ziekten die in het leger uitbraken. Nadat echter de hoofdstad, Gueguesenango, was ingenomen, werd de koning belegerd in een oord, Socoko genaamd, welks natuurlijke sterkte, door de kunst nog vermeerderd, hoog geroemd wordt, en het was niet dan na eene langdurige belegering, en na reeds al de verschrikkelikheden van den hongersnood te hebben verduurd, dat de vorst tot de overgaaf beslooten kon. De Spanjaarden drongen op geene harde voorwaarden aan en lieten den

den koning zijne vrijheid behouden. Deze veldtogt had vijf maanden geduurd, en in dien tijd was men aan ongemeene gevaren en ontberingen van allerlei aard blootgesteld geweest. Een vrij aanmerkelijke buit, in goud en andere kostbare voorwerpen bestaande, alsmede de belofte des konings om het Christendom te omhelzen, moesten ter belooning van deze moeilijkheden verstrekken.

Alvarado zijne veroveringen met de onderwerping der Pipilen, die de kusten des stillen Oceaans ten westen van Guatemala bewoonden, hebbende bekroond, nam het besluit om naar Spanje terug te keeren, ten einde aan KAREL V van de uitgestrekte gewesten, die hij bij deszelfs bezittingen gevoegd had, verflag te doen. Onder die omstandigheden de tijding der aankomst van FERDINAND CORTEZ in Honduras ontvangende, achtte hij zich verplicht, om zijnen ouden veldheer zijne hulde te gaan bewijzen. Te Cholulteca zijnde angekommen, vernam hij echter dat Cortez weder naar Mexico was vertrokken. Op zijnen terugtogt naar Guatemala was hij niet weinig verbaasd schier alom het land in opstand te vinden. De koningen van Kitsché en Katschikel, namelijk, over hunne vernedering verontwaardigd, hadden besloten het juk af te schudden, en in dat ontwerp werden zij met warmte door hunne onderdanen ondersteund, die hoogst ontevreden waren over de knevelarijen en afperlingen, welke Gonzales de Alvarado, dien de veroveraar, gedurende zijne afwezigheid, tot zijnen plaats-

plaatsbekleeder had benoemd, hen had doen ondervinden.

Alvarado en zijne dappere volgelingen hadden zich alzoo bijna op den geheelen togt, dwars door talrijke en verwoede vijanden, eenen weg te banen. Een aantal gevechten hadden er plaats, in welke ook menig Spanjaard omkwam, maar eindelijk had Alvarado alle hinderpalen overwonnen en kwam, in de maand Augustus 1526, weder te Guatemala aan.

Zijne terugkomst herstelde evenwel zoo spoedig de rust niet. De twee koningen weigerden zich te onderwerpen en een nieuwe opstand barstte in het gewest van Sacatepeques uit. Alvarado zond PEDRO PORTOCARRERO tegen dit laatste, maar niet dan na onderscheidene gevechten, waarin de Spanjaarden aanmerkelijke verliezen ondergingen, en in één waarvan zij zelfs de neerlaag kregen, gelukte het dien krijgsman het spaansche gezag te herstellen. Wat de twee koningen aangaat, hunne vijandschap was geduchter, doch Alvarado meende, dat hij zijne reis naar Madrid, alwaar zijne vijanden allerlei lasteringen tegen hem verspreid hadden, niet langer kon uitstellen. Ten dien einde vertrok hij dan ook naar Mexico, en Portocarrero, in hoedanigheid van luitenant-gouverneur, met het voortzetten van den oorlog hebbende belast, ging deze den vijand in de omstreken van den vulkaan van Quezaltenango, op welken dezelve gelegd was, opzoeken. Zoo wel vóór hij er aankwam, als terwijl de twee legers in elkanders tegenwoordig-

digheid waren, hadden er onderscheidene gevechten plaats. Portocarrero, wiens magt versterkt was door hulptroepen, welke de getrouw geblevene Indianen hem verleenden, deed eindelijk eenen algemeenen aanval, die met de gevangenneming der twee vorsten en de algeheele demping des opstands werd bekroond.

Het gewest Chiquimula genaamd was door JUAN PEREZ DARDON, dien Alvarado er gezonden had, onderworpen, maar in 1530 brak in die streken insgelijks een gevaarlijke opstand uit. FERDINAND CHAVES werd derwaarts gezonden om denzelven te bluschen, en ook hij slaagde hierin niet dan met veel moeite en na verschillende hardnekkige gevechten. Te Copan vooral (dat tegenwoordig tot de provincie Honduras behoort) verrigten de Indianen, ten getale van 30,000 strijdbare mannen, wonderen van dapperheid. Hun opperhoofd, de Cacique CALZL, spreidde, zoo door zijne voorzorg en overleg als door zijne onversaagdheid, al de hoedanigheden van eenen waren held ten toon, en de Spanjaarden werden er bij eenen algemeenen aanval terug geslagen. Hunne volharding en de meerderheid hunner wapenen hadden echter ten laatste de gewone uitwerking, en de dappere Calzl zag zich tot de onderwerping genoodzaakt.

Tot de gewesten der provincie Guatemala, welke nog niet waren ten onder gebracht, behoorde dat, welks hoofdstad Uspantan heette en naar den kant

kant van Verapaz gelegen was. In 1529 werd eene onderneming, onder de bevelen van GASPAR DE ARIAS, tegen hetzelfde gezonden. Die krijgsman onderscheidene sterke stellingen hebbende vermeersterd, was tot onder de muren der hoofdstad doorgedrongen. In dezen staat van zaken ontving hij zijne terugroeping, en na zijn vertrek waagde de man, dien hij inmiddels het bevel had opgedragen, eenen slecht berekenden aanval. Met groot verlies werd hij terug geslagen en kort daarna verlaten door zijne indiaansche bondgenooten, die door de martelarijen werden afgeschrikt, welke de belegerden op een aantal hunner krijgsgevangenen maakte makkers hadden gepleegd. Op hunnen terugtocht ontmoetten de Spanjaarden nog eenen hoop Indianen, die hun eene neerlaag toebagten. Na het doorstaan van vreesfelijke ellenden, door de vereenigde plagen van slecht weder, ziekte en hongersnood veroorzaakt, kwam het rampzalig overschot te Utatlan aan.

De ongelukkige uitflag van deze onderneming werd algemeen toegeschreven aan den intendant ORDUNA, die, uit haat tegens Arias, dezen zeer ontijdig had doen terugroepen. Hoewel met moeite, gelukte het hem evenwel eene nieuwe onderneming uit te rusten, die hij onder de bevelen van den schatbewaarder CASTELLANOS stelde. Deze aanvoerder zag zich evenwel, door ziekte, spoedig genoodzaakt terug te keeren. De uitflag van dezen togt was intuschen gelukkiger dan die des eersten; want, niettegenstaande de Spanjaarden vele zwaarig-

he-

heden hadden te overwinnen, zoo bemagtigden zij evenwel, in December 1530, Uspantan door storm, en rigtten er eene vreesfelijke slagting aan. Ter oorzaak van den tegenstand dien zij er ondervonden hadden, brandmerkten zij al de krijgsgevangenen die zij maakten en behielden ze als slaven; eene barbaarschheid welke teeds vroeger door hen gepleegd was, onder anderen door Juan Pérez Dardón in 1525, op de Indianen die in de omstreken van de rivier Esclavos waren opgestaan, welke naam de Spanjaarden bij die gelegenheid aan deze rivier gaven.

Door kracht van wapenen was alzoo de verovering van bijna de geheele provincie Guatemala, en zelfs van die, welke naderhand den naam van Salvador heeft verkregen, voltooid; doch de verovering van één gewest bleef nog overig, en deze was des te schooner, daar het geweld in dezelve niet had kunnen slagen, want drie krijgstogten waren in die onderneming mislukt. De vriend der Indianen, de eerbiedwaardige BARTOLOMEUS LASCASAS, was vicaris in een klooster zijner orde te Guatemala. In geschriften, in gesprekken, ja van den kansel, verkondigde hij zijne meening, dat men de onderwerping der Indianen niet dan door middel van het Evangelie en van overreding behoorde te beproeven. Tegen zijne redenen stelde men niets dan de bespottung over en men tarte hem uit, om zoodanig ontwerp zelf ten uitvoer te brengen. Hij nam de uitdaging aan, en van den gouverneur-generaal de belofte in geschrifte verkregen hebbende, welke

B

door

door den koning van Spanje werd bevestigd, dat de gewesten, welke hij en zijne broeders mogten onderwerpen, door geen' ander persoon zouden worden bestuurd, en dat vóór het tijdsverloop van vijf jaren geen Spanjaard zich in dezelve zou mogen vestigen, begonnen de monniken eenige geestelijke liederen in de Kitschéfche taal te vervaardigen, De Cacique (naderhand DON JUAN genaamd) deze liederen door eenige bekeerde Indianen hebbende hooren zingen, vroeg hun om de uitlegging van zaken, die hem zoo vreemd toefchenen. Zij antwoordden, dat zij niet in staat waren die te geven, maar dat de vaders die hun dezelve hadden geleerd, ongetwijfeld wel met hetzelfde doel tot hem zouden komen, indien hij hen daartoe wilde uitnoodigen. De Cacique daarop zijnen broeder met eene dusdanige uitnoodiging naar de monniken hebbende afgevaardigd, zonden zij hem al aanstonds een' hunner, en deze de bekeering van den vorst bewerkt hebbende, keerde terug, ten einde Las-Casas en nog een paar andere over te halen om met hem in dien nieuwen wijngaard te komen arbeiden. In December 1537 vertrokken deze ijverige voortplanters van het Christendom, en de uitslag kunner vrome onderneming was volkomen. Ter gedachtenis van deze opmerkelijke gebeurtenis, werd de naam van *tierra de guerra* (oorlogsland), welken de Spanjaarden aan dit gewest, uit hoofde van de teleurstellingen die zij er hadden ondervonden, gegeven hadden, door den koning van Spanje in dien van *vera paz* (ware vrede) veranderd.

De

De Predikheeren, die zich in deze schoone landstreek, alwaar zij sedert uitgestrekte goederen hebben gesticht, vestigden, bedienden zich van hetzelfde ook als een middelpunt, van waar zij naderhand hunne pogingen bestuurden ter bekeering van de Indianen, die de naburige gewesten, zoo als die van Mantshé, Cahabon, enz. bewoonden. Op onderscheidene dier togten werden zij van eenige krijgslieden vergezeld, maar in het algemeen was de arbeid dier goede vaders vol van lijden en gevaren; velen hunner werden de slagtoffers van hunnen ijver, zoo wel ter oorzaak van de ziekten, die van de schier wilde levenswijze, welke zij moesten leiden, onafscheidelijk waren, als van de wreede behandelingen die zij niet zelden van de zijde hunner kudden hadden te ondergaan. Hun volhardende moed was waarlijk bewonderenswaardig.

De verovering van het gewest, *Petén* genaamd, en hetwelk de Indianen *Itza* noemden, had plaats tegen het einde der zeventiende eeuw, door middel van eene onderneming, die uit Yucatan, onder de bevelen van den kapitein *ursua*, tegen hetzelfde gezonden werd. Deze krijgsman deed van daar eenen weg naar Guatemala maken en stichtte het kasteel dat nog op het eiland *Petén* bestaat. In dat opzigt aan *Ferdinand Cortez*, bij deszelfs aanval op Mexico, gelijk, bediende hij zich in zijne onderneming, onder anderen, van een vaartuig, dat hij aan de oevers van het meer deed bouwen.

Aldus hebben wij gezien hoedanig de verovering der provincie Guatemala, welke deszelfs naam aan het geheele onder-koninkrijk gegeven heeft, is tot stand gebragt. Slaan wij thans een' vlugtigen blik op de geschiedenis der onderwerping van de overige provinciën.

Die van Chiapa, welke tegenwoordig tot de Mexicaansche republiek behoort, had hare vrijwillige onderwerping aan Cortez ingezonden, maar naderhand braken er onderscheidene opstanden uit, die tot hardnekkige gevechten aanleiding gaven. In een dier gevechten bedienden de Indianen zich van lange koorden, ten einde den loop der paarden te belemmeren. Bij eene andere gelegenheid kenmerkten zij zich door eene vreeselijke daad van wanhoop. Na zich gedurende eenigen tijd op eenen versterkten berg te hebben verdedigd, zouden zij weldra door den hongersnood tot de overgave zijn gedwongen, maar liever dan tot het overleven hunner vrijheid te besluiten, offerden eenige duizenden zich op, door zich met vrouwen en kinderen van den steilen kant des bergs te storten. Het overschot werd onderworpen, en in 1528 werd de stad gegrondvest, welke in 1536 van Karel V den naam van *Ciudad real* met stedelijke voorregten verkreeg.

In 1712 had er echter in die provincie nog een zeer ernstige opstand plaats, waartoe twee en dertig dorpen zich hadden vereenigd. De plegtigheden van de Christelijke godsdienst werden ontheiligd en.

en onderscheidene van hare bedienaars opgeofferd. De president TORIBIO COSIO zich aan het hoofd eener krijgsmagt hebbende gesteld, rukte tegen de opstandelingen op, en er in gellaagd zijnde om hen te onderwerpen, werd deze door hem bewezen dienst zoo belangrijk geoordeeld, dat de koning hem den titel van markies van TORRE CAMPO schonk.

De kust van Honduras is die van het nieuwe vasteland, alwaar de Spanjaarden het eerst voet aan wal hebben gezet. De groote COLUMBUS kwam er, op zijne vierde ontdekkingsreis, in 1502 aan, en den 17 Augustus bij kaap Casinas ontschepende, nam hij, in naam van zijne katholieke majesteit, bezit van het land. Sedert dien tijd heeft men zich op onderscheidene punten van de kust neergezet, en men onderzocht dezelve des te naauwkeuriger, daar men de hoop voedde van er eenen doortogt naar de stille Zuid-Zee te zullen vinden. Het eerste dorp, *Buena vista* genaamd, werd in 1522, door GIL GONZALES DAVILA, op de oostpunt van de aziatische golf, gesticht, zijnde hij aldaar binnen geloopen, uit hoofde van eenen storm, die hem belet had *Puerto Cavallos* te bereiken. Deze laatste plaats werd aldus genaamd ter oorzaak van de paarden, die hij er, ten einde het vaartuig te ligten, over boord had laten werpen. Kort na Davila kwam CHRISTOVAL DE OLID, die door Ferdinand Cortez gezonden was, op deze kust aan, en stichtte, in eene baai die

hij meer ten oosten vond, een dorp dat hij *Triunfo de la Cruz* noemde. Olid het gezag des veroveraars van Mexico miskennende en voor zijne eigene rekening handelende, werd Francisco de Las Casas door Cortez met twee vaartuigen tegen hem afgezonden, en bij de aankomst van dezen laatste viel er een van die schandelijke tooneelen voor, welke de tegenwoordigheid der Spanjaarden in de nieuwe wereld maar al te dikwijls kenmerkten. Een bloedig gevecht greep er tusschen die twee krijgslieden in deze afgelegene oorden plaats. Las Casas, een der twee vaartuigen van zijnen tegenstander in den grond hebbende geboord, scheen de overwinning te hebben behaald, maar in dat oogenblik ontstond er een hevige wind, die zijne twee schepen met veertig van derzelver koppen door de zee deed verzwelgen. Het overige der manschap zich aan wal hebbende gered, werd door Olid wel ontvangen, doch in plaats van dankbaarheid voor zijne betoonde menschlievendheid te oogsten, werd hij door de monsters omgebracht. Las Casas zich aldus meester van het land ziende, stichtte de stad Truxillo, die langen tijd de hoofdplaats der provincie bleef.

Cortez niets van Las Casas vernomen hebbende, nam het besluit om zelf deze oorden te bezoeken. Aan het hoofd eener keurbende vertrok hij van Mexico en kwam, na eenen hoogst moeilijken togt, in de omstreken van *Golfo dulce* aan. Alom waar zich Spanjaarden bevonden werd hij met onbeschrijfelijke vreugde ontvangen, en op alle plaatsen werd zijne tegenwoordigheid gekenmerkt

merkt door weldaden, die men niet minder aan zijn genie dan aan zijne rijkdommen te danken had. Daar, uit hoofde van de ongezondheid der kust, het getal der volkplanters aanmerkelijk wegsmolt, zond hij hen naar eene binnenslands onder eene uitmuntende luchtstreek gelegene stad, *Naco* genaamd.

In 1536 ontstond er eene groote opschudding onder de bewoners van Naco, ja van de geheele provincie, welke door het slechte gedrag der gezagvoerders werd veroorzaakt. De Indianen vlugten allen naar het gebergte. Ten laatste riep men de hulp van Alvarado in, waarop deze terstond in persoon overkwam en de rust herstelde. Bij die gelegenheid stichtte hij bij Puerto Cavallos een dorp, dat hij *San Juan* noemde, en op eenige mijlen van de kust nog een ander, *San Pedro Zula* genaamd, hetwelk hoofdzakelijk door ambtenaren werd bewoond. Bovendien Juan Chaves hebbende afgezonden om eenen grond op te zoeken, geschikt tot het stichten eener stad, omstreeks ter helfte op den weg naar Guatemala gelegen, koos deze te dien einde eene schoone vallei, welke hij *Gracias a Dios* (God dank) noemde, vermits hij haar niet dan na een langdurig en moeijelijk zoeken gevonden had.

In hetzelfde jaar kwam DON FRANCISCO MONTEJO, door den koning tot gouverneur der provincie Honduras benoemd, in dezelve aan. Hij had oorlog te voeren tegen eenen dapperen en magtigen Cacique, LEMPIRA genaamd, maar deze binnen

de zes maanden bij toeval zijnde omgekomen, werd de vrede hersteld. Op eenen bijna gelijken afstand van de twee zeeën eene stad willende bouwen, deed hij zulks in de vallei van Comayagua. Men hoopte alhier den grooten weg tusschen den atlantischen en den stillen oceaan te vestigen, in plaats van dien welke te Panama bestond, maar die vele moeilijkheden opleverde, en ofschoon dit ontwerp geen verder gevolg heeft gehad, zoo zag de nieuwe stad zich spoedig in eenen bloeienden toestand en is de hoofdplaats der provincie geworden.

Het schijnt, dat de Spanjaarden nog minder moeite in het bemagtigen der provincie Nicaragua dan van die van Honduras hebben gehad. In 1516 werd de golf van Nicoya door twee officieren van PEDRARIAS DAVILA, gouverneur van Darien, ontdekt, maar niet dan zes jaren later drong men dieper het land in. Gil Gonzales Davila zich toen genoodzaakt hebbende gezien om op deze kust te vertoeven, ten einde zijne vaartuigen te herstellen, bediende zich van die gelegenheid om, terwijl men hiermede bezig was, eenen togt in de binnenlanden, aan het hoofd van een honderdtal manschappen, te doen. Zij ondervonden vele moeilijkheden in het overtrekken van onderscheidene moerasen, maar door de inwoners en hunne opperhoofden werden zij wel ontvangen. Zij bewogen dezelve om het Christendom te omhel-

keizen, en daarentegen ontvingen zij van hen aanzienlijke geschenken van goud en andere kostbaarheden. De Cacique NICARAGUA, die zijnen naam aan de provincie gegeven heeft, onderscheidde zich door zijn gezond oordeel en door zijne zucht naar onderrigt. Na de terugkomst van Davila te Panama, beijverde zich Pedrarias om in het nieuw ontdekte land voet te krijgen, met welk doel hij er eene krijgsmagt onder de bevelen van FRANCISCO FERNANDEZ DE CORDOVA zond. Deze legde de grondslagen van de stad Granada bij het groote meer, dat hij, met behulp van een vaartuig waarvan hij de vooraf vervaardigde voornaamste bestanddeelen medebragt, onderzocht. Hij vond den ingang der rivier S. Jan, door middel waarvan hij giste dat het meer zich in den oceaan ontlastte. Ook stichtte hij de stad Leon, die naderhand de hoofdplaats der provincie is geworden.

Het jaar, waarin de provincie Costarica is overd, is niet wel bekend, zoo min als de bijzonderheden welke die gebeurtenis vergezeld hebben. Het schijnt evenwel zeker te wezen, dat men in de archiven van de stad Cartago stukken gevonden heeft, die van het jaar 1522 zijn gedagtekend, en dat gevolgelyk die stad gesticht is vóór dat de Spanjaarden zich nog in eenig ander gedeelte des lands gevestigd hadden.

Voormaals plagt deze provincie zeer bloeyend te zijn, vooral ter oorzaak van haren handel met

Panama en Peru op de kusten der Zuidzee, en met Carthagena en Portobello in den Atlantischen oceaan. Maar haar voorspoed zelf haar onderscheidene malen het bezoek van vrijbuiters, en zelfs van de wilde Indianen, hebbende op den hals gehaald, hebben de voornaamste inwoners het land verlaten, waardoor hetzelfde veel van zijne belangrijkheid verloren heeft. Tegenwoordig is dit gedeelte der republiek het minst bevolkt van allen.

Wij hebben alzoo gezien op welke wijze de Spanjaarden zich gevestigd hebben in de onderscheidene gedeelten van het land, waaraan zij den naam van koninkrijk Guatemala hebben gegeven. Men denke evenwel niet dat zij immer in het bezit van een onbetwist gezag over de geheele uitgestrektheid van dit uitgebreide land gekomen zijn. De atlantische kusten, vooral in de provinciën Honduras, Nicaragua en Costarica, waren, tot diep landwaarts in, bewoond door wilde stammen, die onderling in afkomst, taal, ja zelfs kleur, verschilden, en welke de Spanjaarden nimmer, zoo men door de wapenen als door het zachtere middel der bekeering, hebben kunnen onderwerpen. Er hebben zich wel van tijd tot tijd monniken als zendelingen onder hen bevonden, aan wier moed, geduld en zelfopoffering het gelukt is eenige huisgezinnen in dorpen te verzamelen, waar zij dezelve aan eene regelmatige levenswijze trachtten te gewennen, maar hun arbeid, welke dikwijls met het

mar-

marteldom werd bekroond, droeg geene duurzame vruchten, en de nieuw bekeerden vervielen weder tot derzelyer oude barbaarschheid. Hoewel de apostolische ijver in de laatste eeuw merkelyk verlaauwd is, zoo is deze werkkring zelfs heden ten dage nog niet geheel verlaten,

Na dat al de eigenlyke deelen van het koningryk Guatemala veroverd waren, werd dit land niet terstond als een eenig staatkundig ligchaam beheerd. Elke provincie had in den aanvang haren bijzonderen gouverneur, en niet vóór den 18 December 1527 werd Pedro Alvarado, die tot dien tyd slechts uit naam van Ferdinand Cortez had gehandeld, door Karel V tot kapitein-generaal van het onderkoningryk benoemd. Niettegenstaande eenige vrij langdurige afwezigheden, bleef hij tot aan zijnen dood met deze waardigheid bekleed. In 1541 stierf hij, en krachtens een besluit van de stedelyke overheid, volgde zijne weduwe hem op, tot dat de koning deswege anders zou beschikken. Zij genoot hare verheffing slechts twee dagen, want zij kwam om in den ramp, welke de stad destijds onderging en waarvan wij elders gewagen zullen.

Bij koninklyk besluit van 20 November 1542 werd de *audiencia* van Guatemala ingesteld, welker voorzitter altijd de kapitein-generaal zou zijn. Later werd dit regeringsligchaam, door PHILIPPUS II, geheel onafhankelyk van het onderkoningryk Mexico

Mexico verklaard. De verblijfplaats van het bestuur was in den beginne zeer onzeker. Eerst in 1570 werd hetzelfde voor vast in de stad Guatemala gevestigd.

De vorm van het bestuur heeft van tijd tot tijd veranderingen ondergaan. In het einde der achttiende eeuw was hetzelfde hoofdzakelijk aldus zamengesteld:

Aan het hoofd stond een kapitein-generaal en eene koninklijke *audiencia*, welk ligchaam besturend en regterlijk tevens was. In de provincie Guatemala oefende de kapitein-generaal zijn gezag onmiddellijk uit, doch in de overige provinciën door middel van intendanten door den koning benoemd. Dezelve waren vier in getal, te weten een te Leon, een te Ciudad real, een te Comayagua en een te S. Salvador. Deze intendantien waren in districten onderdeeld, welke door *corregidores* of *alcaldes mayores* werden beheerd, ambtenaren die insgelijks door den koning benoemd werden, schoon de kapitein-generaal, bij het open vallen van die posten, tijdelijk in dezelve voorzag. In elke intendantie was een hoog gerechtshof. De plaatselijke overheid bestond, even als tegenwoordig, uit een of meer *alcaldes* (die tevens het gezag van vrederegters en van commissarissen van politie uitoefenen) en *regidores*, alle welke door de inwoners voor een jaar worden verkozen.

Aan het hoofd der kerkelijke hierarchie bevonden zich een aartsbischof, die te Guatemala woonde,
en

en bischoppen te Ciudad real, te Comayagua en te Leon.

Het spaansche koloniale bestuur eenmaal zijnde gevestigd, leverde de staatkundige geschiedenis des lands weinig opmerkenswaardige meer op, en wat de plaatselijke voorvallen betreft, deze zullen meer eigenaardig in het aardrijkskundige gedeelte dezes werks worden vermeld. Wij zouden alzoo geschiedtelijk tot het verhaal der gebeurtenissen kunnen overgaan, welke de groote omwenteling voorafgegaan zijn, waaraan Guatemala, even als de andere spaansche bezittingen op het vaste land van Amerika, in onzen tijd ten tooneele heeft verstrekt. Staan wij alvorens echter een oogenblik stil bij het tafereel van den physieken en morelen toestand der inwoners; ik zeg een oogenblik, want ook op dat onderwerp zullen wij in het aardrijkskundig gedeelte terugkomen.

Indien het heil van den mensch slechts in zijn dierlijk welzijn bestond, zou men kunnen beweren, dat er in geen gedeelte der aarde eene zoo groote hoeveelheid geluks als in het koninkrijk Guatemala genoten werd. Alle behoeften waren er betrekkelijk beperkt en juist daarom gemakkelijk te voldoen. De rijken, die hoofdzakelijk de blanken waren, kenden geen andere weelde dan gemakkelijke huizen, goede kleederen, uitmuntende paarden en overvloedige spijsen; en zij bezaten dit alles. De middelstanden (de mulatten) vonden hun geluk in eenen uiterst

ge-

gematigden arbeid, zindelijke kleederen en genoegzame voeding. Wat de Indianen betreft, het is waar, dat, offchoon de wet hen vrij verklaarde, men hen evenwel noodzaakte om te werken tot betaling van denkbeeldige schulden; dat men hen nog een goed gedeelte van hun schrale loon bedrieglijk onthield, en dat, indien zij dien onbillijken arbeid weigerden, men hen door middel van zweepsflagen tot denzelven verplichtte; maar die arbeid was zelden bovenmatig en dezelve verschaftte hun de eenvoudige spijsen, boven welke de gedachten des Indiaans zich nimmer verheffen. Wat zijne hut aangaat, de boomtakken, de bladen en de aarde, welke hij tot derzelver vervaardiging behoeft, ontbraken hem nergens, en het schier eenige werktuig dat de Indiaan noodig heeft, zijn' houwer, bezit hij altijd. Wat kon hij overigens onder den schoonen hemel waaronder hij leeft meer verlangen, ten zij het zijn geliefkoosde drank (*) mogt zijn, in welken hij tot zelfs het gevoel van zijn aanzijn verfoort! Dien nectar zelfs bezat hij gewoonlijk, zoo wel als de mulat zijnen brandewijn.

Tot zelfs voor de eigenlijk gezegde vermaken bezat men alles wat men in dat opzigt kende; de blanke en de mulat, namelijk, hadden hunne stieren- en hanengevechten en kaartspelen, terwijl al de bewoners des lands deel namen aan de voor hen

zeer

(*) *Tchitscha* genaamd. Zie hierna in het aardrijkskundige gedeelte.

zeer wezenlijke verlustigingen, welke de plegtigheden en feesten hunner godsdienst hun aanboden. Maar het zedelijke gedeelte van het tafereel stemt ongelukkig met het voorgaande weinig overeen. De rust die men genoot was de rust van het graf. Het spaansche despotismus, in dat opzigt van het aziatische verschillend, vergenoegde zich met het aanzijn van den mensch gelijk aan dat der planten te houden, en vergunde, althans aan de bevoorregte standen, de vermenigvuldiging der rijkdommen en derzelver genot. De inquisitie bestond, maar daar de zedelijke onbeduidendheid der inwoners hen, met zeer weinige uitzonderingen, beleepte tegen de voorschriften van de eredienst of den gewonen fleur der regering te zondigen, bevond zij zich maar zelden in het geval van hare strengheid uit te oefenen. De Indiaan, in naam vrij, was inderdaad slechts een werk-dier; hetwelk de gierigheid van de dienaars der godsdienst en van de ambtenaren der regering in den diepsten staat van onwetendheid en verfmading hield, waarvoor het menschelijke geslacht vatbaar is. Zoo laag was hij gezonken, dat zelfs de weinigenegers, die zich in het land bevonden en regtens slaven waren, hem met verachting behandel- den. (*) De vernedering, intuschen, waartoe hij ver-

(*) Treurige uitslag van een der edelste antwerpen! Ten einde het lot der Indianen te verzachten, had de aelthare Las Casas het middel uitgeacht om meerdere negers van Afri-

vervallen was, hem ongevoelig voor den ramp van zijn aanzijn makende, deed hem denzelven ook verduren.

De zoogenaamde middelstand, of die der gemengde rasfen, schoon een zachter lot genietende, was van de zedelijke zijde als weinig gelukkiger te beschouwen. In het algemeen van zwaren arbeid bevrijd zijnde en in de steden de ambachten en den kleinen handel uitoefenende, leefden deze menschen in eene werkeloosheid, die de moeder van de noodlottigste ondengden werd. Het misbruik der sterke dranken was zoodanig, dat onder derzelver invloed, gevechten en moorden zeer gemeen waren.

De blanken, die de grondbezitters waren, de voornaamste handeltakken uitoefenden en de posten bekleedden, splitsten zich in twee hoofd-deelen, te weten de inboorlingen of creolen, en de Europeanen van afkomst. Alzoo deze laatste de meest door de regering begunstigde klasfe was, vooral ten aanzien van voordeelige en invloed gevende ambten, heerschte er tusfschen die beide deelen een kwalijk verholten afgunst en haat, welke tot de naauwste betrekkingen, zelfs die tusfschen vader en zoon, verbitterden. De zeden van al de blanken waren

ove-

Afrika te laten komen, en hij, de menschenvriend bij uitnemendheid, werd hierdoor de voorstander, zoo al niet de invoerder, van eenen afsgrjselijken handel, terwijl de neger, in de nieuwe wereld overgebracht, om er den last des armen inboorlings te verligten, deszelfs vijand en niet zelden deszelfs verdrukker werd!

Overigens vrij gelijksoortig. Zij, zoo wel als vele personen der middelstanden, leerden lezen en schrijven, maar deze grondslagen van kennis ontvingen zelden eenige andere toepassing dan op de nijverheid die men uitoefende, of de posten die men bekleedde. In een land waar de godsdienst en de staatkunde onderwerpen waren zoo heilig; dat niemand zijne gedachten tot dezelve kon uitspreken, zonder zijne persoonlijke veiligheid in gevaar te brengen; in een land, waar zelfs het tooneel geacht kon worden verboden te zijn; want de pogingen, die men gedaan had om er een in te voeren; waren, door den invloed der monniken, mislukt; in zulk een land moesten de zedelijke gendeogens schier onbekend zijn. De menschen vervielen, naar hunne verschillende gezindheden, tot een dierlijk of plantaardig aanzijn; het zedenbederf werd inderdaad walgelijk en openbaart zich tot in het weeke, teringachtige voorkomen van de meerderheid der creolen.

Behalve het reeds vermelde verschil tusschen de onderscheidene klassen, bestond er in het onderkoningrijk Guatemala nog een zeer opmerkelijk tusschen de hoofdstad en de provincien. Er bevond zich in de stad eenige weinige families, welke, uit hoofde van derzelver onderlinge verbindtenissen, eigenlijk niet meer dan eene enkele uitmaakten, en die men edele noemde; ofschoon slechts twee derzelve adellijke titels bezaten; de voornaamste van die twee was zelfs van zeer late dagteek-

ning. (*) Die families waren in het bezit van schier alle bedieningen, welke niet door europeaanſche Spanjaarden werden bekleed, en van de geneigdheden der kapiteins-generaal en andere hooge ambtenaren wisten zij zich doorgaans dermate meester te maken, dat zij het waren die inderdaad het land beſtuurden. De zoo binnen- als buitenlandsche handel bevond zich in hare handen of in die van Spanjaarden, die het niet raadzaam achtten van derzeiver ſtelfel af te wijken. Bovendien bezaten zij, vrij of *titulacioneroſe*, een groot gedeelte der vaste goederen, vooral in de provincien Guatemala en Salvador. Door den invloed, welke het gevolg van zoo veellei vermogende betrekkingen was, oefenden zij eene ware dwingelandij op de nijverheid der provincien uit. Zoo kochten zij, bij voorbeeld, de indigo van de landbouwers tot willekeurige prijzen en gaven hun goederen in betaling, welke deze dikwijls niet behoefden. Door hun gedurig geld of geldswaarde voor te ſchieten, wisten zij hen in geſtadige afhankelijkheid te houden, waartoe de zorgeloze inborst dier menſchen haar ook uitnemend ten dienſte ſtond. Ook van den veehandel had-

(*) Deze was de familie AICINENA, welker grondlegger, ongeveer zestig jaar geleden, als muilezeldrijver in het land was gekomen en, na, door nijverheid, zoo wel als door twee voerdeelige huwelijken (hij ging er drie aan), een groot vermogen te hebben verkregen, aan het hof van Spanje den titel van markies kocht.

hadden zij zich meester gemaakt, en door dit stelsel van onderdrukking hadden zij zich alom buiten hare woonplaats den algemeenen haat op den hals gehaald.

Voor de eerste maal deed de kreet der onafhankelijkheid zich in dit land in het jaar 1811 hooren, en dat wel in de stad S. Salvador; later ook te Granada in de provincie Nicaragua. Het veerkrachtige bestuur evenwel van den toenmaligen president Don JOSÉ DE BUSTAMANTE, wist weldra de onlusten, welke er waren uitgebarsten, te dempen. Die staatsman heeft een al te opmerkelijke rol gespeeld, om niet alhier een woord van hem te zeggen. Zijne strenge regtvaardigheid had hem de kwaadwilligheid der voornamste familien, welker misbruiken hij beteugelde, berokkend. Daarentegen was hij bij de andere standen bemind, en het schijnt dat hij geneigd was om al het goed aan het land te doen, dat met het spaansch-koloniaal stelsel bestaanbaar was, en zulks ook werkelijk deed. In 1817 werd hij terug geroepen en vervangen door den generaal Don CARLOS URURUTIA, een zwakke grijsaard, wiens staatkunde alleen daarin scheen te bestaan, dat hij elk een' genoegen poogde te geven; door moeilijke zaken en vraagstukken ter zijde te schuiven. Dit stelsel was weinig voor onrustige tijden geschikt, en het bestuur verloor al deszelfs vermogen door hetzelfde. Vooral na het herstel van de vrijheid der drukpers,

welke het gevolg van dat der Constitutionele regering in Spanje (*) was, schreef men over de tederste onderwerpen met eene verregaande losbandigheid, welke te meer verwondering moest baren in een land, alwaar de pers nog weinig meer dan almanakken en gebedenboekjes had voortgebracht. Hierbij kwam nog, dat de verkiezingen tot afgevaardigden naar de Cortes de gemoederen hadden beginnen te verhitten, de onder de asche smeuende vijandige gevoelens te doen losbreken en partijen te verwekken, die onderling eenen gewelddigen pennestrijd voerden.

In de maand Maart 1821 wist men den president te overreden, dat de staat zijner gezondheid deszelfs verwijdering van de behandeling der openbare zaken eischte, en hij benoemde den onder-inspecteur, generaal Don GAVINO GAINZA (overeenkomstig de wet), tot zijnen opvolger *ad interim*. Die man deed, kort na zijne aanvaarding van de magt, namelijk den 15 September 1821, zelf de onafhankelijkheid afkondigen, alzoo dezelve, zeide hij,

door

(*) Het spaansch-constitutionele stelsel werd den 26 Junij 1820 te Guatemala ingevoerd, door middel eener afkondiging van den kapitein-generaal URUTTA, waarin Z. E. verklaarde, dat, ofschoon hij nog geen officiële kennisgeving te deser zake ontvangen had, de bijzondere tijdingen en openbare nieuwsbladen ten aanzien van de omwenteling in Spanje geen twiſfel meer overlieten, en hij dus niet langer wilde uitstellen aan het verlangen des volks te voldoen.

door het volk gezien werd. Deze gebeurtenis, onderscheidene weken te voren reeds door de pers voorspeld, was sedert lang door de voorname families voorbereid, want zij dachten dezelve geheel in haar belang te doen werken. De uitkomst heeft echter weinig aan hare verwachting beantwoord.

De onafhankelijkheid van Guatemala was overigens een noodzakelijk gevolg van die van Mexico en Columbia, en hare daarstelling heeft het zeldzame geluk gehad van met geen enkelen druppel bloed te worden bevoedeld. Zoo intusschen aan de eene zijde deze omstandigheid den menschenvriend verheugt, zoo kan men aan den anderen kant moeilijk eenen grimlach bedwingen, wanneer men de overheden in openbare stukken eene nationale dengd ziet maken van datgene, wat slechts een gevolg was van den aardrijkskundigen toestand des lands en van het weinige gewigt, dat men aan hetzelfde hechtte.

Het was gewis een belangwekkend schouwspel dat van eene geheele wereld, die, schier te gelijker tijd, in al hare deelen, een ijzeren juk affchudde; van een aantal door geheele oceanen en tegenovergestelde luchtstreken van elkander gescheidene volken, die, niet minder door eene stelselmatig onderdrukkende regering dan door het karakter en het voorbeeld eener overheerschende natie, tot eene

eeuwigdurende halve barbaarschheid waren veroordeeld, en nu plotseling den weg der beschaving insloegen. Men moet zich over de vele geschriften verwonderen, waarin de vraag behandeld wordt, of de koloniën het regt hadden om zich vrij te verklaren of niet. Het antwoord op die vraag toch is hoogst eenvoudig. Zij bepaalt zich tot het onderzoek of de mensch het regt bezit om zijn welzijn te bevorderen, zijnen toestand te verbeteren. Indien men haar, zoo met betrekking tot volken als tot personen, niet dan bevestigend kan beantwoorden, zoo hebben zij, die de pogingen der regeringen hebben afgekeurd om hunne koloniën in onderwerping te houden, niet minder ongelijk. Niets is natuurlijker, niets is in het algemeen regtmatiger zelfs, dan dat men tracht te behouden datgene wat men bezit. De billijkheid van het bezit der koloniën toch kan redelijkerwijze niet worden in twijfel getrokken. Hetzelve is gegrond op het regt van verovering, door drie eeuwen van verjaring bevestigd. Indien dergelijke regten niet voldoende zijn, wat moet men dan van diegene zeggen, waarop de meeste troonen van Europa rusten?

Maar indien de pogingen om te behouden wat men bezit regtmatig zijn, zoo kunnen, van den anderen kant, die, welke men aanwendt om te herkrijgen wat men verloren heeft, dwaas wezen; en deze is, naar ons inzien, de toestand waarin Spanje zich ten aanzien van deszelfs koloniën bevindt.

vindt. Hetzelve heeft alles aangewend, wat in deszelfs vermogen was, zonder de onafhankelijkheid dier uitgestrekte landen te kunnen verhinderen, rene onafhankelijkheid die met de vernieling van de legers der Morillos, der Canteracs en der Barradas is bezegeld. Wat had, na deze bloedige gebeurtenissen, deszelfs gedrag moeten zijn, indien hetzelve door eene wijze staatkund: wierd bestuurd? Toegeven voorzeker daar waar tegenstand is gebleken nutteloos te zijn, en zulks wel te eerder vermits Spanje door zulk toegeven nog een gedeelte van het verloren goed had kunnen behouden of weder bekomen. Er was een tijd dat die mogendheid belangrijke handelsvoorrigten, ja mischien wel eene aanzienlijke som gelds, als schadeloosstelling, had kunnen verkrijgen: men heeft intusschen de gelegenheid laten voorbijgaan, en waarschijnlijk is hieraan nu niet meer te denken; maar er bleef en blijft nog een ander voordeel over, hetwelk evenwel dagelijks vermindert, en geheel verdwijnen zal, indien men zich niet haast er partij van te trekken en het aan te kweeken. Het is de smaak, die de vrucht van drie eeuwen is. De grond en de fabrieken van Spanje brengen zaken voort, welke nog in langen tijd door geene van andere landen, in weerwil van derzelver mischien betere hoedanigheid en lagere prijzen, zullen kunnen vervangen worden; zoo waar is het dat er over de smaken niet te oordeelen valt. Die smaak echter, gelijk ik zoo even heb te kennen gegeven, genoodzaakt geweest zijnde om elders bevrediging te zoeken, heeft reeds

in vele opzigten verandering ondergaan en zal dit blijven doen zoo lang dezelfde oorzaak zal voortduren te werken.

Het is waar dat, hoewel alle beproefde krijgsondernemingen vruchteloos zijn bevonden, men op eene betere uitwerking kon hopen van de binnenlandsche verdeeldheden, die niet missen konden in de nieuwe republieken uit te breken. De ongelijksortige bestanddeelen van derzelver bevolking; het aantal eerzuchtigen die er naar posten en waardigheden streefden; de vele monniken die zich nog in het land bevonden, en die, zoo zij in eenen openbaren oorlog weinig beteekenen, des te geduchter zijn in dien heimelijken kamp, waar het er slechts op aankomt om het vuur der tweedragt aan te blazen; deze toch waren zoo vele redenen om die verdeeldheden als zeker te ontmoet te zien. En inderdaad dezelve zijn ook uitgebarsten; zij zijn uitgebarsten zelfs op eene vreeselijke wijze, vooral wanneer men in aanmerking neemt, dat de landen, die haar ten tooneele verstrekken, door eenen slaap van drie eeuwen zijn verweekt; maar heeft de zaak van het moederland iets bij dezelve gewonnen? Gewisfelijk niet, en alles toont aan, dat er bij geene der menigvuldige partijen eenige tamelijk verspreide neiging tot eene toenadering bestaat. Indien er een nieuwe inval wierd gedaan, dan geloof ik wel niet, dat zij zich vereenigen zouden om denzelfen af te weren; hare onderlinge haat is te hevig en de ware vaderlandsliefde is in spaansch Amerika te zeldzaam, om zulk eene voor-

vooronderstelling te regtvaardigen; maar ik houde mij overtuigd, dat elke derzelve den gemeenschappelijken vijand afzonderlijk bestrijden zou. Veldslagen zou men waarschijnlijk verliezen, maar, door de luchtstreek, door den aard van den grond, en door de schaarschheid van levensmiddelen bijgestaan, zou men, even als te voren, eindigen met den aanvaller te vernielen.

Men kan niet ontkennen, dat de vruchten der onafhankelijkheid tot hiertoe bitter zijn geweest. Duizenden zijn het slagtoffer van buiten- en binnenlandsche oorlogen geworden; de weinige landbouw dien men plagt te hebben is nog werkelijk verminderd, ja in vele oorden schier vernietigd; de fabrieken zijn gevallen, vermits zij de mededinging der voortbrengfelen, door den vrijen handel aangebragt, niet konden volhouden; de mijnen blijven grootendeels onbewerkt. Maar men bedriegt zich niet; dit alles doet geenszins den wensch naar de terugkeering van den ouden staat van zaken geboren worden. De meest doorzigtigen zien in die verschijnselen niets dan den prijs, dien men voor de onafhankelijkheid betaalt en die nooit te hoog kan wezen; van de overigen zien sommigen zich schadeloos gesteld door de goedkoopheid van een aantal handelsvoorwerpen, die zij voormaals nauwelijks tot prijzen vijf maal, ja meer, hooger dan de tegenwoordige bekomen konden; en anderen door de posten die hun voordeel en aanzien verschaffen en waaraan zij in vro-

geren tijd niet denken konden. De eenige lieden die komen te verliezen zijn de groote grondbezitters en de agenten des uitsluitenden handels; maar hun getal is zoo gering en zij zijn in het algemeen zoo gehaat, dat zij hunne stem niet durven te verheffen.

De voormalige spaansche kolonien op het vaste land van Amerika maken thans zeven onafhankelijke gemeenebesten uit. Die landen zijn zoo uitgestrekt, dat met de toeneming der bevolking elk derzelve zich noodwendig in onderscheidene deelen zal moeten splitsen en nieuwe republieken vormen. Naar mate de beschaving zich uitbreidt en de belangen vermenigvuldigt, zal men al meer en meer het nadeel van de groote afgelegenheid der hoofdsteden beginnen te gevoelen, eene afgelegenheid die nog verdriedubbeld wordt door het gebrek aan wegen, welke dien naam verdienen, en den bergachtigen aard der landen. Er zal dan bij de deelen nog lang eene strekking bestaan om zich van het geheel af te zonderen. Die strekking kan wel langen tijd, door het federale regeringsstelsel, in de landen waar men hetzelfde heeft aangenomen of nog aannemen mogt, worden bevestigd, alzoó hetzelfde onderscheidene afdeelingen van hetzelfde gemeenebest, zoo ten aanzien van bestuur als van wetgeving en regtspleging, elke op zichzelve doet staan, haar alleen met betrekking tot eenige algemeene belangen aan dezelfde beschikkingen onderwerpende; maar juist door den band tuschen de verschillende

dec-

deelen zoo aanmerkelijk te verslappen, kan dat stelsel zelf, op zijne beurt, de strekking tot afscheiding versterken.

Met smart bespeurt de eerlijke man, in het gedrag van den president Gainza, die zelfde veranderlijkheid van beginselen en van taal, waarin alle omwentelingen sedert 1789 zoo vruchtbaar zijn geweest en welke eene zoo groote strekking heeft om de woorden van alle beteekenis te berqoven. Den 10 April 1821 den volken Iturbides poging te Acapulco enz. aankondigende; over die gebeurtenis met uitdrukkingen der diepste verontwaardiging sprekende, en dien veldheer met de ontrekendste benamingen overladende, had Gainza tot de Guatemalers gezegd, „dat, indien immer een hunner de beginselen der oude orde van zaken miskende en zich tegen dezelve verklaarde, men in hem, Gainza, eenen vastberadenen krijgsman zou ontmoeten, die elken aanpander tot aan deszelfs vernietiging vervolgen zou.” Die zelfde gezagvoerder, den 15 September van hetzelfde jaar tot hetzelfde volk sprekende, en zelfs zonder dwang als eene verschooning (hoe ellendig die ook in allen gevallen voor het hoofd van eenen staat zij) te kunnen aanvoeren, zegt: „Uwe wil zal den vorm van uw bestuur bepalen, en ik, gevoelig voor de keuze, die het volk op mij heeft doen vallen; gevoelig voor het vertrouwen dat mij zoo zeer verbeurt, ik heb heden gezworen, en wanneer uwe staats-

staatsregeling zal zijn aangenomen, zal ik het herhalen, getrouw te zullen zijn aan de amerikaansche regering en dezelve te zullen verdedigen met al de magt die gij ter mijner beschikking hebt gesteld."

De acte van onafhankelijkheid werd van eene andere vergezeld, waarin Gainza een kongres bijeenriep, welks leden door het volk van het gehele land moesten worden verkozen. Dit ligchaam moest den 1 Maart 1822 vergaderen en „het punt der algemeene en volstrekte onafhankelijkheid beslissen, en, in het geval dat men tot dezelve besloot, den regeringsvorm en de aanstaande grondwet bepalen." Het gezag zou inmiddels op den ouden voet worden uitgeoefend door Gainza, in hoedanigheid van staatkundig en militair opperhoofd, en geholpen door eene provisienele raadgevende junta, uit de leden der provinciale deputatie (1) en nog eenige andere personen zamengesteld.

De losbandigheid steeds toenemende, had er in den nacht van den 30 November eene opschudding plaats, welke door de opgewondenheid van eenige heethoofden, die uit eene zitting van het zoogenaamde vaderlandslievende genootschap kwamen, werd veroorzaakt. Dien ten gevolge verscheen er des anderen daags eene afkondiging, waarbij alle muziek des nachts in de straten, alle talrijke bijeenkomsten, alle staatkundige kreten, alle gefchrijf op de muren van huizen, enz. werden verboden.

In

(*) Ingesteld bij dekreet der Cortes van Spanje van 3 Mei 1821.

In de acte van onafhankelijkheid had men de provinciën uitgenoodigd om het dus gegeven voorbeeld te volgen, en in onderscheidene derzelve haastte men zich met hieraan te voldoen. Te S. Salvador en te Leon wisten echter de aanhangers van het spaansche gezag eenige onaangenaamheden te verwekken. In laatstgemelde stad bevond zich, als intendant, Don MIGUEL SARABIA, wiens vader kapitein-generaal van Guatemala was geweest en in de mexicaansche gewesten door den befaamden monnik MORELOS, met eigen handen, was omgebracht. Het stuk, dat de overheid er den 28 September 1821 afkondigde, was opmerkelijk. Het begon met de provincie onafhankelijk te verklaren van Guatemala, en daarna ook *van de spaansche regering, tot dat de wolken van den dag zouden zijn opgeklaard en de provincie zou kunnen hndelen overeenkomstig hetgeen deszelfs godsdienstige verbindsmissen en ware belangen eischen.* En toen men, bij de aankomst van de tijding der te Guatemala uitgeroepen onafhankelijkheid, zich eindelijk genoodzaakt zag om aan den stroom toe te geven, kondigde men er den 4 October, gelijk kort daarna ook te Comayagua, de vereeniging met Mexico af, niettegenstaande de regering van dat land nog niets minder dan gevestigd was. Inderdaad te Guatemala zelf bestond er eene sterke partij ten voordeele van dien maatregel, en eene groote gisting openbaarde zich alom. De voorstanders der

ver-

vereeniging grondten zich vooral daarop, dat het land geene genoegzame hulpbronnen bezat om eene onafhankelijke regering daar te stellen en te onderhouden. Degenen die aldus redekavelden waren de aristocraten; wij zullen weldra zien welke hunne yvare beweegredenen waren. Hunne tegenstanders antwoordden, dat, hoewel het waar mogt zijn dat het land arm was, hetzelfde evenwel de bouwstoffen van alle denkbare rijkdommen in zijnen boezem bevatte, welke het despotismus alleen tot hiertoe verhinderd had zich te ontwikkelen, maar die de vrijheid nu niet missen kon weldra aan den schoot der natuur te onttrekken; dat men overigens de bestaande armoede nog merkelijk vermeederen zou door de vereeniging met eene andere natie, alzoo niet eene uit bloote edelmoedigheid, maar wel ter bevordering van hare eigene belangen, hare toestemming daartoe zou geven. Men voegde hier nog bij, dat de oude Grieken en Romeinen nimmer zoo magtig waren geweest als toen zij arm waren. Die trek verdient vooral opmerking, alzoo hij een is van het groote getal diergene, welke het weinige doorzigt bewijzen dezer menschen, die aldus het oneindige onderscheid tuschen hunne landgenooten en de oude Grieken en Romeinen, zoo wel als dat tuschen het maatschappelijke stelsel der oude en der nieuwere volken, geheel uit het oog verloor. In al hunne staatkundige berekeningen lieten zij zich door afgetrokkene theorien leiden, in plaats van den toorts der ondervinding te volgen en den bijzonderen toestand van hun land in aanmerking te ne-

neemen. Maar wij moeten ook niet vergeten, dat de ware drijfveer hunner pogingen in hunnen dorst naar ambten en in hunne wangunst jegens de aristocraten gelegen was.

Zoo intusschen het beginsel der volkssoevereiniteit zich immer ergens in al desselfs gevolgen heeft ontwikkeld, het deed zulks thans in Centraal-Amerika, Krachtens de vooronderstelde magt, die elk ondeel eens lands bezit om eene regering naar eigen verkiezing aan te nemen, erkende schier elke stad of dorp een bestuur van dat der naburige verschillend, en die erkenning zelve bestond nog niet dan in naam. Het valt niet moeilijk zich voor te stellen, welk eene verwarring er uit deze maatschappelijke ontbinding voortvloeide.

Onder die omstandigheden ontving men den 27 November een brief van Don AUGUSTIN ITURBIDE, president van het regentschap (*) des mexicaanschen keizerrijks, gedagteekend uit Mexico den 29 October 1821, en aan het plaatselijke bestuur van *Ciudad real* gerigt. In denzelven verklaarde hij, dat, alhoewel de guatemaalsche overheden vrijheid hadden, dat land met Mexico te vereenigen, of niet, hij niet zou gedoogen, dat zij andere deelen des lands

en

(*) Ingesteld volgens het bekende plan van IGUALA. Men weet, dat een der hoofdredken van dit plan was, om een' spaanisch-boorbonsche prins keizer van Mexico te doen worden, en dat, hij het wegblijven van dezen, Iturbide daarna desselfs plaats heeft ingenomen.

en vooral de provincie Chiapà, in het nemen van dien maatregel verhinderden; en dat hij, *met oogmerk om de vrije uitdrukking der keuze te beschermen*, eene krijgsmagt derwaarts gezonden had. Tegelijkertijd ontving het guatemaalsche provisionele bestuur eene regtsreeksche uitnoodiging van Iturbidè om de vereeniging te bewerken.

Gainza, die, den 8 November, in eene brief aan de provinciale gedeputeerden van Comayagua, in de sterkste uitdrukkingen, en op had aangebrongen, dat men de beslissing van het vraagstuk overliet aan het bijeengetoepene kongres, schreef daarop, den 30 derzelve maand, eenen rondgaanden brief aan al de plaatselijke besturen, waarin hij dezelve uitnoodigde, om, vermits de omstandigheden niet gedoogden tot aan het bijeenkomen van het kongres te wachten, hem, vóór den eersten Januarij, den wil hunner burgers ten aanzien der onderwerpelijke zaak te doen weten, ten einde hij aan de mexicaansche regering overeenkomstig de meerderheid der uitgebragte gevoelens zou kunnen antwoorden.

Den 5 Januarij 1822 werden de ontvangen antwoorden openbaar gemaakt. De vereeniging met Mexico reeds in onderscheidene oorden, (zoo als te Leon, te Comayagua, te Quezaltenango, enz.) uitgeroepen, bij dezelve in aanmerking genomen zijnde, was de slotsom, dat eene zoodanige meerderheid zich ten voordeele van die vereeniging verklaarde, dat hare aanneming eene wet voor het bestuur geworden was. In eene openbare afschon-

di-

diging wenschte Gainza de natie geluk met eene gebeurtenis, welker gevolgen zoo heilrijk voor het land moesten zijn.

Wanneer men in aanmerking neemt, dat de aristocratische partij natuurlijk een monarchaal stelsel, lietwelk haar altijd vele voorregten *de facto* be- loofde, verkiezen moest boven eenen democrati- schen regeringsvorm, waarvoor men vreesde dat het kongres, indien het bijeen kwam, zich ver- klaren zou; wanneer men verder bedenkt, dat ver- reweg de meerderheid der geestelijken met de aan- zienlijken vereenigd was en op een groot gedeelte des volks eenen schier onbegrensden invloed uitoe- fende; dan zal men gemakkelijk het verwijt niet ongegrond oordeelen, dat de kuiperij eene groote rol had gespeeld in de beslissing der plaatselijke besturen, die overigens nimmer als een wettig orgaan voor de uitdrukking van den nationalen wil in eene zoo belangrijke zaak konden worden be- schouwd.

Bij eenen rondgaanden brief van den 22 Januarij, noodigde Gainza de plaatselijke besturen uit, om zonder tijdverlies tot de verkiezing van vertegen- woordigers in het mexicaansche kongres over te gaan. Den 23 derzelve maand schreef Iturbide aan Gainza drie brieven. In den eersten betuigde hij hem het groote genoegen, dat het besluit om zich met Mexico te vereenigen, in dat land had ver- oorzaakt; bij den tweeden zond hij hem de aan-

D

stel-

stelling tot luitenant-generaal, tot welken rang het regentschap hem, uit erkenning voor zijne bewezene diensten, verheven had. De derde, eindelijk, hield de kennisgeving in, dat het regentschap hem bij voorraad met het kriegsbevel over de provincie Guatemala, onder den titel van kapitein-generaal, bleef belasten.

Er verscheen intusschen geen enkele akte van het bestuur, bij welke de guatemaalsche provincien stellig in het mexicaansche keizerrijk werden ingelijfd.

De vereeniging, offchoon, sedert de troon door Iturbide, in plaats van door een' spaanschen prins, beklommen was, in de oogen van vele personen minder hatelijk geworden, kwam echter niet zoo gemakkelijk tot stand als men had verwacht. Te S. Salvador verzette men zich openlijk tegen dezelve, en zich van het guatemaalsche bestuur afscheidende, stelde men er een afzonderlijk in. Niet tevreden zelfs met zich ter verdediging voor te bereiden, maakte men er zich tot eenen inval in Guatemala gereed. Zoodra de tijding daarvan de hoofdstad had bereikt, begreep men aldaar, de tegenstrevers te moeten voorkomen. Dien ten gevolge deed men in Maart 1822 eene kleine bende tegen hen aanrukken. Eerst den 3 Junij werd een aanval op de stad gewaagd, maar de aanvallers werden afgeslagen en trokken naar Guatemala terug.

In dezen stand van zaken nam men zijne toevlugt tot de krijgsmagt, die Iturbide, met het doel om de vereeniging van Guatemala met het
kei-

keizerrijk te begunstigen, naar de grenzen gezonden had. Naauwelijks was die magt (waarover de generaal FILIZOLA bevel voerde en die uit ongeveer zeven honderd man bestond, maar door de voorstanders der vereeniging als veel aanmerkelyker was voorgesteld) in de hoofdstad aangekomen, of Gainza vertrok naar Mexico, werwaarts Iturbide hem door middel van fraaije beloften gelokt had, maar waar hij in ellende overleed.

Filizola daarop met het oppergezag bekleed zijnde, begon met onderhandelingen met S. Salvador aan te knopen, welke in den aanvang zelfs eenen gunstigen uitslag beloofden. Men sloot eenen wapenstilstand, ten einde de regering te Mexico den tijd te geven om de zwarigheden, die zich voordeden, te beslissen; maar de bestuurders van S. Salvador, die de aanhangers van hunne tegenstanders op alle mogelijke wijzen kwelden en onderdrukten, weigenden al de bepalingen van dien wapenstilstand te bekrachtigen. Filizola hield denzelven evenwel tot dat hij nieuwe bevelen van zijn bestuur bekwam; maar die ontvangen hebbende, trok hij terstond tegen de weerspannige stad op. Gedurende eenen geruimen tijd bleef hij echter voor dezelve liggen, zonder dat er eenige ernstige ontmoetingen plaats grepen. Op nieuw trachtte hij zijn doel, door vredzame middelen, te bereiken; doch al zijne pogingen daartoe vruchteloos hebbende bevonden, deed hij eindelijk, den 7 Februarij 1823, eenen aanval op de vijandelijke krijgsmagt, en in weerwil van derzelver voordeelige stelling in dat bergachtige land,

land, wierp hij haar over hoop en vestigde zich in het dorp Mexicanos, hetwelk als eene voorstad van S. Salvador kan worden beschouwd. Gedurende den nacht werd de plaats door de gewapende banden en de voornaamste volksmenners ontruimd, en eenige leden van den raad kwamen, uit deszelfs naam, de onderwerping der stad aanbieden. Men beweert dat het verraad eene aanmerkelijke rol in deze gebeurtenis heeft gespeeld.

Iets, hetwelk in deze tegenkanting van S. Salvador nog opmerking verdient, is, dat tot de ontwerpen van regeringsvorm, waarover men er raadpleegde, ook dat van eene vereeniging met de Staten van Noord-Amerika behoorde, en ten einde in die broederschap te worden opgenomen, had men werkelijk een gezantschap daar heen afgevaardigd, hetwelk er zelfs vrij wel ontvangen moet zijn geweest.

Filizola, die zich met veel gematigdheid gedroeg, bepaalde zich tot het weder benoemen der oude ambtenaren en het herstellen der rust in de geheele provincie. En aldus was de inlijving van het oude onder-koninkrijk Guatemala in het nieuwe mexicaansche keizerrijk voltooid.

Indien wij, een oogenblik den draad der staatkundige gebeurtenissen verlatende, onze aandacht op den toestand des lands vestigen, zullen wij bevinden dat de onafhankelijkheid nog weinig heils had voortgebracht. De verwarring, die alomme was ontstaan, geleek naar eene volslagene regering-loos-

leesheid; de inkomsten der regering (door de afschaffing van de schatting der Indianen, tot welke de spaansche cortes befloten hadden, reeds grootelijks verminderd) schier bepaald zijnde tot die, welke in de hoofdstad en hare omstreken ontvangen werden, waren tot een vierde van derzelver gewone opbrengst gedaald, en het onderhoud der mexicaansche banden voltooide de uitputting van de schatkist; elk een zich met de openbare aangelegenheden willoende bemoeijen, verwaarloosde zijne eigene zaken, waardoor de nijverheid geweldig leed. Het gevolg hiervan was, dat de vreemde handel, die door een der eerste daden van het onafhankelijk bestuur vrij verklaard was, maar zich nog tot de engelsche koloniën Belize en Jamaica bepaalde, schier al de munt uit het land trok. Dit bracht op zijne beurt veel nadeel aan de arbeidende klassen toe, welker voortbrengselen de mededinging met de vreemde fabriek-goederen niet kunnende volhouden, tot de helft der oude prijzen nauwelijks koopers vonden. Het voordeel, waarop men ten minste, ter vergoeding van zoo vele rampen, had moeten hopen, de vrijheid, bezat men niet. Gevoelens met de vermeende belangen der regering strijdig durfde men niet uiten, en de drukpers lag in eene diepe stille zwijgendheid bedolven.

Eenige afgevaardigden der Guatemaalsche provinciën hadden zich naar het kongres te Mexico begeven, en twee of drie hunner bevonden zich onder

het getal dergene die in Augustus, op bevel van Augustin I (Iturbide), waren in hechtenis genomen. De val des kortstondigen keizers sleepte echter weldra de afcheiding dier provinciën van het rijk naar zich. Filizola, die zijnen meester getrouw gebleven was, zoo lang deze den troon bekleedde, deed den 29 Maart 1823 eene afkondiging, waarbij hij de bijeenroeping van een kongres, den 15 September 1821 (den dag der onafhankelijkverklaring) door het vorige bestuur gedaan, vernieuwde. Het eerste voorwerp der bemoeijingen van dat ligchaam zou, behalve het in de vroegere acte vermelde, bestaan in het onderzoeken van het besluit van 5 Januarij 1822, in het in overweging nemen van de tegenwoordige omstandigheden der natie, en in het beraadslagen over hetgeen thans door de provinciën te doen stond. Die van Leon, Costarica, Comayagua, Chiapa en Quezaltenango werden uitgenoodigd om afgevaardigden te zenden, gemerkt de „gemeenschappelijkheid hunner belangen met de andere deelen des lands.” De beslissingen van het kongres zouden door het tegenwoordige bestuur en de magt die het te zijner beschikking had worden gehandhaafd. Ingeval dat ligchaam tot de afcheiding van Mexico mogt besluiten, zou de bevoegde magt, door hetzelfde ingesteld, den bestuurder of de bestuurders benoemen, die hem Filizola zouden moeten vervangen, „indien zulks oorbaar mogt worden gerekend.”

Als de voorlooper van de erkenning der onafhankelijkheid van Guatemala door de mexicaansche
re-

regering, was te beschouwen het dekreet van het constituerende kongres van dat land, gedagteekend den 1 April 1823, bij hetwelk dat ligchaam het ophouden beval van alle vijandelijkheden, die de vereeniging der guatemaalsche provincien met Mexico ten doel mogten hebben, vijandelijkheden welke hetzelfde nog niet als geëindigd beschouwde. Een verdere stap bestond in het bevel, dat het uitvoerend bewind den 18 Junij aan den generaal Filizola zond, om „de beste verstandhouding en vriendschap tusſchen de twee volken te bewaren, welk ook het besluit van het guatemaalsche kongres, ten aanzien van de vereeniging of afſcheiding, mogt wezen, vermits, in het laatste geval, het belang van beide natien vorderde, dat er eene hechte en innige vriendschap tusſchen dezelve bestond, terwijl, in het eerste geval, provinciën, die een gedeelte der mexicaansche familie uitmaakten, alle oplettendheid verdienden.”

De provincie Honduras had verklaard, het besluit van 29 Maart aan te nemen, en men koesterde de hoop dat Nicaragua en Chiapa zulks insgelijks zouden doen.

Den 24 Junij 1823 hield het kongres, uit 41 leden (*) zamengeſteld, deszelfs eerste zitting, onder

(*) Het volledige getal moest 80 zijn.

in acht neming der gepaste plegtigheden. Tot voorzitter werd de Salvadorsche pastoor, MATTHIAS DELGADO, benoemd. Den 1 Julij stelde men de plegtige verklaring vast: „Dat de vereenigde provinciën van Tusschen-Amerika vrij en onafhankelijk waren van het oude Spanje, Mexico en elke andere mogendheid.” Aangaande de gewesten van het voormalige onder-koningrijk Guatemala, welke niet in het kongres vertegenwoordigd waren, verklaarden men, dat zij zich vrijwillig aan de vereenigde provinciën zouden kunnen aansluiten. In de inleiding zeide men, onder anderen, „dat men al de opgaven, welke tot de kennis van den staat der bevolking, der rijkdommen, der hulpbronnen, der plaatselijke aangelegenheden, der uitgebreidheid en der andere omstandigheden van de inwoners, benoodigd waren, had onder het oog gehad,” en dat men in aanmerking had genomen, „dat de inlijving in het voormalige keizerrijk Mexico, welke, in het einde van 1821 en begin van 1822, *de facto* had plaats gehad, slechts ten gevolge van eene door onwettige middelen afgeperste toestemming was tot stand gebragt; dat daarom de nationale vertegenwoordiging van Mexico haar nimmer uitdrukkelijk had bekrachtigd, waartoe zij ook de bevoegdheid miste; en dat de maatregelen, door Iturbide ten aanzien van de vereeniging genomen, nietig waren.”

De verklaring der volstrekte onafhankelijkheid vond thans weinig tegenstanders, want de aristocratische partij, hare hoop verloren hebbende om onder eene monarchie te leven, was voor het minst onverschil-

schillig nopens de vraag, of de republikeinse regering, welke zij in allen gevalle zou moeten dulden, te Guatemala of te Mexico haren zetel had.

Bij dekreet van den 2 Julij verklaarde het kongres zich wettig zamengefteld als *nationale constituerende vergadering*, in welke „de uitoefening der fouvereiniteit rustte.” In hetzelfde dekreet ftelde men de gewone affcheiding der drie magten (uitvoerende, wetgevende en regterlijke) vast, alsmede de uitsluiting van alle godsdienften behalve de roomsch-katholijke (*), de onfchendbaarheid der afgevaardigden, de erkenning van de nationale fchuld, de bevestiging van alle bestaande gezagvoorders en wetten, die met het nieuwe ftelsel niet ftrijdig waren. Denzelfden dag werd, bij een dekreet, de af te leggen eed van erkenning der fouvereiniteit des volks, door de constituerende vergadering vertegenwoordigd, en van gehoorzaamheid aan deze laafte, voorgefchreven. Elk ambtenaar, die weigeren mogt denzelven te doen, zou worden verbannen. De uitvoering van dit dekreet heeft vrij wat tegenftand ontmoet, vooral van den kant der monniken. De redenen, welke de biffchop van Leon voor zijne weigering aanvoerde, waren opmerkelijk. Zij kwamen neder op de volgende:

1°. Dat, onbewust zijnde welke wetten de vergadering zou kunnen maken, zijn geweten hem niet ver-

(*) Dit artikel ging niet dan na eenen aanmerkelijken tegenftand door.

veroorloofde om aan dezelve reeds vooraf gehoorzaamheid te zweren ;

2°. Dat de vergadering onderscheidene wetten van de Cortes van Spanje had aangenomen , welke de heilige kanons , de kerkelijke tucht , en de goddelijke regten der bischoppen aanrandden ;

3°. Dat vele reeds genomen maatregelen de beginselen van diegenen begunstigten , die aan de burgerlijke hoogste overheid de oppermagt over het kerkelijke bestuur toekenden ;

4°. Dat met voorkennis der vergadering het prospectus van een nieuwblad was in het licht verschenen , waarin verzekerd werd : „ dat de vergadering was daargesteld ten einde ons met de eeuw der hervormingen te vereenzelvigen ; ” en dat de bischop liever duizendmaal zoude willen sterven , dan zich vereenzelvigd te zien met eene eeuw , welke der heilige kerk zoo vele tranen deed storten.

Voorstellingen van wege het bestuur en de wetgevende magt hebben echter de uitwerking gehad van deze zwaarigheden te verdrijven , en de bischop heeft zich , even als de geestelijkheid in het algemeen , tot het afleggen van den voorgeschreven' eed laten overhalen.

Den 12 had er eene vrij levendige beraadslaging plaats over de vraag , of men ook des zondags vergaderen zou. Diegene welke daartegen waren grondden zich voornamelijk op de noodzakelijkheid van de rust , welke de gezondheid der afgevaardigden eischte. De anderen beweerden , dat de belangrijkheid der zaken , waarmede men zich had be-

bezig te houden, geen tijd te verliezen overliet, en dat de vertegenwoordigers des volks zich nacht en dag aan het welzijn van hetzelfde behoorden op te offeren. De voorstanders van de rust wonnen hunne zaak.

Den 23 Julij werden alle titels, behalve die van *burger*, welke eenige andere onderscheiding aanduiden dan uit de ambten zelve voortvloeide, afgeschafte verklaard; ook werd besloten tot de oprigting eener „jurij van censure voor binnenlandsche geschriften,” blijvende de invoer van alle buitenlandsche vrij.

Op den 8 Julij een reglement hebbende vastgesteld, waarbij de uitgestrektheid van de magt der voorloopigen uitvoerenden bewinds, en de wijze waarop het dezelve zoude hebben uit te oefenen, werd bepaald, ging men den 9 tot de verkiezing der drie personen over, waaruit hetzelfde moest zijn samengesteld, en elke waarvan op zijne beurt, gedurende eene maand, het voorzitterschap zou bekleeden. De keuze viel ten laatste op de burgers PEDRO MOLINA, JUAN VICENTE VILLACORTA en ANTONIO RIVERA CAREZAS. Bij een dekreet van den 2 Augustus werd hunne bezoldiging op 3000 rijksdaalders 's jaars bepaald. De inhuldiging van dit uitvoerende bewind had den 10 Julij plaats.

Weinig dagen daarna keerde de generaal Filizola met zijne krijgsmagt naar Mexico terug. Daar het bevel van het mexicaansche kongres tot dat einde gedagteekend was den 2 Julij, en de generaal het ver-

vertrek aan de troepen op den 14 bekend maakte, moet men hieruit afleiden dat hij tot dezen maatregel reeds vóór het ontvangen van het bevel zijner regering befloten had. (*) Sedert dan 4 had hij reeds voor zijne waardigheid van staatkundig opperhoofd bedankt, „vermits hij haar met zijne hoedanigheid van mexicaansch onderdaan onverenigbaar achtte.” Hij vertrok met den haat der liberale partij beladen, en ontevreden dat hij niet met de oppermagt bekleed was geworden, gelijk hij verwacht had.

Bij een dekreet van den 5 Augustus werd het oprigten in elke provincie van een generaal krijgscorpscommandantschap, en van een' consultativen oorlogsraad in de hoofdstad bepaald. Den 18 derzelve maand, werd een voorloopig reglement voor de burgerijen vastgesteld, hetwelk slechts eene wijziging van het spaansche op de nationale militie was.

Tot hertoe waren alle ambtenaren in het bezit hunner posten gebleven; maar thans werden vele afgezet en door nieuwe mannen vervangen. De beweegreden, welke het uitvoerende bewind voor die afzetting aanvoerde, was ware of vooronderstelde vijandige gezindheid jegens de bestaande orde van zaken.

De verjaardag der onafhankelijkheid was dit jaar,
in

(*) De post van Mexico naar Guatemala legt den weg in ongeveer drie weken af.

in plaats van een dag van vreugdebedrijven te wezen, een dag van openbare rouw. Den 14 September, namelijk, had een der treurigste, en tevens een der zonderlingste voorvallen plaats gegrepen, die in de jaarboeken des lands vermeld zijn. Het bestuur had eenen generaal-krijgsc̃ommandant benoemd, en een officier, RAFAEL ARIZA geheeten, gemeend hebbende dat niemand dan hij aanspraak op dien post had, doch zich voorbijgegaan ziende, besloot zich met geweld van denzelven meester te maken. Te dien einde had hij des avonds van den 13 het grootste gedeelte der soldaten, sommigen doorden drank, anderen door kleine giften, en allen door middel van groote beloften, weten te winnen. Des anderen daags was de geheele stad in oproer, en eene menigte volks verzamelde zich, meer of min gewapend, in en voor het gebouw, alwaar het wetgevende ligchaam vergaderd was en werwaarts zich ook het bestuur had begeven. Ariza zijn volk geschaard hebbende, werd door hetzelfde tot bevelhebber uitgeroepen. Daarna trok hij, onder voorwendfel dat er eene zamenzwering bestond die moest worden gebluscht, naar het paleis van het kongres. In de straat waar hetzelfde staat zijnde aangekomen, werd hij met steenen en geweerfchoten ontvangen; ook van uit het binnenste en het dak des gebouws, als mede van de naburige huizen, werd hij beschoten. Zijn volk liet den aanval niet onbeantwoord, onderscheidene slagtoffers yielen er van beide kanten, maar eindelijk namen de

de burgers de vlugt, en het krijgsvolk het paleis zijnde binnen getrokken, zag het bestuur zich genoodzaakt om aan Ariza deszelfs aanstelling als commandant-generaal te geven. Ten gevolge van de ontdekking, welke men, eenige dagen later, deed van een onder de troepen gesmeed ontwerp om het spaansche bewind uit te roepen, slaagde men er evenwel in om hem naar oud-Guatemala te doen trekken. Zijne soldaten hem daarop beginnende te verlaten, nam hij eene stelling op eene naburige hoogte, alwaar hij belegerd werd. De honger evenwel werd een geduchter vijand dan de wapenen der regering, en bragt te weeg, dat ook zijne overige manschappen allengskens verdwenen. Velen hunner keerden naar de hoofdstad terug, eenige officieren werden gevangen genomen, een waarvan op den 6 November 1824 werd dood geschoten. Ariza zelf ontkwam over de grenzen.

Aldus liep eene gebeurtenis ten einde, welke in den beginne het sein tot eene algeheele omwenteling scheen te zijn, want vrij algemeen was men van oordeel, dat Ariza slechts het werktuig was van eene partij, die den ouden staat van zaken wilde herstellen.

Intusschen bleef dit voorval niet zonder ernstige gevolgen. Het gaf, namelijk, aanleiding tot het weder losbarsten van den onderlingen afkeer tusschen Guatemala en S. Salvador, en zelden heeft men de hartstogten van wrevel en haat zoo zeer met uitdrukkingen van welwillendheid, dankbaarheid en
broe-

broederlijke omkleed gezien als in de openbare stukken, welke bij deze gelegenheid aan beide zijden in het licht verschenen.

Reeds den 18 September schreven de Salvadorsche gezagvoerders, op de bijzondere berigten, welke zij van de gebeurtenissen van den 14 ontvangen hadden, aan de vergadering, hunne bereidwilligheid te kennen gevende om terstond ter harer hulpe toe te snellen. Men antwoordde met betuigingen van dankbaarheid, maar het bestuur der provincie, met deze woorden niet tevreden, betuigde, in eenen brief aan het uitvoerende bewind, gedagteekend den 27, deszelfs leedwezen en de verontwaardiging van het geheele volk over eene onderneming zoo vernederend voor de nationale vertegenwoordiging, en welke aanleiding had gegeven, dat de provinciale deputatie (*), op den eisch des volks, het besluit genomen had, om zich bij voorraad met eene onafhankelijke magt te bekleeden, alzoo men vooronderstellen moest, dat de vergadering en de regering ontbonden waren; hebbende men daarom ook wijders besloten, eene magt van twee duizend man op de been te brengen, ten einde de misdadigers te straffen en de overheden te herstellen. Inmiddels zou men „de regering eerbiedigen, maar hare bevelen niet gehoorzamen, zoo lang men niet, door het berigt van twee officieren der zendene troepen, de overtuiging zou bekomen heb-

(*) Oorspronkelijk was dezelve slechts een uitvloeiSEL der regering te Guatemala.

hebben, dat zij zich in volkomen vrijheid bevond." En daar men, niettegenstaande de meer geruststellende tijdingen, welke men sedert ontvangen had, eenige nieuwe wanorde vreesde, zoo zou men bij voorraad 750 man zenden, met last om bij Guatemala post te vatten, terwijl de kapitein PEDRO ARCE zich naar de stad zou begeven, ten einde zich van de vrijheid der gezagvoerders en der wetgevers te overtuigen; de bevalhebber der krijgsmagt zou de bevelen van het uitvoerend bewind niet gehoorzamen, zoo lang hij niet, bij monde van denzelven kapitein, de volkomene verzekering van die vrijheid zou bekomen. Men besloot met eene plechtige betuiging van eerbied en onderdanigheid, alzoo men geen ander doel dan dat van het algemeene welzijn, der orde en der eendragt had.

De tijding van den aantogt der troepen den 8 October te Guatemala zijnde gekomen, veroorzaakte er eene algemeene ontsteltenis. Het stedelijke bestuur deed terstond een vertoog aan de regering, waarin het, schoon deszelfs levendige dankbaarheid jegens S. Salvador voor deszelfs hulpvaardigheid betuigende, verklaarde in de onmogelijkheid te zijn om de naderende gasten, wier komst bovendien, door het mislukken van Arizas ontwerp, reeds overbodig was, te onderhouden.

De aristocratische partij in de constituerende vergadering met een twaalfstal leden, die men wist te winnen, versterkt zijnde, werd er in dezelve beraadslagd over het afzetten van de leden des uitvoe-

voerende bewinds, alzoo deselve beschtuldigd werden, van in den beginne Ariza te hebben aangemoedigd, en daarna de salvadorsche magt te hebben ontboden om in Guatemala te heerschen. De leden, ten einde zich van deze aantijgingen te zuiveren, zoo wel als vermits er reeds vroeger ongenijghheid tusschen hen en de vergadering was uitgebarsten, hadden de zwakheld van hunne bedanking in te zenden, welke den 4 werd aangenomen, en terstond daarop koos men drie andere personen in hunne plaats, twee waarvan (de heeren JOSE DEL VALLE en M. J. ARCA) afwezig zijnde, werden twee andere als hunne provisionele plaatsvervangers benoemd, en een dezer laatste (de heer JOSE FRANCISCO BARRUNDIA) volstandig voor die benoeming hebbende bedankt, bleef het nieuwe uitvoerende bewind eindelijk zamengesteld uit de burgers O'HORAN, JOSE ANTONIO MILLA en ANTONIO RIVERA GABEZAS. De twee eerstgemelde, en vooral de minister van oorlog dien zij benoemden, MANUEL MONTUFAR, waren wagens hunnen afkeer jegens S. Salvador bekend.

Den volgenden dag zond dit nieuwe bewind eenen brief aan den salvadorschen bevelhebber, JOSE RIVAS genaamd, waarbij men den heldenmoed, de zelfopoffering en de vrijheidsliefde, die het bestuur en het volk van S. Salvador kenmerkten, in hoogdravende bewoordingen verhief; zijne warme dankbaarheid over een zoo vaardig en vermogend hulpbetoon betuigde; maar tevens te kennen gaf, dat men in eene enkele provincie zoo veel handen niet

E

aan

aan den landbouw wilde ontrukken, of het volk met belastingen bezwaren, die het onderhoud van zulk eene magt noodzakelijk zoude maken. Buiten dien moesten er nog dien zelfden dag twee honderd man van Chiquimula aankomen, en drie honderd had men er in de hoofdstad aangeworven. Van den anderen kant bestond het geheele overschoot van Arizas magt uit een honderd en vijftigtal onmoedigde en ontevredene lieden, terwijl de gezagvoërs zich in volkomene vrijheid bevonden en gereed waren om den verrader met het zwaard der gerechtigheid te treffen. Onder die omstandigheden noodigde het bewind, met het eenige doel om een bewijs van deszelfs vertrouwen en van de broederschap, die tusschen de provinciën heerschte, te geven, den kommandant Rivas uit, om met honderd manschappen naar de hoofdstad te komen en nog twee honderd man in het dorp Cusguiniquilapay, vijftien mijlen van Guatemala gelegen, te laten.

In zijn antwoord, gedagteekend 6 October, zegte Rivas, schoon alre ongehoorzaamheid aan het opperbeftuur van zich afwerpende, dat hij den steelsigen last ontvangen hebbende om in allen gevalle zijnen togt naar Guatemala voort te zetten, hij dit ook zoude doen, ten einde de vrijheid der hoogen overheden en de regtvaardige straf der misdadigers des te meer te verzekeren. Overigens kon men aan zijne troepen (welker getal het dubbel van het tegenwoordige zoude zijn geweest, indien men niet de overige van al diegene die, door eene edele geestdrift gedreven, zich bij het beftuur hadden aange-

boden, had laten gaan) bezwaarlijk de zelfvoldoening van hunne vaderlandsliefde door daden te betoenen, weigeren. De kosten waren ook reeds gemaakt en door eenen terugtogt, die welligt onvoorzigtig kon zijn, zou men nu weinig besparen.

Des anderen dags zond de minister van oorlog een antwoord aan Rivas, waarin hij, na op nieuw de warme vaderlandsliefde der salvadorfche krijgslieden te hebben toegejuicht, de noodzakelijkheid der blinde gehoorzaamheid in den soldaat, vooral onder de tegenwoordige omstandigheden, herinnert. De kapitein Arce, die, zonder het antwoord der regering af te wachten, vertrokken was, had de stelligste verzekering kunnen geven, dat de overheden zich in volkómen vrijheid bevonden, daar hij zelf de constituerende vergadering het belangrijkste van hare regten, de benoeming van een nieuw uitvoerend bewind, had zien uitoefenen. De bevelen van de salvadorfche gezagvoerders moesten dus door hem (Rivas) verkeerd verstaan zijn, indien hij meende dat dezelve hem noodzaakten om zijnen togt naar de hoofdstad voort te zetten, een gedrag dat niets dan kwaad kon uitwerken door de noodelooze onkosten, die het zou veroorzaken, en de wanorden welke eene gebrekkige betaling onder het krijgsvolk kon te weeg brengen. Men herhaalde derhalve de uitnoodiging om slechts met honderd man te komen, welke uitnoodiging ook door de vergadering was goedgekeurd.

Dezelfde dag schreef Rivas een' brief, waarin hij zeide, dat twee afgevaardigden van het stedelijk

bestuur van Guatemala zich bij hem hadden ver-voegd, om hem en zijne troepen te bedanken voor de dienst die zij bewezen hadden en hem van de volkomen vrijheid der magtvoerders en wetgevers de plegtige verzekering te geven; dat intusschen zijne ontvangen bevelen stellig zijnde, hij zijnen togt zou voortzetten, schoon op nieuw tegen alle uitlegging van ongehoorzaamheid protesterende. Hetzelfde obgmerk herhaalde hij in eenen brief van den 9, in antwoord op dien des ministers van den 8, voor reden gevende, dat hij ten aanzien van de vrijheid en veiligheid der overheden geene genoegzaam geruststellende berigten ontvangen had.

Daar men alzoo zag, dat het onmogelijk zoude wezen den intogt der salvadorsche soldaten in de hoofdstad, zonder tot openlijke vijandelijkheden te komen, te beletten, besloot men zich aan denzelfden te onderwerpen, gelijk hij dan ook den 12 October plaats greep. Hoewel ook bij die gelegenheid al het uiterlijke van broederlijke gezindheden bewarende, bleef men evenwel gestadig op zijne hoede. De aangekomen gasten werden in kazernen, in de beneden-deelen der stad gelegen, gehuisvest, terwijl het boven-gedeelte door het volk, dat van Chiquimula en Quezaltenango was gekomen, als mede door de burgerwacht, was bezet; alle welke korpsen hunne waarde broeders steeds naauwkeurig gadesloegen.

Het gedrag van Rivas legde weinig eerbied voor de overheid aan den dag; hij kwam zelfs zijne opwachting bij dezelve niet maken. Den 14 werd

werd hij bij het bestuur ontboden. Vóór hetzelfde verschenen zijnde, begon dit met de betuigingen van dankbaarheid jegens S. Salvador te vernieuwen, en eindigde met Rivas te vragen, of hij bereid was om aan hetzelfde gehoorzaamheid te betoonen. Hij gaf daarop een ontwijkend antwoord, maar daar hij zeide zijne zwaarigheden aan de constituerende vergadering te hebben medegedeeld, verkreeg men den 15 een beval van dit ligchaam aan hem, om aan de regering te gehoorzamen.

Uit dezen staat van wantrouwen en argwaan, welke nog verhoogd werd door geruchten die in omloop waren, als of de salvadorische krijgsmagt gekomen was om vergoeding van oorlogskosten, als mede zekere kanonnen te vorderen en den aartsbischoffelijke zetel, zoo wel als dien der regering, naar elders over te brengen, ontstonden er onderscheidene geyechten tusschen de wederzijdsche soldaten, waarin meermalen bloed werd gestort. Rivas beklagde zich hierover ten sterkste en schreef die voorvallen, mischien niet ten onregte, aan heimelijke kuipertjen toe. Hij dreef zijne stontheid zelfs zoo ver, dat hij van de constituerende vergadering eischte, om, onder voopwendfel van niet de noodige vrijheid te hebben genomen, als besluiten, door haar sedert den 14 September genomen, te herzien. (*) Dit ligchaam stond op het punt van

(*) Het ware doel van dezen eisch was de herroeping van de verkiezing der tegenwoordige leden des uitvoerenden bewinds.

uit een te gaan, toen Rivas, in eene nota van den 19 October, na het opsommen zijner grieven, en altijd nog bij zijne verklaringen van goede gezindheid volhardende, om grootere onheilen te voorkomen (doch inderdaad vermits hij zich in zijn opzet bedrogen zag), de toestemming der regering tot zijnen terugtogt verzocht. De minister van oorlog verklaarde in zijn antwoord, in den brief van Rivas de gevoelens van een uitmuntend gezinden krijgsman te herkennen; de voorgevallen onaangenaamheden schreef hij insgelijks toe aan de aanblazingen van eenige verachtelijke ontevreden en aan den geest van nijd, die ongelukkig altijd nog tuschen de verschillende provinciën bestond; hij herinnert aan het rondborstige en edele gedrag door de regering in acht genomen, alsmede aan hare hoogachting voor het salvadorische volk, hetwelk hij op nieuw, in de gloeiendste bewoordingen, bedankt voor de snel betoonde hulp, en eindigt met, uit naam van het uitvoerende bewind, deszelfs toestemming tot het verlangde vertrek te verleenen.

Den 20 October zond het stedelijke bestuur eenen brief aan de regering, waarin hetzelfde, na al wederom al hetgeen de levendigste dankbaarheid en opregtste bewondering aandoenlijks kunnen uitspreken te hebben herhaald, doet opmerken; dat de tegenwoordigheid der salvadorische troepen, behalve de wanorden, welke zij, in weerwil van zich zelven, veroorzaakten, en de nog grootere onheilen die er van te vreezen waren, overvloedig en van den anderen kant voor hen zelve nadelig was,

was, uit aanmerking van de verwaarloozing hunner eigene aangelegenheden, welke zij zich, alleen om aan Guatemala dienst te bewijzen, hadden laten welgevallen, terwijl de inwoners der hoofdstad, door het mexicaansche krijgsvolk en andere oorzaken uitgeput, niet in staat waren hen te onderhouden; om al welke redenen het bestuur verzocht, dat de nieuwe gasten tot den terugtocht mochten worden uitgenoodigd.

Des anderen daags zond de constituerende vergadering een bevel tot hetzelfde einde aan de uitvoerende magt, en dit aan Rivas zijnde medegedeeld, vroeg hij vijftien duizend rijkdaalders voor de onkosten van zijnen terugtocht, terwijl hij, in eenen afzonderlijken brief, de teruggave der kanonnen, door Filizola van S. Salvador medegevoerd, eischte. In het hem gezonden antwoord bejammerde men de onmogelijkheid, waarin de openbare schatkist zich bevond, om de dankbaarheid des vaderlands voor de bewezen dienst te betoonen, ziende men zich genoodzaakt te verklaren, dat men, na de grootste inspanning, hoogstens in staat zou zijn om hem twee duizend rijkdaalders te verschaffen, vergezeld van eene aanwijzing op de intendantie van S. Salvador om hem te S. Anna nog drie duizend uit te betalen, (*) welke sommen alzo te zamen vijf

(*) Sedert eenigen tijd reeds ontving men te Guatemala niets meer van de te S. Salvador en op vele andere plaatsen geheven wordende belastingen, welke opbrengst aan de algemeene regering toebehoorde.

vijf duizend rijkdaalders zouden bedragen, en dus meer dan toereikend waren om daaruit de kosten van den terugtocht te bestrijden. Aangaande de kanonnen merkte men aan, dat zij, uit derzelver aard, ter beschikking van het opper-bestuur moesten zijn, en dat S. Salvador bovendien geenelei regt had om ze te eischen, als hen, gedurende den oorlog, van Guatemala en andere steden ontnomen hebbende.

Rivas, met dit antwoord niet tevreden, bleef aanhouden. Wat aanging de intendantie van S. Salvador, zeide hij wel te weten, dat dezelve hem niets zou kunnen uitbetalen, want toen men tot het doen van den krijgstoct had beraadslaagd, hadden er zich geen tien rijkdaalders in de schatkist bevonden, zoodanig dat men zijne toevlugt tot leeningen had moeten nemen, om denzelven in gereedheid te brengen; en wat de kanonnen betrof, S. Salvador had ze ten koste van deszelfs bloed verkregen, enz.

Bij twee nieuwe vrij breedvoerige notas van den 23 bleef de regering slechts bij de vroegere volharder, en in die betrekkelijk de kanonnen werden de uitdrukkingen van wilwillendheid zoo ver gedreven, dat zij naar openbare spotternij geleken. Het slot derzelve luidde aldus: „De regering is in hare antwoorden zoo breedvoerig geweest; met het dubbele oogmerk om u wegens deze zaak in te lichten, ten einde schadelijke dwalingen te voorkomen; en aan de heldhaftige provincie Salvador en deszelfs oordeelkundig en verdienstelijk bestuur, een bewijs van hoogachting en dankbaarheid te geven.”

Den

Den 24 vervoegde Rivas zich ter verkrijging der 15000 rijksdaalders en der kanonnen tot de constituerende vergadering, waarop dit ligchaam besloot, dat de regering de voor den terugtocht der troepen benoodigde gelden zou verstrekken, terwijl men onder andere omstandigheden de zaak der kanonnen zou beslissen; en laatstelijk dat de salvadorsche krijgsmagt en die van Quetzaltenango beide te gelijk de hoofdstad zouden verlaten.

De noodige bevelen werden uitgevaardigd om den togt op den 1 November te doen plaats hebben; maar dezelve werd niet voor den 3, en wel na dat er nog groote wanorden waren voorgevallen, ten uitvoer gebragt. Ter bestrijding der onkosten had men eene som van 5030 rijksdaalders verschafft, 500 waarvan voor de huur der vrachtdieren waren bestemd; maar in plaats van die gelden aan de eigenaars derzelve uit te betalen, werden zij mishandeld en vele beesten van hen ontfolen.

Alvorens te vertrekken, had Rivas een geschrift in het licht gegeven, waarin hij zijne woude jegens de regering, op de onwaardigste wijze, den teugel vierde, en gedurende den geheelen loop dezer zaak had hij de overdrevenste berigten naar S. Salvador gezonden, ten gevolge waarvan den 27 October aldaar eene vergadering van al de gezagvoerders plaats had; waarin men, na zich ten bitterste over den argwaan beklaagt te hebben, die te Guatemala ten aanzien der salvadorsche troepen was aan den dag gelegd, en over de vood-

oordeelen, welke men tegen dezelve had aangehitat, besloot, dat de provinciale deputatie, die den 30 September het vroeger aangenomene onafhankelijke gezag had neergelagd, hetzelfde zou hernemen en behouden, tot dat eene staatsregeling den regeringsvorm der republiek bepalen zou.

Wij zijn zoo ver in de voornaamste bijzonderheden van deze zaak getreden, vermits dezelve zoo geheel den geest doet kennen, die zoo te S. Salvador als te Guatemala heerschte. Eerzigtigende stad voersag, dat de aristocratische partij boven begon te drijven, en van den anderen kant was de vrees groot, welke zeven honderd schoolkinderen aan de hoofdstad inboezemden. Men wist er echter vastheid en waakzaamheid met fraaije woorden te paren, en men ontwyfde het gevaar beter dan men had verwacht.

Den 16 Januarij 1824 nam de constituerende vergadering nog een besluit, waarbij zij plechtig verklaarde, dat de provinciën Salvador, Chiquimula en Quezaltenango en dergelver onderscheidene besturen, de nationale dankbaarheid hadden verdiend voor de belangrijke bij deze gelegenheid bewezen diensten, en de andere provinciën, voor de edelmoedige aanbiedingen die zij hadden gedaan.

Te Comayagua, namelijk, alwaar men van S. Salvador de tijding der gebeurtenissen van den 14 had ontvangen, had men inagelijks besloten, ter hulpe van de overheden te Guatemala te spellen:
van

van Leon schreef men, dat men reeds begonnen was met eene krijgsmagt op te eende in gereedheid te brengen; in nog andere oorden liet men gelijksoortige gezinningen blijken; maar alle zijn buiten gevolg gebleven.

In de maand September waren er in de hoofdstad afgevaardigden van Honduras en Nicaragua (*) aangekomen, terwijl men van Costarica stellige tijding ontvangen had, dat men ook daar bereid was om zich aan Guatemala aan te sluiten. (†) Ten gevolge hiervan besloot de constituerende vergadering, met deze nieuwe leden vermeerderd, op den 1 October, met eenparigheid van stemmen (39), de verklaring van volstrekte onafhankelijkheid, den 1 Julij afgekondigd, te hernieuwen en te bevestigen. De provincie Chiapa, door Filigola, die er met eenige magt gebleven was, bedwongen, had zich voor de vereniging met Mexico verklaard; maar den 30 October werd er de voorloopige regerings junta hersteld, en men

TOOR-

(*) De verkiezing der afgevaardigden van Nicaragua had plaats den 4 Julij 1825, en in Honduras besloot men den 20 Mei tot het doen van de verkiezingen. Dit laatste besluit behelsde eene voorbehoudenis van gehoorzaamheid aan keizer Augustin, *indien hij immer op den troon magt worden hersteld.*

(†) Het decreet tot de inlijving dier provincie is gedagteekend den 4 Maart 1826.

voorzag dat dit land zich insgelijks op nieuw aan de middel-provinciën verbinden zou.

Sedert eenigen tijd hield men zich in de constituerende vergadering bezig met het handelen over de grondslagen der aan te nemen staatsregeling. De grootte vraag ten deze was, of de regeringsvorm centraal of federaal zoude zijn. (*) In de vergadering, zoo wel als in openbare geschriften, werden de voordeelen van beide vormen met warmte voorgestaan. De voornaamste redenen, die men van wederzijden aanvoerde, kwamen hierop neder:

De voorstanders van het centralismus bewaarden, dat het eene federale regering, ten gevolge van de schier eindelooze verdeling der magt die haar wezen uitmaakt, aan de noodige kracht ontbreekt, om eene nieuwe, nog weinig verlichte en door eenen magtigen vijand bedreigde natie te besturen; dat het land geen genoegzaam getal burgers bezat, die tot de vervulling der menigvuldige ambten in staat waren, welke die regeringsvorm vorderde, ja dat zelfs de inkomsten niet toereikend waren

om

(*) Men weet, dat eene centrale regering eene zoodanige is, wier gezag zich rechtstreeks en in alle opzichten over alle oorden van het land uitstrekt; terwijl eene federale het grootste gedeelte van het bestuur, der wetgeving en der rechtspleging aan de onderscheidene hoofddeelen, gewoonlijk *etaten* genaamd, overlaat, schoon overeenkomstig zekere algemeene grondslagen in de constitutie vermeld.

om derzelver bezoldingen te bestrijden, terwijl in onze dagen zelfs de warmste vaderlandsliefde hare diensten niet gaarne om niet betoonde; dat het federalismus eenen plaatselijken geest voedde, die voor den nationalen geest verderfelijk is; dat in een land, alwaar al de springvederen van het bestuur ten uiterste verslapt waren, het noodzakelijk was eenen regeringsvorm in te voeren, die meerder kracht bezat dan waarvoor het federalismus vatbaar is; dat, eindelijk, het voorbeeld van Holland en der Vereenigde Staten van geenerlei toepassing op centraal-Amerika was, uit hoofde van het grootte onderscheid tusschen den zedelijken toestand van dit land en dien van de gemelde beroemde gemeenebesten; terwijl de uitwerking, welke het federalismus in andere deelen van spaansch Amerika, gelijk Buenos-Ayres, Venezuela en Chili, had gehad, wel van eenen aard waren omzake begeerte tot navolging te verdooven.

De voorstanders van het federalismus grondde zich in de eerste plaats, op het gevaren van MONTESQUIEU ten aanzien van de waarborgen, welke die regeringsvorm tegen het misbruik van magt geeft. Men beweerdte, dat hetzelfde geen grooter getal ambtenaren vertiichte dan een centralismus, hetwelk niet een zuiver despotismus zoude zijn; en dat de personen, die tot het vervullen der posten geschikt waren, in het geheel niet ontbraken; ja weldra, ten gevolge van een goad: selfs van opvoeding, zouden overvloeijen. Al de redenen der federalisten dienden echter alleen, om hun-

hadden waren beweeggrond te ontfuigen; deze toch bestond slechts in hunnen nijd tegen Guatemala; welks overwigt zij, het mogt kosten wat het wilde, zochten te vernietigen, terwijl het de enige plaats der republiek zijnde, die geschikt was om eene hoofdstad te wezen, zij wel inzagen dat het centralismus dat overwigt zou doen voortduren.

Den 18 November verklaarde de meenderheid zich eindelijk ten voordeele van het federalismus. De meeste afgevaardigden van Nicaragua, Honduras en Salvador insluden in last ontvangen om aldus te stemmen.

Wanneer er genoegzame tijd verloopen is, om theorien door de ondervinding te zien opgehelderd, is het gewis gemakkelijker over ingewikkelde vraagstukken een oordeel te vellen, dan zoo lang men van haar licht verstoken is. Het schijnt evenwel, dat het voor hen, die ter goeder trouw en in het wel begrepen belang van hun land wilden handelen, niet moeilijk kon zijn om ten daze een verstandig besluit te nemen. Het federale stelsel biedt ongetwijfeld vele voordeelen aan een volk, dat een uitgestrekt grondgebied bewoont, rijk is in hulpbronnen en in mannen tot het bekleeden van gewichtige posten bekwam (want geen republikeinsch stelsel is kostbaarder of verdischt meer posten dan dit); maar bij eene natie, die weinig nijverheid, weinige kapitalen, en nog minder bekwame mannen bezit, kan hetzelfde

op den duur niet bestaan. Deze aanmerkingen verontschuldigen intusschen gematins hen, die aan dezelfs aanneming heimelijk aan zijne omverwerping hebben gearbeid. Elke wet, die eenmaal door de bevoegde magt is vastgesteld, moet in acht genomen en uitgevoerd worden tot dat zij door dezelfde weder wordt ingetrokken; en men kan er niet aan twifelen of dit zou niet de aangenomen staatsregeling hebben plaats gegrepen, indien hare tegenstanders zich met voorzigtigheid en rondboftigheid gedragen hadden.

Behrve den grondslag van het federalismus nam men te gelyker tyd nog drie andere aan, te weten: 1° den waarborg van de vrijheid, de gelykheid, de veiligheid en den eigendom; 2° de betameling van *gestoerde staten van central Amerika*; 3° de erkenning der roomsch-katholijke godsdienst als de eenige van den staat, met uitsluiting van de openbare uitoefening van elke andere. Deze laatste grondslag ondervond op nieuw grooten tegenstand, alzoo onderscheidene leden zich voor eene algemeene godsdienstige verdragszaamheid verklaarden. Het dekreet, dat al de grondslagen der aan te nemen constitutie bevat, is gedagtekend den 17 December 1823.

Onder de dekreten, welke er nog door de constituerende vergadering genomen werden, merkten wy vooral de volgende op:

8 Augustus 1823. Ter vergunning der opstelling van patriotische gemaatschappijen om te beraden zagen over onderwerpen van openbaar belang.

12 Augustus. Ter bepaling van de bezoldiging der

der afgevaardigden op 1200 rijkdaalders 's jaars, betaalbaar, zoo wel als de reiskosten, door de onderscheidene staten.

21 *Augustus*. Ter bepaling van het wapen en de vlag der republiek.

23 *September*. Ter afschaffing van onderscheidene feestdagen.

29 *September*. Ter veroorloefing aan militairen om, zonder uitdrukkelijke vergunning, in het huwelijk te mogen treden.

30 *November*. Ter uitmoediging van de overige nieuwe gemeenebesten tot het houden van een algemeen kongres.

30 *November*. Ter vermindering der regten op den binnenlandfchen handel van 6 op 4 pCt.

17 *December*. Op de organisatie van het staande leger, dat zamengesteld zou zijn uit twee bataljons voetvolk, elk van 5 compagnien; 2 escadrons ruitery, elk van 2 compagnien, en eene brigade artillerie van 3 compagnien.

31 *December*. Ter uitnoodiging van vreemdelingen om zich in de republiek te komen oederzetten, wordende het grondgebied dergelye verklaard een onschendbaar toevlugtsoord te zijn. Men staat hun dezelve burgerlijke regten toe als de andere burgers bezitten.

13 *Januarij* 1824. Ter vestiging van wijsgeerige leerstoelen in alle oorden waar men dezelve zou kunnen betalen, of wel waar de onderwijzers gezind zouden zijn hun onderrigt om niet mede te deelen.

22 *Januarij*. Over de toelating van vreemdelingen en volkplantingen van vreemdelingen.

28 *Januarij*. Om buitenslands eene leening van drie millioen piasters te negociëren.

29 *Januarij*. Alle invoer van wapenen, gedurende vijf jaren, vrij van regten verklarende.

5 en 6 *Februarij*. Ter opening der haven van *La Libertad*.

10 *Februarij*. Ter opening van die van *La Independencia*.

4 *Maart*. Ter inlijving der provincie *Costarica*.

27 *Maart*. Den transit-handel, tegen betaling van 4 pCt. regten, toestaande.

17 *April*. Ter afschaffing der slavernij, met bepaling der aan de eigenaars te betalen schadeloosstelling. In geen gedeelte van Amerika was deze maatregel zoo gemakkelijk uit te voeren als in dit land, alzoo het getal slaven er in het geheel naauwelijks zes honderd bedroeg. Het grootste gedeelte derzelve behoorde aan de dominikaan monniken.

5 *Mai*. Over de zamenstelling der wetgevende lichamen van de Staten, en de verkiezing der federale gezagvoerders.

23 *Junij*. Over de organisatie der douanen.

Den 22 November 1824 stelde men de staatsregeling vast, waarvan de volgende de hoofdpunten zijn:

De republiek is zamengesteld uit vijf federatieve Staten, die elk op zich zelven souverain en onafhankelijk zijn, en al de magt bezitten welke de

constitutie niet aan de federale overheden toekent. Alle burgers zijn gelijk voor de wet. Een kongres, zamengefteld uit één lid voor elke 30,000-inwoners, en welks gewone zittingen drie maanden 's jaars duren, maakt de wetten; regelt de nationale krijgsmagt; bepaalt de onkosten van het bestuur; ftelt de belastingen vast; beftiert de opvoeding; verklaart den oorlog; maakt den vrede; regelt den koophandel en het muntftelfel. Een fenaat, die het geheele jaar zitting houdt en zamengefteld is uit twee leden voor elken Staat, bekrachtigt de wetten; geeft raad aan de uitvoerende magt; doet drievoudige voorftellen ter benoeming der voornaamfte ambtenaren; waakt over derzelver gedrag en verklaart of er redenen beftaan om hen in ftaat van befchuldiging te ftellen. Een prefident oefent de uitvoerende magt uit en een vice-prefident vervangt hem in gevallen van wettige verhin-dering. Al deze wetgevers en ambtenaren (wier waardigheden, onder weinige en zeer eenvoudige bepalingen, voor alle burgers verkrijgbaar zijn) worden in den derden trap door het volk verkozen, de afgevaardigden voor den tijd van twee, de fenateurs voor drie, de prefidenten voor vier en de regters voor zes jaren, kunnende elk, zonder tufchenpoozing, eens op nieuw benoemd worden.

Deze konftitutie, welke op die der Vereenigde Staten, niettegenftaande het verfchil in den zedelijken toefland der twee volken, gefchoeid was, bevat nog meer van het democratifche beginsel dan deze laafte, vooral doordien het gezag van den

den president, die op geenerlei wijze tot de wetgeving medewerkt, er nog meer beperkt wordt.

Den 6 December 1824 werd door het kongres de leening van 7,142,837 rijksdaalders bekrachtigd, die gesloten was met den heer JAN BAILY, gevolmagtigde van het huis van BARCLAY MERRING RICHARDSON & Co. te Londen. Die leening (welke gesloten werd tot 68% met 5% provisie, interest à 6%, 2% provisie op den interest en 1% op de amortisatie) was almede een voorwerp van hevigen twist, zoo wel ten aanzien van deszelfs nuttige of schadelijke uitwerksels, als met betrekking tot het gebruik dat van hare opbrengst moest worden gemaakt.

Den 21 Januarij 1825 werd het budget gedecreteerd.

Den 23 Januarij 1825 sloot de constituerende vergadering, negenien maanden na de inhuldiging, hare zittingen. Het getal harer dekreten beliep 137; dat harer uitgevaardigde bevelen 1186; en dat harer notulen 785. Het meerendeel der leden had geenerlei of slechts eene zeer onvolledige schadeloosstelling ontvangen. Haar gehouden gedrag schijnt in het algemeen verdienstelijk te zijn geweest, zoo wel ten aanzien van den ijver als van de vaderlandsheide welke zij heeft aan den dag gelegd. De zijdelijke president van dit ligchaam, de heer JOSÉ GUZMÁN YELAYA, een bedaard en gemoezelijk man, na, in zijne aanspraak tot sluiting der

zittingen, den verdienden lof aan den arbeid der vergadering te hebben toegezwaid, zeide, onder anderen, tot hare leden: „uwe opofferingen zijn algemeen bekend. Sommigen uwer hebben hunne gezondheid verloren, anderen hunne geldelijke belangen verwaarloosd, en allen hebben hunne bijzondere aangelegenheden moeten veronachtzamen. Sommigen hebben niets tot vergelding genoten, aan de meesten is het grootste gedeelte hunner bezolding nog verschuldigd en velen hebben zich in de noodzakelijkheid gezien om hunne eigene middelen van onderhoud uit het oog te verliezen, terwijl zij hunnen tijd en arbeid aan de vervulling hunner pligten jegens het vaderland toewijdden.”

Behalve de vermelde dekreten, nam de vergadering, zoo wel als de uitvoerende magt, nog een aantal andere op de opvoeding, op onderscheidene takken van nijverheid, handel, statistiek en wetenschappen, op de gewapende magt, de financiën enz.; maar daar dezelve niet dan op het papier bestonden en nimmer ten uitvoer zijn gebragt, gaan wij ze met stilzwijgen voorbij. Indien het ter uitvoering van belangrijke zaken genoegzaam was dezelve te ontwerpen en de noodige besluiten er toe te nemen, dan zou deze vergadering gewis wonderen hebben verrigt. Intusfchen is het ook waar, dat zij, als constituerend ligchaam, naauwelijks iets anders kon doen dan den weg af te bakenen, welken

ken volgende kongresfen hadden te bewandelen: gelukkig ware het land geweest, indien deze zich nimmer van denzelfen verwijderd hadden!

Daar men besloten had ministers naar Mexico; Washington, Londen, Spanje; Frankrijk, Colombia, Peru, Chili en Buenos-Ayres (!) te zenden, werden, in het begin van April, als zoodanig benoemd de heer PEDRO DE MOLINA in de republiek Colombia en in Peru; de heer ANT^o. CANAS in de Vereenigde Staten; terwijl naderhand nog benoemd werd, om in die hoedanigheid te Mexico te blijven, de heer MAYORGA, die tot lid van het kongres aldaar was verkozen geweest en er zich nog bevond.

In de maand November was de schaarschte in de openbare schatkist zoodanig, dat het bestuur tot het openen van vrijwillige inschrijvingen ter onderhouding van de bezetting der hoofdstad besloot.

Den 3 Februarij 1824 werd door den heer José Delvalle den eed afgelegd als lid van de uitvoerende magt. In zijne bij die gelegenheid gehoudene aanspraak zeide hij, dat de moeilijkheden, welke die waardigheid omringden, hem bijna hadden doen besluiten om voor dezelve te bedanken, maar dat het denkbeeld, dat hij, vooral in moeilijke oogen-

blikken, zijn vaderland toebehoorde, de overhand had behouden. Overigens droeg hij eene lchets van de verplichtingen der hooge gezagvoerders voor.

Den 15 Maart legde de heer M. J. Arce insgelijka den eed af, maar, ten gevolge van oneenigheden tusschen hem en den heer Delvalle, in Augustus voor zijnen post hebbende bedankt, werd in zijne plaats benoemd de heer J. M. DE LA CERDA, die dan ook den 15 October dit ambt aanvaardde.

Den 30 Augustus had er eene belangrijke gebeurtenis plaats, de erkenning van de onafhankelijkheid der republiek, namelijk, door het mexicaansche kongres. In het besluit hiertoe werd evenwel tevens verklaard, dat de provincie Chiapa niet tot het middel-gemeenebest behooren zou. Men kan niet ontveinzen, dat het gedrag, door het mexicaansche bestuur ten aanzien van die provincie in acht genomen, weinig door de goede trouw en de regtvaardigheid is gekenmerkt. De guatemaalsche regering protesteerde ten sterkste tegen deze aanmatiging, en dezelve is nog heden ten dage eene zaak in geschil tusschen die twee mogendheden, Zij is zelfs de eenige niet, want zoo aan de eene zijde door Guatemala op de provincie Chiapa wordt aanspraak gemaakt, of liever geëischt wordt, dat aan hare bewoners de gelegenheid worde verschaft om zich vrijelijk te verklaren nopens de keuze van datgene der twee landen, waarmede zij het liefst vereenigd zouden zijn, zoo wordt, van den ande-

deren kant, het distrikt Soconusco, alwaar men zich werkelijk ten voordeele van Guatemala heeft verklaard, doot Mexico geeischt. Deze eisch is daarop gegrond, dat Soconusco altijd een gedeelte van Chiapa is geweest, en dat het mindere deel eens lands het lot des grooteren moet volgen. De Guatemalers antwoorden hierop, dat niets beter hun regt op Chiapa bewijst dan die zelfde door Mexico aangevoerde reden, alzoo hetzelfde altijd tot het voormalige onder-koninkrijk Guatemala heeft behoord, en derhalve met het tegenwoordige gemeenebest van Centraal-Amerika had moeten zijn vereenigd gebleven. Uit deze tegenstrijdige aanspraken is voortgevloeid, dat het district Soconusco, welks bevolking, bijna geheel uit Indianen bestaande, naauwelijks twintig duizend zielen bedraagt, in het bezit is van eene onafhankelijkheid *de facto*, welke het voor al de staatkundige rampen, die beide republieken hebben geteisterd, heeft behoed.

Het eerste federale kongres werd ingehuldigd op den 6 Februarij 1825, en dat wel onder hoogst gunstige voorteekeningen, want terwijl men bezig was met hetzelfde te openen, werd de heuchelijke tijding van den slag van Ayacucho ontvangen, die de amerikaansche onafhankelijkheid bevestigd heeft. (*)

Men

(*) De lezer zal zich herinneren, dat deze slag voortiel in Peru, en dat, ten gevolge van denselven, het laatste zich

Men begrijpt, ligt, dat het niet aan openbare vreedbetooningen ontbrak.

Bij de eerste beraadslagende zitting, welke den 25 Februarij plaats had, deed de heer Delvalle, als president van de uitvoerende magt, eene aanspraak, waarin hij den geest ontwikkelde, die het bestuur in deszelfs besluiten had geleid. Uit deze aanspraak bleek overigens meer het goede hetwelk de regering had *willen*, dan wel dat wat zij had *kunnen* doen. Dat in dezelve geene gezonde denkbeelden ontbraken, daarvan kunnen de volgende uittrekfels ten bewijze strekken:

„Indien zelfs een min gewigtige arbeid volgens een te voren vervaardigd ontwerp behoort te worden verrigt, zoo zal ook het bestuur eener natie nimmer volmaakt zijn, ten zij het volgens een met wijsheid overdacht plan worde geleid. Het regeren bestaat niet in het navolgen van maatregelen onder andere volken genomen, welker luchtstreek, beschaving, inborst en zeden van de onze verschillen; en nog veel minder bestaat het in datgene te doen wat oogenblikkelijke hartstogten of belangen inblazen. Neen, het regeren is het ten uitvoer brengen der moeilijkste van alle wetenschappen, die het menschelijke vernuft heeft voortgebracht; het bestaat in de juiste toepassing van derzelver beginselen op het geheel der omstandighe-

in Amerika bevindende spaansche leger, de wapenen voor dezelve columbianische overwinnaars nederlegde.

heden die den toestand uitmaken , waarin eene natie zich bevindt.

„ In het oogenblik dat een volk , zich vrij en onafhankelijk verklarende , den vorm van deszelfs regering verandert , verdeelt het zich noodzakelijk in twee tegen elkander overgestelde partijen , te weten in die der mannen , welke het bestaan vreesen te verliezen dat zij aan het oude bestuur te danken hadden , en die van het aantal hunner , welke het bestaan verwerven willen dat zij van het nieuwe bewind hopen. Tusschen die twee partijen heeft er eene gestadige worsteling plaats. De wensch , die men aan de eerstgemelde toeschrijft , om den ouden regeringsvorm hersteld te zien , brengt de laatstgemelde in gisting en doet haar aan de omverwerping van al het oude en aan eene geheel nieuwe schepping arbeiden. Die gisting jaagt hare tegenstanders beduchtheid aan , vermeedert hunne vrees en versterkt hunne neiging tot teruggang naar den ouden staat van zaken.

„ Te midden van de uit een loopende denkbeelden en gevoelens , die het zaad uitmaken der partijen , welke natien verdeelen , en der burger-oorlogen die haar verzwakken en vernielen , heeft het bestuur gehandeld op eene wijze die het haar toescheen dat door de voorzigtigheid werd voorgeschreven. Den heimelijken gang van hen , die de oude orde van zaken zouden willen herstellen , bewakende , en de schreden van diegenen , die de nieuwe door overhaasting zouden willen kenmerken ;

gade slaande, heeft het tot de eerste gezegd: *De onafhankelijkheid is billijk en de instellingen die haar ondersteunen noodzakelijk. De natie zal zich de onafhankelijkheid, die zij met zoo veel regt heeft uitgeroepen, niet weder laten ontrukken, en het bestuur, omwrikbaar in deszelfs besluiten, zal haar weten te handhaven.* Aan de andere zal het te kennen geven, dat de rede ophoudt zulks te zijn van het oogenblik dat zij aan het gisten staat, gelijk de driften. Het belang der zaak die wij voorstaan eischt zelf, dat wij haar beminnelijk maken door onze gematigdheid. Onder natien kan, zoo min als in de natuur, iets groots plotseling worden tot stand gebracht. Men begint met den grond te bereiden, daarna zaait men het graan; men beschermt deszelfs ontwikkeling, wacht den tijd der vruchtwording af, en wanneer de vrucht rijp geworden is, gaat men er toe over om haar te oogsten."

De memorie, welke de minister van binnen- en buitenlandfche zaken den 5 Maart aan het kongres overhandigde, bevat het tafereel van een land grootelijks door de natuur begunstigd, doch waar al de springvederen der regering zich nog in eenen treurigen staat van onvolkomenheid bevinden.

De volgende zijn de merkwaardigste door het eerste kongres genomen dekreten:

26 *Februarij* 1825. Bevattende eene dankbetuiging aan den doorluchtigen Gregoire, oud-bischof van

van Blois, voor de edelmoedige diensten, door hem aan de amerikaansche onafhankelijkheid bewezen, en voor het geschenk van een exemplaar zijner proeve over de geschiedenis der vrijheden van de gallicaansche kerk.

24 *Maart*. Ter bepaling, dat de besluiten der federale overheden niet aan de herziening van de besturen der Staten zijn onderworpen.

16 *Junij*. Ter opening van het kanaal tussehen de twee oceanen, door middel van het meer van Nicaragua.

16 *Augustus*. Bevel inhoudende aan de plaatselijke gezagvoerders in de havens enz., om aangekomene vreemdelingen in het doen van derzelver reis naar de binnenlanden behulpzaam te zijn.

19 *Augustus*. Bepalende, dat het buskruid, hetwelk de Staten voor de openbare dienst mogten benoodigd hebben, hun door het federale bestuur, zonder winst, zou worden geleverd, en dat de chefs der staten zorg zouden dragen dat hetzelfde tot geene andere einden werd gebruikt.

2 *December*. Vaststellende, dat de officieren der federatie niet in de dienst van eenigen der Staten konden overgaan, op straffe van als deserteurs te worden beschouwd.

Idem. De vermeerdering des legers tot op 10,177 man (!) bepalende. En bij nog een dekreet werd vastgesteld, dat de kommandanten in de havens, ook als burgerlijke opper-overheden (politieke chefs) en als subgedelegeerden der financiën zouden werkzaam zijn.

In de maand November werden de kanunnik ANTONIO LARRAZABAL en de heer PEDRO MOLINA, door het kongres, tot ministers op dat van Panama benoemd.

Hoewel de meerderheid van het kongres ongetwijfeld niet ten voordeele van het federale beginsel was, zoo wilde zij, in de onzekerheid of eene nieuwe constituerende vergadering wel een ander zou aannemen, het land niet op nieuw in eenen provisionelen toestand werpen, en dien ten gevolge werd er den 1 September besloten die staatsregeling te bekrachtigen. (*)

Den 1 Maart 1825 werd aan de uitvoerende magt voorgesteld een consul der vereenigde staten van Noord-Amerika, en den 24 Augustus een van Groot-Brittannie.

Den 15 Maart werd te Bogota (in Colombia) een traktaat van eendragt en eeuwigdurend bondgenootschap tusfchen de twee gemeenebesten gesloten, en den 5 December kwam te Washington een verdrag van vrede,

(*) Aan het slot der aangenomen constitutie was bepaald, dat het eerste kongres dezelve zou sanctioneren, en dat, indien dezelve mogt worden verworpen, er eene nieuwe, constituerende vergadering zou worden bijeengeroepen.

vrede, vriendschap, handel en zeevaart tusſchen de Vereenigde Staten en centraal-Amerika tot ſtand.

Den 20 en 21 April hield het kongres zich met een der belangrijkste onderwerpen bezig, die immer deszelfs aandacht konden bepalen. Indien toch de inborst en de bekwaamheden van hen, die aan het hoofd der natien ſtaan, op derzelver maatschappelijken en zedelijken toestand altijd een' vermogenden invloed uitoefenen, dan moet dit vooral met den eerſten ambtenaar eener nieuwe natie het geval zijn. De verkiezingen tot preſident, vice-preſident en leden van het hooge gerechtshof hadden reeds ſedert eenigen tijd de algemeene aandacht gevestigd, en voor de eerſte dier waardigheden hadden de heer José Delvalle en de heer M. J. Arce het grootſte getal ſtemmen verkregen; maar alvorens verder te gaan, zal het niet ondienſtig wezen den lezer eene korte ſchets van die twee mannen te geven. De heer Delvalle, van welgeſtelde ouders in Honduras afkomstig, is buiten tegenſpraak de eerſte geleerde van zijn land. Zijne uitgeſtrekte letterkundige kennis wordt door een ſtalen geheugen onderſteund en gaat meestal van een juist oordeel vergezeld. Men verwijt hem, te veel gewigt te hechten aan zaken van een ondergeſchikt belang, zijn onderwerp altijd uit te putten en dikwijls eenen kostbaren tijd te verliezen door zaken, waaraan niemand twijfelt, breedvoerig te betoogen. Nog beweert men dat hij van eenen moeilijken omgang is, eenen

eenen heerschezuchtigen geest heeft; welke zich belgt tegen hen die van eene andere meening zijn dan hij, en eene eigenliefde bezit die hij niet in staat is aan zijne vaderlandsliefde op te offeren; in het kort, dat hij zich meer onderscheidt door goede theorien dan door bekwaamheid om dezelve ten uitvoer te brengen. Van den anderen kant is hij buiten allen twijfel van eene sedelĳkheid en eerlĳkheid, die men in dit gedeelte der wereld schaars ontmoet. Zijne loopbaan, waarin hij een middelmatig vermogen verkregen heeft, is allezins eervol geweest. Na zijne studien aan de hooge school te hebben volbragt en eenigen tijd het beroep van advocaat te hebben uitgeoefend, heeft hij achtereenvolgend een aantal ambten bekleed. Onder het bestuur van den kapitein-generaal Bustamante was hij auditeur van oorlog en, om zoo te spreken, de eerste minister van dien hoogen staatsdienaar, hetgeen beschouwd kan worden als de oorzaak van de verwijdering, die er tusschen hem en de zoogenaamde adellĳke familiën bestaat; terwijl de ijver, door hem in het ondersteunen van dien strengen bestuurder aan den dag gelegd, hem ook tot geene aanbeveling bij de ultra-liberalen dient. Intusschen is hij de opsteller der acte van onafhankelijkheid, welke den 15 September 1821 werd uitgeroepen, en daarna tot afgevaardigde op het kongres te Mexico verkozen zijnde, betoonde hij zich aldaar als een ijverig voorstander van de regten zijns vaderlands. Daar hij in de oppositie was, behoorde hij tot het getal dergenen, die den 24 Augustus 1822, op last van Au-

Augustin I, werden in hechtenis genomen. Gedurende zes maanden bleef hij in een klooster gevangen, hetwelk hij niet verliet dan om, in weerwil van hem zelven, door den keizer met het ministerie van binnenlandsche zaken te worden bekleed, de pligten waarvan hij, tot aan den val des kostfondigen monarchs, (*) met eer vervulde. In den boezem van het kongres terug gekeerd, arbeidde hij met vuur aan het verkrijgen van de erkenning der onafhankelijkheid van Guatemala, en nog vóór zijne terugkomst in zijn land werd hij, gelijk wij gezien hebben, tot lid der uitvoerende magt benoemd. In 1826 verkoos men hem weder tot afgevaardigde in het kongres, alwaar zijne welsprekendheid, die echter somtijds wel wat langwijdig wordt, al zijne ambtgenooten verre achter hem liet. Zijne meer dan gewone bekwaamheden verwekten hem overigens in zijn land meer vijanden dan bewonderaars.

Wat den heer Arce betreft, in het vervolg van deze geschiedenis zullen wij gelegenheid hebben hem nader te leeren kennen. Hij is van S. Salvador, insgelijks van fatsoenlijke ouders, geboortig. Zijne verdienste bestond hoofdzakelijk daarin, dat

(*) Den 18 Mei 1822 werd Iturbide tot keizer uitgeroepen en den 19 Maart 1825 bood hij zijne abdicatie aan, ten gevolge waarvan hij naar Italië vertrok. Men weet, dat hij in 1824 zijnde terug gekomen, kort na zijne landing gevat en doodgeschoten is.

dat hij tot het getal diergenen behoorde; die reeds in 1811 pogingen ten voordeele der onafhankelijkheid hadden aangewend, en ten tijde van Filizola aan het hoofd der verdedigers van S. Salvador had gestaan. De zegepraal des mexikaanschen veldheers had hem zijn land doen verlaten en een paar jaren in de Vereenigde Staten doorbrengen. Zijn persoonlijke moed wordt algemeen toegeëmd, en zijne goede bedoelingen liggen onder geene gegronde verdenking, maar met verkregen kennis en is hij schaars bedeeft en staatkundige ondervinding kon hij, uit den aard der zake, niet bezitten. Hij is overigens de beschermeling zijns ooms, den bisschop of pastoor Delgado, een man die te S. Salvador een' grooten invloed heeft uitgeoefend en van wien wij nader gelegenheid zullen hebben te spreken.

De wet van 5 Mei 1824 zegt, dat om tot president verkozen te wezen, eene volstrekte meerderheid der volksstemmen wordt vereischt, en dat, zoo niemand deze verkrijgt, de verkiezing gedaant moet worden door liet kongres onder de burgers die meer dan tien stemmen verworven hebben, zoo die er zijn. Het geheele getal der uit te brengen stemmen was 82, doch 79 of 80 werden er slechts ontvangen, (*) waarvan 41 waren voor den

(*) Ik zeg dat men er slechts 79 of 80 stemmen ontving, want, ofschoon werkelijk het laatstgemelde getal ontvangen werd, zoo werd eene derzelve verworpen, op grond,

den heer Delvalle en 34 voor den heer Arce. Toen ontstond de vraag, of de volstrekte meerderheid verstaan moest worden van het getal stemmen, die behoorden te worden uitgebragt, of wel van dat hetwelk werkelijk uitgebragt was. Het kongres zich ten voordeele van eerstgemelde meening hebbende verklaard, (en zulks niettegenstaande het zelf, als beraadslagend ligchaam, een voorbeeld van het andere stelsel opleverde, alzoo men er nimmer anders dan de werkelijk uitgebragte stemmen telt of kan tellen), had niemand eene volstrekte meerderheid verkregen, want 41 is slechts de helft van 82. Na die beslissing ging men tot de verkiezing over, in welke de heer Arce eene groote meerderheid verwierf.

Al de omstandigheden, waarvan deze zaak vergezeld ging, bewijzen, dat zij het uitwerksel der knipserij was. En inderdaad, het is bekend, dat de zoogenaamde adellijke familien al hare springvederen, schoon zeer bedektelijk, hadden in het werk gesteld; want offchoon de heer Arce als een veel heviger liberaal beschouwd moest worden dan de heer Delvalle; zoo vreesden zij de vijandige gezindheid van dezen verre weg het meeste en be-

gre-

grond, of onder voorwendsel van een gebrek in de verkiezing. Indien men die stem niet verworpen had en de zelfde, gelijk men beweert, ten voordeele des heeren Delvalle ware geweest, dan zou hij er 42 hebben gehad en dus ontegenzeggelijk verkozen zijn.

grepen, dat zij zich veel gemakkelijker van eerst-
gewelden zouden kunnen meester maken dan van
hem. De uitslag heeft de juistheid van derzelver
berekeningen maar al te zeer bewezen!

Maar voorondersteld zelfs, dat het regt van het
kongres tot het doen der verkiezing ontegenzegge-
lijk ware geweest, zoo moest het altijd nog ge-
vaarlijk zijn, hetzelfde in zijne eerste zitting uit te
oefenen, en wel tegen dengenen die het meeste
volksstemmen verworven had. Die aanmerking
verkrijgt nog te meerder kracht, wanneer men zich
herinnert, dat het bekend was, dat de heer Arce
zelfs het getal van 34 stemmen alleen verkregen
had, in de eerste plaats door den invloed van
zijn oom, den pastoor Delgado, door welken
hij al de stemmen van den Staat Salvador ver-
wierf; en ten anderen door dien van zijne eigene
gewapende tegenwoordigheid in Nicaragua, wa-
raarts hij door het salvadorsche bestuur aan het
hoofd eener krijgsmagt gezonden was, om er de
onlusten te stillen, waarvan wij elders gewagen
zullen. Men beweert zelfs, dat hij zich alleen
met het uitzigt op dien togt van het uitvoerende
bewind verwijderd had.

Wat er overigens van deze zaak ook wezen moge,
diezelfde heeft de heillooste gevolgen gehad, want zij
kan voor de eerste oorzaak van den burgeroorlog ge-
houden worden, die het land verwoest en de grondves-
ten des maatschappelijken gebouws geslokt, zoo niet
vernield, heeft. Die oorlog toch is onestoken door
de oogenblikkelijke zegepraal der aristocratische

par-

partij te Guatemala , waarmede Arce zich vereenigd had , eene vereeniging die met Delvalle onmogelijk zou zijn geweest. Het is waar , men beweert , dat de krijg , zijne ware oorzaak in den haat der provinciën tegen de hoofdstad hebbende , in allen gevalle zou hebben plaats gegrepen ; maar schoon wij wel bekend zijn met hetgene gebeurd is , zóo is het ten uiterste moeilijk te bepalen , wat er in andere omstandigheden gebeurd zou zijn. De voorvallen , die het lot der natien beslissen , zijn dermate aaneengeschalkeld , dat de geringste wijziging soms de verbazendste uitwerksels heeft , en altijd blijft het zeker , dat , al ware er , ook onder het bestuur des heeren Delvalle , een burgerkrijg uitgebarsten , dezelve een' zeer verschillenden gang zou hebben gehad van dien welke nu heeft plaats gegrepen , en zulks om de eenvoudige reden dat zijne voorgewende oorzaken noch dezelfde noch zoo hatelijk zouden zijn geweest.

De heer Delvalle werd tot vice-president verkozen , maar hij bedankte voor dien post. Hoewel men hem bezwaarlijk deswege laken kan , zoo moet men erkennen , dat dit een nieuw ongeluk was , want het vice-presidentchap viel toen op den heer BELTRANENA , die tot de aristocratische familien behoorde en , in den loop der gebeurtenissen tot het presidentschap *de facto* gekomen zijnde , het overwigt dier familien voor eenen tijd bevestigte en alzoo den duur des burgerkrijgs verlengd heeft.

Den 25 December sloot het kongres deszelfs zittingen. Dat ligchaam had geenszins den ijver aan den dag gelegd, waardoor de constituerende vergadering zich onderscheiden had. Zeer dikwijls had er, uit gebrek aan een genoegzaam getal leden, geene bijeenkomst plaats, en in de zittingen zelve was het gedrag van velen door eene zeer laakbare koudheid en onverschilligheid gekenmerkt. Tusschen het kongres en den senaat was er eene in het oog loopende oneensgezindheid ontstaan. Het getal zaken, waarover de commissien hunne meening hadden moeten uitbrengen, bedroeg 445; dat der openbare notulen 213; dat der geheime 69; dat van aan de uitvoerende magt gezonden bevelen 308; dat van bevelen die de bekrachtiging des senaats behoeften, 69; dat der dekreten 92.

In den loop van dit jaar werd nog een moeilijk vraagstuk behandeld, dat regstreeks uit het federale stelsel voortspoot. De Staten Honduras en Costarica hadden kontrakten voor buitenlandsche leeningen, onder verband van derzelver inkomsten, gesloten. Die zaak voor het kongres gebragt zijnde, begrepen sommige leden, dat de Staten het regt tot het aangaan van dergelijke verbindtenissen niet bezaten, terwijl anderen het tegendeel bewoerden. De voorstanders der eerstgemelde meening grondden zich daarop, dat de staatsregeling slechts aan ha-

federale gezag het regt toekende om schulden op het openbare crediet aan te gaan, en dat het verderfelijk voor het land zoude zijn indien ook de besturen der Staten dit konden doen; dat overigens de goede trouw der natie tegenwoordig een onmiddellijk belang bij deze zaak had, vermits in het met Barclay & Comp. gesloten kontrakt bepaald was, dat vóór het einde van twee jaren, het gemeenebest geene andere leening in Europa doen zou, ten zij met het gemelde huis zelf.

De voornaamste redenen, ten voordeele van de Staten aangevoerd, kwamen hierop neder: Elk derzelve is souverein en onafhankelijk, en bestuurt zijne financiën naar goeदनुken. De constitutie aan de federale overheid het bestuur over de *nationale* schatkist, maar geenerlei regt op de inkomsten der Staten, hebbende opgedragen, vloeit hieruit voort, dat deze alleen, elk voor zoo veel hem aangaat, dit regt bezitten. Door eene leening te sluiten, brengt een Staat noch aan het federale bestuur, noch aan eenigen anderen, het minste nadeel toe, alzoo hij geene andere waarborgen dan zijne eigene bijzondere inkomsten geeft, iets waarvan ook de handelhuizen, met welke men de leeningen sluit, volkomen bewust zijn. De bevoegdheid der Staten tot het aangaan van deze verbindtenissen is zelfs in de constitutie van Salvador uitdrukkelijk vermeld, zonder dat iemand zich daartegen verzet heeft, en inderdaad dezelve is onmisbaar ter handhaving van het federale stelsel, vermits er anders bij de algemeene regering eene

opentapeling van middelen kon plaats hebben; die buiten alle evenredigheid en ten hoogste onvoorzigtig zoude zijn. In het kort, de onderhavige leening is voor de ontwikkeling der grootte voorspoedsbronnen, welke Honduras bezit, allezins noodzakelijk, kunnende die Staat niet dan eene zeer geringe som verwachten als deszelfs aandeel in hetgeen het federale bestuur uit de door hetzelfde gesloten leening aan de verschillende Staten zal uitkeeren.

Den 25 November 1825 besloot het kongres, de uitvoerende magt te gelasten, om het met Barclay & Comp. gesloten kontrakt ten uitvoer te brengen en te beletten dat door de Staten leeningen werden gedaan. Des anderen daags werd besloten, dat deze uitspraak de bekrachtiging des senaats niet behoeft, offchoon dit onderwerp gewis niet behoorde tot het getal diergene, welke de staatsregeling van die vormelijkheid uitsluit. De Staten verloren alzoo hun geding en de leeningen hadden geen verder gevolg; maar men kan niet ontkennen, dat deze zaak grootelijks heeft bijgedragen tot de versterking van den haat tegen de hoofdstad, of liever tegen de aldaar wonende aanzienlijke familien, welker invloed dezen uitslag had bewerkt, vooral ook vermits die, welke gezocht wordt aan derzelve hoofd te staan, een regtstreeksch belang bij het kontrakt met Barclay had.

Nog een ander moeilijk vraagstuk was er op
het

het tapijt geweest. In de maand October had het bestuur den heer ZEBADUA tot minister te Londen benoemd. Daar die heer lid van het hooge gregts-hof was, werd er beweerd, dat hij niet tot dit nieuwe ambt kon worden verkozen, alzoo het met de constitutie streed, dat de uitvoerende magt regters afzette of in hoogere betrekkingen plaatste. Niettegenstaande deze allezins billijke avarigheden, vertrok de heer Zebadua naar Londen.

Thans zijn wij tot een dier tijdvakken genaderd, waarin het goed is een oogenblik stil te staan en eenen blik om zich heen te werpen. Menige daad, zoo wel van de wetgevende als van de uitvoerende magt, was verkeerd, ja zelfs belagchelijk geweest; maar wie ziet niet, dat die gebreken onafschiedelijk zijn van eene geheel nieuwe regering, onder een vadfig volk, welks land nog zoo kort geleden eene spaansche kolonie was? Om eenige schoone theorien te prediken, was het voldoende dat er drie of vier personen bestonden, die eenige, al ware het ook slechts oppervlakkige, belezenheid bezaten; maar om hunne beginselen op hunne natie in werkdadige toepassing te brengen, daartoe ontbrak hun de ondervinding, die alleen de vrucht is van den tijd en in geene wetenschap zoo onmisbaar dan in die van te regeren is. Hun ontbrak vooral eene springveder, die veellicht nog onmisbaarder was, te weten mannen die in staat waren hunne ontwerpen uit te voeren. Men moet

vrij watten maken op de financiën, de opvoeding, de statistiek enz.; zoo er al in de voornaamste steden eenige personen bestonden die dezelve begrepen, zeker is het dat zij voor den grooten hoop eene onverstaaubare taal bevatteden. Het valt niet moeilijk het volk eenige fraai klinkende volzinnen, waarin de woorden *vrijheid*, *onafhankelijkheid* en *regten des burgers* vooral uitblinken, te leeren napraten; maar om hetzelfde tot het handhaven dier onafhankelijkheid, door de opoffering van een gedeelte der vruchten van deszelfs arbeid, te doen medewerken; het den aard en de maatschappelijke grenzen van die vrijheid te doen begrijpen; het de pligten, welke uit die regten voortvloeijen, te doen gevoelen en vervullen; dit was niet het werk van eenen dag, vooral niet in een land, alwaar de meesters, die bekwaam mogten wezen om de noodige onderrigting aan het volk te geven, verre waren van overvloedig te zijn. Intusschen legde het gebrek aan dit alles groote hinderpalen aan den gang der regering in den weg. Alle banden verzwakt en onderscheidene takken van inkomsten verminderd, aan de Staten toegevoezen, of zelfs afgeschaft zijnde, werden de ontvangsten der openbare schatkist steeds geringer, ter zelfder tijd dat de regering, vooral onder den federaalen vorm dien men had aangenomen, uit haren aard veel kostbaarder was dan het koloniale bestuur was geweest. Het gevolg hiervan was, dat men gestadig met eene droevige schaarschte te worstelen had. Eerst in den aanvang van 1825

be-

begon men, ten gevolge van eenige op rekening der leening gestorte sommen, zich een weinig minder in verlegenheid te bevinden, maar die toestand mogt van geen langen duur zijn.

Men voege bij dit alles nog, dat men lang in gedurige vrees voor eenen aanval verkeerde, die er gezegd werd dat Spanje, door Frankrijk geholpen, op het punt stond van te beproeven.

Indien, van den anderen kant, de partijen niet hadden opgehouden te bestaan, zoo schenen zij echter veel van hare bitterheid verloren te hebben, en wat den materielen toestand des lands aangaat, zoo kan men niet ontkennen, dat dezelve werkelijk reeds eenige beterichap had ondergaan en vooral veel voor de toekomst beloofde. Het is waar, de fabrieken bleven kwijnende en derzelve voortbrengfels verminderden dagelijks, maar de landbouw was vooruitgegaan. Voor de indigo verkreeg men betere prijzen dan toen men van de kooplieden te Cadix afhing, en gevolgelyk werd er ook meer van voortgebragt. Een geheel nieuwe tak, de Cochenille-teelt, was nog kort geleden ingevoerd, en dezelve had den arbeid der ondernemers reeds rijkelyk beloond; de uitvoer der suiker naar de zuidelyke republieken was vermeerdert; eenige uit Mexico aangekomen olijven-stekken beloofden eene nieuwe bron van voordeelen te zullen worden, en zelfs de mijnen bleven niet geheel en al zonder opbrengsten. Het land was weinig in Europa bekend, maar datgene wat men er van wist, of liever wat men er van vermoedde, was allezins gunstig, en

onderscheidene vreemdelingen, ook door den milden geest der gemaakte wetten gelokt, waren er zich komen nederzetten, niet alleen om handel te drijven, maar ook om andere takken van nijverheid uit te oefenen. Aan de hooge school was zelfs een Franschman, die den Chemischen leerstoel vervulde. Over het geheel waren derhalve de vooruitzichten niet ontmoedigend; helaas, in verschrikkelijke rampen werden zij opgelost!

Het lot, dat voor de eerste reis beslist moest welke leden van het kongres zouden hebben af te treden en welke zouden aanblijven, was der liberale partij gunstig geweest, want zij, die uitvielen, behoorden bijna allen tot de tegenovergestelde partij, en aan den anderen kant hadden de liberalen, door eene grootere werkzaamheid (bedrog, zeiden hunne tegenstanders) in de verkiezingen, dezelve in hun voordeel weten te doen afloopen.

Overeenkomstig de staatsregeling, werden de zittingen den 1 Maart 1826 geopend. Na eenige gewone uitdrukkingen over de weldaden der onafhankelijkheid en eenige uitvallen tegen Spanje en deszelfs koning, drong de president, in zijne aanspraak, vooral aan op de noodzakelijkheid om eenmaal de havens voor de spaansche vlag te sluiten (als vertoonende zich deze er nog van tijd tot tijd); wijders deed hij een gunstig verslag van de betrekkingen der republiek met andere natien. Volgens hem, was er geen twijfel aan of Groot-Brit-

tan-

tanje zou de onafhankelijkheid van het gemeenebest plegtig erkennen, zoo ras de centraal-amerikaansche gezant te Londen zou zijn aangekomen. Al verder verklaarde hij, dat het belang van geheel Europa hetzelfde weldra zou noodzaken om het voorbeeld van Engeland en de Nederlanden te volgen. Over de inwendige rust en orde gesproken hebbende, stelde hij als een vaste regel, dat de meening des volks die van den president behoort te zijn. Hij verzekerde, dat de aangenomen staatsregeling dagelijks diepere wortelen schoot; dat de oversenstemming tuschen de algemeene regering en de besturen der Staten steeds klaarblijkelijk werd, en dat de zucht tot vrijheid en onafhankelijkheid bij de centraal-Amerikanen warm en algemeen was. Het lager onderwijs breidde zich uit; veel had men aan eene betere zamenstelling van het leger gearbeitet, dat reeds sterker was dan te voren. Zelfs de staat der financien was, niettegenstaande het gebrek aan verdere betalingen op rekening der leening, gunstig, en het bestuur had de nijverheid aangemoedigd door vreemde maatschappijen ter bewerking der mijnen, ter uitoefening van den landbouw, voor de parelyangst, en bovenal ter daarstelling van het kanaal van gemeenschap tuschen de twee oceanen, te oetroyeren.

De minister van buiten- en binnenlandse zaken deed een verslag, dat aanving met een tafereel van den ongewissen toestand, waarin de republiek zich in 1825 nog bevonden had, en vervolgde met

met eene hulde aan Groot-Brittanje voor de goede gezindheden, welke het jegens de nieuwe gemeenebesten had aan dag gelegd, gezindheden die evenwel den koning van Spanje nog niet hadden kunnen overhalen om derzelver onafhankelijkheid te erkennen. Wat de inwendige aangelegenheden betrof, de minister betreurde het schier volflagen gebrek aan statistieke en aardrijkskundige opgaven, aangezien het geringe getal, dat onder het spaansche bestuur was vervaardigd, onder de verschillende regeringen, die elkander hadden opgevolgd, verdwenen was. Het tafereel dat hij overigens van den toestand des lands afmaalde was vrij streelend; hij bepaalde de aandacht op den werkelijken voortgang van den landbouw, en drong aan op de noodzakelijkheid om goede wegen te maken. Dit stuk werd met eenige aanmerkingen over het regterlijke stelsel en de belangen der kerk besloten.

De minister van oorlog begon zijne memorie met een betoog over de noodzakelijkheid der krijgskundigheden en van de ondergeschiktheid, waarna hij de maatregelen ontwikkelde, welke de regering genomen had om dezelve te verbreiden en te bevestigen. Vervolgens trad hij in de bijzonderheden van het bestuur zijns ministeries, van de samenstelling des legers en van de bezettingen, zoo diegene welke reeds bestonden als de zoodanige, die hij als nog wenschelijk beschouwde. Hij besloot met een overzicht van de havens der republiek, als mede van de zeemagt, waarvan men den grond-

grondslag in eenige vaartuigjes, voor welker levering men, ter bewaking der kusten, een kontrakt gesloten had, hoopte te zien.

De minister van financiën, eindelijk (wiens memorie nooit gedrukt is) ving dezelve aan met de erkenning, dat het verslag, hetwelk hij zou gaan doen, zeer onvolledig was, alzoo het hem onmogelijk was geweest genoegzame opgaven te vinden om hetzelfde der volkomenheid meer te doen naderen. Vervolgens beklagde hij zich over de bemoeijng der Staten met de algemeene financiën, als mede over den sluikhandel, die, uit gebrek aan kust-bewakende vaartuigen, niet kon bedwongen worden. Hij betoogde de gebreken van het spaansche financiële stelsel dat nog bestond, en trad in breedvoerige vertoogen over in te voeren verbeteringen; waarna hij te verstaan gaf, dat, zonder de op rekening van de leening gedane voorbetalingen, de gang der regering had moeten staken, vermits, behalve de in- en uitgaande regten, al de takken van openbare inkomsten minder hadden opgebracht dan waarvoor zij op het budjet waren geraamd geweest, en de Staten derzelver bijdragen niet geleverd hadden. Zijne begrooting voor het loopende jaar bedroeg 1,380,791 rijksdaalders (waarvan 966,137 voor het leger en de zeemagt), terwijl hij de middelen om die som te bestrijden op 690,000 rijksd. berekende, zoodat er een te kort van 690,791 overschoot. Het debet zoo wel als het credit van deze rekening was geheel en al herenschimmig.

De

De volgende zijn de voornaamste dekreten , welke in deze zitting van het kongres genomen werden.

31 *Maart* 1826. Bevattende een reglement op de verkiezingen.

31 *Maart en 10 Mei*. Verbod behelzende aan senateurs en regters om zich met andere zaken dan die van hun ambt te belasten.

21 *April*. Inhoudende verbod aan de diplomatieke gezanten van het gemeenebest , om zaken , die aan hunne zending vreemd zijn , op zich te nemen.

21 *Junij*. Ter intrekking der dekreten van de constituerende vergadering ; waarbij vrij van alle regten verklaard werden de nationale voortbrengfels , die in de havens van *Libertad*, *Independencia* (*Istapa*) en *Union* (*Conchagua*) zouden worden uitgevoerd , alsmede alle waren , voortbrengfels zijnde van eenige der nieuwe republieken , welke in die havens zouden worden ingevoerd. Deze herroeping was daarop gegrond , „ dat die vrijstellingen schadelijk voor de openbare schatkist waren.”

28 *Junij*. Het kongres van 1827 convocerende.

Den 30 *Junij* besloot het wetgevende ligchaam deszelfs zittingen.

Men kan niet ontkennen , dat dit kongres nog minder ijver en werkzaamheid dan het voorgaande heeft aan den dag gelegd , en zich daarentegen ten ui-

uiterste met ellendige hartstogten heeft bezig gehouden. Deze opmerking is des te smartelijker, wanneer men bedenkt, dat bij eene nieuwe natie alles nog te scheppen is en het den wetgevers gevolgelyk aan geene onderwerpen ontbreekt, om ten algemeenen nutte mede werkzaam te zijn. Gedurende deze zittingen, die vier maanden lang aanhielden, werden overigens de in het land bestaande zaden van tweedragt grootelyks ontwikkeld, zoodanig zelfs dat de salvadorische afgevaardigden, een van Costarica en een van Nicaragua, zich uit het kongres verwijderd hadden, om reden, of onder voorwendfel, dat er zich onder de 16 leden van den Staat Guatemala vier plaatsvervangers bevonden, hetgeen, volgens hen, strijdig was met de wet, schoon zij vroeger in derzelver toelating hadden toegestemd; en waaruit zoude zijn voortgevloeid, dat de vertegenwoordigers van laatstgemelden Staat de meerderheid van het aanwezige getal leden uitmakende, aan het overige van het gemeenebest de wet voorschreven. Voorzeker, dan zelfs wanneer de daadzaak bestond, kan men het den guatemaalschen afgevaardigden niet tot misdaad toerekenen, dat zij op hunnen post waren, terwijl andere, om welke redenen dan ook, zich niet op denzelven bevonden. De ware redenen van dit verschil waren de volgende: 1°. Het kongres in eene stad vergaderende, in of niet ver van welke bijna al de guatemaalsche afgevaardigden hunne woonplaatsen hadden, konden zij de bijeenkomsten gemakkelijker bijwonen dan hunne ambtgenooten;

2°. de andere Staten derzelver afgevaardigden niet of gebrekkig hunne bezoldingen uitbetalende, waren deze meestal weinig genegen om hunne bijzondere belangen te verwaarloozen en in de hoofdstad hun geld te gaan verteren.

Het onvoorzigtige gedrag van den president schijnt overigens tot het aanblazen van het vuur der tweedragt te hebben medegewerkt.

Den 25 Augustus werd het kongres, door den senaat, en op verlangen der regering, tegen den 1 October tot het houden van buitengewone zittingen bijeengeroepen.

In de maand Junij 1826 werd door het bestuur, met de heeren A. H. PALMER & Comp. te Nieuw-York, een kontrakt tot daarrstelling van de gemeenschap tusschen de twee oceanen gesloten. De zaakgelastigde van Palmer en die van Barclay & comp. (hetzelfde huis waarmede men over de leening was overeengekomen) hadden, door het doen van telkens meer voordeelige voorstellen, getracht elkander dit kontrakt af te winnen. Voor den een zoo wel als voor den ander was hetzelfde een bloot koopmans ontwerp, want hun doel was alleen om het aan anderen te verkoopen. Hetzelfde heeft ook, zoo min als zoo vele andere van verschillende aard, eenig gevolg had.

Gedurende deze zitting van het kongres was er
nog

hog eene belangrijke zaak op het tapijt gekomen. Ten gevolge van de wet op de afschaffing van de slavernij, was een aanzienlijk getal negers, uit de naburige engelsche kolonie «Belize ontvlugt, zich in de republiek komen nederzetten. Het bestuur van Belize goedgevonden hebbende om vertoogen op dit onderwerp te doen en de uitlevering der slaven te eischen, ten welken einde het zelfs een gezantschap, uit twee land-eigenaars bestaande, naar Guatemala had afgevaardigd, werd deze zaak voor het kongres gebragt. Dezelve gaf aanleiding tot zeer levendige beraadslagingen, doch ten laatste besloot het wetgevende ligchaam, door bedenkingen van eenen staatkundigen aard overgehaald, tot eene ingewikkelde intrekking, voor zoo ver uit Belize gekomen negers betrof. De senaat echter weigerde deszelfs bekrachtiging aan dit besluit te geven, en waagde het alzoo om de wraak der Engelschen, die deze belediging hebben moeten ondergaan, te trotseren.

Den 18 Mei werd, in eene openbare zitting, aan het bestuur voorgesteld een zaakgelastigde van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, en den 27 derzelfde maand een buitengewoon gezant en gevolmagtigd minister van Columbia.

Den 4 Februarij verkreeg een commissaris der Nederlanden een openbaar gehoor, en den 30 October ontving zulks de consul-generaal, door Z. M. onzen koning voor de republiek van Centraal-Amerika benoemd. De aanspraken, bij

die verschillende gelegenheden van beide kanten gedaan, ademden gevoelens van wederkerige vriendschap en goedwilligheid.

•

Tot hiertoe hebben wij den gang der algemeene gebeurtenissen gevolgd. Slaan wij thans eenen blik op diegene, welke de verschillende Staten in het bijzonder betreffen, want deze, van elkander onafhankelijk zijnde, maken inderdaad elk een afzonderlijk republiekje uit.

Elke Staat (*) deszelfs constituerend kongres hebbende benoemd, namen die staatkundige lichamen, in de volgende tijd-orde, derzelver constitutie aan:

Salvador, den 12 Junij 1824.

Costarica, den 21 Januarij 1825.

Guatemala, den 11 October 1825.

Honduras, den 11 December 1825.

Nicaragua, den 8 April 1826.

Al deze staatsregelingen zijn weinig meer dan bloote navolgingen van die der republiek, zijnde de eigenschappen der overheden van de Staten, met betrekking tot deze, even als die der federale gezagvoerders met

(*) De lezer verliese niet uit het oog, dat er, sedert de aanneming der algemeene staatsregeling, inderdaad zes regeringen in de republiek bestonden, namelijk: de federale en vijf der verschillende Staten, iets waarop men, tot regt verstond der gebeurtenissen, wel behoort acht te geven.

met betrekking tot het geheele gemeenbest. De titels zijn verschillend, alzoo de opperste ambtenaren der uitvoerende magt chef en vice-chef, het kongres, wetgevende vergadering, en de senaat, vertegenwoordigende raad, worden genoemd. In de constitutie van Costarica verdient het evenwel opmerking, dat zij, behalve de gewone boedanigheden, voor de verkiesbaarheid tot de verschillende posten vereischt, nog zekere trappen van geldelijk vermogen vordert, waarop de personen, die tot dezelve kunnen geroepen worden, behooren te staan. Zoo moeten de afgevaardigden 500, of eene rente van 100, de chef, vice-chef, de regters en de leden van den raad 1000, of eene rente van 200, rijksdaalders bezitten. Profesors van wetenschappen zijn nogtans van deze bepaling vrijgesteld.

S. Salvador beschouwde zich altijd als den zetel bij uitnemendheid van de vrijheid en het liberalismus, maar door dit laatste verstond men er weinig meer dan haat en vijandschap tegen Guatemala. De geest der regering ademde er, ten aanzien van de inwendige aangelegenheden des Staats, niet zelden een vreeselijke willekeur, waarvan ik slechts de volgende voorbeelden zal mededeelen:

Den 17 Mei 1825 besloot de uitvoerende magt (niet de wetgeving), dat alle door bijzondere personen bewaarde, aan anderen toebehoorende, of tot vrome oogmerken bestemde kapitalen, als mede die welke naar Spanje moesten gezonden worden, of

aan *de jussato* overledene vreemdelingen afkomstig waren, aan den Staat zouden worden uitgeleverd.

Bij een dekreet van den 4 Maart deszelfden jaars werd het bestuur van den Staat door het wetgevende ligchaam gemagtigd, om, zonder vorm van proces, voor den tijd van eene maand, van het eene departement naar het andere te bannen alle personen, die regstreeks of zijdelings zouden handelen tegen het aangenomen stelsel, tegen de rust en eendragt van den Staat, of tot ongehoorzaamheid tegen de overheden zouden aanzetten. Den 23 Augustus werd dit dekreet, door het federale kongres, als anti-constitutioneel, krachteloos verklaard.

Den 23 April besloot de vergadering, ten einde de openbare rust te verzekeren en te zorgen dat geenerlei magt buiten den Staat haar stoorde, dat alle geschriften, van het kerkelijke gezag voortkomende, in de eerste plaats, aan het bestuur moesten worden vertoond, hetwelk haar zoude goed- of afkeuren. Indien zoodanige geschriften met de wetten van den Staat streden, of eene strekking tot storenis van de openbare rust hadden, zouden derzelver overbrengers vervolgd en de *schriften zelve opgezameld worden*. De priesters, die haar mogten hebben afgekondigd, zouden strengelijk worden gestraft en de aantijgers beloond.

De uitvoerende magt veroorloofde zich gestadig hoogst willekeurige handelingen: men beweerde zelfs dat zij het zegel van brieven aan het postkantoor niet eerbiedigde.

Her

Het beginsel van de volstrekte onafhankelijkheid der verschillende Staten werd te S. Salvador zoover getreven, dat men een agent, dien men naar Nicaragua zond, met den titel van diplomatisch minister bekleedde. Het is evenwel ook mogelijk, dat onwetendheid van deszelfs eigenlijke beteekenis deel aan het geven van dezen titel had. Althans dat men er weinig wist wat men aan erkende agenten van buitenlandsche mogendheden verschuldigd was, bleek uit het gedrag dat men ten aanzien van eenen consul van Chili, Riasco genaamd, hield. Deze zich te Sonsonate bevindende, ontving er een bevel van den politieken chef, uit naam van het salvadorsche bestuur, om zich bij dit laatste te komen vertoonen. De consul zich, op grond van ongesteldheid, hebbende verschoond, werd in zijn huis gevangen gehouden en door eenen post van soldaten bewaakt. Men maakte zich zelfs gereed om hem naar S. Salvador te vervoeren, maar eenige inwoners van Sonsonate kwamen tusschen beide en stelden zich borg voor hem. Daarna te S. Salvador gekomen zijnde, beklagde hij zich over de wijze, waarop men hem behandeld had, doch men antwoordde hem, dat de politieke chef slechts de door hem ontvangen bevelen had ten uitvoer gebracht, maar dat hij, consul, naar Sonsonate kon terugkeeren.

Den 19 Maart 1825 besloot de wetgevende vergadering tot de schorsing der afkondiging van de wet op het beheer der tabaks monopolie, den 15 December 1824, *door de nationale constituerende*

vergadering, gemaakt; bij dekreet van den 28 derzelve maand vernietigde zij in deszelfs wezen diezelfde wet, en zelfs uitdrukkelijk dat gedeelte, waarbij bepaald werd, dat het federale bestuur uitsluitend met het vervaardigen van buskruid bleef belast en de Staten van hetzelfde zou voorzien. Met één woord, men leerde te S. Salvador algemeen, dat de gezagvoerders der Staten aan de beschikkingen der federale wetgeving niet behoeften te gehoorzamen, indien zij dezelve niet overeenkomstig de constitutie oordeelden te zijn. Eene regtstreeksche tegenkanting tegen de beschikkingen van het algemeen gezag beschouwde men er als een blijk van eenen onafhankelijken geest, waarvan de volgende voorbeelden ten bewijze kunnen strekken:

In October 1824 antwoordde het salvadorsche bestuur op de aanmaning van het federale, om deszelfs aandeel van 5834 rijksdgalders in de algemeene lasten aan te zuiveren, „ dat men in Engeland of Holland vijf millioen bij wijze van leening kon gaan opnemen, en zulks wel door middel van den agent dien men in de Vereenigde Staten had, of van eenen anderen dien men opzettelijk daartoe kon afvaardigen, terwijl men zich middelerwijl van eene menigte kerkelijke fondsen kon bedienen.” Met hetzelfde doel drong men sterk daarop aan, dat de regering naar de woestenijen van Honduras, in de omstreken der rivieren Chamelecon of Ulua, verhuisde, de verwonderlijke vruchtbaarheid van welke oorden de nieuwe hoofdstad ras een der bloeiendste handelsplaatsen zou doen worden.

Het

Het federale bestuur aan dat van Salvador vertoogen gedaan hebbende over het vervaardigen van buskruid, hetwelk, volgens de wet, het uitsluitende regt der algemeene regering was, antwoordde de chef van den Staat, „ dat de wetten derzelver uitzonderingen hadden, ” en zichzelven daarop tot wetgever opwerpende, besliste hij, dat de onderhavige zaak zich in dat geval bevond.

In dezelfde maand October werd er een voorstel aan het bestuur van Honduras gedaan ter aanknooping eener bijzondere vereeniging, welker doel de bevestiging van het federale stelsel zou zijn. Dit voorstel werd ook door de gezagvoorders van Honduras aangenomen.

Maar eene zaak, welke vooral veel tot verbittering der gemoederen tusfchen Guatemala en S. Salvador heeft bijgedragen, is die van het bisdom geweest. Zij is zelfs van zoo veel gewigt geworden, dat het gevoelen in de hoofdstad vrij algemeen was, dat zij als de eenige ware oorzaak van den burgerkrijg moest worden beschouwd. De geschiedenis van deze aangelegenheid was, in het kort, aldus :

Onder de tegenstrijdigheden, waarvan misfchien geen enkele regering meer voorbeelden dan die van Spanje oplevert, was het ook gebeurd, dat, terwijl de steden Leon en Comayagua bischoppelijke zetels waren, S. Salvador (als stad veel belangrijker dan de staatgemeelde, terwijl de provincie, waarvan het de hoofdplaats was, veel meer gewigt dan Nicaragua of Honduras bezat) in het

kerkelijke van het aartsbisdom van Guatemala afhang. Sedert vele jaren was dit eene der klagten, die men tegen de hoofdstad inbragt, en thans had dezelve door de kuiperijen van een' der salvadorfche pastoors, José Mathias Delgado, een listig en eerzuchtig man, die zelf naar den mijter dong, eenen tot hiertoe nog ongewonen graad van bitterheid verkregen. In 1812 had een afgevaardigde van S. Salvador bij de Cortes van Spanje, een koninklijk bevel aan den president Bustamante weten te verwerven, om een berigt in te zenden over de gepastheid van in die stad een bisdom op te rigten; maar het konfistorie wist het uitsbrengen van deszelfs gevoelen tot 1821 te verschuiven, wanneer er een nieuw bevel tot dat einde uit Spanje kwam. De omwenteling daarop hebbende plaats gegrepen, nam de junta van bestuur, in 1822, op zich om, op eigen gezag, een' bischoppelijken zetel op te rigten en den gemelden bisschop tot het bekleeden van denzelven te benoemen, een maatregel die in Mei 1824 door het constituerende kongres bekrachtigd werd. In deze geheele zaak legde men er zich te S. Salvador op toe om den heiligen stoel even zoo zeer uit de hoogte te behandelen als de fransche revolutionaire regering van 1791 had gedaan. Van de gemelde bekrachtiging deed men eene bloote mededeeling aan het federale bestuur, en ter zelfder tijd werd besloten eene gelijke kennisgeving aan den paus te doen, „opdat hij de vereischte buls zou uitvaardigen.” De algemeene regering bragt de zaak

voor

voor de constituerende vergadering, die dezelve weder aan het bestuur terugzond, ten einde deszelfs gevoelen aan haar te doen weten. Dit daarop begrepen hebbende den aartsbischof te moeten hooren, antwoordde die prelaat (voor wien de overweging van het verlies der tienden veel van deszelfs kracht moet hebben verloren, vermits men dezelve te S. Salvador reeds ten behoeve van het bestuur had aangewend, op grond, dat die geheel monastieke instelling een misbruik in de Christelijke kerk was), dat, offchoon hij zich, wat hem zelve betrof, niet tegen de oprigting des nieuwen bisdoms wilde verzetten, hij niet kon toestemmen dat zulks plaats greep op de wijze, die men had in acht genomen, want, zeide hij, die wijze is om de vier volgende redenen geheel onregtmatig: 1°. De oprigting van eenen bischoppelijken zetel behoort aan het kerkelijke gezag; 2°. om het grondgebied van een bestaand bisdom te verdeelen, ten einde een nieuw op hetzelfde op te rigten, wordt de toestemming des bischops vereischt; wiens gezag tot hiertoe zich over dat grondgebied heeft uitgestrekt; 3°. de benoeming van nieuwe bischoppen behoort aan de kerkelijke magt; 4°. uit kracht van het regt van voordragt, door den apostolischen stoel verleend, kan het wereldlijke gezag bischoppen voordragen. Deze stellingen werden op grond van een aantal redenen, die weder met geschiedkundige daadzaken en aanhalingen van schrijvers gestaafd werden, betoogd.

De uitvoerende magt hare *gevoelens* in denzelfden zin aan het kongres hebbende medegedeeld, bragt de zaak aldaar hevige redetwisten te weeg. Die van S. Salvador beweerden, dat *hun kongres de natuurlijke opvolger* des konings van Spanje, in deszelfs regt van voordragt, was geworden. Hunne tegenstanders antwoordden, dat, in de eerste plaats, de aanspraak op dit regt eene ongerijmdheid was, vermits hetzelfde was gegrond op concordaten, die, volgens het volkenregt, ten aanzien der nieuwe republiek niet bestonden; maar dat zelfs, al konde men de zoogenaamde opvolging aannemen, dezelve nimmer tuschen de verschillende Staten kon worden verdeeld en aan de algemeene regering moest toebehooren. Bovendien kwam het hier op geheel iets anders als de eenvoudige benoeming van eenen bisschop aan; er werd gehandeld over de verdeeling van een bisdom dat bestond en over de oprigting van een nieuw, iets waartoe het regt van voordragt geen magt gaf, maar dat, met toestemming van den in bezit zijnde bisschop of aartsbisschop, door den heiligen stoel behoorde te geschieden.

Die van S. Salvador antwoordden hoofdzakelijk, dat niet uit hoofde van concordaten, maar als een uitvloeisel hunner souvereiniteit en uit aanmerking van de door hen bewerkte bekeering van zoo vele volken der nieuwe wereld, als mede van het stichten zoo veler kerken, en door verjaring eindelijk, de koningen van Spanje het regt van voordragt bezeten hadden; dat, bij hunne afwezigheid, dit regt door

al de besturen die in het schier-eiland hadden bestaan was uitgeoefend geworden; dat de benoeming des aartsbischofs van Guaremaia door het regentschap, hetwelk de cortes verkozen hadden, zelve bewees, dat het regt van voordragt op de bestaande gezagvoerders overging; dat de zaak ook aldus in Mexico en Columbia begrepen was; maar dat men niet eens noodig had zich met het regt van voordragt te behelpen, vermits dat van bischoppen te benoemen, uit den aard der zaak, aan het wereldlijke gezag behoorde, teene stelling die men, onder anderen, ook door de geschiedenis der eerste eeuwen trachtte te bewijzen. Nog beweerden zij, dat de koningen van Spanje het regt om in Amerika nieuwe bisdommen op te rigten bezeten hadden, en dat de uitoefening van hunne de kerk betreffende regten aan de besturen der Staten, en niet aan dat der federatie, toebehoorde, vermits dit laatste, volgens de constitutie, geen andere regten bezat dan die, welke aan hetzelfde bij de grondwet uitdrukkelijk werden toegekend.

Het besluit van het kongres in deze zaak is gedagteekend van den 18 Julij 1825. Bij hetzelfde werd bepaald, dat een bisdom zou worden opgericht en een minister naar Rome gezonden om er eene behoorlijke regeling van de centraal-amerikaansche kerk te verzoeken. Van den anderen kant werd, bij een besluit van den 20, alles wat ten deele door het bestuur van den Staat vereigt was, als strijdig met de wetten zijnde, nietig verklaard.

De-

Deze besluiten werden evenwel niet door den senaat bekrachtigd, als oordeelende deze, dat het regt van voordragt bij de Staten berustte en eene zending naar Rome nutteloos zou zijn, zoo lang de onafhankelijkheid van het gemeenebest niet door Spanje erkend was. Toen werd er door het kongres een nieuw besluit genomen, bij hetwelk hetzelve verklaarde de handelingen der salvadorische gezagvoerders niet goed te keuren. Daarna is deze zaak eigenlijk hangende gebleven, de pastoor Delgado is voortgegaan met het bischoppelijke gezag uit te oefenen, zijnde hij den 24 April 1825, niet tegenstaande de weigering des aartsbischofs om deszelfs toestemming te geven, plegtig ingehuldigd. De salvadorische bestuurders hebben hun opzet zoo ver gedreven, dat zij, op eigen gezag, een' agent naar Rome gezonden hebben, ten einde de bekrachtiging van al het door hen verrigtte te verkrijgen.

De zaak had inmiddels eene groote gisting in den Staat te weeg gebracht. Daar er een aantal pastoors waren, die den nieuwen bischop niet erkennen wilden, ontzette deze hen van hunne posten, deed hen verbannen en benoemde anderen in hunne plaats. Vele menschen daarop deze laatste als indringers beschouwende, wilden de kerkdienst, door hen gevefd, niet bijwonen of de sacramenten uit hunne handen ontvangen. Door zulk een gedrag, en vooral door openlijk de wetmatigheid des bischops te betwisten, stelde men zich

aan vervolgingen bloot, en eene afsgrifelijke verflapping van alle godsdienstige banden was het natuurlijke uitwerksel van dezen staat van zaken.

Daar, gelijk men gezien heeft, de tegenstand van Guatemala meer den vorm dan de zaak zelve betrof, kan de hardnekkigheid van S. Salvador in de gewone vormen niet te willen in acht nemen verwondering baren, maar het raadfel wordt opgelost wanneer men de vrees bedenkt die men er had, dat niet alleen de tegenstanders van de oprigting des nieuwen bisdoms eindelooze verschuivingen te Rome zouden weten te bewerken, maar dat, al stemde de heilige stoel ook in die oprigting toe, dezelve nog de benoeming des pastoors Delgado, die wegens zijne vijandige gezindheid tegen Guatemala bekend was, niet zou goedkeuren.

Te S. Salvador werd de zijdelingsche tegenstand van het kongres toegeschreven niet alleen aan het verlangen des aartsbischofs om de tienden te behouden of te herkrijgen, maar ook aan de zucht van Guatemala om op allerlei wijzen deszelfs overwigt op de provinciën te bewaren, en vooral om S. Salvador te benadeelen door er tweedragt te zaaijen. In Guatemala antwoordde men, dat het gedrag der Salvadoreanen alleen te wijten was aan dien woelzieken en wederspannigen geest die hem in alles kenmerkte. Men gevoelt, dat de wederkerige haat dezer twee steden, door deze omstandigheid nog merkelyk vermeerderde.

Zoo de salvadorsche gezagvoerders oenen agent naar Rome gezonden hadden om de bekrachtiging hun-

huaner handelingen te verwerven en zich over den tegenstand des aartsbischofs te beklagen, deze bleef van zijnen kant niet in gebreke om al het voorgevallene op zijne wijze aan den heiligen stoel mede te deelen. Het gevolg van een en ander was, dat LEON XII twee brieven schreef, eenen aan den pastoor Delgado en eenen anderen aan den chef van den Staat Salvador, VICENTE VILLACORTE. De eerste is in eenen ongemeen stroeven stijl vervat; het gedrag des pastoors wordt er in de sterkste bewoordingen afgekeurd, en hij zelf wordt er genoemd *de dief, die niet door de deur in de schaapsstal is ingegaan*, de oprigting van een bisdom en de benoeming eens bischops worden gezegd onwettig en met de regten van den heiligen stoel strijdig te zijn; al hetgeen uit kracht daarvan was verricht of nog verricht mogt worden, wordt nietig verklaard, terwijl hem, als een laatste gunstbewijs, vijftig dagen tijds worden vergund om, op straffe van in den ban te worden gedaan, van zijne dwaalingen terug te komen en der kerke volkomen genoegdoening te geven. De stijl des anderen briefs was zeer verschillend. Men treft er naauwelijks iets anders in aan dan uitdrukkingen van smart over het gebeurde, alzoo het wereldlijke gezag inbreuk op het geestelijke had gemaakt; wijders liefderijke vermaningen aan alle gezagvoerders om de regtmattige orde te herstellen, en eindelijk eene belofte om in de geestelijke behoeften des lands te voorzien zoodra men dit op eene gepaste wijze zoeken zou.

De aartsbischof bleef niet in gebreke deze
twee

twee brieven te laten drukken en van eenen rondgaanden brief aan al zijne onderhoorigen te vergezellen, in welken hij hen tegen alle scheuring vermaant en de noodzakelijkheid betreurt van onder hen te moeten blijven, alzoo de heilige vader zijn verzoek, om van den herderlijken last ontlagen te worden, niet had willen toestaan.

Deze brieven verschenen in het licht op het oogenblik dat de burgeroorlog, waarvan wij weldra spreken zullen, op het hevigst aan het woeden was. Te S. Salvador gaf men voor, dat dezelve valsch waren, en men deed als of zij niet bestonden.

Overigens nam men te S. Salvador, even als te Guatemala, eene menigte besluiten over de opvoeding, het inwendige bestuur, den handel enz., maar, om dezelfde redenen als in de hoofdstad, bleef dit alles nagenoeg zonder eenige wezenlijke uitwerking.

In September 1824 besloot het salvadorische kongres, dat de dood des dwingelands Iturbide, in den geheelen Staat met openbare vreugdebetooningen zou worden gevierd.

De onlusten in den Staat Nicaragua zijn dermate ingewikkeld, en de moeilijkheid om iets aangaande dezelve te vernemen, dat niet geheel en al door den partijgeest verminkt is, zoo groot, dat het nauwelijks mogelijk is van de gebeurtenissen, die dit

dit schoone land verwoest hebben, een juist denkbeeld te vormen. Daar er in dien Staat geen drukpers gevonden wordt, vindt men over die gebeurtenissen niets gedrukt dan eenige losse stukken, die nu en dan te S. Salvador en te Guatemala in het licht verschenen en noodwendig nog veel onvolkomener, nog meer verdraaid en verward waren dan datgene wat men er over zijne eigene zaken in het licht gaf. De mededeelingen, die wij ten deze verkregen hebben zijn gevolgelijk onderling zeer tegenstrijdig, en alles wat wij hebben kunnen doen heeft bestaan in ze zorgvuldig te onderzoeken om met elkander te vergelijken.

Eene zaak die echter al aanstonds schijnt zeker te zijn, is, dat offchoon de partijen hun gedrag met staatkundige beweeggronden trachtten te bewimpelen, de ware oorzaak dier onlusten in persoonlijke haat en vijandschap gelegen was. De klassen, of liever castes, die onder de spaansche heerschappij het meest onderdrukt waren geweest, wilden er zich nu op de blanken en derzelve aanhangers wreken, ja zich van hunne bezittingen meester maken. Bij den persoonlijke haat voegden zich nog plaatselijke veten; ten gevolge waarvan de inwoners eener stad die van eenen anderen als hunne natuurlijke vijanden beschouwden. Het is waar dat dezelfde en nog andere zaden van tweedragt in het geheele gemeenebest aanwezig waren, maar nergens zijn zij met zoo veel geweld als in den Staat Nicaragua uitgebarsten.

In 1822 weigerde men te Granada zich aan de mexi-

mexitaansche regering te onderwerpen. De intendant MIGUEL SARABIA, een echte Spanjaard, die, gelijk bijna al zijne landgenooten, Iturbide, als het minste van onderscheidene euvels, aankleefde, vertrok, in Februarij 1823, aan het hoofd eener krijgsmagt, uit Leon, met het oogmerk om de weerspanninge stad tot onderwerping te noodzaken. Hij werd er echter ontvangen op eene wijze die zijne troepen weldra op de vlugt deed slaan, en niet dan met moeite ontkwam hij zelf aan de handen der Granadijnen. Kort daarna greep er te Leon een opstand plaats, ten gevolge van welke Sarabia naar Guatemala vertrok. Het gezag viel toen in handen van twee personen, het burgerlijke in die van JOSÉ CARMEN SALAZAR, en het militaire in die van eenen zekeren CARILLO. Eerstgemelde was politieke chef en de laatste een koopman geweest. Onder die omstandigheden zonden de guatemaalsche gezagvoerders JUSTO MILLA, in hoedanigheid van intendant, naar dit gewest, maar deze werd het insgelijks al ras met de genoemde personen oneens en was genoodzaakt zich te verwijderen. Daarop werd de bisschop NICOLAS GARCIA XEREZ, een Spanjaard van geboorte, en kort daarna, onder den titel van militaire kommandant, een smid, PABLO MELENDREZ genaamd, door het volk met het hooge gezag bekleed, terwijl Salazar ook nog, onder den titel van intendant, eenige magt uitoefende. Men gevoelt ligt, dat al die veranderingen geen plaats konden grijpen zonder de gemoederen te verbitteren en partijen te verwekken. Deze laatste bestonden, aan den eenen

kant, uit de blanken en hunne aanhangers, en de gemelde bisschop speelde eene groote rol onder dezelve, en aan de andere zijde uit de kleurlingen en Indianen. Men geraakte weldra zoo ver dat men zich van beide kanten begon te wapenen. Eenige vreemde officieren, die juist toen uit Peru waren aankomen, traden in dienst der blanken of der lieden van vermogen. Zekere SALAS stond aan hun hoofd. In de stad Managua, alwaar hunne partij geheel en al de bovenhand had, en hetwelk hunne bestrijders als de vergaderplaats der anti-independenten afschilderden, vonden zij eenen sterken steun. Het is waarschijnlijk, dat de plaatselijke geest (localismus) veel aandeel gehad heeft in het verschil van gedrag tusschen die stad en Leon. Tusschen het volk van beide plaatsen waren er reeds gevechten voorgevallen. De partij der blanken te Leon verre weg de minste talrijke zijnde, hadden de mulatten er zich van het grootste gedeelte der stad meester gemaakt, doch in het andere gedeelte bleven hunne tegenstanders zich nog verdedigen. Den 6 Augustus 1824 had er een bloedig gevecht plaats, dat echter geene beslissende uitwerksels schijnt te hebben gehad. De blanken daarop van den kant van Chinandega en Viejo versterking verkregen hebbende, deden een' nieuwen aanval op de liberalen (aldus noemden zich de mulatten), die insgelijks hulp van Granada hadden ontvangen, maar ook nu bleef de strijd zonder gevolg, en zulks niettegenstaande de aanvallers zich van een allerhatelijkst wapen bedienden, door een aantal huizen in brand te steken.

Vrees-

Vreesfelijke gruwelen moeten er van beide kanten zijn gepleegd.

In dezen staat van zaken kwam de kolonel ARZU aan, die door het guatemaalsche bestuur gezonden was om zich aan het hoofd van al het krijgsvolk te plaatsen, dat zich te Leon bevond, en, zoo mogelijk, het herstel der orde, door de verzoening der partijen, te bewerken. Met deze moeilijke taak had men naauwelijks een' gematigder man kunnen belasten, en hij had dan ook het geluk van voor eenigen tijd de vijandelijkheden te doen schorfen. De rust was echter van geen langen duur; de gevechten werden hervat; dezelve waren menigvuldig, van nieuwe brandstichtingen vergezeld en door eene groote wederkeerige verwoedheid gekenmerkt. Zij eindigden ten laatste met den aftogt van de krijgsmagt der blanken op Managua. Salas, de bevelhebber derzelve, die zich aan groote buitensporigheden had schuldig gemaakt, had reeds vroeger het land verlaten. Ten gevolge van de menigvuldige brandstichtingen, getuigen nog tot op den huidigen dag zwarte bouwvallen alleen van het voormalige aanzijn van het beste gedeelte der stad Leon.

Terwijl de burgerkrijg die ongelukkige stad en omstreken met deszelfs gruwelen vervulde, deed hij zijn noodlottig aanzijn ook aan den kant van Granada gevoelen. De liberalen, onder aanvoering van eenen boosaardigen mulat, CLETO ORBONES genaamd, hadden er almede de bovenhand, doch terwijl zij aan hunne broeders van Leon hulp toe-

zonder, hadden zij aan die van Nicaragua, alwaar men de partij der blanken had omhelsd, het hoofd te bieden. De vijandelijkheden, welke in dit gedeelte des lands voorvielen, waren evenwel gering in vergelijking van die, waaraan de hoofdplaats ten tooneel versprekte.

De kolonel Arzu, die, offchoon aan de voornaame guatemaalsche familien verwant, zich ten laatste met de partij der mulatten had vereenigd, had aan het bestuur van Salvador om hulp gevraagd. Hetzelve zond hem daarop terstond 500 man, die het federt onderscheidene maanden had in gereedheid gebragt en onder het bevel van den heer Arce werden geplaatst, door wien men beweert dat deze togt, met het doel om aan zijne verheffing tot het presidentschap der republiek te arbeiden, was uitgedacht. Wat hier ook van zijn moge, zeker is het, dat hij al de stemmen in den Staat Nicaragua verkregen heeft.

Arzu zond de salvadorsche krijgsmagt naar Managua, alwaar dezelve zonder tegenstand binnen trok, en aldus was er toen een einde aan den oorlog. Kort daarna ging men in den geheelen staat over tot de verkiezingen van de federale gezagvoerders, zoo wel als van die des staats zelven. Acht weken na zijne aankomst, keerde Arce naar S. Salvador terug, zijne troepen evenwel te Leon achterlatende.

Den 10 April 1825 werd de constituerende vergadering van den Staat ingehuldigd. De volksverkiezingen tot chef waren ten voordeele van

van MANUEL ANTONIO DE LA CERDA uitgevallen , en de vergadering verkoos JUAN ARGUELLO tot vice-chef.

De openbare rust moet evenwel kort daarna weder zijn bedreigd geweest , want in eenen brief aan de federale regering zegt Cerda , dat het hem alleen door middel van de salvadorische krijgsmagt gelukt was om de vijanden der orde te bedwingen , iets waarin hij ten uiterste vreesde niet altijd te zullen slagen , wanneer die steun hem ontnomen zou zijn , om welke reden hij dan ook den bĳstand des opperbestuurs inriep . In denzelfden brief berigt hij de gevangenneming en opzending naar de hoofdstad van den beruchten aanhitser des volks , Cleto Ordones . Hoewel het ongetwijfeld , op zichzelf beschouwd , een geluk was , dat men zich van eenen booswicht van den eersten rang had meester gemaakt , zoo sehĳnt het evenwel , dat deszelfs in hechtenis neming zich op eene hoogst willekeurige wijze had toegedragen . Inderdaad , het is duidelijk , dat Cerda zich , van den aanvang zijns bestuurs af , door een gewelddadig en onwettig gedrag gekenmerkt heeft . Onderscheidene personen deed hij op eigen gezag gevangen nemen en zelfs wegvooeren , hunne goederen in beslag nemen , huizen openbreken enz. enz. , zonder op de vormen , door de wetten voorgeschreven , de minste acht te slaan .

Indien de chef en vice-chef (die beide afgevaardigden tot de cortes in Spanje waren geweest , alwaar zij vervolgingen hadden ondergaan , zoodanig

zelfs dat zij er onderscheidene jaren in de gevangenis hadden doorgebracht) zich hadden verstaan, zouden de aangelegenheden van dezen Staat eenen goeden gang hebben kunnen nemen; maar ongelukkig droegen deze twee menschen elkander eenen bitteren haat toe. Cerda behoorde tot de partij der blanken, en dit was eene genoegzame reden om Arguello tot de tegenovergestelde partij te doen behooren. Gene schijnt een willekeurig en hardvochtig, (*) deze een verraderlijk en wreedaardig mensch te zijn geweest.

Uit hoofde, of onder voorwendsel, van ongesteldheid, verwijderde Cerda zich, in de maand Julij, van zijnen post, op welken hij van zelf door Arguello vervangen werd. In November verzocht de wetgevende vergadering den federalen senaat, om de zaak van Cerda te onderzoeken en te verklaren of er redenen bestonden om hem in staat

(*) Den 25 Mei 1825 nam hij, op eigen gezag, een besluit, waarbij hij, onder voorwendsel van voor de belangen van de godsdienst en de zedelijkheid te waken, openlijk de grondslagen der constitutie verkrachtte, door alle persoonlijke waarborgen en schier alle burgerlijke vrijheden te vernietigen. Tot zelfs bals, wandelingen en andere vermakelijkheden werden bij hetzelfde, onder zware en willekeurige straffen, verboden. Ook werd dit waarlijk sultanische dekreet door den senaat, zoodra die kennis van hetzelfde verkreeg, hoogelijk afgekeurd, en poedigde dat ligchaam het kongres uit om hetzelfde voor nietig te verklaren.

staat van beschuldiging, te stellen. Middelerwijl werd hij van de uitoefening zijns ambts verstoken verklaard. De senaat echter weigerde zich met deze zaak in te laten, en de wetgevende vergadering gaf er toen insgelijks geen verder gevolg aan, maar zij begreep, dat de schorsing in kracht bleef, ofschoon deze, volgens de constitutie, alleen in het geval eener werkelijk uitgebragte beschuldiging plaats kon hebben.

Ten gevolge van de gestadige vertoogen van Arguello bij het algemeene bestuur, keerden de salvadorische hulpbenden, op den 10 April 1826, naar hun land terug, niertegenstaande vele lieden voorzagen, dat zulks het sein tot nieuwe vijandelijkheden zou wezen, om welke reden ook de president niet dan met tegenzin tot dezen terugtocht bevel gegeven had.

Tegen het einde van April werd de aangenomen constitutie van den Staat bezworen.

De staatkundige toestand van Nicaragua was altijd nog ten uiterste voeg, toen in de maand Augustus 1826 de nieuwe wetgevende vergadering werd ingehuldigd. Dezelve moest uit 12 leden bestaan, en volgens de constitutie kon zij geene besluiten nemen dan wanneer twee derden van het geheele getal tegenwoordig waren. Negen leden waren er thans opgekomen, maar daar vijf van dat getal den als zoodanig handelenden chef Arguello niet gunstig waren, en deze bovendien wist, dat de uitslag der verkieszingen, waarvan de vergadering de biljetten moest openen, almede niet in zijn

voordeel zou zijn, bedacht hij, om zwaarigheden van wettelijke onbevoegdheid tegen twee der leden in te brengen, want mogt hij er in slagen om deze te doen aannemen, dan zou de vergadering, uit gebrek aan een genoegzaam getal leden, *de facto* ontbonden zijn.

In allen gevalle was het de vergadering zelf die over deze zaak oordeelen moest. In plaats van zich met dezelve bezig te houden, en zonder zelfs de brieven van het bestuur, die zij wist of vermoeden kon dat er over handelden, te openen, besloot zij, den 16 Augustus, tot hare verplaatsing en die van de uitvoerende magt naar de stad Granada. De klaarblijkelijk vijandige gezindheden van Arguello, ten gevolge waarvan de beraadslagingen niet als genoegzaam vrij konden worden beschouwd, moesten voor dien maatregel tot beweeggrond of voorwendfel dienen. Dit besluit der vergadering, tot het nemen van hetwelk de staatsregeling haar buiten tegenspraak de magt verleende, werd intuschen slechts met eene meerderheid van 3 stemmen tegen 4 genomen, welke laatste door die leden werden uitgebragt, die Arguello aanhingen. Zij protesteerden zelfs tegen alles wat er was gedaan, en grondden zich op het vooronderstelde gebrek in de verkiezing der twee bedoelde leden. Deze en onderscheidene volgende zittingen, in welke de minderheid, zich op vertoogen van de plaatselijke overheden en verzoekschriften van bijzondere personen beroepende, op de intrekking van het besluit tot verhuizing aandrong, waren hoogst on-

onstuimig. De groffte beleedigingen voegde men elkander toe, en een bandeloos gemeen braakte van uit den boezem der galerijen de verschrikkelijkste bedreigingen tegen de leden der meerderheid uit. Dien ten gevolge gaven zij te kennen, dat zij geene beraadslagingen meer wilden bijwonen, waarbij zij geene genoegzame vrijheid en veiligheid genoten.

Onder die omstandigheden kondigde Arguello, den 25, een manifest af, waarbij hij verklaarde de wetgevende vergadering niet te erkennen. De hem tegenstrevende vijf leden, in den nacht van den 2 September van Leon vertrokken zijnde, en die van Segovia, die tot hiertoe nog niet verschenen waren, zich nu bij hen hebbende gevoegd, verklaarden zij zich, bij een manifest van den 18, te Granada als wetgevende vergadering geconstitueerd, benoemden eenen provisionelen chef, tot dat Arguello in dezelve stad zou komen, en verboden alle gehoorzaamheid aan zijne bevelen, zoo lang hij er zich niet bevinden zou. Men begrijpt ligt, dat hij aan deze roepstem geen gehoor gaf, maar de vertegenwoordigende raad (senaat) begaf zich ter plaatse waar de vergadering hare zittingen hield. Door drie van de vier departementen, waaruit de Staat is zamengesteld, werd zij erkend, en den 20 Februarij 1827 bragt zij eene verklaring uit, dat er redenen bestonden om Arguello in staat van beschuldiging te stellen.

Intusschen was deze ook te Granada niet zonder aanhangers, en den 26 had er eene beweging te zijnen voordeele plaats, ten gevolge waarvan de aldaar

bestaande gezagvoerders mit een liepen en zich grootendeels naar Managua begaven. Van toen af werd die stad de groote verzamelplaats van de partij welke wij steeds die der blanken noemen, vermits dezelve uit deze en hunne aanklevers bestond. De chef Cerda, die in 1825, op eene onwettige wijze, in de uitoefening van zijn ambt was geschorst, bevond zich toen insgelijks aldaar en werd er spoedig op nieuw in zijne waardigheid erkend. Aldus verkregen de partijen steeds een meer geresgeld aanzien. Ligtelijk zal men gevoelen, dat het niet aan wederkeerige beschuldigingen en aantijgingen mangelde. De zoogenaamde liberalen, gaven aan de anderen den naam van servilen en verweten hun dat zij de onafhankelijkheid haatten en de spaansche heerschappij terug wenschten. De blanken antwoordden hierop met hunne tegenstanders revolutionairen, anarchisten en roovers te noemen. Eene aanmerkelijke krijgsmagt, die Managua was komen aanvallen, was dapper terug geslagen, maar toen het volk van die stad op zijne beurt eenen aanval op Granada wilde doen, moest het hetzelfde lot ondergaan. De gevechten maakten intuschen het geringste gedeelte van de rampen uit, die dit ongelukkige land teisterden. Vreeselijke heffingen op de gezetene lieden; het berooven der landgoederen van derzelve vee, dat in deze gewesten bijna hare eenige waarde uitmaakt; de verwaarloozing van den landbouw; de stilstand van den handel en bovenal een despotismus dat niet van het plegen van eene enkele misdaad terug deinsde, dit al-

les verspreidde wanhoop, verwoesting en zedelijke ontaarding in alle rigtingen. De twee chefs gaven elkander in willekeurige en onderdrukkende handelingen weinig toe, hoewel het schijnt dat, alles te zamen genomen, Arguello in dit opzigt nog eene treurige meerderheid boven zijnen mededinger bezat. De wreedaardigheid tegen personen, die hij vreesde of haatte, dreef hij zoo ver, dat hij hen liet oplichten en over het meer schijnbaar naar de haven van S. Jan voeren; doch de schippers uit zijne aanhangelingen bestaande, hadden last om de ongelukkigen onderweg over boord te werpen, een bevel hetwelk die monsters niet dan al te getrouw uitvoerden!

Het despotismus deser twee menschen werd zelfs voor degenen die tot hunne verschillende partijen behoorden onverdragelijk. Gerda werd door zijne aanhangers openlijk vermaand om het bewind neder te leggen, doch hij weigerde zulks. Arguello, die, na Granada, van waar hij geboortig was, voor zijne partij gewonnen te hebben, zich gewoonlijk aldaar bevond, werd, in September, te Leon afgezet, en dat wel door den beruchten Ordonez, die, uit de gevangenis in de hoofdstad ontsnapt, naar herwaarts gekomen was en thans op nieuw met het krijgsbewind werd bekleed. Het scheen alzoo, dat men zich van Sylla niet bevrijden kon zonder op Charybdes te vervallen!

Ook de staat Honduras was niet van de ongero-
geld-

geldheden en tweespalt vrij gebleven. Dezelve ont-
sprongen er uit dezelfde oorzaken als in de andere
Staten. Al de overheden verdwenen er weldra,
behalve de provisionele chef HERRERA, die gevol-
gelijk al derzelver gezag in zijnen persoon veree-
nigde. Er bestond ook een groote naijver tuschen
de steden Tegucigalpa en Comayagua, welke laatste
de hoofdplaats was, niettegenstaande hare mede-
dingster veel grooter en bloeiender is. De onee-
nigheden waren er intuschen van weinig of geen
bloedvergieten vergezeld. De armoede, die, in
weerwil van de groote rijkdommen, welke de in-
gewanden der aarde er bevatten, in dit gedeelte
van het gemeenebest grooter dan in eenig ander is,
zal, gevoegd bij de dunne bevolking, ongetwijfeld
tot derzelver weinige uitbarsting hebben medege-
werkt. Het bestuur hing er dat van Salvador aan.

Tot zelfs de Staat Costarica, die gewoonlijk zoo
vreedzaam is, en dit vooral gedurende den geheelen
loop des burgerkrijgs is gebleven, had zijne on-
lusten gehad. Het schijnt, dat dezelve geen andere
oorzaak hadden dan de vraag, welke der twee ste-
den die hij bevat, Cartago of San José, de hoofd-
plaats zou zijn. De zaak werd ten voordeele dezer
laatste beslist, en sedert dien tijd is de openbare
rust in deze oorden niet verstoord geworden, want
het ontwerp ter oprigting van een bisdom, waarover
hier ook in 1825 gesproken werd, schijnt er geen groo-
te onaangenaamheden te hebben te weeg gebragt.

Het

Het is waar, in het begin van 1826 had er eene beweging plaats, die ernstig had kunnen worden, maar het kwaad werd in deszelfs geboorte verfoerd. Een Spanjaard, Zamora genaamd, deed een aanval op de bezetting in het groote dorp Alagueta; er greep een hardnekkig gevecht plaats, waarin onderscheidene lieden van beide kanten het leven verloren, maar ten laatste zag Zamora zich tot de vlingt genoodzaakt. Het land doorlopende, liet hij niet na er eene groote gisting te verwekken. Acht dagen later gelukte het evenwel hem in handen te krijgen. Hij verklaarde een van twee en dertig agenten te zijn, die in Amerika verspreid waren, ten einde er omwentelingen ten voordeele van Spanje aan te stoken. Terwijl hij van zijn geleide omringd was, ja zelfs nog van uit de gevangenis, sprak hij gestadig het volk aan en vermaande hetzelfde om tot hetgeen hij deszelfs pligt noemde terug te keeren. In het kort, hij joeg der regering zoo veel vrees aan, dat dezelve hem, drie uren nadat hij vóór haar verschenen was, liet dood schieten. Den tweeden dag daarna werden er 15 van zijne medeplichtigen over zee vervoerd, als vijf (waaronder een pastoor) naar de gevangenis der haven van Libertad, en tien gezamenlijk met twee dieven, om in het federale leger te dienen. Deze willekeurige maatregelen werden met de bevoegdheid verdedigd, welke de constitutie aan de uitvoerende magt geeft, „om in buitengewone gevallen, waarin de Staat met eenig gevaar wordt bedreigd, zoodanig te handelen als zij het meest geschikt

zat

zal oordelen om denzelven daarvoor te behoeden." Door de wetgeving van den Staat werd overigens het gedrag van het bestuur in deze omstandigheid volkomen goedgekeurd, en deze voorvallen hebben de bewindvoers niet verhinderd in stilte aan de bevestiging der nieuwe orde van zaken te arbeiden. De kapitalen en de bevolking zijn in dezen Staat, door de verhuizing die uit Nicaragua heeft plaats gehad, vermeerderd, en sedert de onafhankelijkheid in dezelve buiten allen twijfel het gelukkigste gedeelte van het gemeenebest.

De geschiedenis van den Staat Guatemala is als met die van de algemeene regering vereenzelvigd, tot dat hij, in 1825, insgelijks deszelfs afzonderlijke overheden verkreeg; maar het duurde niet lang, of de tweedragt vertoonde zich ook aldaar. In de maand Maart waren de oneenigheden in het wetgevend ligchaam reeds zoo hoog gestegen, dat onderscheidene leden derzelver zittingen verlaten hadden, en hoewel, door de tusschenkomst van het federale bestuur, een schijnbare vrede werd hersteld, zoo verhinderde zulks niet, dat zich een groote rijver tegen hetzelfde openbaarde. Ook in den Staat Guatemala scheen men te denken, dat alles geoorloofd was, mits men de woorden *wet* en *vrijheid* gestadig in den mond had. Een paar voorbeelden zullen daarvan een genoegzaam bewijs opleveren:

Het bestuur en de wetgeving bevonden zich in den

den aanvang te Oud-Guatemala, doch in de maand Junij besloot deze laatste, dat zij zich naar de nieuwe stad zouden begeven, een maatregel die altijd als onstaatkundig moet worden beschouwd, al ware het slechts dat door denzelfden twee op elkander nabijverige magten in eene meer onmiddellijke aanraking werden gebracht. Daar de openbare gebouwen alle in gebruik van de algemeene regering waren, wist men niet waar men de verschillende bureaux zou plaatsen of de vergaderingen van het wetgevende ligchaam zouden gehouden worden. Die zwaarigheid was echter van geen langen duur; men besloot haar door te hakken, door middel van bevelen die men aan twee voornamen huisgezinnen zond, om binnen veertien dagen tijds hunne woningen te verlaten, op straffe van met geweld uit dezelve gezet te worden. Het is waar, dat de belanghebbenden daarop de bescherming van het federale kongres inriepen, en dit de uitvoerende magt gelastte om over hunne regten te waken, maar het bestuur van den Staat des niettemin nog steeds blijvende aanhouden en zich reeds gereed makende om zich met geweld in bezit van de bedoelde huizen te stellen, wist men de bewoners dierzelve te overreden om, ter liefde des vredes, toe te geven.

De nationale constituerende vergadering had besloten, dat de 24 Junij, de dag van deszelfs inhuldiging, alle jaren in de hoofdstad als een nationale feestdag zou worden gevierd, en dat al de overheden alsdan eene dank-dienst aan den Allerhoogsten in de hoofdkerk zouden bijwonen. Dit jaar deed het bestuur de

de daartoe vereischte beschikkingen maken, maar eenige gezagvoerders van den Staat gaven te kennen, dat zij niet verschijnen zouden, ten zij men hun de eerste plaatsen gaf. De zwaarigheid willende vermijden, hadden anderen zich naar eene verschildende kerk begeven. Toen besloot het federale bestuur, ten einde den tijd te hebben om het kongres te raadplegen, de plegtigheid tot den volgenden dag uit te stellen, waarop dit ligchaam den president gelastte, om, des noods, geweld te gebruiken ten einde de wet te doen eerbiedigen. Ten gevolge van vertoogen en schikkingen die daarna plaats grepen, werd aan haar voldaan, zonder de betamelijkheid verder te kwetsen.

Deze trekken, offchoon weinig belangrijk op zichzelve, doen echter den geest kennen, die ongelukkig heerschte.

Een der belangrijkste dekreten, die door de constituerende vergadering van den Staat Guatemala genomen werden, was dat van 19 Januarij 1825, waarbij de prijs der onbebouwde niemand toebehoorende landen op van $\frac{1}{2}$ tot 4 rijksdaalders per cavalleria (*) werd bepaald, mits men dezelve binnen den tijd van twee jaren bebouwde, terwijl zij aan vreemdelingen *gratis* gegeven zouden worden.

De verkiezingen der wetgevers van den Staat waren in 1826, even als die der federale, ten voordeele der liberalen uitgevallen. De andere par-

(*) Zie hierna.

partij verweet hun; zich in dezelve van grooté misbruiken en eene allezins schandelijke willekeur te hebben bediend om hun doél te bereiken!

De nieuwe wetgevers gaven weinige blijken van zich op de hoogte van hunnen stand te gevoelen. Hunne besluiten waren nog al té dikwérf door partijgeest, hatelijke persoonlijkheden en verachtelijke zucht voor bijzondere belangen gekenmerkt, terwijl zich ten aanzien van waarlijk belangrijke zaken eene onverschilligheid openbaarde, die met reden misdadig mag worden genoemd.

Het volgende dekreet; waarvan alhier opzettelijk eene letterlijke vertaling wordt gegeven, kan tot een staal verstrekken van de stemming en de wetgevende bekwaamheden dezes ligchaams; zoo wel als van de zeden des lands;

„ De wetgevende vergadering van Guatemala; in aanmerking nemende: dat wet 6, titel 8, boek 5 van de *recopilatie* van Castilië, waarbij het verboden wordt, dat kinderen van priesters *in Sacris* geordineerd, van monniken en van nonnen, van hunne ouders kunnen ervén, met de wet der natuur strijdt; en dat wet 8, titel 8, boek 5 van dezelfde *recopilatie* het aan den wil des vaders overlaat, om zijne natuurlijke kinderen tot erfgenamen te benoemen; heeft goedgevonden te besluiten:

„ Art. 1. De natuurlijke kinderen van ouders, die geene wettige nakomelingen hebben, zullen hen *ex testamento* en *ab intestato* opvolgen.

„ Art. 2. De kinderen van priesters *in Sacris* geordineerd, van monniken en van nonnen, zullen

K

hun-

hunne ouders insgelijks *ex testamento* en *ab intestato* opvolgen.

„ Art. 3. Zijn dien ten gevolge vernietigd de werten 6 en 8, titel 8, boek 5 van de recopilatie van Castilië.

„ Art. 4. De regtbanken en regters van den Staat zullen zich, in voorkomende gevallen, naar de bepalingen van deze wet gedragen.

„ Gegeven te Guatemala den 9 Junij 1826.”

Het is noodeloos eenige aanmerkingen te maken op de kracht van deze *considerans* of op de qualificatie der vernietigde wet; *als met de wet der natuur strijdig*, waaruit men zou kunnen afleiden, dat erfenissen uit kracht van die wet plaats hebben; of eindelijk op het regt, aan kinderen van monniken en nonnen (personen die niets bezitten mogen) om van hunne ouders te erven, toegestaan.

Het volgende voorbeeld kan tot een bewijs van de naauwgezetheid der wetgevers in het handhaven der staatsregeling, of liever van hunne bekendheid met dezelve, strekken:

Bij een dekreet van 29 Maart 1826, werd, onder anderen, bepaald, dat hij, die, tot openbare ergernis, besehonken zou worden gevonden, eene gevangenis van vijftien dagen, en, ingeval van herhaling, van *twee maanden* zou ondergaan; en bij een ander artikel werd vastgesteld, dat hij, die, om eenige reden hoegenaamd, zou worden in hechtenis genomen, en bij wien men eenig verboden wapentuig vinden mogt, om die reden alleen, tot eene gevangenis van acht dagen tot eene maand

maand, en ingeval van herhaling van vijftien dagen tot twee maanden, zou worden veroordeeld. Intusschen wordt bij de federale constitutie, zoo wel als bij die van den Staat, uitdrukkelijk bepaald, dat eene correctionele gevangenschap niet langer dan ééne maand mag duren. Wanneer men zulk eene onwetendheid in een wetgevend ligchaam aantreft (en men kan hier bij geene mogelijkheid aan eene andere oorzaak denken), wat moet men dan van de ambtenaren verwachten! Dergelijke, wetten bewezen meer dan iets anders de gegrondheid van de sterkste reden die tegen den federalen regeringsvorm werd aangevoerd, alzoo dezelve op het duidelijkst de schaarschheid deden blijken van mannen, die tot het vervullen van de groote staatsbetrekkingen bekwaam waren.

Men denke evenwel niet, dat al de beschikkingen der guatemaalsche wetgevers aan de zoo even vermelde gelijk waren. Men treft ook eenige zeer verstandige en eene heilzame strekking hebbende onder dezelve aan. Onder deze laatste bespeurt men vooral met genoegen het dekreet van 30 Julij 1826, waarbij het den jongen lieden moeilijker gemaakt wordt om voortaan het monniken leven te omhelzen. De ouderdom van 23 jaren werd bepaald om in een klooster opgenomen, en die van 25 jaren, om in eene der ordes ontvangen te kunnen worden.

Aldus een overzicht genomen hebbende van den

toestand in welken de verschillende deelen, waaruit de republiek is zamengesteld, zich bevonden, zullen wij nu tot de beschouwing der algemeene gebeurtenissen terug keeren.

Gedurende dit jaar 1826 had men drie verschillende en zich onderling eenen onverwinbaren haat toedragende partijen onderscheiden. De eerste dezer partijen was de anti-constitutionele, dat is die, welke steeds van meening bleef, dat het federale stelsel voor het land niet geschikt was, ofschoon zij nogtans beweerde te willen, dat, daar het nu eenmaal was aangenomen, hetzelfde strengelijk werd ten uitvoer gelegd. Die partij was uit de voornamste familien en derzelver aanhangers, als mede uit de priesters en de geborenen Spanjaarden zamengesteld. Hare tegenstanders deden haar het verwijt, dat zij naar het uitfluitende bezit der magt haakte en zelfs voor de onafhankelijkheid een' affchuw had. Dat eenige personen tot deze partij behorende zoodanigen affchuw gevoelden, kan niet worden in twijfel getrokken, maar dat zulks met de meesten het geval was, is stellig onwaar, en wel om redenen vroeger ontwikkeld. Vooral ook tot gemak des lezers, zullen wij deze partij de *servile* noemen, welke naam haar door de anderen gegeven werd. Zij zelve noemde zich *de gematigde*. Zij maakte, onder de federale wetgevers, zoo wel als onder die van den Staat, de minderheid uit.

De daar tegenovergestelde partij was die van hen, die zich *liberalen* noemden, maar zij spijkte
 zielf

zich in twee zoo sterk geteekende onderdeelen, dat dezelve inderdaad twee verschillende partijen uitmaakten. De eene zullen wij die der *guatemaalsche liberalen* noemen. Hoewel onverzoeerbare vijanden van de voornamste familien en der Spanjaarden zijnde, stonden zij de belangen der hoofdstad voor en verdedigden haar, zelfs niet zonder bitterheid, tegen den inbreuk makende en zelfs beleedigende geest der provincien, en vooral van S. Salvador.

Het tweede onderdeel, of de derde partij, was die der *salvadorsche liberalen*. Gelijk reeds is aangemerkt, hun liberalismus was weinig anders dan een doodelijke haat tegen Spanje en Guatemala, welke twee zij den schijn aannamen als voor eene en dezelfde zaak te houden. Deze partij ondersteunde met al hare magt den president, die werkelijk ook zijn staatkundig aanzien aan haar te danken had, en dien de guatemaalsche liberalen, al ware het alleen om deze reden geweest, eenen oorlog aandeden die elken dag heviger werd. Eene omstandigheid, waardoor hij vooral hun veel vat op hem gegeven had, was zijne weigering, of ten minste zijne ontwijking, om verantwoording van het beheer der financiën, en meer bijzonderlijk van de op rekening der leening gestorte fondsen, te doen. De ware reden van deze nalatigheid is mij onbekend; doch dat dezelve in gepleegde ontrouw zou te zoeken wezen, komt mij onwaarschijnlijk voor. Elk een wist, dat de regering, voor de ontyangst van de gelden der leening,

die bovendien naauwelijks nog 300,000 rijksdaalders bedragen hebben, in groote verlegenheid was en zich zonder dezelve niet zou hebben kunnen staande houden. Indien ik genoodzaakt was een gevoel en op dit onderwerp uit te brengen, dan zou hetzelfde daarin bestaan, dat eene misdadige wanorde het bestuur in de onmogelijkheid had gebragt om in dit opzigt eenen belangrijken en onbetwistbaren pligt te vervullen.

Het niet doen van rekening is door het kongres als eene beweegreden voor deszelfs weigering om het budget te stemmen aangevoerd.

Nog eene omstandigheid, die veel tot verbittering der gemoederen heeft bijgedragen en werkelijk de aanleidende oorzaak van de losbarfing der zich in elkanders tegenwoordigheid bevindende tegenstrijdige hoofdstoffen is geweest, was de rol welke sedert eenigen tijd gespeeld werd door een' Franschman, RAOUL genaamd, die, in zekeren zin, met den eersten post van het leger, dien, namelijk, van kolonel-inspecteur der artillerie, was bekleed. Daar deze persoon een zoo zonderling aandeel aan den burgeroorlog in dit land gehad heeft, zal het niet onnut wezen, eer wij verder gaan, den lezer eenigermate met hem bekend te maken. Wat het eerste gedeelte zijner geschiedenis betreft, hiervan wist men natuurlijk niets dan hetgeen hij zelf er van verhaalde. Naar zijn zeggen, dan, was hij een der officieren geweest die Napoleon naar het eiland Elba hadden vergezeld, en bij Waterloo werd hij krijgsgevangen gemaakt. Daarna was hij
een

aan dergenen die zich in het *champ d'asile* nederzetten, en na de verstrooijing van die vereeniging was hij, gedurende eenigen tijd, landbouwer in de omstreken van Mobile, doch weinig later vertrok hij naar Columbia. Aldaar ontmoette hij den heer Molina, minister van Centraal-Amerika, die hem overhaalde om naar Guatemala te gaan, ten welken einde hij hem brieven van aanbeveling aan de regering gaf. Kort na zijne aankomst in 1825, verkreeg hij den bovengemelden post. In den aanvang was hij met den president op eenen goeden voet, en bij gelegenheid van het uitkomen eens vlugschrifts tegen de wettigheid der verkiezing van dien hoogen staatsdienaar, schreef hij aan denzelfden, „dat, zoo de regering hem bevel gaf om eens looden kroon op het hoofd van deszelfs schrijver te zetten, hij en zijne kanonniërs gereed waren zulks te doen.” Hij werd voor dit aanbod bestraft, en het schijnt, dat zich kort daarna koelheid tusschen hem en den president geopenbaard heeft. Die koelheid is ongetwijfeld vermeerderd door de tegenwoordigheid van eenen anderen franschen officier, die echter een Engelschman van geboorte was. Deze heette PERKS en beweerde aide-de-camp van den maarschalk SOULT te zijn geweest. Indien deze twee lieden elkander hadden kunnen verstaan, dan hadden zij waarschijnlijk naar welgevallen over het lot der republiek kunnen beschikken; maar het is niet mogelijk zich twee meer ongelijksoortige menschen te verbeelden. Raoul was barsch van aard, en werd, onder Cynische vormen, klaarblj-

kelijk van hoogmoed verteerd. Perks, aan de waarheid van wiens al mede door hem zelven verhaalde geschiedenis Raoul altijd voorgaf te twijfelen, dreef daarentegen de beleefdheid en beminnelijke manieren tot uitersten en had in alles het voorkomen van een' man, die gewoon was geweest in de groote wereld te verkeeren. Het verschil tusſchen deze twee mannen was des te opmerkelijker daar, uit aanmerking van de landen waar elk hunner geboren was, men, volgens de gewone denkbeelden, eerder een tegenovergeſteld verschil zou hebben moeten verwachten. Ligt gevoelt men, dat zij zich eenen geweldigen wederkeerigen haat toedroegen; zelden kwamen zij evenwel in eene regtſtrekſche aanraking. Perks de boezemvriend des presidents zijnde, werd door denzelven verzocht een ontwerp van wet op de zamenſtelling des legers te vervaardigen. Hieraan voldoende, maakte hij er een, waarvan het doel kennelijk de verſterking, zoo niet de uitbreiding, van de uitvoerende magt was. Raoul van zijnen kant door het kongres geraadpleegd zijnde, maakte een ander ontwerp, in eenen geheel tegenovergeſtelden geest, gereed. De zaak zelve behoort tot het groote getal dergens welke het kongres hangende gelaten heeft.

Daar intuſſchen Raoul werkelijk geplaatst was, moest Perks ten laaſte het tooneel verlaten, want om gezamenlijk in dienst te zijn, was onmogelijk. Hij vertrok naar Engeland, en niemand in Centraal-Amerika dacht hem immer weder te zien.

In dezen ſtaat van zaken beſloot de president,
on-

ongetwijfeld met het doel om Raoul te verwijderen, hem eene krijgskundige zending naar de atlantische kusten op te dragen, alwaar hij zelfs de hoop kon voeden dat de ongezonde luchtstreek hem veelligt van dien lastigen vijand ontslaan zou. Het kongres evenwel, hetwelk begon te voorzien dat het een man als Raoul kon noodig hebben, wilde hem bij zich houden, schoon het geene schaduw van constitutioneel regt bezat om over de officieren van het leger te beschikken, en nog veel minder bestemmingen, hun door de uitvoerende magt gegeven, te veranderen. Het wetgevende ligchaam bepaalde zich dan ook aanvankelijk tot het vragen aan den president, welk het eigenlijk doel der bewuste zending was en of dezelve aan geen anderen officier dan Raoul, wiens inlichtingen voor het kongres noodzakelijk waren, kon worden opgedragen, wordende de president inmiddels gelast het vertrek des kolonels te schorsen. De uitvoerende magt gehoorzaamde nogtans aan dit inconstitutionele bevel niet, en wel te minder daar aan hetzelfde de bekrachtiging van den senaat ontbrak, en Raoul vertrok. (*)

Doch

(*) Nog had er een vrij opmerkelijk voorval plaats. De president, met het doel om zich, des noods, te beter door middel van de krijgsmagt te kunnen handhaven, zich op de vooronderstelde waarschijnlijkheid van eenen mexicaanschen inval, ter oorsake van het departement Socoanusco, of wel op die van eenen aanval door Spanje, beroepende, had gevraagd om volmagt tot het ligten van

Doch het duurde niet lang of hij bevond zich weder op den terugtocht, en zulks in regtstreeksche tegenstrijdigheid met de bevelen van het bestuur. Te Gualan zijnde aangekomen, schreef hij er, den 22 Mei, een' brief aan den minister van oorlog, welke met uitdrukkingen, die beleedigend voor den president waren, was opgevuld, en waarin hij zijn ontslag vroeg, er bij voegende, dat hij, te rekenen van den 1 der eerst volgende maand af, zich zou beschouwen als buiten dienst te zijn. Den 10 Junij nog geen antwoord ontvangen hebbende, schreef hij van Chiquimula nog een' brief in hoogst ongepaste uitdrukkingen vervat. Het is waar, dat hij eene maand later zijn' misflag trachtte te herstellen in eenen brief dien hij onmiddellijk aan den president rigtte, in welken hij zijnen laatsten aan de werking eener koorts op zijn moreel toefschreef,

en

5 à 6000 man, en dat het kongres, uit deszelfs boezem, kommissarissen naar de verschillende Staten mozt zenden, om hen tot het leveren hunner contingenten aan te sporen. Het kongres stond eerstgemelden eisch tot 4000 man toe, maar daar de inwilliging des laatstgemelden met deszelfs ontbinding zou hebben gelijk gestaan, door geen genoegzaam getal leden aanwezig te laten, benoemde het kommissarissen buiten zijnen boezem, en onder dezelve Raoul. Het bestuur zond het bevel ter uitvoering van deze schikking, zonder omwegen, aan het kongres (tot welks eigenschappen hetzelfde ongetwijfeld niet behoorde, terwijl bovendien nog de bekrachtiging van den senaat er aan ontbrak) terug.

en denzelven de crisis van zijn voortaan uitgedoofd misnoegen noemde. Wijders verklaarde hij te wenschen, dat hij dien brief met den laatsten droppel van zijn bloed mogt kunnen uitwisschen, en hij drong er ten sterkste op aan, dat een man als hij niet voorondersteld kon worden tegen het bestuur te hebben willen zamenzweren. Indien men echter begreep dat hij misdadig was, verzocht hij om spoedig te worden gestraft, hoewel het hem toefcheen, dat het ontslag; hetwelk hij bleef vragen, als eene genoegzame straf kon worden beschouwd.

Middelerwyl had het bestuur bevelen afgevaardigd om hem te doen in hechtenis nemen en hem voor begane schending der krijgstuicht te vervolgen. Een ruiters-kapitein, *ESPINOLA* genaamd, werd, van een vrij sterk geleide vergezeld, te dien einde afgezonden; en de gevangenneming had den 17 Julij in het dorp Galapa plaats. Dezelve ontmoette evenwel nog eenige moeilijkheden, want de plaatselijke overheden waren er ten voordeele van Raoul gezind, om welke reden de kapitein ook reeds des anderen daags met zijnen gevangenen naar Gualan vertrok. Aldaar werden er, onder den invloed van het kongres en van de Staats overheden, ontwerpen gesmeed om Raoul te bevrijden, en zelfs om zich van den persoon des kapiteins, dien men beschuldigde van bij deze gelegenheid de constitutionele waarborgen te hebben geschonden, meester te maken. In plaats van hem daarvoor overeenkomstig de wet te vervolgen, werden er a. d. 300 man van de troepen des Staats, onder bevel van den kapitein

tein CERDA, tegen hem afgezonden; maar hem in het dorp Acafaguastlan hebbende ontmoet, werd er, ten einde bloedvergieting te voorkomen, tusschen die twee officieren eene wapenschorfing gesloten, tot dat zij nadere bevelen van hunne „verschillende regeringen” zouden hebben ontvangen. Espinola was op zijnen terugtocht naar de hoofdstad in het gemelde dorp aangekomen, want, ten gevolge van een tot dat einde ontvangen bevel, had hij Raoul, onder goed geleide, naar Omoa gezonden, om aldaar op het kasteel te worden bewaard.

Aldus verdween deze man voor het tegenwoordige van het tooneel, om er weldra op nieuw weder te verschijnen, en altijd om er eene zonderlinge rol te vervullen. Het kan niet worden ontkend, dat, zoo hij van zijnen kant groote mislagen had begaan, men hem ook op eene zeer ongeregelde en onwettige wijze behandeld heeft. In de eerste plaats was het kasteel van Omoa geene gevangenis voor lieden die in staat van beschuldiging werden gesteld, en vooral niet voor eenen opper-officier. Wijders is de luchtstreek er zoo ongezond, dat een lang verblijf op hetzelfde schier gerekend kon worden met de doodstraf gelijk te staan, en het vermoeden scheen niet van grond ontbloomd, dat eene gruwelijke berekening op deze schikking invloed had gehad. Indien men zich toch eenmaal buiten de sfeer der wet begaf en men zich van hem wilde ontslaan, waarom hem niet liever aan boord van het eerste vaartuig ingescheept, dat naar eene ver afgelegene bestemming vertrok?

De

De bescherming, door de Staats gezagvoerders openlijk aan Raoul verleend, en de klagen welke de president deswege aan den senaat deed, denzelven taadplegende over het gedrag dat hij ten deze had in acht te nemen, hadden de gemoederen dermate verbitterd, dat de wetgevende vergadering, ten einde de werking van het federale bestuur te verlammen, zoo ver ging van tot de terughouding van de opbrengst der tabaks-regie, welke aan hetzelfde toebehoorde, te besluiten, en zulks onder voorwendfel dat ook de andere Staten dezelve niet in de algemeene schatkist stortten. Met die vijandige maatregelen niet tevreden, versterkte men de krijgsmagt van den Staat, deed men heimelijk buskruid vervaardigen, en alles duidde aan dat men zich ten oorlog voorbereidde. Men wil zelfs, dat de afzetting des presidents een stellig gemaakt ontwerp was, en het kan niet worden ontkend, dat er vrij wat redenen bestonden om hetzelfde te vermoeden.

De verlegenheid van het bestuur werd nog door de ontbinding van den senaat vermeerderd, welke door de plotfelinge afwezigheid van twee van dezels leden werd veroorzaakt. Deze kunstgreep komt in de geschiedenis der nieuwe republieken meermalen voor: zoodra in eenig beraadslagend ligchaam eene partij de minderheid uitmaakt, verwijderen zich hare leden, en daar zulks gewoonlijk het getal der overblijvende leden brengt beneden dat, hetwelk vereischt wordt om de vergadering wettig te doen zijn, zoo wordt op die wij-

wijze deszelfs ontbinding *de facto* te weeg gebragt.

Het bestuur, aldus aan zichzelf zijnde overgelaten, moest eene partij kiezen, en het koos die van den chef des Staats te doen gevangen nemen, (*) een uiterste waartoe het beweerde van de constitutie genoegzame magt te hebben verkregen. Men voerde dit ontwerp, in den nacht van den 6 September, uit, nam de papieren des gevangenen in beslag, ontwapende de krijgsmagt van den Staat en bezette derzelver kazernen. Volgens de staatsregeling moest de gevangene, binnen drie dagen, ter beschikking van de wetgevende vergadering worden gesteld. De president voldeed hieraan niet voor den vijfden dag, hoewel zijne aanschrijving deswege van den 8 is gedagteekend. Gemelde ligchaam, dat geheel uit aanhangers van den chef bestond, stelde hem weldra weder in vrijheid, zonder eenig onderzoek, hoegenaamd, van zijne zaak te doen. Onmiddellijk na de gevangenneming des chefs, hadden de leden zelfs zulk eene vrees voor hunne eigene veiligheid opgevat, of beweerd op te vatten, dat zij kort daar-

(*) Hij grondde zich vooral op art. 127, hetwelk zegt: « Wanneer de president van eenige zamenzwering of verraad tegen het gemeenebest is onderrigt, en hetzelfde met een nabij zijnde gevaar wordt bedreigd, kan hij bevel geven om diegenen te doen gevangen nemen en verhooren, die onder verdenking liggen van misdadig te zijn, maar binnen het tijdsverloop van drie dagen zal hij hen ter beschikking van den bevoegden regter moeten stellen.»

daarna van Guatemala vertrokken, om zich in het twaalf mijlen af gelegene dorp S. Martin neder te zetten. Aldaar bekleedden zij, bij een dekreet van den 26 September, den chef met eene dictatoriale magt, op dat hij met al de snelheid en kracht zou kunnen handelen, welke de omstandigheden vereischen mogten.

Hoedanig men ook het gedrag van den president der republiek beschouwe, althjd blijft het zeker, dat de gevangenneming van den chef des Staats het begin van een nieuw en treurig tijdvak was. Sedert het bijeenkomen van de constituerende vergadering in 1823 tot nu toe, hebben wij, in het algemeen, de handelingen der gezagvoerders met de wettige vormen bekleed gezien, en indien het land niet zoo gelukkig was als een verstandig bestuur hetzelfde konde maken, zoo bestonden er nogtans kenteekenen, die konden doen hopen, dat de dageraad van eene betere toekomst niet ver meer af was. Van nu af aan alle wetgevende gezag ontbonden zijnde, zullen wij het despotismus alleen, te midden van de gruwelen des burgerkrijgs, zien heerschen. Het is waar, dat, wat den Staat Guatemala betreft, er eene schaduw van eene constitutionele regering hersteld werd, maar dezelve was niets dan eene partij die zich, op eene onwettige wijze, van de magt had meester gemaakt. Laten wij echter de gebeurtenissen niet vooruit loopen.

Ge-

Gedurende de eerste weken bestond er te Guatemala geen ander gezag dan dat van den president. Hij oefende de wetgevende en uitvoerende magt tevens uit, en zelfs de regterlijke bevond zich onder zijnen onmiddellijken invloed. Het rijk der onwettigheid, dat men was ingetreden, bragt weldra zijne vruchten voort: willekeurige gevangennemen; schendingen van bijzondere huizen, vooral in den nacht, waren aan de orde van den dag. In dit laatste opzigt hadden bovenal de Franschen veel te lijden, die zich te Guatemala bevonden en die allen onder verdenking lagen van de partij, welke Raoul begunstigde, te zijn toegegaan. Op zekeren nacht werden 4 of 5 hunner, die te zamen woonden, genoodzaakt op te staan, en zich naar het paleis van den president te begeven. Aldaar zijnde aangekomen, zeide men hun koeltjes, dat zij de personen niet waren die men zocht en dat zij naar huis konden keeren.

Den 10 October verscheen eindelijk het dekreet, waarbij de president, op eigen gezag, een buitengewoon kongres in dubbelen getale beschreef, hetwelk door het volk *volledig gemagtigd* zoude zijn, om de constitutionele orde te herstellen en, door alle middelen die in deszelfs magt zouden staan en deszelfs wijsheid geschikt zou oordeelen, in de behoeften der republiek te voorzien. Dit kongres zou, in de eerste plaats, te Cogutepeque, in den Staat van Salvador, bijeenkomen en daarna zelf de plaats van zijne verdere zittingen bepalen. De voornaamste redenen ter regtvaardiging van dezen maat-

maatregel aangevoerd, bestonden daarin, dat de president voor de openbare orde verantwoordelijk was; dat de wettige orde met de ontbinding van het wetgevehde gezag, in bijna de geheele republiek, verdwenen was, en dat het volk alleen, door middel van op nieuw en vrijelijk verkozen vertegenwoordigers, het gedrag van deszelfs gedelegeerden, die zich wederkeurig beschuldigden, beoordeelen kon.

Hoewel het buiten alle bedenking is, dat de president zich boven de wet gesteld, of liever dat hij de constitutie, van welke hij al zijn gezag omtleende, vernietigd had, zoo ben ik echter geenszins gezind aan te nemen, dat hij gehandeld had met het doel om zich tot dwingeland te verheffen. Zijn persoonlijk karakter en de geschiedenis van zijn leven schijnen hem tegen zulk eene verdenking bij alle onpartijdigen genoegzaam te waarborgen. Zijne aanhangers redekavelden op de volgende wijze: Indien de president, zeiden zij, zich in het uitsluitend bezit der magt had willen stellen, dan zou hij zich niet gehaast hebben met een kongrés bijeen te roepen, maar de onlusten hebben aangeblazen, ten einde zich noodzakelijk te maken; hij zou niet aan het invoeren van nieuwe gezaghebbers in den Staat Guatemala hebben gearbeid, en in allen gevalle zou het nemen van het dekreet van 10 October de laatste maatregel zijn geweest, waartoe hij zijne toevlugt zou hebben genomen. Het is waar, hij kon denken, dat zijne tegenstanders dien maatregel zouden doen mislukken, maar het

is ook niet minder zeker, dat hij geene stappen kon doen meer geschikt om denzelven te bewerkstelligen. De bijeenroeping in eene andere stad dan Guatemala, en wel eene die in het hart van den Staat Salvador, de groote stookplaats van het federalismus, gelegen is, heft al de zwaarigheden op, welke de provincie onophoudelijk tegen de hoofdstad aanvoeren, en geeft eene sterke waarborg, dat men de constitutie geenszins veranderen wil; terwijl van hunne zijde de guatemaalsche aristocraten, die men vooronderstellen kon dat zich tegen den bedoelden maatregel verzetten zouden, hunne toestemming tot denzelven geven. Zoo het buitengewone kongres in dubbelen getale is beschreven, dan is zulks vermits men op deze wijze hopen mag, dat zich in die vergadering een grooter getal personen zal bevinden, die aan de plaats gehad hebbende gebeurtenissen vreemd zijn en wier onpartijdigheid derhalve minder twijfelachtig is. Bovendien, zoo de vorm van den voorgestelden maatregel niet volstrekt constitutioneel is (offchoon dezelve toch ook inderdaad slechts bestaat in een beroep op de natie, waartoe, in buitengewone omstandigheden, elk burger het regt behoort te bezitten), dan kan men toch niet ontkennen, dat het groote beginsel der staatsregeling, de souvereiniteit van het volk, bij denzelven niet alleen is bewaard gebleven, maar zelfs op de steilste wijze gehuldigd, en dat dit kenmerk aan alle andere ontwerpen, tot herstel der orde voorgedragen, ontbreekt; want wat het weder bijeenroepen van het

voor-

voormalige kongres betreft, de hartstogten, die het meerendeel van deszelfs leden bezielde, moeten alle hoop op een' gelukkigen uitslag daarvan be-
nemen; terwijl het grootste getal der werkelijke leden tot den Staat Guatémala behorende, dat ligchaam in geenen deele als eene ware nationale vertegenwoordiging kan worden beschouwd.

De tegenstanders van den president, na ten sterkste op de onwettigheid van den maatregel te hebben aangedrongen, antwoordden hoofdzakelijk aldus: Tot hiertoe heeft geen der Staten, behalve Guatémala, deszeffs constitutioneel getal afgevaardigden kunnen leveren, en hoe kan men nu verwachten dat zij zulks in dubbel getale zullen doen? De president de onmogelijkheid hiervan kennende, en de verkiezingen van Guatémala in zijn hand hebbende, zou alzoo op eene groote meerderheid in het door hem voorgestellen buitengewone kongres kunnen rekenen. Duiden de uitgebreide magt, waarmee de afgevaardigden zouden moeten bekleed zijn, en de bepaling van het dubbele getal, ook niet ten duidlijkste aan, dat het ware doel van dezen maatregel eene verandering van de constitutie is? De president ducht de blyfskomst van het gewone kongres, vernits hij weet, dat dit ligchaam verklaren zou, dat er redenen bestaan om hem in staat van beschuldiging te stellen.

Na meermalen over den moeilijken toestand, waarin de president zich bevond, te hebben nagedacht, schijnt het mij toe, dat er overdrijving aan beide zijden bestond, en hij als door de om-

standigheden medegesleept moet worden behouden. Het valt gemakkelijk te zeggen, dat hij in geen geval van de letter der wet had behooren af te wijken; een schijnbaar niets beteekenend voorval kan somtijds ongevoelig daar heen leiden. Aan de gestadige aanvallen van de guatemaalsche liberale partij ten doel en in die van Salvador niet dan eenen zwakken steun vindende, had hij dien heimelijk in de aristocratische partij gezocht. Die stap was ongetwijfeld onvoorzigtig, en dezelve is rijk in noodlottige uitwerksels geweest; maar daar wij de oudste en meest gevestigde regeringen soms heillooze mislagen zien begaan, zoo zullen wij ook de secherpheld van ons oordeel matigen, wanneer wij de van ondervinding verftokene mannen, die in de nieuwe amerikaansche republieken, te midden van de botting eener menigte tegenovergestelde belangen, tot het roer van Staat geroepen zijn, in dezelve vallen zien.

Den 1 October, de dag waarop het oude kongres in eene buitengewone zitting moest bijeenkomen, was er in de hoofdstad geen genoegzaam getal leden om geregelde vergaderingen te houden; maar diegene, die er zich bevonden, kwamen, als voorbereidend comité, te zamen, en namen den 11 een besluit, waarbij men, na eene inleiding vol van uitvallen tegen den president, verklaarde het bewuste dekreet van dien ambtenaar, als met de staatsregeling strijdig, niet te erkennen. Den

73 deed het gerechtshof van den Staat insgelijks een protest tegen dit dekreet bekend maken, waarna ook dit ligchaam *de facto* verdween.

De tijding van al deze gebeurtenissen had te S. Salvador eenen grooten indruk gemaakt. In den beginne besloot men er den president tegen de guatemaalsche gezagvoerders te ondersteunen. Door de wetgevende vergadering werd den 24 October een dekreet genomen tot heffing eener belasting van 15 ten honderd op alle kerkelijke eigendommen, en een ander om een' *geheimen agent* (*) naar Guatemala te zenden, ten einde het bestuur van al hetgeen aldaar voorviel te onderrigten, terwijl bij nog een ander de salvadorsche afgevaardigden tot het kongres bevolen werden, de vergadering van dat ligchaam niet anders bij te wonen dan om tot het vertrek der hooge magten naar elders te helpen besluiten, en indien de meerderheid zich hiertegen verzette, dan zouden zij zich hebben te verwijderen. Te gelijker tijd werd verklaard, dat de Staat Salvador tot het naleven van geenerlei wetten verplicht zou wezen, welke door de federale gezagvoerders, zoo lang zij zich nog te Guatemala bevonden, zouden worden genomen, en dat ook de andere Staten tot het nemen van een gelijksoortig besluit zouden worden uitgenoodigd.

Den 25 werden door de wetgevende vergadering nog twee dekreten genomen. Bij het eerste waarborgt

(*) Dit dekreet bevond zich onder degenen die gedrukt werden!

bergt de Staat Salvador de constitutie en de geconstitueerde magten, en worden tot openbare vijanden verklaard allen die zich tegen dezelve zouden mogen verzetten, en vooral de gezagvoerders eens Staats, die de federale ambtenaren, *tot wier te hulpe koming men zich verbond*, gewapenderhand zouden mogen aanranden. Vreemdelingen zouden niet, zonder uitdrukkelijk verlof van het federale of salvadorische bestuur, binnen den Staat mogen komen, en de uitvoerende magt werd met buitengewone bevoegdheden (onder anderen die van personen, welke zich der onafhankelijkheid vijandig hadden betoond, gedwongen leeningen op te leggen) bekleed.

Door het andere dekreet werd het bestuur gemagtigd, om ten aanzien van dat des presidents, waarbij deze een buitengewoon kongres beschreef, zoodanig te handelen als hetzelve het meest gepast zou oordeelen, mits die vergadering geenerlei verandering in de Staatsregeling maakte en dat alle besluiten er niet alleen met de meerderheid der leden, maar zelfs met die der Staten, genomen werden. Ten slotte werd bepaald, dat de federale regering zou worden uitgenoodigd om *eene nieuwe wetgevende vergadering in den Staat Guatemala te beschrijven*.

Den 26 werd de vermeerdering der krijgsmagt gedecreteerd.

De gezagvoerders van den Staat Guatemala bleven niet lang te S. Martin, maar begaven zich van

van daar naar Quetzaltenango, en zulks niettegenstaande de vertoogen van den vice-chef FLORES, die wist dat zij aldaar slecht gezien waren, en een voorgevoel scheen te hebben van het lot dat hem er wachtte. Het ambt van chef werd door hem uitgeoefend, vernits JUAN BARRUNDIA, die zulks eigenlijk was, waarschijnlijk uit gebrek aan moed, het staatkundig tooneel had verlaten en naar een afgelegen landgoed de wijk genomen.

Aan het hoofd der krijgsmagt bevond zich JOSE PIRSON, geboortig van S. Domingo, maar die zijne opvoeding in Spanje genoot en in het leger van dat land gunstig bekend was. Hij was bevelhebber over de federale troepen gewest, die zich op de meticaansche grenzen bevonden, maar ontevreden zijnde, had hij zijn ontslag gevraagd, en daar men hem hetzelfde niet terstond had verleend, was hij, zonder het af te wachten, in dienst van den Staat overgegaan, niettegenstaande de wet, waarbij zulks verboden werd, en het bevel, dat men hem om zich te Guatemala wegens klagten, tegen hem ingebracht, te komen verantwoorden, gezondch had. Zijn voorbeeld werd gevolgd door den Franschman SAGET, die kapitein in de federale ruitery was, als mede door den Engelschman GORDON, die ter oorzake van eene onderneming des admiraals AURY, in 1819, in *Golfo dulce*, waaraan hij deel genomen had, en welke als eene zeerooverij werd beschouwd, zich in de gevangenis bevindende, daaruit losgelaten was om een plan van de haven van Ocos in het distrikt

Sutshitepekes te gaan vervaardigen. Bij die vreemde dingen voegde zich nog de franche geneesheer en hoogleeraar FAUCONNIER.

De bewoners van Quetzaltenango zijn in het geheele land wegens hun godsdienstig fanatisme vermaard, en sedert eenigen tijd hadden de monniken hetzelfde nog verder opgewonden, ten einde het tegen de nieuw aangekomen gezagvoerders te rigten. Deze hadden zich bovendien nog door afpersingen hatelijk gemaakt. Voor eenen krijgstogt dien men beraamd had, onder anderen, paarden behoevende, hadden zij er bij onderscheidene personen laten opeischen, en in den nacht van den 12 op den 13 October hadden zij zich zoo ver vergeten van er eenige niet alleed uit bijzondere huizen, maar zelfs uit het klooster, te laten ontvoeren. Naauwelijks was die heiligshennis bekend, of het gerucht was in omloop, dat de monniken, uit vrees voor verdere geweldadigheden, gingen vertrekken. Hierdoor werd het volk zoodanig getergd, dat het van alle kanten te zamen schoolde, en den vice-chef vóór de kerk ontmoetende, werwaarts hij zich begeeven had met het doel om hetzelfde te bevredigen, begon men hem te mishandelen. Deze vingtte daarop in den tempel, ja zelfs tot op den kansel, alwaar de pastoor (die ook een monnik was) bij hem kwam, ten einde hem met het zinnebeeld der verlossing, dat hij over hem heen zwaaide, te beschermen. (*)

In

(*) Velen beweren evenwel, dat deze schijnbare bescherming niets dan eene schandelijke veinzery was.

In dezen staat van zaken beging de gewapende magt, die inmiddels voor de kerk had post gevat, de onvoorzigtigheid van op het razende gepeupel te vuren, hetwelk deszelfs gramfchap zoodanig deed ten top rijzen, dat het de foldaten aanviel en in korten tijd ontwapende. Toen kende de woede der menigte, die zich in de kerk bevond, niet langer eenige palen, en daar men den predikstoel van alle kanten begon te beklimmen, kwam de pastoor met zijnen beschermeling van denzelfen af, en geleidde dezen nog door een gedeelte van het heiligdom; eindelijk echter ontrukte men hem denzelfen, en het slagtoffer naar eene nabij zijnde binnenplaats slepende, werd de ongelukkige aldaar op eene wreedaardige wijze vermoord. Vrouwen waren het voornamelijk, die in deze gruweltooneelen de eerste rol speelden. Er hadden ook in de stad nog eenige wanorden plaats, maar, door de bemoeijingen der tijdelijke gezagvoerders, die het volk had uitgeroepen, werd de rust weldra hersteld.

Het eerste bloed had alzoo gevloten, en binnen weinige dagen moest er nog meerder stroomen. Pirson kwam de partij die hij diende herstellen. Den 18 had er een gevecht plaats, waarin geregelde troepen eene gemakkelijke zegepraal over eene onordelijke menigte behaalden. Een vijftigtal strijders, hoofdzakelijk aan de zijde des volks, verloren in hetzelfde het leven. Ten gevolge van dit gevecht, eischte Pirson van het plaatselijke bestuur, om binnen vier uren tijds de wapenen over te geven, onder bedreiging van anders de gaheele stad

zo zullen vernielen. Men zond daarop eenige der voornaamste inwoners naar hem af, ten einde voor de overgaaf eenige voorwaarden te bedingen. De partijen werden het weldra eens, en den 19 trok Pirson eene bijna geheel verlatene stad binnen. Zijne eigene afkondigingen, waarin hij, onder anderen, op straffe des doods, het dragen van alle wapentuig, tot zelfs een pennemes, verbood, getuigen van de buitensporigheden welke hij beging.

Pirsons zegepraal was intuschen van korten duur. Op de nadering eener krijgsmagt, door den president, onder het bevel van den brigadies CASCARAS tegen hem afgezonden, werd hij door het meerderdeel zijner benden verlaten, en met het overschoot trok hij naar den kant der mexicaansche grenzen. Den 28 October haalde Cascaras hem echter bij het dorp Malacatan in en joeg zijn volk spoedig uit elkander. De Engelschman Gordon viel, onder anderen, den overwinnaar in handen, en heeft zijne dwaasheid met eene langdurige en wreede gevangenschap moeten boeten, in weerwil van de pogingen des britschen consuls om hem uit dazelve te verlossen. Aan Pirson en zijne overige makers gelukte het te ontsnappen.

Door deze overwinning werd de rust hersteld, en daar, bij gelegenheid van den moord aan Flores gepleegd, de leden der wetgevende lichamen zich verspreid hadden, vaardigde de president, den 31 October, een dekreet uit, waarbij hij, op die omstandigheid gelet en in aanmerking genomen hebbende, dat de gewezene laathebbers des volks,

zoo ter oorzake van hun gehouden gedrag als van den haat die zij zich hadden berokkend, van hunne waardigheid verwallen waren, tot het doen van nieuwe verkiezingen voor wetgevers en bestuurders van den Staat noodpogde. Niettegenstaande de algemeene ontevredenheid met de vorige gezagvoerders eene genoegzame waarborg was voor den goeden uitslag der verkiezingen (die op eenen niet min opzettigen wijze dan derzelver beschrijving plaats grepen), had men nog gemeend zich, door middel van de pasteors, die aan de aristocratische partij verknocht waren, zoo wel als van de nieuw benoemde departementale chefs, te moeten verzekeren. Die uitslag beantwoordde den goet geheel aan de verwachting, in weerwil van de pogingen, welke de liberalen niet nalieten aan te wenden, om te beletten dat de verkiezingen plaats grepen. Die tot afgevaardigden op het buitengewone kongres, door den president bijeengeroepen, hadden eenen gelijksoortigen uitslag, en die, welke de constitutie voor de gedeeltelijke vernieuwing der wetgevers voorschrijft, werden belet.

Overeenkomstig de grondwet, moest de wetgevende vergadering van den Staat op den 1 Februarij bijeenkomen, maar die, welke thans verkozen was, opende den 2 Januarij 1827 eene buitengewone zitting, met het eenige doel om den vertegenwoordigenden raad (senaat) in te huldigen en eenen provisionelen chef van den Staat te benoemen. Dit gedaan zijnde, werd deze zitting des anderen daags

wc-

weder gesloten. Den 8 evenwel riep de raad weder eene tegen den 12 bij een.

Den 1 Februarij begon de vergadering hare gewone zittingen, en den 6 de stem-biljetten tot verkiezing van eenen chef des Staats hebbende geopend, maakte zij, bij een dekreet van den 7, bekend, dat de burger MARIANO DE AICINENA door het volk tot die waardigheid verkozen was.

Daar die persoon voortaan een voorname rol op het staatkundige tooneel gaat vervullen, zal eene kleine schets van denzelfden alhier niet ongepast zijn. Offchoon het markizaat op zijnen neef, een' kanunnik, was overgegaan, werd hij echter als het eigenlijke hoofd van het geslacht beschouwd, dat voor het voornaamste der guatemaalsche aristocratie gehouden werd. Tot de vereeniging van zijn land met Mexico had hij kraehtdadig medegewerkt, en onderscheidene gunsten van keizer Augustin waren het loon voor zijne bewezene diensten geweest. Nimmer had hij intuschen nog eenig belangrijk ambt bekleed; in het heimelijke alleen had hij gearbeitet. Met veel vastheid van karakter vereenigde hij eene middelmatige kennis en eene vertooning van vroomheid, welke door velen voor eene diepe huichelarij gehouden werd.

Indien er in de gebeurtenissen, waarvan wij het verhaal schetsen, iets moeilijk te verklaren is, dan is zulks gewis het gedrag der salvadorische ge-

zagvoerders. Wij hebben gezien, dat, in de geschillen tusschen het kongres en den president, de afgevaardigden van dien Staat zich aan de zijde dezès laatste hielden, en dat men, bij de openlijke breuk tusschen dien hoogen ambtenaar en de gezagvoerders van Guatemala, besluiten ten voordeele van zijne zaak genomen had. Er bestaat eene afkondiging van den chef VILLACORTE, waarin deze op eene hevige wijze tegen de vijanden van den president, en met name tegen Raoul, uitvaart, en men was zelfs zoo ver gegaan van eene krijgsmagt, ter versterking van die welke tegen Pirlou trok, af te zenden, maar dezelve eerst na den afloop van die zaak zijnde aangekomen, had zij slechts tot bezetting van de hoofdstad gediend. Onder deze omstandigheden veranderde men plotseling van staatkunde. Den 6 December 1826 verscheen er een dekreet van den vice-chef PRADO (die uit hoofde van de ongesteldheid des chefs deszelfs ambt waarnam), waarin hij zich op de wanorde grondende, welke schier alom was doorgedrongen, de andere Staten uitnoodigde om hunne afgevaardigden tot het constitutionele kongres te bevelen, in de stad Aguachapa bij elkander te komen, aanbiedende om zich met de bescherming van dat ligchaam en de uitvoering van de besluiten, die hetzelfde zou mogen nemen, te belasten; terwijl de federale uitvoerende magt werd uitgenoodigd om hare krijgsbenden naar de punten te zenden, voor welke dezelve oorspronkelijk waren bestemd geweest, namelijk de havens en de grenzen. Van
den

den anderen kant werd het dekreet van den president tot bijeenroeping van een buitengewoon kongres, den 12 derzelfde maand, door den salvadorischen vertegenwoordigenden raad verworpen.

De bijeenkomst te Aguachapa, dan zelfs wanneer zij had plaats gegrepen, zou noodwendig dat groote kenmerk van onwetigheid hebben gehad, dat onderscheidene van de personen, die bij dezelve verschijnen konden, ter oorzaak van het eindigen des tijdvaks, voor hetwelk zij verkozen waren, opgehouden hadden leden van het kongres te zijn, terwijl, althans in den Staat Guatemala, nog geen andere benoemd waren om hen te vervangen.

Wanneer men den Salvadoreansen zijne bevreemding te kennen geeft over de bijkbare tegenstrijdigheid in hun gedrag, dan antwoorden zij, dat men hen in den begijne had misleid, maar dat het dekreet van den 10 October hen de verderfelijke ontwerpen, die men gesmeed had, hebbende doen doorgronden, zij de noodzakelijkheid, om van itselfel te veranderen, hadden ingezien. Bij gebrek van een meer voldoende opheldering, moet men zich wel niet deze tevreden stellen, schoon het onbegrijpelijk schijnt dat de salvadorische afgevaardigden en andere aanhangers van dien Staat, die zich in de hoofdstad bevonden, in een zood' vreeslagen onkunde zouden gebleven zijn van hetgeen onder hunne oogen plaats greep. Te Guatemala werd het verschijnsel daarmede verklaard, dat onderscheidene der voornaamste radraaijers te S. Salvador waren gekomen en er de gezagvoerders tot

te-

tegenstand tegen den president hadden aangezet. Te dezen aanzien werd in het bijzonder, als eenen heilloozen invloed hebbende uitgeoefend, gendemd de afgevaardigde op het panamascbe kongres, Pedró Molina, die te dier tijd met de aldaar gesloten traktaten zijnde terug gekomen, in plaats van zich naar Guatemala te begeven, ten einde aan het bestuur verslag van zijne zending te doen, te S. Salvador gebleven was, alwaar hij gewis zijn afkeer voor hen, die thans de magt in de hoofdstad uitoefenden en hem als een gevaarlijk en eerzuchtig man afschilderden, niet verborg.

De twee partijen, die zich in Nicaragua het gezag betwisten, keerden insgelijks het dekreet van den 10 October af. De vice-chef Arguëño deed zulks vermits zijne partij zich als met de salvadorsche vereenzelvigd beschouwde, en de te Managua gevestigde wetgevende vergadering, omdat zij zoo veel mogelijk den schijn wilde vermijden van met de guatemalsche aristocratie verbreederd te zijn. De provisionele chef van Honduras verwierp almede het bestaande dekreet, hetgeen evenwel niet belette, dat er in sommige deelen van dien Staat verkiezingen voor het buitengewone kongres plaats grepen. In Costarica werden dezelve gedaan onder bescherming van het bestuur, dat deszelfs toetreding tot het dekreet des presidents had kenbaar gemaakt, doch zulks kort daarna even zeer ten aanzien van dat des chefs van Salvador, van den 6 December, deed. *

Incuschen heeft noch het kongres van Coyotepeque
noch

noch de bijeenkomst van Aguachapa plaats gegoeven. Ongeveer een twaalfstal afgevaardigden was in laatstgemelde stad aangekomen, het meerendeel waarvan, opmerkelijk genoeg, tot den Staat Guatemala behoorde.

De vertrouwelijkheid tusfchen den president en de partij, die in den Staat Guatemala zoo geheel de overhand had verkregen, kwam inmiddels hoe langer zoo meer te blijken. Den 14 Februarij nam de wetgevende vergadering een dekreet, om hem hare dankbetuigingen aan te bieden voor de weldaden die hij over den Staat had uitgestort. Dergelijke besluiten konden geene andere uitwerking hebben dan de tegenpartijen te tergen, en waren genoegzaam om de uitnoodigingen, welke de nieuwe guatemaalsche gezagvoerders gestadig aan die van S. Salvador om tot een vriendschappelijk vergelijk te komen, deden, zonder gevolg te doen blijven.

Sedert den aanvang des jaars 1827, was het duidelijk, dat het salvadorsche bestuur zich niet tot eenen lijdelijken tegenstand bepalen zou. Er had eene toenadering plaats tusfchen de liberalen van dien Staat en die van Guatemala, onderscheidende waarvan zich aldaar bevonden en niet ophielden met er de haat en wraakzucht aan te blazen. Raoul was er insgelijks, alzoo hij door den president daar heen gezonden was, hetgeen schijnt te bewijzen, dat deze gemeend had er zich van de gunstige gezindheden te hemwaarts te kunnen verzekerd houden. Thans nu hij dien officier opeischte, ontweek men zijne aanvraag, onder voorwendsel, dat

eene

haze ongestadheid denzelven buiten staat stelde om te reizen. Saget had insgelijks te S. Salvador waten te komen en werd er in het leger opgenomen, met welks vergrooting men zich ijverig bezig hield en dat, onder voorgeven van tot bescherming der ontworpen bijeenkomst van Aguachapa te moeten dienen, naar de grenzen tuschen de twee Staten werd gerigt. In het begin der maand Maart werd zelfs door een gedeelte van hetzelfde een inval in het departement Chiquimula ondernomen, in hetwelk Gualan, dat groote pakhuis des guatemaalischen handels, gelegen is; doch de inwoners waren genoegzaam om die bende terug te drijven.

Hoewel men te Guatemala van dat alles kennis droeg, zoo scheen men er echter aan geen ontwerp tot eenen eigenlijken aanval geloof te slaan; dit is ten minste zeker, dat men er weinige voorbereidselen ter verdediging maakte, zoo dat, toen men den 16 Maart de tijding ontving, dat de salvadorsche troepen de grenzen waren overgetrokken, men zich als onvoorziens zag aangetast. Het federale bestuur schreef aan dat van Salvador, hetzelfde bezwaarend om over de gevolgen van dezen aanval wel na te denken, en tevens zond het een' brief aan den bevelhebber der aanrukkende benden, ten einde hem te vermanen, om zijnen togt op te schorten, tot dat hij van hen die hem gezonden hadden nieuwe bevelen zou hebben ontvangen. Deze laatste gaf evenwel een weigerend antwoord, ten zij men, binnen twaalf uren tijds, aannam al

M

de

de gezagvoerders van 1826 te herstellen. Door deze briefwisseling werd intusschen de voortzetting der verwerings maatregelen, nadat men eenmaal met dezelve een aanvang had gemaakt, niet belet; integendeel men spreidde daarin eenen bittengewonen ijver ten toon. De president droeg het beftuur aan den vice-president op en stelde zich aan het hoofd van het leger. Door allerlei middelen, waaronder die van het fanatisme niet vergeten werden, wakte men het volk tot eene hardnekkige verdediging op. Door de wetgevende vergadering werd de chef des Staats met eene dictatoriale magt bekleed. Overvloed van geld werd op het altaar des vaderlands gebragt. Van alle kanten liep men te wapen; scharen van met mesfen gewapende vrouwen doorkruisten de straten, spoorden de mannen door kreten en woedende gebaren tot krachtigen weerftand aan en braakten vreesfelijke bedreigingen tegen de aanhangers des vijands uit; met één woord, de geestdrift was ten top geftegen, toen eenige salvadorsche ruiters, onder bevel van Saget, op den 22 Maart, bij de poorten der ftad verfchenen. Zij werden fpoedig teruggedreven, en den 23 werd er des morgens een aanval op de vijandelijke voorhoede gedaan, die op eene landhoeve, Arrazola genaamd en op de hoogten vier mijlen van de ftad gelegen, eene verfterkte ftelling genomen had. Na twee uren vurens, behaalde de president eene volkomen overwinning; de vlugtende invallers, die ongeveer twee honderd man aan doeden en gekwetften en tachtig aan ge-

van-

vingenen verloren; verspreidden schrik en verwarring onder het legerste, dat vier of vijfduizend achterwaarts gebleven was en uit een duizendtal manschappen bestond. Hetzelve sloeg daarop inagelijks op de vlucht. Bij dezen togt bevond zich Raoul, in hoedanigheid van raadsman, en zulks in weerwil van den staat van beschuldiging, waarin hij zich voor eene regtbank der federatie bevond. Hij bleef niet in gebreke den slechten uitslag aan de onbekwaamheid of trouweloosheid van den bevelhebber Trigueros toe te schrijven, die zich bij zijne komst te S. Salvador gevangen gaf, ten einde zich aan de woede des volks te onttrekken.

Of schoon het bloed hetwelk te Arrazola stroomde niet het eerste was dat gestort werd, zoo kan men echter dat gevecht als het ware begin van den burger-oorlog beschouwen, want de gebeurtenissen van October en November waren van eenen zeer vershillenden aard geweest; zoodanig zelfs, dat die van Salvador toenmaals ter hulpe gekomen waren van hem dien zij thans kwamen aanvallen. Het is wel waar, dat zij voorgaven niet dan met vredelievende bedoelingen en alleen ter herstelling van de wettige overheden te komen, om welke reden zij ook den wijschen titel van *beschermleger der wet* voerden, maar de flutser was te doorschijnend om niet door denzelfden heen te zien. De commissie van drie leden welke het leger vergezelde en eene soort van provisionele regering moest

uismaken, bewees, dat men voornemens was tot zelfs den president af te zetten, en het is buiten twijfel, dat, indien men er in geslaagd was om zich van de hoofdstad meester te maken, er verschrikkelijke tooneelen zouden hebben plaats gegrepen, want vele soldaten hadden zich tot deze dienst alleen in de hoop op de plundering verbonden. Maar zelfs dan wanneer men het voorwendfel laat gelden en de vraag slechts uit het oogpunt van regt behouwt, is het nog zeer twijfelachtig of, in het federale stelsel, een Staat eenen anderen gewapenderhand kan aanvallen, met het eenige doel om er hetgeen men als de wettige orde van zaken gelieft te beschouwen te herstellen. De guatemaalische overheden beweerden natuurlijkerwijs, dat die van Salvador geenerlei regt hadden om zich, op eigen gezag, met de inwendige aangelegenheden van eenen anderen Staat te bemoeijen, en dat de rust, welke in dien van Guatemala heerschte, van de tevredenheid des volks met den tegenwoordigen Staat van zaken getuigde. Men kan niet ontkennen, dat het, sedert de ontbinding van het kongres en van den senaat, onmogelijk geworden was, op eene volkomen wettige wijze, aan het gewenschte herstel te arbeiden.

Indien de president, terstond na de behaalde overwinning, met kracht voorwaarts was gerukt, is er geen twijfel aan of hij had zich, schier zonder tegenstand, van S. Salvador meester gemaakt.

Maar,

Maar, hetzij dan door beflusteloosheid, of gebrek aan krijgskunde, of eindelijk om de aristocratische partij, waarmede hij toch bezwaarlijk als onbepaald en ter goeder trouw verbonden kon worden beschouwd, geene zoo volkomen zegespraal te laten behalen, het is zeker, dat hij niet dan langzaam vooruit trok en te S. Anna, dat is op twee derden van de weg, geheel stil bleef. Op deze wijze gaf hij aan Raoul, die toen met het bevel over de salvadorsche magt was bekleed, den tijd om versterkingen op te werpen, terwijl Saget zich ijverig met de herschepping des legers en het oefenen der soldaten bezig hield.

Te S. Salvador was de loopbaan van Raoul, even als zulks te Guatemala het geval was geweest, van korten duur. Bij het oppermagtige volk kwam hij weldra onder verdenking en hij werd in staat van gevangenschap gesteld, terwijl een mulat (smid van beroep) zijne plaats van bevelhebber innam. Die verandering had intusschen weinig verwonderlijks. Met welke ondengden Raoul ook mogt zijn besmet, zijne ziel was niet gevormd om in het slijk te wroeten. De hoogmoed der guatemaalsche grooten was mischien de eerste oorzaak van de hatelijke rol, die onderscheidene vreemdelingen in dit gedeelte der wereld hebben gespeeld en aan welke alleen de triomf der liberalen, toe onberekenbaar nadeel des lands, te wijten is. Indien men de vreemdelingen, in plaats van hen met eene voort van verachting, als bloote fortuinzoekers, te behandelen, wel ontvangen had, als lieden die in

het algemeen, uit hoofde van hunne meermal kundigheden, achting verdienden, dan zou men dezelve aan zich verbonden en nuttige vrienden gevonden hebben in hen, die zegepraalende vijanden geworden zijn.

Uit kracht van de hem verleende buitengewone magt, had de chef van den Staat Guatemala, den 18 Maart, een dekreet uitgevaardigd, waarop al degenen die den vijand, hetzij door het uitsprooijen van hem gunstige berigten, door briefwisseling, of het houden van vergaderingen, zochten hulp te bewijzen, des doods schuldig werden verklaard. Een krijgsraad werd tevens opzettelijk ter snelle behandeling van die zaken ingesteld, en den 30 April werd reeds, uit krachte van dit dekreet, een Guatemaler dood geschoten, die in de vijandelijke gelederen gevonden was.

Bij een dekreet van den 28 Maart werden, door denzelfden gezagvoerder, onderscheidene personen, en daaronder de twee vreemdelingen, Raoul en Saget, buiten de wet gesteld, en strenge bepalingen gemaakt tegen diegenen, die zich, tot het houden van het kongres, naar Aguachapa hadden begeven.

Denzelfden dag nam hij nog een dekreet, behelzende eene openbare dankbetuiging aan den president voor de gewigtige door hem bewezene diensten, alsmede aan het korps *patriotten*, de namen van welks in het gevecht gevallen leden onder die van de *martelaren der vrijheid* zouden worden opgeschreven.

De

De wtgevende vergadering, den 21 April, ten gevolge van eene bijeenroeping van den chef des Staats, te zamen gekomen zijnde, werd door dezen laatste het spel der bedanking voor zijnen post herhaald, dat hij reeds ten tijde van zijne verkiezing had vertoond. Hetzelve had alleen ten doel om den schijn te verkrijgen van tot het volharden in de staatkundige loopbaan gedwongen te worden, gelijk de vergadering dan ook besloot deze bedanking niet aan te nemen. Te gelijker tijd verklaarde zij, dat de diensten, door den chef bewezen, hem aanspraak op de openbare dankbaarheid gaven, en de hem verleende buitengewone magt werd nog verder uitgebreid.

Den 11 Mei had er te Guatemala een van die woeste plaatsen, waarover de menschelijkheid treurt, maar die gelukkig zelden anders dan in woelige dagen aanschouwd worden. Tijdens de buitensporigheden, door Pirson bij Quezaltenango gepleegd, had de president een dekreet genomen, waarbij die officier en de vreemdelingen, die hem vergezelden, tot vijanden des vaderlands werden verklaard en elk een werd gemagtigd om zich van hunne personen meester te maken. Wij hebben gezien, dat Saget dit dekreet had getrotsaerd, zijnde hij, ten einde zich naar S. Salvador te begeven, den geheelen Staat Guatemala doorgetrokken.

ken, zonder zelfs de hoofdstad te vermijden, Pirson, dit voorbeeld willende volgen, werd herkend, zoodra hij de grenzen was overgetrokken; (*) aangehouden en naar Guatemala gevoerd. Den 9 Mei kwam hij aldaar aan, den 10 werd hij, door den chef des Staats, ter dood veroordeeld, en den 11 werd dit vonnis ten uitvoer gebragt. Eene sigaar-rookende stapte hij naar het strafveld; onder weg nam hij een minzaam afscheid van iemand dien hij onder de menigte ontdekte en met wien hij in onmin had verkeerd, en zelf het vuur bevelende, stierf hij den dood eens dapperen.

De snelheid, welke deze veroordeeling en ten dood brenging kenmerkte, was nog des te opmerkelijker daar dezelve plaats greep in een land, alwaar de gang des regts altijd ten uiterste langzaam en slap is. Uit een regt oogpunt beschouwd, streed zij met alle wettelijke bepalingen. In de eerste plaats toch was het dekreet des presidents, op hetwelk dat van den chef hoofdzakelijk gegrond was, zelf onwettig, alzoo die ambtenaar geene magt tot het nemen van dergelijke maatregelen had; maar bij dat dekreet werd ten minste geene straf bepaald, en alleen door de willekeur tot het uiterste te drijven, paste de chef des Staats de dood-
 staf

(*) Er wordt zelfs beweerd, dat hij door eenen valschen vriend was overgehaald om over de grenzen te komen. Wat hiervan zijn moge, het schijnt zeker te zijn, dat het guatemaalsche bestuur van zijn voornemen om weder binnen de republiek te komen kennis droeg.

straf op de zaak toe. Bovendien, zoo lang men voor de in alle beschaafde landen aangenomene wettelijke vormen den minsten eerbied betoonde, kon die toepassing nimmer door de uitvoerende magt worden gemaakt. Indien men zich niet op de gewone regtbanken durfde vertrouwen, had men ten minsten, door eene buitengewone krijgsvierfchaar in te stellen, eenigen schijn van wettigheid kunnen bewaren; doch het ware van de zaak is, dat, behalve dat het van belang was zich van eenen zoo gevaarlijken vijand als Pirson te ontfaan, men, door eene kraachtige daad, de tegenstanders der regering, en vooral de vreemdelingen, schrik wilde aanjagen; terwijl men van den anderen kant overtuigd was, dat, indien er genoegzame tijd verliep, om den president van Pirsons gevangenneming te doen kennis dragen, dezelve zich tegen eene zoo schreeuwende daad van barbaarschheid verzetten zou.

De president zijn legertje, sterk ongeveer drie duizend man, te S. Anna hebbende geregeld, zette eindelijk zijnen togt op S. Salvador voort. Hij vestigde zich in onderscheidene niet ver van de stad gelegene dorpen. Er grepen eenige vredesonderhandelingen plaats, maar daar dezelve zonder gevolg bleven, deed de president, op den 18 Mei, de versterkte hoogten van Melingo aanvallen. Met aanmerkelijk verlies werd hij afgeslagen en zag zich genoodzaakt op S. Anna terug te trekken. Het

kamen, door Saget bestuurd, was de voornaamste oorzaak van dit ongeluk. Het is evenwel ook waar, dat, ten zij men aanneemt, dat de president op geheime verstandhouding had gerekend, het onbegrijpelijk is, waarom hij het moeilijke punt van Melingo voor dat van zijnen aanval had gekozen. Hij zelf heeft het ongeval daaraan toegeschreven, dat zijn volk al deszelfs patronen verschooten had. Die van Salvador hadden geen troepen geschikt om den terugtrekkenden vijand met kracht te vervolgen. Bij S. Anna viel er evenwel nog een gevecht voor, maar weinig bloed werd er gestort. Daarna leed het legertje van den president sterk door het wegloopen van een aantal soldaten, zoodanig dat hij zich genoodzaakt zag om zijnen togt tot aan het dorp Cuagininiquilapa, vijftien mijlen van de hoofdstad gelegen, voort te zetten.

Het verdriet, dat de guatemaalische partij wegens deze mislukking ondervond, werd eenigermate geleenigd door de berigten, die men ten zelfden tijd uit Honduras ontving. Eene onderneming van 200 man, die men, onder de bevelen van den luitenant-kolonel MILLA, derwaarts gezonden had en die er tot 500 was aangegroeid, was met eenen volmaaktten uitslag bekroond geworden. Het oorspronkelijke doel derzelve was om in het bezit der regering de aanzienlijke hoeveelheden tabak te bewaren, welke zich in die oorden bevonden. Door de krijgsmagt van den chef des Staats, Herrera, zijn de aangevalen, sloeg Milla dezelve terug, en trok vervolgens op de hoofdplaats, Comayagua, aan, waar

waarvan hij zich, na een zoogenaamd beleg van eenige weken, meester maakte. Herrera werd naar Guatemala gezonden, alwaar men hem ongeveer een jaar lang gevangen hield en zelfs na verloop van dien tijd niet in vrijheid stelde dan onder beding van de stad niet te mogen verlaten.

Indien de president voor S. Salvador zoo gelukkig als Milla te Comayagua was geweest, dan zouden zij te gelijker tijd op León hebben kunnen aanrukken, hetgeen ongetwijfeld ook hun voornemen was.

Het einde des oorlogs schoen nu meer verwijderd dan immer te zijn. De fysieke krachten der partijen waren te zeer aan elkander gelijk, om bij eene derzelve de hoop te regtvaardigen van de andere te kunnen onderwerpen, en de wederkerige haat bereikte eene hoogte, die alle schikking onmogelijk maakte. Het is wel waar, dat, na het gevecht van Melingo, het salvadorsche bestuur (hetwelk, bij een dekreet, verklaard had den president niet meer te erkennen) regtstreeksche voorstellen aan het federale had gedaan, hoofdzakelijk inhoudende: 1°. dat het oude kongres en de senaat zouden bijeenkomen; 2°. dat de federale gezagvoerders naar den Staat Salvador zouden overkomen, ten einde de plaats te bepalen, waar zij voortaan hun bestendig verblijf zouden houden. Men antwoordde, dat deze maatregel, behalve dat dezelve geenszins eenen gewenschten uitflag

bc.

beloofde, om de volgende redenen, klaarblijkelijk onwettig was: 1°. de constitutie schrijft voor, dat het kongres elk jaar voor de helft zal worden vernieuwd; de helft der leden van het kongres van 1826 hadden gevolgelijk opgehouden dit te wezen en konden in die hoedanigheid met geenerlei doel, hoegenaamd, meer werkzaam zijn; 2°. de tijd van deszelfs zittingen was bij de constitutie bepaald, en die tijd was nog bijna een jaar verwijderd; 3°. volgens de constitutie stond het aan het kongres om jaarlijks de plaats van deszelfs toekomstige zittingen te bepalen, en in 1826 had hetzelfde besloten, dat dezelve in het tegenwoordige jaar te Guatemala zouden worden gehouden. Dit antwoord werd besloten met een betoog van de voordeelen, die van het buitengewone kongres konden worden verwacht, eene bijeenkomst, die, offchoon extra-constitutioneel, echter overeenkomstig den geest van de grondwet was, een' gewenschten uitslag beloofde en in allen gevalle, zonder gevaar, kon worden beproefd.

Wanneer men het geschil oppervlakkig beschouwt, schijnt hetzelfde zoo nietig te zijn en zoo enkel en alleen den vorm te betreffen, dat men hetzelfde moeijelijk voor de ware oorzaak van eenen burgeroorlog kan houden; maar de zwaarigheid was hierin gelegen, dat het gansche geschil eigenlijk alleen over personen loopende, de meerderheid van die, welke het wetgevende ligchaam zouden uitmaken, tot de eene of tot de andere partij zoude behooren, naar mate van het beginsel dat men aannam.

De

De aangeknoopte onderhandelingen bleven alzoo zonder gevolg. Intusschen waren de onheilen, door den oorlog te weeg gebragt, reeds zeer groot. Zonder van de gevallen slagtoffers te gewagen, waren de dorpen en landhoeven, op den weg van Guatemala naar S. Salvador gelegen, vreeselijk geplunderd, de openbare welvaart was in hare bronnen aangetast, want, behalve de gedwongene geldleeningen, waartoe men, ter betaling van het krijgsvolk, zijne toevlugt moest nemen, had men aan den landbouw een aantal werkzame handen ontrukkt, ten gevolge waarvan dezelve reeds begon te kwijnen, vooral in den Staat Salvador, alwaar hij belangrijker is dan in eehig ander gedeelte der republiek. Wat de verschillende regeringen betreft, elken dag namen zij in willekeur toe. Tot een voorbeeld daarvan diene het volgende bevel van die van Salvador :

„ Aan den bevelhebber over de krijgsmagt des Staats.

„ Binnen den tijd van uiterlijk twee uren, zult gij te uwent doen verschijnen al de personen, die op de nevensgaande lijst staan vermeld; en gij zult dezelve doen weten, dat zij binnen zes uren de stad, en in twee en zeventig uren het grondgebied des Staats, zullen hebben te verlaten, *vermits de orde en openbare rust zulks eischen*. In geval van ongehoorzaamheid zullen zij buiten de wet gesteld en als vijanden behandeld worden.”

Dit bevel werd tot zelfs op een lid van de wetgevende vergadering ten uitvoer gebragt.

Da

De magt, welke de president te Cuaginicuilap bij zich had, werd weldra versterkt door manschappen die het bestuur van den Staat Guatemala hem zond; binnen eene maand zag hij zich hierdoor weder aan het hoofd van vijftien honderd man. Intusschen was men van plan veranderd. Men had, namelijk, besloten S. Salvador niet meer rechtstreeks aan te tasten, maar onderscheidene voornamste punten, zoo als S. Anna en Sonsonate, die ten allen tijde tegen S. Salvador kwalijk gezind waren geweest, en van waar die stad veel onderscheid bekwaam, te bezetten. Het gevolg hiervan was, dat er dit jaar niet eene ontmoeting van eenig belang tusschen de tegen elkander overstaande krijgsmagten meer plaats greep. Inderdaad, te Guatemala had men alle vertrouwen in de krijgsmagtskrachten, en zelfs in de staatkundige gezindheid (*) van den president verloren, en ten einde hem over te halen om zich van het leger te verwijderen, had de vice-president (die tot de aristocraten behoorde en hun werktuig was) hem uitgenoodigd, om zich weder aan het hoofd des bestuurs

(*) Eene niet officiële briefwisseling, welke hij met S. Salvador hield, had groote vermoedens tegen hem verwekt, zoodanig dat in de wetgevende vergadering te Guatemala besloten werd, zich aan geene overeenkomsten te onderwerpen, waartoe het bestuur van den Staat niet zou hebben meegewerkt.

staats te komen plaatsen, alwaar, zeide hij, zijne tegenwoordigheid vereischt werd. De president was geenszins van de ware beweegreden dezer uitnoodiging onbewust, en het is waarschijnlijk, dat hij tot dezelve niet zou toegetreden zijn, indien hij in het leger een wezenlijk gezag had uitgeoefend; maar de Staat Guatemala was, in plaats van bondgenoot, gelijk dezelve in den beginne was geweest, hoefdmagt geworden, en hij alleen verschaftte bijna al hetgeen voor het leger benoodigd was. Den president mistrouwende, had het bestuur van den Staat hem van officieren weten te omringen, die ware spionnen op zijn gedrag waren, en zelfs de generaal Cascaras, die in schijn slechts het onderbevelhobberschap had, was het werktuig der guatemaalsehe grooten. Den 12 October nam de president dan ook het besluit om „naar Guatemala terug te keeren en het bestuur op zich te nemen, zoodra zijne gezondheid zou zijn hersteld.” In het eerst bleef hij eenigen tijd als bijzonder persoon te S. Anna wonen en niet voor het eind van November kwam hij in de hoofdstad terug.

In de maand Julij had er nog een opmerkelijk voorval te Guatemala plaats: de kolonel Raoul, namelijk, kwam aldaar aan. Van de salvadorsche gezagvoerders eene zending van eenen krijgskundigen aard ontvangen hebbende, maakte hij van de gelegenheid gebruik om met den president te onderhandelen, en verkreeg van dezelve de belofte, dat

dat hij niet vervolgd zou worden, indien zijn gedrag niet op nieuw daartoe aanleiding gaf. Dien ten gevolge herriep de chef van Guatemala deszelfs dekreet van 28 Maart, voor zoo veel Raoul betrof. In den brief, waarbij hij om een vrij geleide verzocht, verklaarde hij „vreedzaam in de vergetelheid te zullen leven en zich de achting van alle brave lieden te zullen waardig betoonen.” En inderdaad, naar allen schijn, leefde hij zeer stil en onderhield zich met de opbrengst van eene kleine likeur-stokerij, die hij oprigtte, geene andere ergernis dan door zijne huisfelijke betrekkingen gevende, die zoo onzedelijk waren, dat men er gelukkig zeldzaam de wedergade van aantreft. Men wilde hem overhalen om in dienst van den Staat te treden, en stellig weigerde hij dit niet, maar hij eischte dat eerste het geding vernietigd werd dat in der tijd tegen hem was ingesteld. Deze genoegdoening wilde men hem niet geven, maar het schijnt zeker te wezen, dat hij het is, die het plan ter verbetering van de opgeworpen versterkingen der hoofdstad heeft gemaakt, welker belegering weinige maanden later door hem bestuurd werd!

Bij een dekreet van den 26 September, had de vice-president de havens van Conchagua, Libertad, Realejo en S. Juan (in de Zuid-zee) gesloten verklaard, en wel op grond van de overweging, dat in die havens een onwettige handel gedreven werd. Wat het wezen der zaak betreft, zoo was deze maat-

maatregel nutteloos, want de regering oefende geenerlei gezag in die havens uit en bezat de middeelen niet om dezelve in staat van blokkade te houden. Maar indien door eenig toeval een vreemdeling in die streken handeldrijvend vaartuig in handen van het federale bestuur gevallen was, zou de rechtsvraag moeilijkheden hebben kunnen opleveren, want men zou natuurlijkerwijs beweerd hebben, dat de algemeene regering den buitenlandschen handel verbieden kan op alle punten des lands die haar goed dunken.

Daar onder de salvadorfche officieren Saget alleen eenige kennis van den oorlog bezat, zoo had dit gebrek aan bekwame leiders dat legertje op den rand van deszelfs ontbinding gebragt. In dien staat van zaken kwamen drie Columbiaansche officieren, ter oorzaak van eenen opstand tegen Bolivar uit hun land verbannen, van Guayaquil te S. Salvador aan. Terstond werden zij in dienst ontvangen, en een hunner, RAFAEL MERINO, werd met het opper-bevelhebberschap bekleed. Hij spreidde veel werkzaamheid in de hervorming van het leger ten toon, voerde eene strenge krijgstuicht in en onderscheidde zich later door veel euvelmoed tegen de guatemaalste gezagvoerdert.

De wetgevende vergadering van Guatemala was op nieuw bijteengekomen en, onder andere dekreten,

nam zij er den 21 September een, waarbij de beschikking der vorige vergadering, gedagteekend 30 Juli 1826, betrekkelijk den einderdom, die posttaan vereischt werd om in een klooster te worden opgenomen, werd vernietigd. Dit besluit alleen duidt den verskillenden geest aan, die deze twee lichamen bezielde heeft.

De luitenant-kolonel Milla behaalde in Honduras nog meerdere voordeelen dan die welke wij reeds hebben vermeld. Eene nieuwe wetgevende vergadering werd in dien Staat ingevoerd, en de verkiezingen tot chef waren er ten voordeele van GERONIMO ZELAYA uitgevallen. De aldus verkozene gezagvoerders niet naar den smaak der selvadorische zijnde, zonden deze laatste, die zich tot den arcopagus der republiek schenen te willen opwerpen, eene bende krijgsvolk in Honduras, met het doel om er huane partij te herstellen. Milla deze bende bij Savana-grande, zes mijlen van Tegucigalpa gelegen, hebbende ontmoet, sloeg dezelve geheel nijt elkander (28 Sept.) De voorspoed van Milla moet evenwel misleiden als de middellijke oorzaak van de eindelijke zegemaal der provincien op de hoofdstad worden beschouwd. Er bestond te Tegucigalpa een bijna onbekend man, FRANCISCO MORAZAN genaamd, die Secretaris van den gewezen chef Herrera was geweest. Het schijnt, dat Milla dezen persoon misbenedeld heeft, en Morazan daarop ontvlugt zijnde, nam onder de ben-

honden van Leon dienst; in de hoop van eenmaal de gelegenheid om zich te wreken te zullen vinden. De uitslag heeft niet dan al te zeer aan die hoop beantwoord, gelijk wij weldra zien zullen.

Wat Millia betreft, hij had het einde van zijnen voorspoed beleefd, en men beweerde dat dezelve meer het gevolg van gelukkige omstandigheden dan wel van wezenlijke bekwaamheden was geweest. Zich in de maand September aan de kanten van S. Miguel bevindende, werd hij, bij de nadering eener salvadorische vande, door het grootste gedeelte zijner manschappen verlaten, en het leed niet lang of hij kwam te Guatemala terug, slechts van eenige officieren vergezeld, want schielik alom verklaarde men zich in Honduras ten voordeele van S. Salvador. Hij zelf schreef zijn ongeluk aan het niet ontvangen van onderstand toe; ten gevolge waarvan hij lang in de onmogelijkheid zijnde om zijn volk te betalen, hetzelfde meerendeels was weggelopen.

In den Staat Nicaragua grepen er minder bloedige gevechten plaats, maar wanorde, willekeur en regeringloosheid hadden er alom haren zetel gevestigd. De beruchte Cleto Ordoñez heerschte te Leon, maar oefende weinig gezag buiten die stad uit.

Na het gevecht van Melingo ontbrak het niet aan plaatsve onderhandelingen tot herstel van den

vrede. Het salvadorfche bestuur knoopte eens briefwisseling, dan eens met den president en dan weder met den minister van Staat, aan. Ofschoon het waar moge zijn, dat de antwoorden van dezen laatste eenen in de gegevene omstandigheden te hoogen toon ademden en te bittere uitdrukkingen bevatten, zoo is het niet minder zeker, dat het gedrag van die van Salvador in deze geheele zaak groote reden gaf om derzelver goede troefw. te verdenken. Niet alleen veranderden hunne eischen gestadig naar den aard der plaats hebbende gebeurtenissen, maar dezelve waren gewoonlijk in dubbelzinnige bewoordingen uitgedrukt en van eene of andere onaanneembare bijkomende voorwaarde vergezeld. Aldus gebeurde het, dat, toen het salvadorfche bestuur de algeheele maar constitutionele vernieuwing van het kongres en den senaat voorstelde, een voorstel hetwelk men wist dat aangenomen worden zou, hetzelfde te gelijker tijd strenge maatregelen tegen de Spanjaarden eischte, die zich nog in de republiek bevonden. Behalve het onbestemde der uitdrukkingen waarin deze eisch was vervat, is het duidelijk dat het voldoen aan dezelve niet tot de bevoegdheid van eenige der oorlogvoerende partijen, maar alleen tot die van het kongres, behoorde. Nog twistte men over de plaats alwaar de onderhandelaars zouden bijeenkomen, met één woord, men handelde zoodanig, dat alles zonder gevolg bleef.

Eene der eerste daden van den president, na de nitvoerende magt weder te hebben aangenomen, was
he

het nemen van een dekreet, gedagteekend 5 December 1827, waarbij hij, uit aanmerking dat het dekreet van 10 October 1826 niet door de gezagvoerders van al de Staten was aangenomen, een kongres en eenen senaat beschreef, al welker leden op nieuw verkozen zouden worden. Die lichamen zouden 1 Maart 1828 te S. Anna vergaderen en dan de plaats van hun verder verblijf bepalen. De regering zou zich verantwoordden aan dat kongres, hetwelk over al het gebeurde zou oordeelen.

Veel hoop werd er gevoed, dat deze maatregel eindelijk de rust zou wedergeven aan een land, hetwelk door zoo vele tegenstrijdige persoonlijke belangen verscheurd was. Eenige bijkomende omstandigheden uitgezonderd, was hij door die van Salvador zeve voorgesteld, en wet de guatemaal-sche partij betreft, deze sprak ten voordeele van den maatregel, in de hoop dat hare vijanden denzelfden zouden verwerpen en den blaam van die verwerping alzoo op zich leden. En inderdaad, althoon de wetgevende vergadering te S. Salvador zich insgelijks voor de aanneming verklaard had, wisten de volksleiders dezelve te belotten. Zij voorzagen, dat de verkiezingen in den Staat Guatemala onder de tegenwoordige bestuurders plaats hebbende, derzelver partij, door zoodanige van hare aanhangers, wier verkiezing men in andere Staten niet zou kunnen verhooeden, ondersteund, verreweg de meerderheid in het kongres

hebben zou. Bij deze overweging kwam nog die, dat, ten gevolge van de hervorming der krijgsmagt en de vooronderstelde verdiensten van dezelve nieuwen bevelhebber, men nog de hoop kon voeden van spoedig binnen de hoofdstad zelve den vrede te zullen kunnen voorschrijven en aldaar de wreakeffeningen en rooverijen plegen, die het voornamelijk doel van den oorlog geworden waren. Die stemming kwam weldra openlijk bij gelegenheid van eene belangrijke gebeurtenis te blijken. Nimmer mischien hebben belanghebbende partijen een zoo ongelijkluidend verflag van een gevecht, als van dat van S. Anna, gegeven, en het was hierdoor ten uiterste moeilijk gemaakt om de waarheid der voornaamste bijzonderheden te leeren kennen. De zaak schijnt zich echter na genoeg op de volgende wijze te hebben toegedragen.

Eene magt van ongeveer vier honderd man bevond zich in de gemelde stad. Merito, door eenen snellen en wel bedachten togt, deselve gemidderd zijnde, tastte haar, den 17 December, met van 75 tot 1500 man aan. Men streed in de straten en, na eenen hardnekkigen tegenstand, hadden die van Salvador het groote plein bemagtigd. Op dat oogenblik, dat is omstreeks vier ure des namiddags, verscheen de federale hoofdmagt, die zich naar S. Anna begaf en haren togt verhaast had, zoo dra zij door het schieten had ontdekt dat er in de stad gevochten werd. Terstond bij hare aankomst begon de strijd op nieuw en werd de bloedigste van dezen geheelen oorlog. Die van Salva-

dor

der verloren vest volk, en terwijl zij *verde / vrade* afzekeruuden, verscheen hun bevelhebber Merino, van Sages vergezeld, danzelfden kniet aanheffende en, ten teeken van oprechtheid, zijnen degen aanbiedende, plotseling in het midden der Gasteroslers. Men zegt dat de generaal Castarros het gevecht wilde laten voortduren, ten einde eenen beslissenden uitslag te verkrijgen, maar dat eenige officieren van invloed hem hebben overgemaakt om de aangekomenen aan te hooren. Het vuur hield toen op en men trad in onderhandelingen, waarvan de uitkomst was, dat er gedurende drie dagen stilstand van wapenen zou zijn; dat de twee krijgsmachten, des anderen daags, tuschen sechen negen ure, de stad zouden ontruimen; dat die der federatie naar het dorp Chalehuapa, en de salvadoresche naar het dorp Cuatapeque zou terug trekken; dat men, alvorens den togt aan te vangen, wederkeerig de gemaakte krijgsgevangenen zou terug geven; dat de twee bevelhebbers, van hunne voornaamste officieren vergezeld, den 19 eene bijeenkomst zouden hebben om over den vrede te handelen; dat gedurende dien tijd geen overloopers zouden worden toegelaten, en geene der partijen zot zijne magt mogen vermeerderen of het haar aangewezen dorp verlaten.

De federale krijgsmagt trok des anderen daags naar de voor haar bestemde plaats. Door het maken van verschillende bewegingen gellier die van Salvador zich als of zij hetzelfde ging doen, maar den 19 ontving Castarros een brief van de

rimo, beheizende, dat hij, bij nadere overweging en ten gevolge van het ontvangen der tijding, dat eene versterking van vijf honderd man (welker toelating zelve met het gemaakte verdrag streed) nabij was, te S. Anna blijven zou, welks bezetting hem door zijne regering was bevolen, terwijl dezelve voor het bewaren der orde in die stad noodzakelijk was. Hij besloot met Cascaras uit te noodigen om de afgesprokene onderhandelingen te S. Anna te houden.

In zijn antwoord vergat Cascaras de verwijtingen van kwade trouw, ook bij de uitwisseling der krijgsgevangenen ten toon gespreid, niet, en het aanvangen der onderhandelingen weigerde hij, als nutteloos zijnde. Merino beweerde, dat hij alleen te midden van het gevecht bij den vijand gekomen was, vermits deszelfs bevelhebber hem had laten roepen, en hij zich, uit bloote edelmoedigheid en om het vergieten van bloed zoo veel mogelijk te voorkomen, daaraan onderworpen had; dat men hem schandelijk zijnen degen ontnomen en gedwongen had om de overeenkomst aan te nemen. De groote onwaarschijnlijkheid dezer beweringen mag men gewis voor eene genoegzame wederlegging derzelve houden; doch wat er ook van de zaak wezen moge, zeker is het, dat dit gevecht, in hetwelk ongeveer vier honderd menschen van beide kanten het leven verloren, door zijne uitkomsten, voor die van Salvador met eene volkomen overwinning gelijk stond. Zij maakten zich van eene menigte wapenen, krigsbehoeften

en

en koffers van officieren meester, en in deze laatste yonden zij eenige hoogst merkwaardige briefwisselingen. Het schijnt ook onwederspreekbaar te zijn, dat zij zich, toen zij de stad in bezit hadden, aan groote buitensporigheden hebben schuldig gemaakt. Wat Cascaras betreft, met het overschot zijner krijgsmagt trok hij naar Guatemala en kwam aldaar den 26 December aan.

Behalve den gewonen oorlog, voerden de partijen er nog eenen door middel van de pers, die sedert lang te Guatemala aan ketenen lag, en zoo zij zich te S. Salvador al niet op dezelfde wijze in soortgelijken toestand bevond (het is mij onbekend of hare vrijheid er immer uitdrukkelijk is vernietigd), dan is het evenwel zeker, dat zulks in het wezen der zaak het geval was. Elk bestuur deed eene menigte afkondigingen, waarbij deszelfs tegenstanders op het hatelijkst werden afgeschilderd. De meeste ijver werd in dit opzigt nog door die van Salvador ten toon gespreid. Zij rigtten er onderscheidene tot de bewoners van Guatemala zelve, waarin men zich geliet als of men hun lot beklagde, hen als onder een ondragelijk juk gekromd afmaalde en den oorlog voorstelde als alleen ten behoeve der voorname families en van eenige Spanjaarden, de oude onderdrukkers des lands, wordende gevoerd. Die aanhitende geschriften, gevoegd bij de belemmering, welke het gevolg der gedwongen leeningen en van den bijna volslagen

stilstand des handels was, verwekten veel ontevredenheid en begonnen het bestuur hatelijk te maken bij vele personen, die tot hiertoe of tot deszelfs partij hadden behoord, of ten minste onverschillig waren geweest.

In het begin van het jaar 1828 werd de ongelukkige consul, de heer O'REILLY, te Guatemala op eene wreedaardige wijze vermoord. Die misdaad werd gepleegd door een' zijner knechts, naar het schijnt hoofdzakelijk om zich wegens kwade behandelingen te wreken, welke hij beweerde ondergaan te hebben. Niettegenstaande hij op een uitmuntend paard zijne meesters was ontvlugt, eene belangrijke som gelds en onderscheidene andere gekolene voorwerpen van waarde met zich voerende, en hij reeds een' ganschen dag was op weg geweest, eer de gruweldaad werd ontdekt, werd hij echter op vijftien mijlen van de hoofdstad achterhaald en achttien dagen daarna door den rug doodgegeschoten. Deze snelle straf, in dit land zoo zeldzaam, had eene heilzame uitwerking, vermits zij het volk de onschendbaarheid der vreemde gezanten leerde kennen.

Kort na het gevecht van S. Anna kwam op nieuw een man op het tooneel verschijnen, die men gedacht had dat hetzelfde voor altijd had verlaten, en deze reis was zijne rol, voorbijgaande gelijk een lichtverschijnsel, ook in glans aan hetzelfde gelijk.

Om-

Onstreeks de helft van dit jaar was de kolonel Perks uit Europa teruggekomen. Hij beweerde evenwel, dat hij geenszins van voornemen was om zich met de openbare aangelegenheden in te laten, en dat handels en landbouwkundige ontwerpen alleen hem hadden terug gebracht. Inderdaad, zijne geheele wijze van leven duidde eene welgesteldheid aan, die een gelukkig tegenbeeld met zijnen vroegeren toestand opleverde. Doch, offchoon hij ook al geen regtstreeks aandeel aan de staatkundige gebeurtenissen nemen mogt, zoo was het evenwel klaarblijkelijk, dat hij groot belang in dezelve stelde. Zijne oude vriendschap met den president kweekte hij bovenal aan en hij arbeide aan de versterking van diens partij, want sedert eenigen tijd had die ambtenaar er eene op zichzelve staande, en de uitvoering van het dekreet van 5 December was haar hoofddoel.

Hoe ter neer geslagen men te Guatemala, door den langen duur des oorlogs, de tegenspoeden die men had ondervonden, en wegens den nieuwen inval, welken de maatregelen van Merino als nabij aankondigden, ook wezen mogt, van niets gevoelde men het gebrek zoo zeer als van eenen krijgsbevelhebber, al ware hij ook slechts van middelmatige verdiensten. Men had wel veel gelden, maar men bezat nog meerdere hulpbronnen dan de tegenpartij; de guatemaalsche soldaten waren ten minste zoo dapper als die van Salvador; en wat de officieren aangaat, er bevonden zich eenige vrij goede in het leger, terwijl anderen, tot de

de voornamste families behoorende en gevoelende dat hun staatkundig aanzien en dat hunner bloedverwanten op het spel stonden, door ijver het gebrek aan kennis en ondervinding, ja misschien zelfs aan moed, poogden te vergoeden. Maar men miste volstrekt een' bevelhebber in staat om de gewapende magt te besturen. De ongenoegzaamheid van Cascaras was, even zoo zeer als die van den president, gebleken. In dien staat van zaken wendde men zich tot Perks. In den beginne maakte hij zwaarigheden, maar dezelve werden spoedig overwonnen, en' hij nam den titel aan van chef des stafs, want hij weigerde stellig in dienst van den Staat te treden, voorgevende nimmer anders dan onder de onmiddellijke bevelen van den president te willen dienen.

Eene bende van ongeveer vijf honderd man, voornamelijk uit lieden van Leon en Honduras bestaande, was eenen inval in het departement Chiquimula komen doen; had, van Gualan zijnde meester geworden, aldaar eenen belangrijken buit in handelsvoorwerpen gemaakt; en sneed de gemeenschap van de hoofdstad met de kust af. Perks begon zijne nieuwe loopbaan met eenen togt tegen deze bende. Dezelve verwijderde zich op zijne nadering, maar een korps van ongeveer honderd manschappen, dat onder zijne bevelen stond, den vlugtenden vijand hebbende ontmoet, bragt hem een aanmerkelijk verlies toe en hernam een gedeelte van de weggevoerde goederen.

Perks te Guatemala zijnde terug gekomen, werd

er als de verlosser des vaderlands ontvangen. De soldaten, waarmede hij zijnen togt had moeten doen, waren bijna alle nieuwelingen en in den begiane zoo slecht gezind, dat men geweld had moeten gebruiken om hen op weg te doen gaan. Bij hunne terugkomst waren het goede troepen geworden en Perks had hen verkleefdheid aan zijnen persoon weten in te boezemen. Thans drong men er op aan, dat hij het bevel over het geheele leger aanvaardde. Hij nam dit aan, begon met herzelve geheel te hervormen, en legde hierbij eenen ijver en eene werkzaamheid aan den dag, hoedanige men nog nooit gezien had. Nu begon hij ook eenen hoogen toon aan te nemen en legde eene pracht aan den dag, die almede in de centraal-amerikaansche legers zonder voorbeeld was. Hij droeg het schitterende nog met drie ridder-orde opgeluisterde uniform van alde-de-camp eens maarschalks van Frankrijk. Minzaam tegen allen, hield hij elk een', zonder aanzien des perfoons, op zijne plaats, overeenkomstig deszelfs militairen rang. De kracht, waarmede hij dit beginsel, op zich zelf billijk maar nieuw in dit land, handhaafde, heeft grootelijks tot zijnen val medegewerkt.

Gedurende de geheele maand Januarij 1828 leefde men te Guatemala in gestadige angst, door geruchten veroorzaakt, dat het salvadorsche leger in aantogt was. Deszelfs voorhoede naderde de hoofdstad ook inderdaad tot op vijftien mijlen, terwijl de voorposten en vooral de stroopers er nog veel digter bij kwamen, met het doel om schrik te ver.

verspreiden en de landgoederen te bereoven.

De werkzaamheid van Perks had vruchten gedragen. Nooit had men te Guatemala nog een leger gezien, dat, zoo ten aanzien van houding als van behendigheid in den wapenhandel, te vergelijken was met datgene wat hij, in minder dan eene maand tijds, had geschapen.

Intusschen gaf Perks ronduit te verstaan, dat het gezinszins was te doen om de zagepraal der guatemaalsche over de salvadorsche partij; dat de eene niet minder oorzaak van den oorlog dan de andere was, en dat gevolgelyk het federale gezag beide moest onderwerpen en de wet voorschrijven.

In plaats van den vijand in de omstreken van de hoofdstad af te wachten, trok de nieuwe veldheer hem, in het begin van Februarij, te gemoet. Merino hem eenen dreigenden brief geschreven hebbende, antwoordde hij met fierheid op deszelfs gezwets, en de salvadorsche aanvoerder trok zijne voorposten binnen de grenzen, die de twee Staten van elkander scheiden, terug.

Te dezzer tijd vatteden de voorstanders des vredes nieuwe hoop. De wetgevende vergadering van Salvador was tot het besluit gekomen, om het dekreet van 5 December aan te nemen, en wel door middel van een verdrag, tusfchen de gevolmagtigden der verschillende partijen te sluiten. Het federale bestuur sloeg tot punt van bijeenkomst het op de grenzen geliggene dorp Jutiapa voor, en

noo-

nodigde de vergadering uit om hare afgevaardigden, nimmerlijk op den 15 Februarij, aldaar te doen aankomen, zullende zij er dan ook de zijne en die van den Staat Guatemala ontmoeten. Bevelen werden aan Perks gezonden om vóór den 15 de grenzen niet over te trekken en dan nog alleen in het geval dat de onderhandelaars niet waren gekomen. Die bevelen deelde hij aan Merino mede, met wien hij eene briefwisseling onderhield.

Offchoon de krijgsmagt van den Staat als hulpbende ter versterking van die der federatie werd gerekend en in dien zin aan de bevelen van Perks was onderworpen, was dezelve evenwel veel rijker dan de haatsegenekte. Velen van hare officieren behoorden tot de guatemaalsche grootten en behandelten zich onderling op den voet van gelijkheid, zonder op het verschil in militair rang veel acht te slaan. Men gevoelt ligt, dat de hooge roep van Perks aan zulke lieden minagen moest, die, wel verre van hem als hunnen bevelhebber te eerbiedigen, hem slechts als eenen fernuinzeker in hunne dienst beschouwden. Hierbij kwam nog, dat niet een hunner tot zijnen staf behoorde, hebbende hij daartoe alleen lieden zonder afkomst en aan den president verknochte salvidoristen verkozen. Perks, alzoo in eene briefwisseling met Merino ziende, met welker onderwerp zij onbekend waren, en wetende, dat hij hunne partij voor niet minder dan die van Salvador schuldig aan den oorlog hield, begon achterdocht zich met hunnen afkeer te paren. Die ge-

gezindheid reeds in onderscheidene op zichzelf min belangrijke handelingen gebleken zijnde, nam Perks het besluit om het bevel neêr te leggen. Den 9 had er een ergerlijk tooneel plaats. De kolonel DOMINGUEZ eene daad van openbare ongehoorzaamheid hebbende begaan, deed Perks hem in hechtenis nemen en maakte schikkingen om hem, onder geleide, naar de hoofdstad te zenden. Onder die omstandigheden traden onderscheidene opper-officiëren bij hem binnen en eischten, dat Dominguez zou worden in vrijheid gesteld. Op zijne weigering, kwam men tot hooge woorden, en Perks de onmogelijkheid inziende om het bevel te blijven voeren, legde hetzelfde neder en trok naar Guatemala terug.

De opgestane officieren beweerden niets berispelijks gedaan te hebben, vermits, zeiden zij, Perks hun wettig veldheer niet was, want de constitutie had aan den president de magt niet verleend om, zonder toestemming van den senaat, hooge officieren te benoemen. Aldus riepen alle partijen steeds de grondwet in, wanneer zij hare eischen begunstigde, en traden haar met voeten, wanneer zij met dezelve streed.

Sedert lang was de magt des presidents zieltogende geweest, en de opstand der officieren tegen Perks bragt haar den laatsten slag toe. Van toen af aan had hij alle wezenlijk gezag in het leger verloren, en van daar dan ook, dat een zoo ergerlijk bestaan ongestraft bleef. Hij vatte het voornemen op om zijnen post neêr te leggen, maar, daar
de

De weinige vrienden, die hem overbleven, hem daarvan met kracht wilden terug houden, vroeg hij het oordeel der wetgevende vergadering van den Staat te dezer zake. Deze keurde zijn voornemen niet alleen goed, maar stelde hem hetzelfde als noodzakelijk voor, hem zonder omwegen verklaarende, dat men algemeen het vertrouwen in hem verloren had. De president, deze laatste bewering geenszins willende laten gelden, besloot, in de eerste plaats, den uitslag der vredesonderhandelingen af te wachten, die binnen weinige dagen een' aanvang moesten nemen, maar in dien staat van wijfeling kwam er een brief van Merino aan Perks, waarin hij de rampen der republiek geheel en alleen aan den president toefschreef. Toen was het besluit van dezen laatste genomen. Onder dagteekening van den 14 Februarij, vaardigde hij een dekreet uit, waarbij hij, onder anderen, overwegende, „dat zijn persoon geen voorwendsel voor den langeren duur des oorlogs moest opleveren,” verklaarde, zich „tijdelijk van de uitoefening der uitvoerende magt te verwijderen en dezelve weder te zullen aanvaarden wanneer zijn pligt zulks gebieden zou.” De vice-president zou inmiddels er mede zijn belast. De aangevoerde beweegreden kon evenwel alleen beschouwd worden als bestemd om aan de zaak eenige houding te geven, want het is bekend, dat de heer Aroe, door persoonlijke voorstellingen van Aicinená, tot deze voort van afstand gedwongen is geweest.

De chef van den Staat had eenige pogingen ge-

daan om Perks tot het hernemen van het bevel over te halen, maar daar hij aan deszeifs eisch om de opgestane officieren te straffen geen gehoor wilde verleenen, bleef de zaak zonder gevolg. Toen werd het noodig aan het gedrag dier heeren eenen schijn van wettigheid te geven en eenen blaam op dat van Perks te werpen. Men stelde hem in staat van beschuldiging, ter oorzaak van eenen brief der wetgevende vergadering van Guatemala aan die van Salvador te hebben geopend. De daadzaak ontkende hij niet, maar hij beweerde, dat zulks bij vergisfing had plaats gegrepen en dat hij in allen gevalle den brief niet gelezen had. Wat hier ook van zijn moge, de zaak leverde eenen genoegzamen grond op voor het vonnis van eeuwigdurende verbanning uit de republiek, dat een krijgsraad, omstreeks het einde van Junij, tegen hem uitsprak. Perks vertrok naar Belize, met het stellige voornemen om zich te wreken. Kort na zijne aankomst aldaar, ging hij dan ook weder scheep om in de omstreken van Omoa te landen, van waar hij het land tot aan S. Salvador dacht door te trekken, in de hoop van er het bevel over de krijgsmagt te verkrijgen, dat Merino toen verloren had. Het schijnt zelfs, dat de zaak vooraf is geregeld geweest en dat een geleide hem onder weg moest afwachten. Kort na zijne landing evenwel werd hij, zoo wel als zijn trouwe medgezel, de oude kolonel HALL, vermoord. Lang heeft men die misdaad beschouwd als te Guatemala overlegd en vaar daar bestuurd te zijn, maar

maar naar mate men meerdere kennis van de bijzonderheden heeft verkregen, heeft dit vermoeden voor de overtuiging plaats gemaakt, dat de dubbele moord gepleegd is door gewone roovers, die zich in dat gedeelte van het land ophouden, en wier begeerlijkheid geprikkeld geworden is door de pracht, waarmee Perks reisde en het zilverwerk dat hij ten toon spreidde, onvoorzigtigheden die uit de zucht om te schitteren voortvloeiden, welke een gedeelte van zijnen inborst uitmaakte.

Het federale bestuur en dat van den Staat Guatemala hadden hunne gevolmagtigden naar het dorp Jutiapa gezonden, ten einde er met die van Salvador over het herstel van orde en rust te onderhandelen. Deze laatste evenwel niet zijnde verschenen, hadden zij onverrichter zake terug te keeren. In dien tusschentijd ontving men in de hoofdstad brieven van de salvadorsche gezagvoerders, waarin zij onderscheidene vergezochte bedenkingen opperden, onder anderen die dat de oorlog niet door eenen Staat tegen eenen anderen, maar door Salvador tegen het federale bestuur, wordende gevoerd, de Staat Guatemala niet bij de onderhandelingen behoorde te worden vertegenwoordigd. In het kort, het was klaarblijkelijk, dat de oorlogspartij te S. Salvador weder de bovenhand verkregen had, en men moest zich derhalve aan de voortzetting des krijgs onderwerpen.

Perks was aan het hoofd des legers door den minister van oorlog, Arzu, opgevolgd. Algemeen werd hij gehouden voor een eerlijk man, en zijne opvoeding in Spanje genoten hebbende, had hij er eenige theoretische krijgskundige kennisfen verzameld; maar geestkracht en doorzicht ontbraken hem schier geheel. Het begin van zijne nieuwe betrekking was ongemeen gelukkig. Voóruit getrokken zijnde, werd hij den 1 Maart, door Merino, bij het dorp Chalchuapa, onverwachts aangevallen. Die aanval moet met eene zeldzame onbehendigheid bedacht en uitgevoerd zijn geweest. Eene algeheele nederlaag was er de uitflag van. Arzu vervolgde de vlugtelingen niet met de vereischte kracht, en hij bevond zich in denzelfden toestand waarin de president zich na het gevecht van Afrazola had gezien, want, even gelijk deze, had hij zich door eene snelle beweging van de stad S. Salvador, die zonder verdediging gebleven was, kunnen meester maken. Doch men wist er zich van de besluiteelooheid des vijandellijken veldheers te bedienen, door elk een' te wapen te roepen; de soldaten, die er verstrooid aankwamen, wel te ontvangen; en, naar de wijze der Zuid-Amerikanen, versterkingen aan de hoeken van het groote plein op te werpen. Aldus vergenoegde zich Arzu met zich in het nabij gelegen dorp Mexicanos neer te slaan, en hij versterkte zich aldaar, na zich van al de werken te hebben meester gemaakt, die de stad aan dien kant bescherm-

schermde, en onder anderen van die van Melingo, alwaar de president eene zoo rampspoedige neerlaag had ondergaan.

Te dezer tijd werd er in de Guatemala'sche wetgevende vergadering openlijk gehandeld over een hoogst gewichtig onderwerp, waarvan men reeds sedert lang gesproken had, de afscheiding van dien Staat, namelijk, van de vier andere, waarmede hij de republiek Centraal-Amerika uitmaakt. Deze maatregel zou niet alleen regtsreeks strijdig geweest zijn met de constitutie van het gemeenebest, maar zelfs met die van den Staat, want in deze wordt met zoo vele woorden gezegd: „De Staat behoort tot de federatie van Centraal-Amerika.” De verdedigers van dien maatregel grondde zich daarop, dat de andere Staten nimmer aan hunne verplichtingen om de federatie te onderhouden hadden voldaan, zoo min door middel van hunne kontingenten voor het leger als door hunne bijdragen tot de openbare schatkist. En wat overigens de gepastheid van den voorgestelden stap betrof, beweerde men dat Guatemala niet kon worden gerekend verplicht te zijn, om ten zijnen koste de orde in alle deelen der republiek te gaan herstellen, zelfs dan wanneer het daartoe kon worden in staat geacht; door zich van de andere Staten af te scheiden, bewees Guatemala ook op het duidelijkst, dat het geenszins door die zucht om dezelve te overheerschen gedreven werd, welke men het toe-

schreef; de federatieve band, eindelijk, zou veel sterker zijn, wanneer de andere Staten denzelven, uit het gevoel van deszelfs nut voor hen, weder zouden trachten aan te knopen, dan door hem thans met de wapenen te handhaven. De beslissende behandeling der zaak werd evenwel verschoven, vooral uit overweging, dat de voorgestelde maatregel geenszins een einde aan den oorlog zou maken en dat het, dit zoo zijnde, beter was denzelven op het vijandelijk dan op eigen grondgebied te voeren. In de maand December kwam zij op nieuw op het tapijt, en toen werd de afscheiding, niettegenstaande de tegenstand der uitvoerende magt, met vijf stemmen tegen vier aangenomen, doch de vertegenwoordigende raad geweigerd hebbende dit besluit te bekrachtigen, bleef hetzelfde zonder gevolg.

Het leger dat vóór de poorten van S. Salvador stond verrigtte niets. Er vielen van tijd tot tijd wel eenige schermutselingen voor, doch niets beslissends greep plaats. In stede van al zijne magt bijeen te trekken en eenen grooten slag te beproeven, vergenoegde de guatemaalsche bevelhebber zich met den kleinen oorlog, in de hoop van door denzelven de hulpbronnen des vijands uit te putten. Met dit doel had hij ook eene krijgsmagt naar S. Miguel gezonden, alwaar de guatemaalsche partij veel aanhangers had, en die onderneming werd onder de bevelen van dienzelfden Dominguez ge-

geplaatst, die de aanleidende oorzaak der aftreding van Perks was geweest. In den aanvang had die officier veel voorspoed, maar hij bezoedelde zich met eene daad van vreesfelijke barbaarschheid. De generaal Merino, den salvadorschen dienst verlaten hebbende, ging uit het land vertrekken. Te dien einde had hij zich te Sonfonate aan boord van een vaartuig ingescheept, hetwelk eenige zaken te Conchagua te verrigten hebbende, aldaar was binnen geloopt, terwijl Merino zich verborgen hield. Dominguez evenwel berigt hiervan bekomen hebbende, deed terstond het schip doorzoeken, en zijn slagtoffer hebbende gevonden, liet hij hetzelfde naar S. Miguel voeren. Aldaar moest de ongelukkige voor eenen zoogenaamen krijgsrand te recht staan, en deze veroordeelde hem ter dood, uit hoofde van zijne verbreking des traktaats van S. Anna, een vonnis dat des anderen daags werd ten uitvoer gebragt.

Deze was de tweede staatkundige misdaad welke deze oorlog heeft voortgebragt, en het is niet te ontkennen dat beide door de guatemaalsche partij zijn gepleegd. Ter verschooning van Pirsona maord kon intusschen nog worden aangevoerd de reden van staat, gelijk wij bij het verhaal van die treurige gebeurtenis hebben doen opmerken, maar de dood van Merino was eene bloote daad van wraak. Ten aanzien van bekwaamheden was hij een niets beteekenend mensch; de goede meening, die men eenmaal van hem had opgevat, had hij verloren; en hij kon geacht worden wer-

kelijk de republiek te hebben verlaten. Bovendien was het zonder voorbeeld een' vijandelijk' veldheer ter dood te brengen ter oorzaak van het niet naleven eens verdrags, en in allen gevalle bezat de kolonel Dominguez de bevoegdheid niet om in deze zaak te handelen.

Intusschen hadden er nog van tijd tot tijd vredesonderhandelingen plaats, en den 12 Junij werd er zelfs een traktaat gesloten tusschen den gemagtigden van den vice-president en den bisschop Delgado, welke laatste tot dat einde door het salvadorsche bestuur was benoemd. Dit bestuur droeg, gedurende den geheelen loop der onderhandelingen, welke bij deze gelegenheid zes dagen aanhielden en digt bij de stad voorvielen, volledige kennis van derzelver gang. Men moet erkennen dat dit traktaat met de bajonet des overwinnaars geschreven werd, want, hoewel in hetzelfde een schijn van gematigdheid en gelijkheid tusschen al de Staten heerschte, alle welke, krachtens hetzelfde, kunne wapenen in den boezem van het federale gezag zouden hebben neder te leggen, daar dit ten naauwste met de guatemaalsche partij vereenigd was, zoo kon deze partij alles schikken naar haren zin in de extra-constitutionele regeling der republiek, omtrent welke men was overeengekomen. De bekrachtigingen moesten binnen acht dagen plaats hebben. Den 16 Junij gaf de vice-president de zijne, en den 20 betuigde het salvadorsche bestuur

stuur gereed te zijn, om de uitwisselingen den volgenden dag te bewerkstelligen; maar, in plaats van die uitwisseling te doen, wilde deszelfs gemagtigde op dien dag in nieuwe redekavelingen treden over punten, welke reeds in het traktaat waren vastgesteld. De guatemaalsche onderhandelaar weigerde zich hiertoe te verleen, en zonder iets te doen scheidde men van elkander. Ten gevolge van eenen brief deses laatsten aan den vice-chef, ontving hij eene nota van denzelfden, gedagteekend den 19, in welke eene reeks van zwarigheden tegen al de wezenlijke bepalingen van het traktaat werden ontwikkeld, op grond van welke hij hetzelfde weigerde te bekrachtigen, voorgevende dat zijn gezant deszelfs volmagt overschreden had.

Al de omstandigheden van deze zaak toonen op het klaarblijkelijkst aan, dat het eenige doel der salvadorsche gezagvoerders bestaan heeft in het winnen van tijd, ten einde inmiddels nieuwe toebereidselen te kunnen maken om hunne zaken te herstellen, en den moed des volks op te winden door hetzelfde de buitensporigheid der guatemaalsche eischen te doen kennen. Dit laatste punt had men dan ook werkelijk volkomen gewonnen, want de verontwaardiging in de stad was algemeen.

Weinige dagen na het weigeren der bekrachtiging, namelijk den 6 Julij, had er eene gebeurtenis plaats, die wel van eenen aard was om den moed der Salvadoreanen weder te verlevendigen. Het korps van Dominguez, dat S. Salvador van de zijde van S. Vincent verontrusten en mischieu-

aanvallen moest, had eene bende ontmoet, die uit volk van Nicaragua en Honduras was zamengesteld en aangevoerd werd door dienzelfden Morazan, van wien wij vroeger gesproken hebben en die bij deze gelegenheid den grond zijner toekomstige grootheid legde, want hij had het geluk van Dominguez zoo volkomen te verslaan, dat deezelfs korps geheel verstrooid werd. Deze officier zelf was gelukkig genoeg van te ontkomen, hetgeen van des te meer belang voor hem was, daar, indien hij in handen van den overwinnaar was gevallen, deze ongetwijfeld den dood van Merino op hem zou hebben gewroken.

Van toen af aan keerden zich de kansen des oorlogs hoe langer zoo meer ten voordeele van S. Salvador, alwaar omstreeks dien tijd een jongman aankwam, die grootelijks daartoe bijdroeg. Dezelve was een kreool van Jamaica, van fransche afkomst en TERRELONGE genaamd. Zijn loopbaan was tot hiertoe tot den handel bepaald geweest. Hij had eischen op de federale regering voor aan dezelve gedane verkoopen, en over de handelwijze die men met hem hield ontevreden zijnde en overigens zijne zaken in eenen slechten staat bevindende, nam hij het besluit om in salvadorische dienst te gaan. Te dier tijd werd het bevel over de krijgsmagt aldaar uitgeoefend door den chef van den Staat, en deezelfs voornaamste werktuig was een Columbiaan, genaamd PREM, want Saget bevond zich sedert eenigen tijd te Guatemala, op dezelfde wijze als Raoul. Bij de aankomst van Terrelonge ver-

verkreeg hij teffens den rang van kapitein en het bevel over eene band, waarmede hij eenen guerilla-oorlog begon, door de gemeenschap en de toevloeren des vijands af te snijden en denzelven op allerlei wijzen te ontrusten. Zijne werkzaamheid en stoutheid hadden zoo veel uitwerking, dat deze, door ziekten en eene nieuwe onderneming verzwakt, waarmede de opperbevelhebber zelf naar S. Miguel vertrokken was, zich spoedig in eenen staat van belegering zag.

In dezen toestand van zaken, ontving men te Guatemala, in het begin van September, eene uitnoodiging om te Aguachapa nieuwe vrede-afhandelingen, onder bemiddeling van eenen persoon, daartoe door het bestuur van Costarica benoemd, aan te knopen. Gretig werd dit voorstel aangenomen, en men hechte zoo veel belang aan hetzelfde, dat van de zijde der federale regering de minister van buiten- en binnenlandse zaken zelf naar de bijeenkomst gezonden werd, terwijl van wege den Staat Guatemala een der meest gematigde leden van de wetgevende vergadering tot het bijwonen derzelve werd benoemd.

Te zelfder tijd vaardigde de vice-president een dekreet uit, gedagteekend 7 September, waarbij hij, in aanmerking nemende, dat het tijdvak, voor hetwelk de afgevaardigden tot het vorige kongres en de senateurs verkozen waren, sedert lang verlopen was, terwijl dat van den president, van den vice-president en der leden van het hooge gerechtshof in April aanstaande ten einde liep,

Hep, het volk tot het doen van verkiezingen ter vernieuwing van al die ambtenaren opriep, bij gebreke waarvan de federative band tusſchen de verſchillende Staten der republiek zich noodwendig, door de volflagene afwezigheid van alle overigheid, moest ontbinden.

Men ziet, dat hetgeen dit dekreet van dat van 5 December 1827 onderscheidde, hoofdzakelijk daarin beſtond, dat bij dit laaſte slechts van de vernieuwing van het kongres en den ſenaat geſproken werd, terwijl het tegenwoordige die vernieuwing tot alle ambtenaren, zelfs tot den preſident en vice-preſident, uitſtrekte. Men moet evenwel erkennen, dat, indien het federale beſtuur, of liever de partij der guatemaalsche aristocratie, waarvan hetzelfde slechts het werktuig was, ter goeder trouw naar den vrede haakte, de uitvaardiging van dit dekreet, hetwelk voor de overeenkomst die men verkrijgen wilde ten grondſlag moest dienen, in de tegenwoordige omſtandigheden zeer onſtaatkundig was. Zelfs in het geval dat de ſalvadorſche gezagvoerders geneigd waren geweest om in hunnen herlevenden voorſpoed voorwaarden te omhelzen, die zij zelve in den dag des tegenſpoeds hadden voorgesteld, dan liet hunne ijdelheid hun nog niet toe om dezelve aan te nemen onder den vorm van een dekreet, vooraf door het federale beſtuur uitgevaardigd; dezelve moesten door hen voorgeſchreven, of ten minſte de uitkomst van onderhandelingen zijn.

Wat hier intuſſchen ook van wezen moge,
van

van den beginne af aan openbaarde zich reeds een geest die weinig goede belooft. De salvadorische onderhandelaar maakte aanspraak op het regt van voorzitting, en drong zoo sterk daarop aan, dat die der federatie, niet op eigen gezag hierin durvende toestemmen, om eenen uitdrukkelijken last deswege te schrijven had. Krachtens het antwoord dat hij bakwam verklaarde hij, dat, indien men tot het sluiten van een traktaat geraken mogt, de handteekening van den salvadorischen gevolmagtigden de eerste plaats bekleeden kon, eenne verzekering welke deze in geschrifte vroeg en verkreeg. Die zwagrigheid overwonnen zijnde, overhandigde deze laatste (die ook geweigerd had de protocollen der zittingen te teekenen, voorgevende dat dezelve goed konden wezen bij onderhandelingen tusfchen vertegenwoordigers van verschillende natien, maar in het tegenwoordige geval overtollig waren) het ontwerp van een traktaat, waarop hij een categorisch antwoord van aanneming of verwerping eischte. Men verkreeg evenwel nog van hem om in nadere onderhandeling te komen, maar de grondslag waarop hij, als eenne *conditio sine qua non*, elke overeenkomst wilde doen rusten, dat is het herstel der guatemaalsche wetgevers en gezagvoerders van 1826, was geheel en al onaanneembaar. Die eisch voegde hun, die zich de beschermers der wet noemden, des te minder, daar dezelve volstrekt met de staatsregeling streed, want het tijdvak, waarvoor de bedoelde personen verkozen waren,

ver-

verloopen zijnde, waren dezelve weder eenvoudige burgers geworden, ten zij men het beginsel aanneeme, op grond waarvan hunne wettigheid werd beweerd, te weten, dat de jaren, voor welke de volkaverkiezingen worden gedaan, niet astronomisch maar constitutioneel moeten worden berekend, zoodanig, dat, indien door eenige omstandigheid een wetgevend ligchaam, president enz. verhinderd wordt deszelfs gezag uit te oefenen, de tijd, gedurende welke deze staat van zaken voortduurt, niet behoort in aanmerking te komen.

Intuschen werd te dezer tijd door de tegenwoordige guatemaalsche gezagvoerders een bewijs gegeven, dat zij geenszins uit hoofde van eenig persoonlijk belang het voorstel van den salvadorschen onderhandelaar verwierpen, want, onder dagteekening van den 20 October, had de wetgevende vergadering een dekreet uitgevaardigd, waarbij, door middel van constitutionele verkiezingen, eene algeheele vernieuwing van alle bekleeders van ambten en waardigheden werd bevolen, terwijl de chef verklaard had, bereid te zijn onmiddellijk zijnen post neer te leggen en plaats te maken voor dengenen, die door de vergadering daartoe zou worden benoemd.

De onderhandelingen van Aguachapa bragten den geene meerdere vruchten dan al de vroegere voort. Hetgeen daartoe ook vermogend medewerkte was de omstandigheid, dat het korps, hetwelk, in feiten, S. Salvador belegerde, doch inderdaad zelf in staat van belegering was gekomen, zich in de

de noodzakelijkheid had gezien van de wapenen neder te leggen, alleen deszelfs vrijen aftogt bedingende, en als gijzelaars voor het naleven van zekere bepalingen een twaalfstal officieren, grootendeels belangrijke personaadjes, achter latende. Te midden van zoo veel voorspoed konden die van Salvador zich op hunne beurt bezwaarlijk met iets minder dan de volslagen onderwerping hunner tegenpartij vergenoegen. Bij al de vredesonderhandelingen toch, welke er gedurende dezen oorlog plaats grepen, veranderden de eischen der partijen gestadig, gelijk zulks al te dikwijls gebeurt, met de omstandigheden, zoodanig dat elke derzelve zich meermalen zeer gelukkig zou hebben gerekend, indien zij voorwaarden had kunnen bedingen, welke zij weinige weken te voren verworpen had.

Behalve het reeds gemelde ongeluk, had de guatemasische partij kort daarna nog een ander te ondergaan. Het korps, dat, onder aanvoeren van den opperbevelhebber Arzu, naar den kant van S. Miguel getrokken was, maar hetwelk, ten gevolge van ongesteldheid diens krijgsmans, thans onder de bevelen van den luitenant-kolonel Antonio Aicnena stond, had zich dermate door Morazan gedrongen gezien, dat het zich aan eene voortgefljke overeenkomst als de belegeraars van S. Salvador moest onderwerpen.

Na eenen waarlijk schitterenden voorspoed te hebben gehad, waren alzoo die van Guatemala tot

tot het punt terug gekomen, van waar zij in den aanvang des jaars waren uitgegaan, met dat onderscheid evenwel, dat hunne hulpbronnen aanmerkelijk waren verminderd, terwijl die hunner vijanden op eene belangrijke wijze vermeerderd waren, zoo wel ter oorzaak van de vereeniging der salvadorische benden en die van Honduras, als van den roem dien de aanvoerder dezer laatste, Morazan, verkregen had.

Inderdaad elk een, met uitzondering slechts van hen die een onmiddellijk belang bij den oorlog hadden, was de zware en telkens herhaalde opofferingen die geëischt werden moede. De gedwongen leeningen bedroegen reeds bijna anderhalf millioen gulden, eene groote hoeveelheid gelds voor een land, alwaar nog zoo weinige rijkverheid bestaat. De invordering dier leeningen, welke over een zeer beperkt getal personen, handelaars en grond-eigenaars, schier uitsluitend in de hoofdstad woonachtig, werden verdeeld, ging vaak van zeer verzwarende omstandigheden vergezeld. Lieden, aan wie de regering aanzienlijke sommen verschuldigd was, werden van dezelve niet ontheven. Antwoorde iemand dat hij de geëischte gelden (die dikwijls 1500 à 2000 rijksdaalders bedroegen) niet had, dan zond men hem een tien- of twintigtal soldaten te huis om te onderhouden, en die hem beletten uit te gaan, ja zelfs zijne gemeenschap naar buiten belemmerden, tot dat hij de geëischte bijdrage geleverd had, en welke in de laatste tijden, in dat geval, nog verdubbeld werd.

werd. Niet alleen werden de vreemdelingen, die te Guatemala woonden, en gewis niet geacht konden worden het allerminste belang bij den oorlog te hebben, (*) in dat opzigt met de inboorlingen gelijk gesteld, maar zelfs nog met meerdere hardheid behandeld. Er was een Engelschman, die in al de gedwongen leeningen te zamen voor meer dan zeven duizend rijksdaalders had te dragen. Een Franschman, wiens weigering van teekenen van verachting was vergezeld geweest, zag zich genoodzaakt zijn huis te ontvlugten, zijne zaken te laten varen, zich gedurende eenige dagen te verschuilen, en hij achtte zich gelukkig uit het land te ontkomen, want men wilde hem als misdadiger geregtelijk vervolgen. Met eenen burger der Vereenigde Staten, die een bepaald artikel van het traktaat tusschen zijn land en Centraal-Amerika wilde doen gelden om van de leeningen verschoond te zijn, kwam men eenmaal tot het uiterste van zijne pakhuizen met geweld te openen, eene aanzienlijke partij goederen uit dezelve te ontvoeren, en daarvan in het openbaar, voor spotprijzen, tot aan het bedrag der geëischte som met de onkosten, te laten verkoopen; en bij eene andere gelegenheid hield men denzelfden persoon in de gevangenis tot dat hij het gevraagde geld had gestort. De haat,

dien

(*) Het is echter waar, dat, indien men hen om deze reden van het dragen in de leeningen had vrijgesteld, zij grootelijks boven de inboorlingen zouden zijn bevoorregt geweest, en gevolgelijk in den handel een groot, misschien onbillijk, voordeel op hen gehad zouden hebben.

dien het bestuur tegen vreemdelingen (*) in het algemeen had opgevat, openbaarde zich op nog andere wijzen, en het was opmerkelijk, dat de ambtenaren, die den titel van ministers voerden en door den chef des Staats werden benoemd, allen menschen waren die zich door dezen haat meer bijzonderlijk kenmerkten.

Van den anderen kant hadden ook de hulpbronnen der inwoners grootelijks geleden. Zij die landgoederen, hetzij in de provincien of wel in den Staat Guatemala zelf bezaten, ontvingen, ten gevolge van derzelver verwoesting (†) of van de stremming der gemeenschap, de gewone inkomsten van dezelve niet. De betaling der jaarwedden van de ambtenaren der federale regering was meer dan een jaar ten achteren. De landbouw werd verwaarloosd en de handel was verlamd. Tegen het einde des jaars moesten de winkels, zelfs op last der regering, gesloten blijven.

Het is waar, te S. Salvador nam men, ten eindé den oorlog vol te houden, tot voortgelijke maatregelen zijne toevlugt. De persoonlijke vrij-
leo-

(*) Ten aanzien der Noord-Amerikanen werd die haat nog versterkt door het ongenoegen, hetwelk men wegens de vooronderstelde kuiperijen des ministers van dat land in Mexico ondervond.

(†) Deze verwoesting bestond hoofdzakelijk in het wegvoeren van het vee, hetwelk bijna de eenige waarde dezer landgoederen uitmaakt. Wat de Indigo betreft, derzelver verbouwing werd in eene groote mate, vooral op de bezittingen van Guatemalers, nagelaten.

heid werd er weinig geëerbiedigd. De gedwongen leeningen (*) waren er veelvuldig en werden dikwijls op eene hatelijke wijze geheven, terwijl ook aldaar de vreemdelingen in dezelve dragen moesten, zoodanig dat het engelsche huis, waarvan vroeger gesproken is, ook eenen tak te S. Salvador hebbende, beide partijen ondersteunen moest. Maar de sloping der landgoederen drukte bijna uitsluitend op lieden te Guatemala woonachtig, die derzelver eigenaars waren, en aldus veroorzaakte zij weinig schade, die regstreeks door de bewoners van den Staat Salvador werd gevoeld. Wat het wezenlijke nadeel betreft dat zij in de toekomst moest te weeg brengen, de menigte bezat het doordrzig niet om hetzelfde op te merken, en indien het niet aan de aandacht der bestuurders ontsnapte, dan offerden zij die overweging aan hunnen wraakdorst, en misfchien zelfs aan hun bijzonder belang, op.

Ten einde den draad der algemeene gebeurtenissen niet af te breken, hebben wij tot hiertoe nagelaten van diegene te gewagen, welke den president der republiek, sedert hij van zijn gezag tijdelijken afstand had gedaan, betreffen, en die, hoewel van een' persoonlijken aard, echter nog een groot

(*) Men moet niet vergeten, dat deze leeningen, even als die te Guatemala, wezenlijke belastingen waren, want men kon weinig hoop voeden om de geleende sommen immer terug te ontvangen.

groot licht over de stemming der gemoeiarden verspreiden.

Wij hebben gezien, dat de president zijn gezag had nedergelegd, om hetzelfde te hernemen „wanneer zijn pligt zulks vereischen zou”, voor reden gevende, niet te willen dat zijn persoon voor het schipbreuk lijden der toen ontworpen vredesonderhandelingen ten voorwendsel zou verstreken. Die onderhandelingen werkelijk vruchteloos zijnde afgeloopen, gaf deze ambtenaar zijne geneigtheid te kennen om zich weder op zijnen post te stellen, en daar men de stappen, welke hij tot dat einde nam, ontweek, schreef hij den 15 April eenen officiële brief aan den minister van Staat, waarin hij zich bereid verklaarde om de uitvoerende magt weder te aanvaarden, er bij voegende, dat, naar zijne meening, zijn pligt zulks vorderde. In zijn, uit naam van den vice-president, gegeven antwoord verklaarde de minister, hoewel de uitgedrukte gezindheid des presidents toejuichende, dat het tegenwoordige hoofd van het bewind hem het gezag weder zoude overleveren, „zoodra de regering dien maatregel gepast en met hare eigene pligten overeenkomstig zou oordeelen.” De president, met dat ontwijkende antwoord niet tevreden, schreef op nieuw, ten einde bepaaldelijk te worden onderrigt, of de regering den bedoelden maatregel gepast en met hare pligten overeenkomstig achtte, of niet. Hij vorderde hiermede echter weinig. Men antwoordde hem slechts, dat zijne terugkeering tot het bewind elk oogenblik kon plaats grijpen; dat

dat men zulks niet minder dan hij verlangde; maar dat de regering alleen over het meest gepaste tijdstip daartoe kon oordeelen. Toen schijnt het zeker te wezen dat er eene zamenzwering werd gesmeed, in welke ook Perks betrokken was, en waarvan het doel was om met geweld datgene te verkrijgen wat men door geene vreedzame middelen had kunnen verwerven; maar de onderneming mislukte, en ziende dat al zijne pogingen vruchteloos waren, besloot de heer Arce naar den Staat Salvador te vertrekken, alwaar hij zeide zijne landgoederen te willen gaan besturen, daar men hem toch belette zijne openbare pligten te vervullen. Dit voornemen deelde hij den vice-president mede en maakte tegen niemand een geheim van hetzelfde. Evenwel werd hij onder weg vastgehouden door den officier van een konvooi dat naar Mexicanos trok, en zulks op grond, of onder voorwendsel, dat hij van geen paspoort was voorzien. Van verontwaardiging vervuld, schreef hij, onder die omstandigheden, eene nota aan den minister, waarin hij zich in de sterkste uitdrukkingen over den ontvangen' hoon beklagt, welke hij zeide des te onverdragelijker te zijn daar dezelve hem, en in zijnen persoon aan de geheele republiek, door eenen Spanjaard was aangedaan. De zaak had echter geen verder gevolg en den heer Arce werd toegestaan zijnen weg naar S. Anna voort te zetten, alwaar hij in eene soort van stad-arrest verbleef.

Aldus werd hij door de patriciers en het priesterschap, die hem, door eenen samenloop van

omstandigheden, tot de hoogste magt geroepen hadden, openlijk en met verguizing verftoten, thans nu hij aan derzelver oogmerken niet langer kon of wilde dienstbaar zijn; want men moet niet uit het oog verliezen, dat de vasthoudendheid des vice-presidents geenszins uit eene persoonlijke eerzucht voortvloeide; hij handelde slechts als het werktuig zijner partij.

In dit jaar werd door den vice-president nog een opmerkelijke maatregel genomen. Een verschijnsel, waartegen de liberale partij en de president zelf sedert lang vertoogen hadden gedaan, was de handel, die altijd nog met Spanje, en meer bijzonderlijk met Havana, gedreven werd. Die handel werd zelfs als zeer natuurlijk beschouwd. In 1823 had Filisola, in zijn manifest ter bijeenroeping van een kongres, na gezegd te hebben, dat, in afwachting van deszelfs vergadering, de regering geenerlei verandering zou ondergaan, laten volgen, dat het land zich beschouwen moest als „in vrede en onzijdigheid met alle natien der wereld te verkeerren; dat gevolgelyk deszelfs handelsbetrekkingen met Havana of andere havens der spaansche regering niet belemmerd moesten worden, ten zij deze laatste zelve aanleiding tot storenis dezer goede verstandhouding en overeenstemming geven mogt.” Maar sedert de columbiaansche minister zich te Guatemala bevond, had hij niet opgehouden de afschaffing te eischen van iets dat hij als eene openba-

hare ergernis beschouwde, en van haren kant had de mexicaansche regering insgelijks hierop aangedrongen. De Spanjaarden, intusschen, die te Guatemala woonden en die, offchoon de Amerikanen in het algemeen van ganscher harte verachtende, min of meer met de aristocratische partij tegen de liberalen verbonden waren (waarom de salvadorische bestuurders thans ook met luider stemme derzelver verbanning eischten), hadden tot hiertoe eenen maatregel, die zoo zeer met hunne belangen en neigingen streed, weten te verhoeden. Maar de vice-president, aan den eenen kant ten laatste aan de naburige regeringen de voldoening willoende geven welke zij eischten, en aan de andere zijde zijne partij van het verwijt willoende zuiveren van de aloude overheerschers aan te hangen, nam den 7 Julij twee dekreten. Bij het eene werd het aan elk' onderdaan der spaansche regering verboden, in de republiek te komen, met uitzondering alleen van diegenen, die in dezelve gevestigd zijnde, er uit vertrokken waren voorzien van een paspoort, hetwelk de vergunning tot terugkeering behelsde. Bij het tweede dekreet werden al de havens der republiek voor de spaansche vlag gesloten verklaard, en de invoer verboden van al de voortbrengfels van den grond en de nijverheid van Spanje en desselfs kolonien, zelfs dan wanneer dezelve het eigendom van onzijdigen mochten wezen. De uitvoer van centraal-amerikaansche waren naar spaansche havens werd insgelijks verboden.

Boven en behalve de maatregelen die den oorlog betroffen, besloten de tegenwoordige guatemaalsche gezagvoerders (in dat opzigt aan hunne voorgangers, zoo wel die van den Staat als van de federatie, gelijk) tot het nemen van nog een aantal andere betrekkelijk de politie, den handel, het regterlijke stelsel, de opvoeding, enz.; maar indien dergelijke besluiten in tijd van vrede, uit hoofde van het gebrek aan menschen om dezelve ten uitvoer te brengen, weinig uitwerking hadden, wat moest men dan van dezelve verwachten in eenen tijd van beroerten en vreeselijke wanorde? Vooral ten aanzien van het laatstgenoemde onderwerp, de opvoeding, zag de regering zich in eenen moeilijken toestand geplaatst. Van sterke aanbevelingen van den centraal-amerikaanschen minister te Londen voorzien, was te Guatemala een Engelschman aangekomen, met het doel om er eene school van wederkeerig onderwijs op te rigten. De priesters, gezworene vijanden van alle onderwijs, vooral wanneer hetzelfde niet uit hunnen eigenen boezem voortkomt, namen al hunne middelen te baat om dit onderwerp tegen te werken, en wel te meer daar de heer DUNN (dus heette de bedoelde Engelschman) een strenge protestant en van een gedrag was, welks zuiverheid hem bij velen dier heeren geenszins tot aanbeveling verstrekte. De regering, daarentegen, zoo mogelijk, willende vermijden zich buiten 's lands met schande beladen te zien, moest den schijn aannemen van eene inrigting te begunstigen, naar welke men te

voren zulke luide wenschen had geuit. Het zou inderdaad vermakelijk geweest zijn te zien hoedanig men poogde zich tusſchen de twee uiterſten te redden, indien niet de heer Dunn het ſlagtoffer van deze vertooning was geweest, door eenen kostbaren tijd te verliezen. Ging hij met den chef van den Staat of eenigen anderen hoogen ambtenaar ſpreken, dan waren er geene uitdrukkingen zoo vleijend te bedenken, waarmede hij niet overladen werd. Steeds moest men over de zaak, binnen weinige dagen, tot eene beſliſſing komen; dan eens was het ſlechts de ſchaarschheid aan geld in de tegenwoordige omſtandigheden, en dan weder het verwijl van eenig lid der commiſſie die over deze zaak eene meening moest uitbrengen, waardoor aan dezelve eene kortſtondige hinderpaal werd in den weg gelegd. In het kort, men gedroeg zich zoodanig, dat het geduld des Engelschmans ten laaſte zijnde uitgeput, hij, zonder iets verrigt, of eenige ſchadelooſſtelling ontvangen te hebben, de republiek vaarwel zegde.

Offchoon men te Guatemala door vele tegenſpoeden was ter neder gedrukt, ſtelde men echter alle middelen in het werk, om den nieuwen ſtorm af te weren waarmede men bedreigd werd. De chef van den Staat werd met eene onbepaalde magt bekleed. Ten einde te beter de inwendige ruſt te verzekeren, ſtelde hij een miniſterie van hooge politie in, eene zaak

die in dit land geheel nieuw was. Alle mannelijke personen van 14 tot 50 jaren oud (waaronder ook de vreemdelingen, met uitzondering alleen van ministers en consuls), werden te wapen geroepen. Alle gemeenschap met den vijand, alle pogingen tot het verspreiden van ontrustende geruchten, werden, onder bedreiging van zware straffen, verboden. Eene regtbank om over staatsmisdaden te oordeelen, werd opzettelijk ingesteld. Met ijver werd aan de versterkingen, zoo buiten als binnen de stad, gearbeid. De monniken, die in hunne preeken niet nalieten de geloovigen tegen den dreigenden vijand aan te hitzen, gingen zoo ver van hun in dien arbeid zelfs het voorbeeld te geven, gelijk zulks ook door eenige dames van den eersten rang gedaan werd. Ten gevolge van eene uitnoodiging aan den aartsbischof, waartoe men in de wetgevende vergadering belloten had, verkreeg men zilverwerk uit de kerken om geld mede te slaan; afkondiging volgde op afkondiging om het volk te vermanen tot verdediging van den Staat en de hoofdstad tegen eenen vijand, wiens eenige doel roof en wraak was. Men verzuimde ook niet een nieuw leger te scheppen, uit de terug gekomen en de nieuwe manschappen zamengesteld. Hetgeen aan hetzelfde steeds het meeste ontbrak, waren eenige goede officieren en bovenal een aanvoerder die een man van ondervinding was.

Tegen het einde des jaars, begon men in gestadige vrees te verkeerren. Morazan, die thans aan het hoofd der vereenigde legertjes van Salvador en Hon-

Honduras stond, hield zich met de volmaking van derzelver regeling, in de stad Aguachapa, dat is op de grenzen van den Staat Guatemala, bezig. Indien zijne soldaten al niet beter dan de guatemaalische waren, zoo hadden zij het vertrouwen voor zich, dat pas genoten voorspoed altijd inboezemt, als mede het voordeel van onder hunne officieren onderscheidene vreemdelingen van verdiensten te tellen, en bovenal den roem, welke hun aanvoerder verworven had. Het gerucht van Morazans nadering verspreidde zich meermalen in de stad en jaagde aller harten schrik aan, hetwelk, gevoegd bij de gestrengheid, waartoe de regering hare toevlugt genomen had; bij de tooneelen die de invordering der gedwongene leeningen vergezelden; bij de talrijke in hechtenis nemingen die plaats grepen; bij de verbanning van vele lieden; bij het zenden van andere naar het verpeste kasteel van Omoa, — Guatemala in een verblijf van treurigheid herschliep, zoodanig dat een aantal huisgezinnen uit hetzelfde vertrokken.

In de maand November had de wetgevende vergadering een dekreet genomen tot inroeping van de bemiddeling der mexicaansche regering, maar dit denkbeeld heeft nimmer eenig gevolg gehad. In den loop derzelfde maand ontving men een vredes ontwerp, door den vice-chef van Salvador en door Morazan, uit naam des bestuurs van Honduras, onderteekend. Hetzelfde bestond uit elf artikelen, en men moest het gaaf aannemen of verwerpen binnen den tijd van elf dagen.

Daar

Daar de grondslag van dit plan nog altijd het herstel der voormalige gezagvoerders bleef, besloot de vergadering hetzelfde te doen terug zenden, met uitnoodiging aan deszelfs vervaardigers om geene voorstellen meer te doen, welker doel was zich met het inwendige bestuur van den Staat Guatemala te bemoeijen.

Iets hetgeen in de maand December de hoop in de hoofdstad eenigermate verlevendigde, was het ongenoegen dat te S. Salvador tusſchen de uitvoerende magt en de wetgevende vergadering was uitgebroken. Deze laatste had zich over onderscheidene daden der eerstgemelde beklagd en de afzetting van den ſecretaris der regering geëischt. De vice-chef, wiens constitutionele tijdvak sedert September ten einde was, en wiens voortduring in het gezag alleen met de omſtandigheden, die het doen van verkiezingen onmogelijk hadden gemaakt, kon worden verſchoond, had geweigerd aan dien eisch te voldoen. Van den anderen kant werden de verkiezingen, welke eindelijk hadden plaats gegrepen, door de vergadering voor nietig verklaard, en Prado, eenige weken later, niet zonder eenen, klaarblijkelijken tegenzin, het gezag hebbende nedergelegd, werd hetzelfde door den nieuw verkozenen, den burger CORNEJU, die voor vredelievend gehouden werd, aanvaard.

Indien de federale regering elke ſchaduw van

W6-

wezenlijke magt verloren had, zoo was zij thans op het punt van geheel en al op te houden te bestaan. Den 29 April 1829 was het tijdvak ten einde, voor hetwelk de president en vice-president verkozen waren, en deze laatste verklaarde stellig befloten te zijn, zijne waardigheid geen' enkelen dag langer dan den voorgeschreven' tijd te behouden. Aldus zou de federatie, die eigenlijk nog nimmer *de facto* bestaan had, wel dra zelfs regtens verdwijnen.

Sedert de laatste weken van 1828 bevond zich eene salvadorsche krijgsmagt, onder de bevelen van PREN, in bezit van het gehele departement Chiquimula en bezette tot zelfs Isabal, terwijl zij in die oorden eenen rijken buit had gemaakt. Terrelonge had, met een gedeelte van deze magt, Dominguez geheel verlagen in de omstreken van Guastatoja, op twee dagreizens van de hoofdstad, voor welker poorten Morazan ten laatste tegen het einde van Januarij 1829 verscheen. Zijn leger tje nam onderscheidene stellingen ten oosten en ten zuiden van de stad in. Den 5 Februarij deed hij een' aanval op twee punten, maar hoofdzakelijk op de poort, die den naam van Golfpoort draagt. Het schijnt evenwel, dat deze aanval tot niet veel meer moest dienen dan om te zien of men veel tegenstand te verwachten had, of liever mischien op medewerking van binnen hopen kon; maar de aanvallers werden te-

terug geslagen. Van beide zijden vielen er eenige manschappen. Na dit geval hadden er dikwijls kleine schermutselingen plaats.

Te Guatemala beschouwde men Morazan als met de voorgewende oorzaken des oorlogs den spot drijvende, en zich alleen daarvan bedienende, om zich tot de eerste waardigheid in de republiek, ja veelligt nog hooger, te verheffen. In de omstandigheden waarin men zich bevond, was men allezins geneigd om tot die verheffing mede te werken, indien men hem voor zich winnen kon, of zelfs slechts zoo veel van hem verkrijgen, dat hij zich inderdaad tuschen de twee partijen plaatste, iets hetgeen hij beter dan iemand anders kon doen, vermits hij pas begon eene rol in de openbare aangelegenheden te vervullen. In weerwil der vijandelijkheden, had men alzoo gepoogd onderhandelingen met hem aan te knopen, ten welken einde men gemeend had zich met eenige hoop op eenen gelukkigen uitslag van de bemiddeling te kunnen bedienen der mexicaansche generaals BRAVO en BARRAGAN, die zich sedert eenige weken, als ballingen uit hun land, te Guatemala bevonden. Van wege de vergadering des Staats werden zij dan ook tot deze bemiddeling uitgenoodigd, maar Morazan, wiens karakter lang in iets geheimzinnigs was omhuld, wist, schoon zich ter gunste van dien maatregel verklarende, zwaarigheden te vinden, ten einde niet te behoeven zich met deszelfs stellige aanneming te overhaasten, en deze reis, even als al de voorgaande, bleef

bleef de poging om den vrede te herstellen, zonder vrucht.

Oud-Guatemala, alwaar zich vele liberalen bevonden, de magt der bestaande overheden tot de hoofdstad beperkt ziende, had zich reeds aan de zijde der invallers geschaard, en de oude gezagvoerders hadden er op nieuw de uitoefening der magt aanvaard. Dezelve bragten krijgsbenden op de been, en een gedeelte daarvan, met eenige salvadorfche foldaten versterkt, bezette het dorp Misco, door hetwelk de weg naar oud-Guatemala leidt en dat op drie mijlen van de nieuwe stad, op de helling der bergen, gelegen is.

De officier, die toenmaals te Guatemala het meeste vertrouwen inboezemde, was een Spanjaard, PACHECO genaamd, die van schuitemaker, hetgeen hij in Nicaragua was geweest, zijne krijgs loopbaan begonnen was onder de benden, die dat schoone land hebben verwoest. Te S. Salvador aangekomen, verwierf hij aldaar eenen zekeren naam, en hij was het die bevel over de magt in het departement Chiquimula voerde, tegen welke Perks was te velde getrokken. Hij toefde evenwel niet lang met de zaak van Salvador te laten varen, en Guatemala bereikt hebbende, werd hij er in het leger opgenomen en legde veel werkzaamheid aan den dag. Hij had het ongeluk van doof te zijn, maar de spotvogels beweerden, dat dit geenszins een gebrek bij hem was, vermits zulks hem belette
de

de geweerſchóten, zoo al niet die van het kanon, te hooren, waarbij zijne dapperheid niet dan winnen kon. Deze veldheer werd in den avond van den 18 Februarij geſteld aan het hoofd eener onderneming om het volk, dat zich te Misco bevond, van daar te verjagen. In het midden van den nacht deed hij zijnen togt langs ſchaars begane omwegen, en met den dageraad was hij zoo gelukkig van den vijand, in eene noodlottige gerustheid ingeſlaper, aan te treffen. Hetgeen daarop plaats greep, was geen gevecht, maar een bloedbad, waarin zelfs vrouwen en kinderen van het dorp omkwamen. Wat niet gedood of genomen werd vlugtte in eene ſchrikbarende wanorde; met één woord de uitſlag dezer onderneming was volkomen.

. Het gevolg dezer overwinning (door welke het dorp Misco, bij een opzettelijk dekreet van den chef des Staats, de verandering van deſzelfs naam in dien van *Victoria* verkreeg) was zeer belangrijk. Door dezelve kon de gemeenſchap van het ſalvadorſche leger met oud-Guatemala afgesneden en gevolgelyk de middelen om te beſtaan onderſchept worden, iets hetgeen voor hetzelve des te noodlottiger zoude wezen, daar het, federt de nieuwe chef te S. Salvador was ingehuldigd, weinig onderſtand meer van daar ontving, en de voorſtanders van den oorlog zelfs voor eenen beſliſfenden maatregel diens ambtenaars vreesden om een einde aan denzelven te maken. De tijdelijke bevelhebber (Morazan was afwezig) meende daarom, niets

niets meer ter harte te moeten nemen dan de herovering van Misco. Hij bezette hetzelfde weder zonder tegenstand te ontmoeten, want de guatemaalsche troepen waren reeds terug getrokken, maar weinige dagen later ontruimde hij hetzelfde insgelijks, en de geheele krijgsmagt trok zich te Oud-Guatemala bijeen.

Indien de Guatemalers van het behaalde voordeel hadden weten partij te trekken, was het waarschijnlijk met het salvadorsche leger gedaan geweest, want door het vele wegloopen dat bij hetzelfde plaats had, werd het dagelijks zwakker, en de inwoners der dorpen, waar het zich had bevonden, begonnen het reeds moe te worden. Maar de gemakkelijk verkregen overwinning van Misco had hen doen denken, dat de fortuin zich andermaal aan hunne zijde had gesteld, en in plaats van den vijand zich in zich zelve te laten verteren en den terugtogt af te wachten, waartoe de omstandigheden hem spoedig zouden noodzaken, gingen zij hem in de omstreken van Oud-Guatemala opzoeken. De onderneming, welke den 5 Februarij op marsch ging, werd op nieuw onder de bevelen van Pacheco gesteld, die toen algemeen voor een uitmuntend veldheer gehouden werd. Zich den 6 in de vlakten bevindende, welke zich van de stad naar het groote dorp Chimaltenango uitstrekken, stootte de ruitserij plotseling op die van Salvador, welke veel beter dan de guatemaalsche was en door Terrelonge werd aangevoerd. In verwarring op het voetvolk terug

vallende, bragt zij hetzelfde in wanorde. Terrellong van deze omstandigheid partij trekkende, deed eenen krachtigen aanval op de Guatemalers en joeg hen spoedig op de vlugt. Hunne beste troepen leden veel. De officier, die over het salvadorfche voetvolk bevel voerde, werd in het begin van het gevecht gewond. Hij was een Engelschman, GALINDO genaamd, die met vele militaire kundigheden, welke hij aan zijne opvoeding had te danken, de ondervinding paarde, die hij, gedurende onderscheidene jaren dat hij aan de oorlogen in Colombia had deel genomen, verkregen had.

Terstond na het gevecht van S. Miguelito (zijnde dit de naam van een klein dorp bij hetwelk hetzelfde was voorgevallen) naderden Morazans benden op nieuw de hoofdstad en vestigden zich te Misco. Weinige dagen later namen zij derzelver oude stellingen in.

Morazan had eene onderneming naar den kant van Quezaltenango uitgezonden. De uitslag derzelve was, wat het militaire doel betreft, volkomen, want zij verjoeg en versstrooide de guatemaalche krijgsmagt, welke dat gedeelte van het land bezette en alwaar dezelve eenen algemeenen schrik had verspreid door de wreedheid, waarmee haar aanvoerder sommige, naar zijne meening slecht gezinde, dorpen behandeld had; maar men maakte te Quezaltenango den buit niet waarop men had gerekend, en de bevelhebber werd van traagheid op zijnen togt beschuldigd, ten gevolge waarvan

on-

onderscheidene vermogende lieden den tijd zouden verkregen hebben om met het beste gedeelte hunner draagbare have te ontsnappen.

Te dezer tijd was Rapul weder op het tooneel gekomen. In het eerst had hij het beleid gehad over eenige versterkingswerken, die men te Oud-Guatemala had opgeworpen, maar spoedig daarna was hij chef geworden van den staf des generals Morazan, of 2000 men wijl, van het leger, dat nog steeds den titel van beschermers der wytyoende. In die hoedanigheid werden, van nu af aan, alle krijgsvaarringen door hem bestuurd, en het valt niet te ontkennen, dat, zonder hem, die van Salvador nimmer Guatemala zouden hebben bemagtigd. Hij leverde een nieuw bevel op van hetgeen soms een enkel mensch vermag. Zoo men hem aan de belegerende krijgsmagt ontneemt, is deselve tot den terugtocht genoodzaakt, uit gebrek aan onderstand in een land, alwaar de eigenlijke, der inwoners alleen genoegzaam is om eenen zoo weinig talrijke magt te verslaan; en plaatst men hem, daarentegen, aan de zijde der Guatemalers, gelijk zulks van hen alleen had afgehangen, dan worden de aanvallers met geweld van wappen verjaagd.

In weerwil van al de verliesen die men had geleden, was de toestand van Guatemala geenszins

wanhopig. Met de troepen die men nog bezat, kon men verwachten elken aanval des vijands af te slaan, en de krijgsmagt van dezen laatste nauwelijks twee duizend man bedragende, was niet genoegzaam om de stad zoodanig in te sluiten, dat alle invoer van leeftogt kon worden belet. Met uitzondering van eenige strooptogten (hooftzaken men reeds eenige met een' vrij gelukkigen uitflag had gedaan), moest men alzoo blootelijk verdedigenderwijs handelen. Wel verre evenwel van die noodzakelijkheid te gevoelen, pleegde men op nieuw de onvergeeflijke onvoorzigtigheid van een onmerklijke magt buiten de stad te laten trekken. Nauwelijks was dezelve buiten de poorten gekomen, of zij stiet op een' hoop salvadorsch krijgsvolk. Het gevecht ving onmiddellijk daarop aan, maar de overwinning draalde niet lang met zich te verklaren voor de zijde, waar de moed des soldaats door bekwame officieren werd bevestigd. In dit gevecht, hetwelk den 15 Maart plaats groep, verloren de Guatemalers drie honderd man van hun beste volk; het overschot naar de stad vliedende, verspreidde er alom wanhoop en schrik.

Tegen het laatst van Februarij was te Guatemala aangekomen de generaal-majoor VERVEER, vanwege Zijne Majesteit den koning der Nederlanden met een bijzondere zending bij de centraal-amerikaansche regering belast. Deze zending, die voor het gemeenebest van het hoogste belang was, geenerlei

gevoelg. kunnende hebben, zoo lang de vrede niet in hetzelfde was hersteld, bood de generaal zijne bemiddeling aan beide partijen aan. Offchoon men voorgaf al het gewigt en de gepastheid van zulk eene bemiddeling te gevoelen, zoo was de verblindheid en het verlangen naar eene volkomen zegepraal bij de Guatemalers zoo groot, dat de traagheid, waarmede zij dezelve aannamen, waarlijk onbegrijpelijk was. Ten laatste echter door beide partijen als bemiddelaar zijnde aangenomen, had hij eene voorbereidende bijeenkomst met den generaal Morazan, bij welke, even als bij al de volgende, ik tegenwoordig was. Ten einde op de bepaalde plaats aan te komen, moesten wij over een gedeelte van het veld rijden, alwaar het laatste gevecht was voorgevallen. Welk een afgrijpselijk schouwspel! Daar men zich de moeite niet gegeven had om de dooden te begraven, zagen wij lijen in alle rigtingen verspreid en met die afschuwelijke gieren der nieuwe wereld bedekt, die er even nuttig als walgelijk zijn en zich thans aan de ongelukkige gesneuvelden verzadigden.

De eigenlijke onderhandelingen vingen niet vóór den 27 Maart aan. Dezelve behooren tot de zonderlingste tooneelen die ik immer heb bijgewoond. Zij hadden plaats in een gering huisje gelegen op de helling der bergen, in de nabijheid van het hoofdkwartier des generaals Morazan. Onder deszelfs nederig dak zou, dachten wij, het lot van het gemeenebest worden beslist! Bij de weinig behagelijke voorwerpen binnen deszelfs onreine wanden, stak

de prachtige natuur buiten dezelve op eene schitterende wijze af. Uit de vensters had men een heerlijk panoramisch gezigt op de hoofdstad en de omliggende schilderachtige landstreek, en onder het woeste, veelkleurige, half gekleede krijgsvolk, dat door elkander woelde, zag men menig oog, van begeerte vlammend, op haar staren. Bij de onderhandelingen konden de wederkeerige haat en verachting zich niet dan met moeite achter eenen grooten schijn van hartelijkheid en wederkeerige welwillendheid verbergen. Die van Guatemala begonnen met zich bereid te verklaren om van hunne posten af te zien, maar de groote zwaarigheid bestond daarin, door wien de openbare magt zou worden uitgeoefend, terwijl de verkiezingen plaats zouden hebben. De salvadorfche onderhandelaars wilden, dat Morazan alleen met dezelve zou worden bekleed; de Guatemalers verlangden eene commissie van vijf personen, dat is één voor elken Staat. Toen werd door den bemiddelaar eene van vier personen voorgesteld, waarvan Morazan niet alleen lid zou wezen, maar in welke hij eene overwegende stem zou hebben, wanneer de drie andere niet eenparig van dezelfde meening zouden zijn. Na lang over en weder spreken, scheen het, dat men dit ontwerp ging aannemen, en dat er geene andere zwaarigheid dan die van de keuze der personen overbleef. Na drie of vier bijeenkomsten te hebben gehad, scheen men ook op dit teedere punt zich te zullen verstaan, en wij dachten, inderdaad, dat alle moeilijkheden overwonnen waren

ren, toen er zich eene opdaed, welke het afbreken der onderhandelingen ten gevolge had.

Die van Guatemala hadden de ontruiming van den Staat door de salvadorsche troepen geëischt, op grond dat, het doel van derzelver komst bereikt zijnde, zij overtollig waren geworden. De tegenovergestelde partij, wel verre van daarin toe te stemmen, beweerde, dat derzelver intogt binnen de hoofdstad noodzakelijk was voor de uitvoering der maatregelen, tot welke de overheden besluiten zouden. Op dit geschilpunt naderde men elkander nog zoo ver, dat men overeenkwam om de stad te doen bezetten door een federaal legertje van vijftien honderd man, namelijk vijf honderd man van elken der drie Staten, die ook in het onderhoud van derzelver eigen manschappen zouden voorzien. (*). Men had dus alleen nog de plaats te bepalen alwaar dit legertje zou worden zamengesteld en de dag waarop het deszelfs intrede zou doen. De Guatemalers stelden de stad Aguachapa en het tijdverloop van eene maand voor, doch de anderen drongen er op aan, dat de samenstelling in de nabuurschap en de intrede terstond zou geschieden. Op deze punten waren beide partijen onverzettelijk, niettegenstaande de verklaringen der onderhandelaars van persoonlijke bereidwilligheid om toe te geven, doch der onver-

bid-

(*) Ieder een wist intusschen dat dit, althans voor Honduras, onmogelijk was.

biddelijke noodzakelijkheid waarin zij zich bevonden. Indien de troepen terstond binnen rukken, zeide de een, zal het volk dezelve aanvallen en er zullen verschykelijke tooneelen plaats grijpen, waarvan wij zelve de eerste slagtoffers zullen wezen. Indien wij hen ver van hier zenden, antwoordde de ander, zullen zij meenen bedrogen te zijn, tot opstand overgaan en ons aan hare woede opofferen. Men wilde zelfs van geenen middel-maatregel hooren, en de onderhandelingen braken af.

Wanneer men de schijnbare nietigheid der opgekomen zwaarigheid nagaat, verkrijgt men gemakkelijk de overtuiging, dat geene der twee partijen ter goeder trouw handelde; dat de eene in veel had toegestemd, alleen met het doel om tijd te winnen, ten einde hare eigene zaken te herstellen en tevens die van haren vijand in de war te brengen; terwijl de andere veel van hare oorspronkelijke eischen had laten varen, wel wetende dat zij, eenmaal in het bezit der stad zijnde, de gemaakte overeenkomsten niet verder zou behoeven na te leven dan zij met hare belangen zou bevinden te stroken.

De grootste behoefte die men nog altijd in de stad had, was die aan eenen goeden krijgsbevelhebber. Er hadden eenige kuiperijen plaats, om den heer Arce weder aan het hoofd te stellen, want deze bevond zich sedert eenige weken te Guatemala. Ongewijfeld zou hij zeer nuttig hebben kunnen wezen, want met moed en werkzaamheid paarde hij veel kennis van de behoorlijke

samenstelling eener krijgsmagt en van de gewoonten der soldaats. De zaak bleef echter zonder gevolg. Beter ware het nog geweest, indien hij en Aicinenä zich hadden kunnen verstaan, maar de breuk tusschen die twee personaadjen was onherstelbaar en beide werden de slagtoffers daarvan.

Den 9 April werd de stad ernstig aangevallen, Ten einde den gang dezer gebeurtenis wel te begrijpen, dient men zich eenig denkbeeld van de ligging van Guatemala te kunnen vormen. Hetzelve ligt op eene oneffene vlakke of tafelland. Tusschen de bergen ten opsten en ten westen is er naauwelijks een afstand van drie mijlen, terwijl ten noorden en ten zuiden de gezigteinder veel uitgestrekter is. Twee breede en diepe bergholten (*barrancas* genaamd) dienen de stad ten oosten en ten westen tot wijde digt begroeide grachten. Op eene plaats, alwaar de eerste het glooiendste is, wordt zij doorsneden van den weg die van Guatemala naar Gualan leidt, en op welken zich de Golf-poort bevindt. Ten zuiden stuit deze holte tegen den salvadorschen weg, aan welks voet de poort staat, die haren naam van het nabij gelegen dorp Pinula ontleent. Deze poort zal omstreeks twee mijlen van die der Golf liggen, wanneer men door de stad gaat, maar langs den voet en de helling der bergen bestaat insgelijks, door middel van paadjes, eene gemeenschap tusschen dezelve. De poort van Pinula is van die van Misco, door welke de weg naar Oud-Guatemala leidt, ongeveer eene halve mijl verwijderd, en de

grond, die beiden van elkander scheidt, is vrij effen en bevat het dorp Guadalupe. Tusschen de twee gemelde holten had men, op omstreeks een kwartier uurgaans van de stad, eene gracht gegraven en verschanzing opgeworpen, welke, vooral ter plaats waar de twee wegen, die van S. Salvador en van Oud-Guatemala, liepen, met eenige stukken kanon was beplant. Het eerste dezer twee punten werd nog door eenige heuvels bestreken. Deze werken en eenige verschanzingen, welke men bij de Golf-poort en die van Chihautla had opgeworpen, maakten de buitenste versterking uit. Binnen in de stad had men twee linien van verdediging daargesteld, de eerste bij de uiteinden der straten, en de tweede dicht bij het groote plein. Dezelve bestonden in eene gracht en eene verschanzing dwars door de straten. De eerste linie was de minst belangrijke, als zijnde niet eens van kanon voorzien.

Bij het aanbreken van den dageraad, kondigde het geweer-vuur, dat zich van verschillende kanten liet hooren, gewigtige gebeurtenissen aan. Toeh men reeds aan de ingangen der stad streed, heischte ik, ten einde de onzijdigheid van het door mij bewoonde huis zoo lang mogelijk te bewaren, de nederlandsche vlag op hetzelfde. Terwijl ik op het dak hierbij tegenwoordig was, sloten plotseling de kogels, die van kerken en andere hooge gebouwen geschoten werden, in menigte om ons heen, en hadden ras het opgehefchen doek op vele plaatsen doorboord. Te midden van onzen onzekeren toestand, was het nogtans een treffend gezicht, dat van onze roemrijke banen, die zich op den

den rug der Andes ontplooiden; als om zich boven den strijd tusſchen half-wilde horden te verheffen!

De voornaamſte aanval had plaats op de gedolven gracht en het predikheeren-klooster, dat op den rand der holte ten oosten van de ſtad gelegen is; maar ten einde eene afleiding te bewerkſtelligen, Had eene magt van ongeveer vier honderd man gedurende den nacht, eenen langen omweg gemaakt, om de poort van Chinauta (een half kwartier uurs ten noord-westen van de Golf-poort gelegen) te beſpringen. Na eenen zwakken tegenſtand bemagtigde dezelve dat punt. Toen de bezetting der laatst gemelde poort, alwaar de werken veel ſterker waren, dit vernam, vreesde zij zich den aftogt te zien afgeſneden en begon in aller ijf naar de ſtad te vlugten. Aldus gebeurde het, dat de magt, welke den valſchen aanval doen moest, het eerſte binnen de ſtad kwam en zelfs bij de eerſte linie geringen tegenſtand onderbond. Indien er toen nogtans een bevelhebber flechts van middelmatige bekwaamheid ware geweest, had die magt afgeſneden en verloren kunnen zijn, hetwelk van eenen grooten invloed op den eindelijken uitſlag der onderneming had kunnen wezen; maar hij die het kriegsbevel wilde voeren, was de hiet Aicinena zelf, een man die, zoo al niet geheel nietig in den raad, van kriegszaken althans geheel onkundig was. De Golf-poort en die van Chinauta in handen des vijands zijnde, beging hij den onvergeeflijken miſſlag van aan de troepen, welke de groote gracht verdedigden, het bevel te geven om terug te trekken. Die van Salvador volg-

volgden hen van nabij, en aldus zagen zij zich, omstreeks acht ure des morgens, meester van de stad, met uitzondering alleen van het groote plein en der straten, welke het schrootvuur der tweede linie bestreek, doch waarvan de uitwerking niet groot was, in de eerste plaats vermits het oversteken der zich in dit geval bevindende straten zoo veel mogelijk vermeden werd en ten tweede omdat, wanneer men dit al waagde, het zoo vlug gedaan werd, dat het doodelijk metaal gewoonlijk te laat kwam om meer dan de muren en vensters te beschadigen.

Europeaansehe krijgsbenden zouden de verschan-
singen geen uur hebben blijven aanschouwen, maar
dezelve stormenderhand hebben veroverd. De
centraal-amerikaanische soldaat echter drijft de on-
voorzigtigheid niet zoo ver, en hij bepaalde zich
alzo tot een musket-vuur van de hoeken der
straten, hetwelk meer geraas maakte dan bloed stortte.
Eenigen der stoutmoedigste van de guatemaalsche
soldaten naderden langs de daken der huizen,
om van daar eenige schoten op de aanvallers, die
zich in de straat bevonden, te doen, waarna zij
terstond weder terug trokken. Eene ernstige toe-
spraak van mijne zijde had de uitwerking van
diegene, die op het dak van mijn huis ver-
schenen waren, spoedig te doen terug trekken.
Minder gemakkelijk vond ik het om de salva-
doreanen, die in de straat stonden, te bevrede-
igen. Zij wilden volstrekt binnen het huis ko-
men, om van de plaatsen op de Guatemalers,
die zij nog steeds meenden op het dak te zijn,

te

te kunnen schieten. Met den generaal Verveer en den heer ACKERMANN van Londen stond ik voor een open raam en trachtte hen te overtuigen, dat hunne vijanden reeds vertrokken waren. Terwijl ik hiermede bezig was, legde een soldaat, die vóór ons stond, plotseling zijn geweer op ons aan, en een onzer zou ongetwijfeld gevallen zijn, indien hetzelfde niet geweigerd had vuur te geven. Nauwelijks hadden wij evenwel tijd om ons te verwijderen, want de laatste had nog niet volkomen de kamer verlaten, toen het herhaalde schot viel en den kogel in het kozijn boven de deur dreef. Aan het doen van klagten bij de verwijderde opper-officiëren viel niet te denken; bovendien hoe zou men de daders aanwijzen? Verdere geweldadigheden wissende voorkomen, deed ik toen de straat-deur openen, waarop het krijgsvolk binnen drong, en de plaatsen bezette; van dat oogenblik af aan heeft hetzelfde mij geene reden tot klagen, hoegenaamd, gegeven. De oorzaak van dezelfde vervolgenheid was in de opgevatte meening gelegen, dat ik de tegenpartij wilde begunstigen. Van deze verschenen naderhand van tijd tot tijd nog eenige manschappen op het dak, tusssen welke en mijne ongenoodigde gasten dan eenige geweerfchoten gewisseld werden, doch, voor zoo ver mij bekend is, bleven dezelve zonder uitwerking.

Een krachtige en wel berekende uitval had de Guatemalers nog kunnen redden; er werd ook werkelijk een gedaan; maar dezelve werd zoo slecht bestraand, dat hij slechts eene nuttelooze bloedvergiet-

gieting ten gevolge had. Iets hetgeen inagelijks meer gedruisch dan slagtoffers maakte, was het schrootvuur der kanonnen, die beide partijen op de daken van twee of drie kerken hadden geplant.

Des avonds van den eersten dag trokken de aanvallers binnen onderscheidene kloosters, en des anderen daags had er eenig geschiet in de straten plaats, doch zij namen weldra hunne vorige stellingen in. Daarop begonnen zij eenige aangewezen huizen en de zoodanige als zij verlaten vonden te plunderen. In sommige derzelve, en onder anderen in dat der familie BELTRANENA (broeders en meesters van den vice-president), vonden zij voorwerpen van groote waarde, vooral ook baar geld en gemaakt zilver. Met linten, veders, enz. versierden zij hunne mutsen, hoeden en geweren; nu eens zag men eenen soldaat met eenen onderwetschen zwartten fluwelen rok, dan wederom een' anderen met eenen fraaijen hedendaagschen jas op den naakten geelachtigen of koperkleurigen rug.

Offchoon men onder deze omstandigheden zeker kon zijn, dat de belegerden zich ras, al ware het slechts uit gebrek aan water en levensmiddelen, zouden moeten overgeven, zoo wilde men zulks achter bespoedigen, en met dat doel begon men met zich doortogten door de muren en tuinen, welke de huizen van elkander scheiden, te openen, ten einde de verschanzingen zonder gevaar te kunnen naderen, en alsdan eenige stukken geschut tegen over dezelve te planten. Uit hoofde van de bijzondere ligging van mijn huis, hetwelk nu geheel het

toonfel van den oorlog was geworden, werden niet minder dan vijf kanonnen door hetzelfde gevoerd. Den derden dag evenwel befloten de Guatemalers, vooral ook ten gevolge van het weglloopen van een aantal foldaten, wegens de overgaaf in onderhandeling te treden, doch niet vóór den dag daarna verkreeg dezelve haar beflag. De volgende waren de voornaamfte voorwaarden die getroffen werden: De guatemaalfche krijgsmagt zou de wapenen in de magazijnen nederleggen en zich in de kazernen begeven. Des anderen dags, des morgens ten acht ure, zouden vier kommissarissen zich van wege den generaal Morazan van de uitvoering dier bepaling komen verzekeren, en ten tien ure zou het leger deszelfs intrede doen. Morazan waarborgde overigens het leven en de bezittingen van alle personen die zich in de stad bevonden, en hij zou hun paspoorten verleenen voor elk punt binnen of buiten de republiek, werwaarts zij zouden mogen wenschen zich te begeven, indien zich geene redenen voor het tegendeel opdeden.

Toen deze overeenkomst getroffen was, begonnen sommige guatemaalfche foldaten uit spijt eenige huizen te plunderen, en alleen door geld en geldswaarde onder hen uit te deelen, slaagde men er ten laaste in om hen te bedaren. Des avonds van den 12 vroeg de gevallen partij om eenne salvatorfche bezetting, ten einde de orde in de stad te handhaven, want haar eigen volk had zich verftrooid. Des anderen dags hield men zich reeds vroeg met het flegten der verfchanfingen bezig, waar-

waarna Morazan, aan het hoofd van zijnen staf en door zijne benden gevolgd, deszelfs plegtigen intogt hield. Bijna al de huizen waren gefloten en zeer weinige aanbouwers zag men op straat. Zijn legertje, het in den Staat Guatemala aangeworven volk daaronder begrepen, was weinig meer dan twee duizend man sterk.

Die van Salvador erkenden een verlies van 31 gefneuvelden en 57 gekwetsten. Dat der Guatemala's werd op ongeveer 200 man begroot.

Nog denzelfden dag werden in hechtenis genomen de president, de vice-president, de minister van buiten- en binnenlandsche zaken sosa, en de chef van den Staat Aicinená. De voornaamste ministers van dezen laatste hielden zich verborgen of waren ontvloden. Overigens grepen er geenszins de wanorden plaats die men met reden had gevreesd. Eene strenge krijgstuicht werd onder de troepen gehandhaafd.

Indien ooit iemand het in zijne magt had eene schoone rol te spelen, dan was zulks met den generaal Morazan het geval. Met roem omstraald, had hij het groote werk der provinciën tegen de hoofdstad voltooid, en de zoo gehate dusgenaamde adellijke geslachten vernederd. Maar, het was niet genoeg af te breken; indien hij zijn land waarlijk van dienst wilde zijn, moest er ook weder worden opgebouwd. Hij had het voordeel van door geenlei wet gebonden te wezen; door het regt van verovering was hij binnen de hoofdstad gekomen, en wij zullen wel dra zien tot hoe ver men begreep dat dit regt zich uitstreckte. Hij kon alzoo het
goe-

goede op eene oppermagtige wijze tot stand brengen, en in zijne gesprekken scheen hij inderdaad ook al het gewigtige van zijnen toestand te gevoelen; doch, het zij uit natuurlijke neiging, of wel vermits hij niet geloofde de magt te bezitten om zich tegen diegenen, die hem tot wraak en omkeering aanspoorden, te verzetten, in plaats van zich boven de partijen te verheffen, bleef hij aan het hoofd der eene en werd de vervolger van die, welke hij had ten onder gebragt:

Den 19 April werden een zestigtal tot de overwonnen partij behorende personen tot het bijwonen eener bijeenkomst op het paleis uitgenoodigd. Toen zij zich allen aldaar bevonden, kondigde men hun aan dat zij gevangen lieden waren, en geleidde men hen naar het gebouw van het kongres, alwaar zij in onderscheidene zalen werden verdeeld. Eenige weken later werden zij naar een klooster vervoerd. Nog andere in hechtenis nemingen hadden er plaats. Den 23 verscheen eene afkondiging, onder dagteekening van den 20, waarbij de gesloten overeenkomst (capitulatie) werd vernietigd verklaard. De reden of het voorwendfel, voor dezen maatregel aangevoerd, was, dat de voormalige gezagvoerders zelve het verdrag geschoonden hadden, door eene menigte wapenen te verbergen en een aantal gewapende lieden te laten ontsnappen; die thans, zeide men, in onderscheidene deelen des lands de wegen onveilig maakten. Nahter dit stuk was een ander van den chef des

R

stafs,

stafs, Raout, waarvan het hoofddoel was aan elk een' het afleveren der wapenen te bevelen die men in zijn bezit mogt hebben, en zulks op straffe van vier jaren gevangenis en verbeurte van alle goederen. De aanhef dezer laatste afkondiging was niet minder opmerkelijk uit hoofde van derzelver inhoud dan van den gezwollen en figuurlijken stijl waarin zij was vervat. Het begin, hetwelk tot eene proeve kan dienen van het geheel, luidde aldus:

„ Inwoners der hoofdstad,

„ Door den opperbevelhebber met de taak belast om de voorwaarden der capitulatie, die een ondoordringbaar schild tegen de pijlen onzer regtmattige wraak moest zijn, te doen uitvoeren, ga ik u thans bekend maken, wat gij te vreezen en wat gij te hopen hebt.

„ De dwingelanden, die den troon van trotsehe hersenschimmen op de zuilen der *gewijde bedriegerijen* hadden gevestigd, waren niet tevreden met over deze stad de bliksems van den krijg te hebben getrokken; met de trouweloosheid die hen kenmerkt zouden zij u aan allerlei soorten van wraakoefening hebben blootgesteld, indien de dapperen niet boven dezelve verheven waren.

„ Die capitulatie, die een eeuwige waarborg voor uwe bezittingen moest zijn, hebben zij schandelijk verkraacht. Eene overmaat van edelmoe- digheid, wetswege het nageffacht ons voor de regtbank der geschiedenis zal aanklagen, heeft eenige levens gespaard die door de regtvaardigheid en de rust van het gemeenebest worden opgeëischt; het voortdurend verblijf van eenige andere personen op den

den bodem des vaderlands, tergt de openbare
mening en zet tot opstand aan

„Guatemalers, de opofferingen, welke de om-
standigheden eischen, kunnen hard schijnen aan
hen die de waarde der vrijheid niet kennen. Nie-
mand uwer kan weigeren recht te laten wederstaan
aan het dappere leger, dat, op den wenk van
deszelfs bevelhebber, al zijne regten op het altaar
des vaderlands heeft nedergelegd en zijne belangen
aan de stem der eer opgeofferd. De hoofdstad
door de wapenen veroverd was het eigendom van
het leger.”

In den mond der Bedouinen zou zulk eene taal
niets verwonderlijks hebben gehad; maar zou men
dezelve van eenen gewezen opper-officier van NA-
POLEON hebben kunnen verwachten?

Onder degetekening van den 26 April zond de
gewezen chef Aycinena een protest tegen de vernie-
tiging der capitulatie aan den generaal Morazan.
Het verdwijnen van wapenen en manschappen
wordt daarin oetwoudig aan de verwarring toege-
schreven, welke van de bestaande omstandigheden
onafschiedelijk was, en ten gevolge waarvan hij
zelf in den avond van den 12 eene salvadorsche
mugt tot bijstand had gevraagd, terwijl hij die,
volgens de capitulatie, niet vóór den 13 had be-
hoeven tot te hten. Dit stuk werd aan Raoul ge-
zonden om zijn gevoelens over hetzelfde uit te brengen.
Zijn antwoord ving aan met eenen langen en hevi-
gen aanval tegen Aycinena, en vervolgens verhiel

R 2

hij

hij ten hoogste de edelmoedigheid; welke men, volgens hem, in het toestaan van eene capitulatie had betoond. Daarna trachtte hij het opzettelijk verdonkeren der wapenen te betoogen, en hij besloot met eene foort van geregtelijke aanklagte tegen Arce, Beltranena en Aicinena, als aan *gekwetste natie* schuldig. In dit stuk, na te hebben aangevoerd, dat er onder de oude, zoo wel als onder de nieuwere schrijvers, gevonden werden, die van oordeel waren, dat men niet gehouden was om voorwaarden na te leven, die aan opstandelingen, yagebonden en roovers, ter vermindering van bloedvergieting, waren toegestaan, vindt men nog de volgende zinsnede: „Zonder de capitulatie, die voor de zegepralende wapenen onnoodig was . . . , en de republiek zoude volstaan wezen.” Deze titels, welke zich even zoo in het oorspronkelijke bevinden, drukken niet dan al te duidelijk het gruwelijke denkbeeld des schrijvers uit.

Deze mensch hield niet op met de ongelukkige gevangenen allerlei kwellingen en vernederingen te doen ondervinden. Hij vermaakte zich met, op eenen beleedigenden toon, onder hen te verschijnen, en wanneer hij tegen de officieren of soldaten van hen sprak, bediende hij zich met luider stemme, opdat zij het zouden kunnen hooren, alleen van de benaming *de misdadigers*, terwijl, wanneer hij van één hunner in het bijzonder sprak, hij hem blootelijk met zijnen naam aanduidde. Hij betoonde intusschen weinig meer beleefdheid ten

aan-

aanzien van de zegepralende partij, voor welke hij zelfs eene diepe verachting aan den dag legde. Hij was dan ook algemeen gehaat, zoodanig zelfs dat Morazan hem ten laatste het ontslag verleende dat hij sedert maanden zeide te verlangen. Met zijnen ouden titel van kommandant der artillerie, hetwelk in de tegenwoordige omstandigheden eene ware *sinecurà* was, verliet hij de dienst en ging zich op een door hem gehuurd landgoed nederzetten, hetwelk een dergene was die, als aan de monniken toebehoorende, onder beslag waren gelegd, gelijk wij spoedig zien zullen.

Hij die sedert Februarij te Oud-Guatemala het gezag had uitgeoefend, was een oud-senator van 1826, ZENTENO genaamd. Men begrijpt ligtelijk dat deze man slechts een werktuig van Morazan was, door middel van welken deze laatste hopen kon dat het hatelijke van vele, in hunnen toestand mischien noodzabelijke, maatregelen, niet op hem zou vallen. Onder die maatregelen telt men ook een dekreet van den provisionelen chef, gedagteekend 23 Februarij, bij hetwelk de overlevering aan de regering wordt geboden van alle bij bijzondere personen berustende en aan derdens toebehoorende kapitalen. Den 6 Mei vaardigde de chef Barrundia, die zijne waardigheid den 30 April weder had aanvaard, een dekreet uit (en zulks niettegenstaande de wetgevende vergadering toen zittingen hield), volgens hetwelk alle in geschil zijnde

kapitalen en renten in de schaaft moesten worden gestort, die dezelve weder zou uitbetalen binnen den tijd van achttien maanden na dat regterlijk beflist zou zijn aan wien dezelve toebehoorden. Dit dekreet, hetwelk, even als het voorgaande, op de buitengewone magt was gegrond, waarmede de chef in 1826 was bekleed geworden, gaf aanleiding tot onderscheidene schreuwende afperlingen. Boven en behalve deze onregvaardigheden, besloot men tot eene gedwongen leening van 70,000 rijkdaalders, welke, schier uitsluitend, onder de leden der gevallen partij werd omgeflagen. Diegene die hunne opgelegde bijdragen niet spoedig leverden, zagen zich daartoe, door het in beslag nemen hunner huizen en bezittingen, genoodzaakt.

Den 21 April kwam de oude wetgevende vergadering in de hoofdstad bijeen. Den 30 vaardigde zij een dekreet uit tot het doen van verkiezingen ter vervanging van de afgevaardigden en ambtenaren die overleden of wettig onberoegd geworden waren, en van diegene waarvan het tijdvak, voor hetwelk zij waren verkozen, spoedig ten einde liep, tot welk tijdvak de laatste October 1826 verloopen tijd niet gerekend werd te behooren.

Bij die twee gelegenheden, even als bij zoo vele andere, ontbraken de afkondigingen niet, in welke het volk in hoogdravende bewoordingen werd geluk gewenscht met het afshudden van het juk der dwingelandij en der aristocratie, en met het

het terugkeeren tot de uitoefening van dezelfde oppermacht, die hetzelfde ten koste van zoo vele opofferingen had bekregen. Met foongelijke ijdele klenken, die niet zelden onverstaanbaar zijn voor hen tot wie zij gericht worden, trachten de demagogen altijd het arme volk schadeloos te stellen voor de wezenlijke verliezen die zij hetzelfde doen ondergaan.

Den 16 Mei evenwel besloot men tot de wijziging van het laatstgemelde dekreet, en er werd vastgesteld, dat *alle* gezagvoerders en wetgevers door volksverkiezingen zouden worden vernieuwd, maar zulks op een tijdstip hetwelk, zoo min als dat in het voorgaande dekreet bepaald, met het door de staatsregeling voorgeschrevene overeenkwam.

Door den chef van den Staat werd den 4 Junij bevolen, dat elk een, behalve Indianen en uitven-
ters van levensmiddelen, om binnenslands te reizen, zich van een paspoort moest voorzien.

Onder de dekreten, welke te dier tijd nog door de wetgevende vergadering gestonden werden, merkte men de volgende op:

22 Mei. Ter magtiging van het bestuur om binnen- of buitenslands zes honderd duizend rijkdaalders te leenen.

4 Junij. Verklarende de in 1827 en 1828 gedane verkiezingen nietig en strijdig met de wetten, en schuldig aan hoog verraad al diegenen, die uit kracht van dezelve eenig gezag hadden uitgeoefend, zoo wel als hen die werkdadig hadden bijgedragen om de eerstgemelde te ondersteunen, wordende

al derzelver handelingen almede nietig verklaard.

Op denzelfden dag werd eene amnestie verleend, waarop echter de volgende uitzonderingen werden bepaald. Zij die de wetgevende en uitvoerende magt onwettiglijk hadden uitgeoefend; de moordenaars van den vice-chef Flores en derzelver aanblijvers; zij die op de *moorden* van Malacatan invloed hadden uitgeoefend en die dezelve hadden ten uitvoer gebragt; zij die in staatkundige zaken voor de doodstraf hadden gestemd, of in koelen bloede moorden gepleegd; alle hooge ambtenaren en opper-officieren; de Spanjaarden en andere genaturaliseerde vreemdelingen die de overweldigers hadden gediend. Al deze misdadigers moesten overeenkomstig de wetten in drie instantien, en binnen den tijd van 47 dagen, worden geoordeeld. Straffen werden bepaald tegen de regters, die ten dezen hunnen pligt niet zouden doen. De niet-genaturaliseerde vreemdelingen, die de overweldigers hadden gediend, zouden binnen den tijd van acht dagen buiten den Staat worden gebannen. (*) Het derde gedeelte der bezittingen van hen die men tot verbanning zou veroordeelen, zou worden ver-

(*) Deze bepaling, zoo wel als meer andere, werd geenszins strengelijk ten uitvoer gebragt, want onderscheidene weken na de afkondiging van dit dekreet, bevonden de Spanjaarden, waarvan alhier gewaagd wordt, zich nog in de gevangenis, en werden eindelijk, te gelijk met de andere gevangenen, buiten de republiek gevoerd.

verbeurd verklaard, en de voornaamste gewezen ambtenaren zouden bovendien nog de bezoldingen moeten terug geven welke zij ontvangen hadden. (*) Behalve de personen van de amnestie uitgezonderd, zou het bestuur nog andere, die zich slecht gedragen hadden, kunnen verbannen, zoo wel als diegenen der misdadigers, wier tegenwoordigheid de openbare rust kon bedreigen. Al de verbannen die vóór hunnen tijd terug kwamen, zouden buiten de wet worden gesteld.

De gezagvoerders van Honduras deden een krachtig protest tegen het regt dat zich de guatemaalsche wetgevende vergadering had aangematigd met over de Staatsmisdadigers te beschikken. Zij beweerden dat hetzelfde toekwam aan het kongres, of liever aan de zegepralende Staten, van welke die misdadigers krijgsgevangenen waren, een oogpunt waaruit ook de salvadorische wetgevende vergadering hen beschouwde.

De generaal Morazan had de leden van het oude kongres uitgenoodigd om te Guatemala hunne vergaderingen te hervatten, en daar er omstreeks het midden van Junij een genoegzaam getal tegenwoordig was, heropende dat ligchaam zijne zittingen op

(*) Om hen tot het doen van deze teruggave te noodzaken, werden onderscheidene personen in de stads gevangenis overgebracht, alwaar zij zich onder gewone misdadigers bevonden, tot dat zij aan den gedanen eisch voldeden.

op den 22 dier maand. Den 24 ontving het, op eene plegtige wijze, den man in deszelfs boezem, die met reden als zijn hersteller werd beschouwd. Des anderen daags ging men tot de verkiezing van eenen provisionelen president der republiek over. Daar, volgens de Staatsregeling, alleen een senator met die waardigheid magt worden bekleed, vielen de stemmen eenparig op den burger JOSE FRANCISCO BARRUNDIA, broeder van den chef des Staats, en van wien nog een andere broeder lid van het kongres was. Hij was een dergenen die het meest aan het werk der onafhankelijkheid hadden gearbeid; met veel opgewondenheid, ontbrak het hem niet aan bespiegelende kundigheden, maar beoefenende wereldkennis bezat hij weinig.

Den 26 werd aan het kongres een brief van bedanking van Barrundia voorgelezen, waarop hij de verkiezing van den generaal Morazan tot president van het gemeenebest aanbeval. Er werd besloten die bedanking niet aan te nemen, en hetzelfde besluit op eene herhaling derzelve genomen zijnde, verscheen de verkozene ten laatste in de vergadering, legde den eed af en las eene aanspraak voor in antwoord op eene, welke de voorzitter van het kongres tot hem rigtte en die inagelijks vooraf vervaardigd was.

Intusschen had men het dekreet der salvadorische wetgevende vergadering van den 9 Junij ontvangen, waarbij dezelve verklaarde aan die van Guatemala, geenszins de bevoegdheid toe te kennen, om aan de voormalige ambtenaren, als zijnde *krijgsgevan-*

genen aan het militaire regeringsgebied der Sitten onderworpen, eene amnestie te verleenen. Bij hetzelfde dekreet gaf de salvadorische wetgevende magt hare meening te kennen, dat het federale kongres niets anders behoorde te doen dan een nieuw bijeen te roepen, en zulks uit hoofde vele van deszelfs leden in de omwenteling waren betrokken geweest. Overeenkomstig dat dekreet, hetwelk reeds getuigde van de stemming der gemoederen te S. Salvador ten aanzien van dat zelfde kongres, hetwelk men geslaagd was om ten koste van zoo veel ramps te herstellen, deed een afgevaardigde, den 30 Junij, het voorstel, dat het wetgevende ligchaam deszelfs bemoeijingen tot de bedoelde bijeenroeping zou bepalen. Den 2 Julij werd over de zaak beraadslaagd onder den vorm van de vraag, of de tegenwoordige zitting als gewoon, of wel als buitengewoon, zou worden beschouwd. In het laatste geval zou zij gerekend worden diegene te zijn welke de senaat-lit raad had bijeengeroepen, en gevolgelyk zou men zich alleen met die onderwerpen kunnen bezig houden, welke dat ligchaam toenmaals had aangeduid of als nog zou mogen aanduiden. Na levendige en niet van bitterheid vrije beraadslagingen, werd door de meerderheid besloten, dat de zitting buitengewoon was. Niettegenstaande dat besluit, moest men zich den 8 en 9 reeds met eené zaak bezig houden, die, offchoon zeer gewigtig, echter door den senaat niet was aangeduid. Des avonds van den eerstgemelden dag had men eenen brief van Morazan

aan de uitvoerende magt ontvangen, waarin hij kennis gaf van de ontdekking eener zamenzwering onder de officieren, ten gevolge waarvan hij besloten had om, voor hunne eigene veiligheid, de Staatsgevangenen te verwijderen, alleen *de meest schuldigen* terug houdende. De beraadslagingen duurden den geheelen nacht, en de meerderheid besloot eindelijk de maatregelen, door Morazan genomen, goed te keuren, maar men waagde zich aan geenerlei aanduiding der personen, die als de meest schuldigen zouden worden beschouwd, of van de magt, welke met deze aanduiding zou worden belast; alleen stelde men vast, dat zij door eene bijzondere regtbank zouden worden geoordeeld. Deze laatste bepaling was oorzaak dat de senaat naderhand deszelfs bekrachtiging aan het geheele besluit weigerde.

In den morgen van den 9 Julij vertrokken dan ook, onder goed geleide, bijna al de Staatsgevangenen. Behalve eenige zieken en tot het doen der reis onbekwame grijsaards, hield men slechts de burgers Arce en Aicinenā terug. Allen waren onbewust van het lot dat hen wachtte, maar onder weg vernamen zij, dat men hen naar Sonsonate voerde. Zij kwamen dan ook werkelijk aldaar aan, maar meer dan zes weken moesten zij er in eenen hoogst onaangename staat van onzekerheid doorbrengen. Eindelijk werden zij te Acajutla ingescheept, en na eenen langen en moeijelijken togt zijn zij in de mexicaansche republiek aangekomen. Ten gevolge van betrekking

kingen met sommigen der tegenwoordige gezagvoerders, of wel ten koste van geldelijke opofferingen, waren eenigen er in geslaagd om vergunning tot het vertrekken naar andere oorden te verkrijgen.

Tot de wanorden, welke de theocratische partij van de mogelijke zegepraal harer tegenstanders had voorspeld, behoorde ook de verachting, ja misfchien de vernietiging van de eeredienst. Wel verre van die voorspelling te regtvaardigen, droegen de overwinnaars zorg dat de godsdienstige plegtigheden door het krijgsvolk met eene buitengewone nauwgezetheid werden bijgewoond. Desniettemin had Morazan onaangenaamheden met den aartsbischof gehad. Denzelven eenige pastoors hebbende aangeduid, welker afzetting hij verlangde, en eenige andere die hij in derzelver plaats wenschte te zien benoemd, deed de prelaat aan deze laatste notas zenden van dezen inhoud: „De generaal de tijdelijke afzetting van den pastoor N. hebbende gevorderd, heeft u in zijne plaats benoemd.” Morazan had niet gewild openlijk als de oorzaak van dezen maatregel te worden aangeduid, en in zijne gramschap ontwierp hij een' brief aan den aartsbischof, waarin hij zeide deszelfs oogmerk te hebben doorgrond; dat hij te verstaan wilde geven, dat hij de slaaf van het geweld was, en dat alles door de bajonetten werd befluisd; dat zulks eenen opstand kon te weeg brengen.

brengen, dien men wellicht ook beoogde. Hij deed den kerkvoogd de bitterste verwijten over datzelfde gebrek aan opregtheid. „Vader aartsbischof,” leest men, onder anderen, in dit stuk, „uwe notas zijn zeer ontrustend en zeer belovend voor mijnen persoon. Uw gedrag ten deze is strijdig met de kieschheid en de gematigdheid, welke het u groeijen zou te betrekken, en geheel tegenovergesteld aan datgene wat hij in onze bijzonderst gesproken hebt aan den dag gelegd.” Dit opwekkende stuk eindigt aldus: „Nog heb ik het zwaard in de hand; mijn zagepraetend leger is geteld mijne bevelen ten uitvoer te brengen; ik handhaaf de regten des volks en verdedig de wetten; en ik ben stellig besloten met kracht van wapenen alle hindernissen uit den weg te ruimen, die het herstel der wettige orde zouden mogen in den weg staan, indien de stappen, welke de gematigdheid en beleefdheid voorschrijven, vruchteloos zijn.” Men wil echter dat deze brief niet werd afgezonden, maar vervangen door een’ anderen, die in meer gematigde uitdrukkingen was vervat.

Wat hier intusschen ook van wezen moge, zeker is het, dat, indien deze zaak al geene oorzaak van de verbanning der meeniken is geweest, zij ten minste weinig berekend was om dien maatregel (welke gewis tot de best uitgevoerde behoorde, van alle waartoe immer in dit land het heoge gezag besloten had) te verhouden. Deseive had in den nacht van den 11 Julij plaats. Reeds

voor

1660r middernacht hadden onderscheidene opper-officieren zich naar de verschillende kloosters be-geven, en, volgens lijsten, welke zij ontvingen hadden, al de monniken verzameld hebbende die zich in dezelve bevonden, bevelen zij hun de paarden of muilezels te bestijgen die reeds op de voor-plaatsen naar hen stonden te wachten. De arme vaders gehoorzaamden grootendeels al beven-de aan dit bevel, want zij dachten dat men hen ter slagbank ging voeren. Te midden van een verschrikkelijk weder leidde men hen, in de eerste plaats, naar de Golf-poort. Ook de aartsbischof kwam aldaar aan, en naauwelijks begon de dag aan te breken, of men begaf zich, van een goed geleide vergezeld, op weg. Weldra vernomen hebbende, dat hun leven geen gevaar liep, her-namen zij meerendeels hunne gewone vrolijk-heid; het is waar, zij gingen het land verlaten, maar, wat nood! heeft een monnik een vader-land? Over de wijze waarop men hen behan-deelde, hadden zij zich geenszins te beklagen. Langzaam reisden zij en te Guzman rustten zij vrij lang uit. Te Omoa zijnde aangekomen, werden zij aldaar naar Havana ingescheept. On-dercheidene hunner stierven op den overtocht of kort na hunne aankomst. Den aartsbischof had men vergund een gedeelte van zijne gereede gelden mede te nemen.

Het getal der aldus verbannen monniken bedroeg ongeveer zestig. Eenigen had men achter gelaten, vooral van de orde van MERED, van welke men ver-

verwachten kon dat zij er in toe zouden stemmen om zich te laten seculariseren, gelijk zulks ook werkelijk plaats had.

De mare van het vertrek der monniken verspreidde veel ontfeltenis in éene stad zoo vol van dweepzuchtige katholieken als Guatemala. Zelfs lieden, die minder belang in hen stelden, meenden in dezen maatregel een begin van andere geweldnarijen te zien, en trachtten hunne kostbaarste roerende goederen in veiligheid te brengen. Er gebeurde echter niets van het gevreesde kwaad, en het volk bedaarde van lieverlede. En inderdaad, wat kon hetzelfde doen zonder iemand te bezitten die het bestuurde? Het is zelfs waarschijnlijk, dat de verwijdering der staatsgevangenen slechts een maatregel van voorzigtigheid tegen eenen mogelijken opstand was geweest. Althans de officieren, die bij de voorgewende zamenzwering waren in hechtenis genomen, werden stil los gelaten; en men hoorde van die zaak niet meer spreken.

Indien het van den eenen kant niet te ontkennen valt, dat bij de verbanning der monniken veel behendigheid en kracht is ten toon gespreid, en zelfs dat het in het algemeen als eene belangrijke dienst te beschouwen is die aan een land bewezen wordt met hetzelfde van zulk afschuwelijk gebroed te bevrijden, zoo is het evenwel nog niet bescist of de maatregel, in het land waarover wij handelen, voor staatkundig te houden was. Door denzelven bragt men toch eenen geweldigen slag aan de godsdienst, toe, die onder een onwetend volk schier

Ichier de eenige teugel van deszelfs hartstogten is. Maar, indien men, de mogelijke onvoorzigtigheid van den bedoelden stap daar latende, alleen deszelfs tijdigheid in aanmerking neemt, valt het niet te ontkennen, dat men nimmer een gunstiger oogenblik voor denzelven had kunnen uitkiezen. In gewone tijden zou men zoo vele wettelijke vormen hebben moeten in acht nemen, dat deze allerwaarschijnlijkst den maatregel onuitvoerlijk zouden hebben gemaakt. Men poogde evenwel nog eenen schijn van wettigheid aan denzelven te geven. Sedert het begin der maand was de chief van den Staat met eene buitengewone magt bekleed en bevoegd verklaard om dezelve over te dragen op wien hem zou mogen goeddunkken, en voor het tegenwoordige geval had hij die magt overgedragen op den generaal Morazan!

Wij twifelen geenszins of men heeft gemeend met de verbanning der monniken aan het land eene dienst te bewijzen, maar dit belet niet, dat het denkbeeld van de geldelijke voordeelen, die men met dezelve verkrijgen kon, insgelijks van invloed op het besluit daartoe is geweest. Het leger, dat, naauwelijks achttien honderd man sterk, maar buiten alle evenredigheid met officieren overladen, in den beginne zestig duizend rijksdaalders 's maands had verslonden, leed sedert eenigen tijd gebrek, en zulke niettegenstaande het menigvuldige weglloopen, waartoe deszelfs verlaten toestand aanleiding gaf, en dat men welligt, toen men het doel bereikt had

3

het

hetwelk men zich er mede had voorgesteld, niet eens al te zeer wenschte te verhinderen. Er waren reeds voorbeelden van soldaten, die hunnen honger met wilde vruchten; vooral met de verkoelende vrucht van den Cactus-plant, hebbende willen stillen, van ziekten waren overvallen, die hen in het graf hadden gesleept. Alle koffers waren intusschen uitgeput, of werden gezegd dit te zijn, en men wilde of durfde tot openbaar geweld zijne toevlucht niet nemen. De Staat Guatémala, die, even als te voren, alle lasten droeg, had reeds openlijk betuigd langer daartoe onvermogen te zijn, en de andere Staten, in plaats van hunne bijdragen te leveren, vorderden schadeloosstelling voor de oorlogskosten. Onder deze omstandigheden kon de buit, in de kloosters te maken, ten minste eene bijkomende beweegreden voor den genomen maatregel opleveren. Het goud, het zilver en de edelgesteenten, die men er gevonden heeft, hebben, wel is waar, in de boeken van de openbare schatkist geenszins de sommen doen voorkomen, welke men had mogen verwachten (*), maar alles blijkt niet

(*) Een nieuwsblad, welks voornaamste schrijver de de minister van financiën was, drakte zich over deze zaak op de volgende wijze uit:

« De twee dagen na het vertrek der monniken waren dagen van roof en plundering in de kloosters. De onvergefelijke onachtzaamheid der uitvoerders van den maatregel heeft daartoe aanleiding gegeven. De monniken vertrokken zijnde, bleven de kloosters open staan, aan een

niet altijd uit de boeken: *het behoor der hulpbronnen* (een tak van bestuur, dien men sedert het innemen der hoofdstad had daargesteld) was een afgrond die veel verslond, maar waarvan de verlossingen niet altijd bij het heldere daglicht plaats hadden.

De voornaamste vruchtgevende eigendommen der monniken waren intusichen de landgoederen, welke de predikheeren bezaten. Onder dezelve waren er eenige van groote waarde, maar indien er, in andere tijden, al lieden waren geweest, geneigd om dezelve te koopen, in het tegenwoordig oogeblik, waarin het vertrouwen was vernietigd en elk hetgeen hij bezat poogde te verbergen, viel hieraan niet te denken. Men gevoelde dan ook die zwaarigheid, en men besloot de landgoederen te verpachten.

Bij een dekreet van de guatemaalsche wetgevende vergadering van den 28 Julij, werden de monniken ordes, als strijdig met de republikeinsche vrijheid en gelijkheid, en ter oorzake van de

gepauze zo roofigerig als dat van deze hoofdstad ter prooi. Met de schandelijkste onbeschaamdheid en ten aanzien van de geheele nabuurschap, heeft het volk zich, gedurende twee dagen, bezig gehouden met van de kloosters van S. Domingo en S. Francisco alles weg te halen, wat het in dezelve vond. Niet alleen is het gedrag der dieven opmerkelijk, maar ook dat der geburen, die verzuimd hebben van hetzelfde aan de overheid kennis te geven, is ten hoogste laakbaar.»

de vijandige gezindheid, door de meesten van derzelver leden, tegen de nieuwe instellingen aan den dag gelegd, vernietigd verklaard. Een pensioen van 150 rijksdaalders 's jaars werd aan elk' der verbannen monniken toegeestaan. Hetzelve zou worden betaald uit de opbrengst hunner bezittingen, welke, bij een ander dekreet van denzelfden dag, verbeurd verklaard werden. De nonnen-kloosters konden blijven bestaan, maar het doen van geloften werd voor het vervolg verboden. Den 4 September werd ook door het kongres de vernietiging der ordes, bij een wet, bepaald.

Den 9 Julij opende ook de senaat deszelfs zittingen. De voornaamste eigenschap van dat ligchaam bestond in de bekrachtiging der wetten. Wanneer het dit echter aan een dekreet van het kongres weigerde, kon dit aan hetzelfde kracht van wet geven door het met twee derden der aanwezige stemmen te bevestigen. De geest, die bij den senaat heerschte, streed vrij algemeen met dien van het kongres, hetgeen daaraan was toe te schrijven, dat de leden van het laatzegmelde ligchaam in evenredigheid van de bevolking der onderscheidene Staten wordende benoemd, die van Guatemala altijd de meerderheid uitmaakten, terwijl de senaat zijnde zamengesteld uit twee leden voor elken Staat, de meerderheid in denzelven gewoonlijk van eenen tegenovergestelden aard was.

Op

Op voorstel van het bestuur, werd, den 20. Julij, door het kongres tot de afschaffing der twee gezantschappen besloten, welke de republiek nog te Londen en te Mexico had; terwijl men tevens besloot twee andere daar te stellen, namelijk een te Rome en een in de Nederlanden.

Den 18 Augustus werd door het kongres het dekreet tot het doen van nieuwe verkiezingen voor al de federale gezagvoerders en wetgevers uitgevaardigd. In twee opzigten week men in dit dekreet van de constitutie af: in de eerste plaats door tot het doen der verkiezingen andere dagen vast te stellen dan bij de grondwet zijn bepaald; en ten anderen door den 15 December tot het openen der zittingen van het kongres te bepalen, terwijl daartoe in de staatsregeling de 1 Maart is vastgesteld. Ook werd, strijdig met de wet, aan den Staat Guatemala eene wijze en een dag voor het doen der verkiezingen voorgeschreven, welke met die van de andere Staten verschilden. Het geheime oogmerk, hetwelk men met deze schikking had, was, dat men meende in den Staat Guatemala de verkiezingen naar welgevallen te zullen kunnen besturen en men dezelve voor de andere deelen van het gemeenebest ten voorbeeld wilde doen strekken. Gedurende de beraadslagingen op dit onderwerp, had men ook nog de teedere vraag behan-

deld van de plaats alwaar het nieuwe kongres vergaderen zou. Er waren altijd nog afgevaardigden, die wilden dat daartoe een ander oord dan Guatemala zou worden bepaald, en zulks ter vermindering van den plaatselijken invloed en vermits er anders altoos eene groote meerderheid van de leden van dien Staat moest zijn. De inwoners der hoofdstad verlangden intusschen ten sterkste van de tegenwoordigheid der federale overheden en wetgeving te worden verlost. Sedert jaren hadden dezelve niet dan op hunne kosten bestaan, en inderdaad het was gemakkelijk te voorzien, dat het oogenblik van derzelver verhuizing ook dat van derzelver ontbinding zoude wezen, niet alleen vermits zij nergens anders de noodige gebouwen, maar zelfs niet de middelen van bestaan, zouden vinden. Op grond van die overwegingen besloot dan ook de meerderheid, dat het aanstaande kongres, even als de voorgaande, te Guatemala moest bijeen komen.

Sedert lang handelde men in het kongres over een onderwerp, dat meer dan eenig ander de algemeene aandacht in het geheele land tot zich trok. Hetzelve bestond in het tot waartoe men de zoogenaamde staatsmisdadigers verwijzen zou. Wij hebben reeds gezien, dat het grootste gedeelte tot verbanning was gedoemd. De gewezen president der republiek en chef van den Staat Guatemala waren de eenigen die nog in de gevangenis zaten; en zeer onrustbarende geruchten waren er te hunnen aanzien in omloop. Zij hadden een
ver-

verzoekschrift aan het kongres ingezonden, de korthed waarvan opmerkelijk was. Hetzelve luidde aldus: „Wij Manuel José Arce en Mariano de Aycinena verzoeken het federale kongres, dat hetzelfde, gebruik makende van deszelfs souvereine magt, ons eene amnestie verleene, opdat wij ons ten eeuwigen dage zouden kunnen begeven naar zoodanig oord buitenslands als men ons zal gelieven aan te wijzen. Wij smeeken deze gunst af ter vermindering van ons eigen ongeluk en van dat onzer beklagenswaardige huisgezinnen!” Mevrouw Aycinena leverde nog een afzonderlijk verzoekschrift in om dat van baren gemaal te ondersteunen. Hetzelve was insgelijks kort, doch tevens zeer roerend.

De uitvoerende magt, overeenkomstig de staatsregeling, een voorstel tot vergiffenis en verbanning in het algemeen hebbende gedaan, werd besloten, al de stukken in handen eener commissie te stellen, ten einde een ontwerp van wet gereed te maken, hetwelk de geheele zaak omvatte. Het voornaamste lid van deze commissie was de heer Delvalle, dezelfde die in 1825 tot president was verkozen geweest en wiens welsprekende en wijze stem al te dikwijls in dit kongres onaangehoord bleef. Hij vervaardigde een verslag, waarmede wij gaarne dit werk zouden versieren, indien zulk eene inlasching niet al te zeer de grenzen overschreed welke wij ons hebben voorgeschreven. Na te hebben aangetoond, dat de twee personen, waarover gehandeld werd, volgens bijna alle bekende

wetten, des doods schuldig waren, ging hij tot het onderzoek over, of het raadzaam voor het gemeenebest was om die straf op te leggen. Toen verhief hij zich met eene onweerstaanbare kracht tegen de doodstraf in het algemeen; hij beschouwde haar uit een geschiedkundig oogpunt en toonde aan, hoe zeer de beschaafde wereld haar begint te veroordeelen. Hij merkte op, dat de zachtmoedigheid buitenslands eenen indruk zou maken, voor de tegenwoordige gezagvoerders voordeelig; dat de eerste oogenblikken van verbittering reeds voorbij waren; dat de wraakzucht had begonnen plaats te maken voor het mededoogen, en dat het mischien niet geraden was den onderlingen haat nog te vergroten. Eindelijk, na de gepastheid en regtvaardigheid van de verbanning-straf te hebben aangetoond, stelde hij een ontwerp van wet voor, hetwelk, aanvangende met eene regtvaardiging van den oorlog dien men tegen de gevallen gezagvoerders had gevoerd, en met eene nietig-verklaring van al hunne daden, tot eene eeuwigdurende of tijdelijke verbanning verwees al de personen, die, in eene burgerlijke of militaire hoedanigheid (in het laatste geval diegenen die den rang van luitenant-kolonel en daarboven hadden bekleed), tot de bestaan hebbende wanorde hadden medegewerkt en die in verschillende kathgorien werden aangeduid, Het derde gedeelte van hunne bezittingen zou worden verbeurd verklaard, ten einde der natie tot eenige schadeloosstelling te verstrekken. Dit rapport gaf tot langdurige beraadslagingen aanleiding,

ding, maar den 22 Augustus werd hetzelfde aangenomen met eenige wijziging in de bijzonderheden, eenige uitzonderingen boven en behalve de reeds voorgestelde, bijvoeging van de verplichting tot teruggave der bezoldigingen, gedurende hetgeen men de omwenteling noemde genoten, en bekrachtiging van het dekreet der guatemaalsche wetgevendegadering van 4 Junij, voor zoo ver hetzelfde met het tegenwoordige dekreet niet strijdig was.

Er werd beweerd, dat, zoo de meerderheid van het kongres het beginsel om geen doodstraf op te leggen aannam, zulks was toe te schrijven aan de vrees van, in het geval eener verandering van omstandigheden, een noodlottig voorbeeld te hebben gegeven. Wat hier van zijn moge, de menschelijkheid juichte het genomen dekreet toe, niettegenstaande in hetzelfde de tegenstrijdigheid in het oog loopende was, dat het kongres, deze zaak behandelende, iets gedaan had hetwelk dat ligchaam *in buitengewone zittingen* onbevoegd was te doen, want het onderwerp behoorde gewis niet tot diegene, welke door den senaat waren aangewezen. Het is intusschen waar, dat het tegenwoordige geval niet de eenige afwijking van dien constitutionelen regel was. Het ontslopte de aandacht ook niet, dat het kongres, dit dekreet nemende, zich tot een gerechtshof had gesteld en beschuldigden had veroordeeld zonder hunne verdediging te hooren. Het antwoord dat men op deze aanmerking gaf was, dat de personen, waarover men handelde, tegen de wetten van hun land zijnde opgestaan, daardoor

bewezen hadden geen Centraal-Amerikanen te wijlen zijn en gevolgelyk geenerlei regt hadden om naar die wetten te worden geoordeeld!

Den 8 September vertrokken de heeren Arce en Aicinema, onder een talrijk geleide, uit de hoofdstad naar Omoa. Daar zij op deze wijze het snelste op onzijdig grondgebied, en dat wel in eene europeaanfche volkplanting (Belize), aankwamen, was hun toestand ten flotte boven die van al de andere ballingen verre verkieslyk.

Nog een onderwerp dat lang de algemeene aandacht bezig hield, was de toestand van zaken in den Staat Nicaragua, die op nieuw in opschudding was. Den 30 Julij werd eindelijk befloten eene krijgsmagt derwaarts te zenden, tot de kosten waarvan Guatemala 15,000, Salvador 8,000, Honduras 4,000 en Costarica 6,000 rijksdaalders zouden bijdragen. De bevelhebber derzelve zou, onder den titel van kommisfaris der regering, met eene uitgestrekte magt zijn bekleed, ten einde ook in dat gedeelte van het gemeenebest de orde te herstellen. Behalve de genoemde fommen zou hij gemagtigd zijn om zich onder weg in bezit te stellen van alle aan het federale bestuur toebehorende gelden, des noods vrijwillige of gedwongen leeningen te doen op alle punten waar hij mogt doortrekken, en al gaande weg meerdere soldaten aan te werven. Al deze maatregelen verkregen intusfchen fchaars eenig bestaan behalve op het pa-

papier. Het bestuur van Honduras, in stede van deszelfs bijdragen te leveren, gaf aan dat der federatie berigt van de onlusten welke in het district van Olancha waren uitgebarsten en, naar men zeide, door Spanjaarden te Truxillo woonachtig waren aangeblazen. Te gelijker tijd gaf hetzelfde kennis van de maatregelen die men genomen had om den opstand te dempen, maar tevens ook van het gebrek aan middelen dat men ondervond, alzoo de staat van ellende en uitputting in het geheele land groot was. Het slot bestond in eene aanvraag tot onderstand van 15 à 20,000 rijksdaalders. Het kongres besloot, dat de onderneming, voor Nicaragua bestemd, over Honduras zou trekken, ten einde in het voorbijgaan ook aldaar de orde te helpen herstellen. Maar te S. Salvador gaf deze beschikking van het kongres tot een vrij wat ernstiger besluit aanleiding. De wetgevende vergadering nam er een dekreet, waarbij zij, na al de opofferingen te hebben ongeteld, welke die Staat tot herstel van de wettige orde had gedaan; na te hebben aangemerkt, dat Guatemala zich zeer onregtvaardiglijk de bezittingen der verbanneenen en monniken had toegeëigend, welke een gemeen goed voor de geheele republiek hadden behooren te zijn, en dat het in allen gevalle ten minste de onkosten der onderneming uit dezelfde had behooren te bestrijden, — kort af weigerde, de opgelegde bijdragen te leveren, en verklaarde niet te zullen gedoogen, dat eenig kommissaris van de federale regering leeningen in den Staat Salvador kwam

kwam doen, iets hetwelk zij echter begreep dat hij zeer wel in Nicaragua doen kon, „alwaar nauwelijks de betrekkingen van bloedverwantschap waren blijven bestaan.” Overigens verklaarde die vergadering zich bereid om manschappen te leveren, maar niet gewapend, vermits van de wapenen die tot het veroveren van Guatemala hadden gediend geene aan den Staat waren terug gegeven.

Het is duidelijk dat men te S. Salvador een veel te hoog denkbeeld van de opbrengst der verbeurd verklaringen had opgevat, en men er vergat, dat de Staat Guatemala, sedert de maand April, aan de federatie reeds ongeveer 200,000 rijksdaalders had geleverd; maar zonder in den aard des onderwerps op zichzelf te treden, was het klaarblijkelijk, dat men te S. Salvador steeds bleef weigeren zich aan de maatregelen der algemeene overheid verder te onderwerpen, dan men dezelve mogt goedkeuren. Dat beginsel eenmaal zijnde aangenomen, moest alle federatie als ontbonden worden beschouwd.

Te Guatemala deed men al het mogelijke, zelfs door middel van gewelddadigheden tegen bijzondere personen, om het aan dien Staat opgelegde contingent bijeen te brengen. Men was er te meer tot vervulling van zijnen plicht te dezer zake geneigd, daar men hierin een middel dacht te vinden om van nog een gedeelte der troepen, en vooral van een aantal officieren, die men met geen goed oog beschouwde, ontslagen te raken. De zoogenaamde onderneming, twee à drie honderd man sterk en van een veertigtal officieren vergezeld,

vertrok tegen het einde van September. Onder weg moest zij meerder volk trachten aan te werven, maar men heeft nimmer meer van haar hooren spreken. Waarschijnlijk is elk die tot dezelve behoorde, met zijn aandeel in den gemaakten buit, naar huis getrokken, zich ongetwijfeld over deszelfs geringheid beklagende.

Tegen het einde van Augustus begon men van het sluiten der zittingen van het kongres te spreken, maar alvorens daartoe te besluiten, begreep de meerderheid der leden, dat de president, tot aan de bijeenkomst van het nieuwe wetgevende ligchaam, met buitengewone magt behoorde te worden bekleed. Ook dit onderwerp gaf aanleiding tot langdurige en hevige twistredenen. Uit den bespottelijken inval, welken de Spanjaarden, in de maand Augustus, in Mexico hadden gedaan, ontleende men vooral vele gronden ten voordeele van den bedoelden maatregel, want in een zoo dreigend gevaar moest het uitvoerende bewind, zeide men, genoegzaam gevolmagtigd zijn om met kracht te handelen; de raddraaijers bereikten ten laatste hun oogmerk, in weerwil van den opregten of geveinsden tegenstand des ambtenaars wien het aanging, en het dekreet, waarbij het kongres hem eene menigte bevoegdheden verleende, welke, offchoon alle afzonderlijk opgeteld, echter te zamen eene dictatoriale magt uitmaakten, werd den 1 September genomen. De senaat evenwel geweigerd hebbende hetzelfde te bekrachtigen, nam men den 3 October een nieuw dekreet, hetwelk in meer algemeene

uit-

uitdrukkingen was vervat, maar in den grond op hetzelfde neerkwam, en daar het kongres besloot en had deszelfs zittingen te eindigen, dacht men, dat de senaat zich hierdoor in de noodzakelijkheid zou zien om dit laatste besluit te bekrachtigen.

Den 24 September werd door het kongres een dekreet tot schadeloosstelling van hen, die in den oorlog verliezen hadden geleden, genomen. De middelen tot vergoeding bepaalden zich tot de opbrengst der verbeurd verklaarde derde gedeelten van bezittingen en tot de onbebouwde gronden. Ook dit besluit bestond alzoo uit ijdele klanken.

Den 29 September nam het kongres een dekreet van dankbetuiging aan Zijne Majesteit den koning der Nederlanden, voor de bewijzen van belangstelling, door Hoogstdezelve aan het gemeentebest gegeven.

Bij nog een dekreet van dezelfde dagteekening, werden de generaal Morazan, de vice-chef van Salvador Prado, de tegenwoordige chef van Guatemala Molina verklaard, aanspraak op de dankbaarheid van het vaderland te hebben.

Den 4 October sloot het kongres deszelfs zittingen, en zulks in weerwil van de luide afkeuring van den senaat. De president der republiek betuigde, in deszelfs aanspraak, zijne smart over het besluit van het kongres in dit opzicht, uit hoofde, naar hij zeide, van zijne behoefte aan deszelfs ondersteuning.

In-

Indien dat ligchaam meer had gedaan dan het bloote uitvaardigen van eene beschrijving tot het doen van nieuwe verkiezingen, is het evenwel zeker, dat al het overige weinige uitwerking heeft gehad. Behalve de zaken waarvan wij mededeeling hebben gedaan, werden er nog vele andere behandeld tot de financiën, de belastingen, de samenstelling des legers enz. enz. betrekkelijk, maar de besluiten, welke op die onderwerpen, na langdurige en vaak van onderlinge verbittering getuigende beraadslagingen, genomen werden, bleven zonder gevolg, hetzij dan vermits de andere Staten het kongres inderdaad niet erkenden, of wel uit hoofde de senaat, door het weigeren van deszelfs bekrachtiging, al dien arbeid nutteloos maakte.

Overigens grepen er niet zelden wezenlijk belagchelijke tooneelen plaats. Zeer dikwijls moest de voorzitter zijn bellerje laten hooren, ten einde tot het geven van derzelver stemmen de leden binnen te roepen, die zich in de andere kamers met gemeenzame gesprekken vermaakten, in plaats van de beraadslagingen bij te wonen, zelfs dan wanneer dezelve de gewigtigste onderwerpen betroffen. Het is intuschen waar, dat dit ook vrij overbodig was, want over de stemmen van verre het grootste gedeelte werd naar welgevallen door twee of drie radraaijers beschikt. Onderscheidene malen ontving men brieven van afgevaardigden van andere Staten, die, van hunne besturen de hun verschuldigde bezoldingen niet ontvangende, zich in verlegenheid bevonden en den bijstand hun-

hunner medeleden inriepen. Deze zonden dan gewoonlijk een bevel aan de regering om een honderdtal rijksdaalders aan het behoeftige lid te verstrekken, er bij voegende, dat, indien zij zelve de vereischte gelden niet bezat, zij zich slechts tot de schatkist van den Staat Guatemala had te wenden. Bij eene van die gelegenheden werd besloten eene uitnoodiging aan de besturen van Salvador en Honduras te doen, om voor de betaling hunner afgevaardigden te zorgen, ten einde te verhoeden dat deze hunnen post verlieten. Ter eere van dat van Nicaragua moet worden gezegd, dat hetzelfde tot het bedoelde einde zes honderd rijksdaalders overzond. Het is waar, de vice-chef Arguello had goede redenen om te trachten de goede meening en welwillendheid der federale gezagvoerders te winnen. Op zekerem dag werden de beraadslagingen, ter oorzaak van eenen dreigenden regen, plotseling afgebroken en tot den volgenden dag uitgesteld. Eindelijk, menigmaal gebeurde het dat er geene zitting plaats had, vermits er geen genoegzaam getal leden verscheen, welk getal zeldzaam het volstrekt noodzakelijke van 21 te boven ging.

De verbanning der monniken was de laatste krachtige daad van den generaal Morazan geweest. Van dat oogenblik af scheen hij als in de vergetelheid weg te zinken. Zich omringd ziende van lieden tot Guatemala behorende (de president, de

de chef en het meerendeel der leden van het kongres behoorden tot dien Staat), wisten deze het daar henen te leiden dat er eenige gematigdheid in de daden van onderdrukking en wraak plaats greep. Dit deed hem allengskens zijn aanzien in het leger verliezen, hetwelk, naar gelang het geld begon te ontbreken, zigbaar wegmolt. Weldra verdween hetzelfde geheel en namen deszelfs overblijfsels den naam van federaal leger aan, voor hetwelk een bevelhebber werd benoemd, zoo dat Morazan zich eigenlijk van alle magt en gezag verstoken zag. Den 18 October vertrok hij dan ook van Guatemala, van niemand vergezeld, in eenen staat van lichamelijk lijden, en geenszins den roep van eene onbesmette zuiverheid met zich voerende. Het was de Rijn die zich in zandduinen verloor; maar hij moest eenmaal op nieuw op het tooneel verschijnen, en het behoort tot de geschiedenis nog niet haar oordeel over hem uit te spreken.

In den loop des verhaals hebben wij onderscheidene malen op den treurigen toestand der openbare schatkist moeten zinspelen. De inkomsten der federatie, altijd ongenoegzaam, waren bij uitsteking gering geworden, want ten gevolge van de stremming des handels, bragten de inkomende regten weinig op, en de spekterij der tabak was zoo algemeen, dat die tak de helft niet opleverde van hetgeen hij voormaals deed. De Staat

T
Gua-

Guatemala moest dan ook steeds in de algemeene behoeften voorzien, maar zelfs dan wanneer dezelve daartoe volkomen geneigd ware geweest, ontbrak hem het vermogen om dit op den duur te doen. Tegen het einde van September bedroegen de sommen, sedert het herstel der tegenwoordige gezagvoerders, door dien Staat aan het federale bestuur verstrekt, reeds bijna een half miljoen guldens. De gewone inkomsten waren op verre na niet toereikend om zulke lasten te kunnen dragen, en ofschoon het waar is, dat men ook buitengewone ontvangsten had gehad, zoo is het ook zeker, dat de opbrengst derzelve ver beneden de opgevatte verwachting was gebleven. De roerende goederen der monniken hadden de openbare schatkist naauwelijks met vijf en twintig duizend rijksdaalders verrijkt, en wat hunne vaste eigendommen betreft, deze beloofden slechts een matig en onzeker jaarlijksch inkomen. Het bedrag van de derde gedeelten der bezittingen van de verbannen, was almede veel minder geweest dan men zich daarvan had voorgesteld. In dit land zijn weinig personen die voor zich alleen groote fortuinen bezitten. De kapitalen behooren meestal aan geheele geslachten toe, vermits de nalatenschappen zelden tot eenen staat van vereffening worden gebracht en bijna altijd zeer verward zijn. Hieruit volgt, dat het zeer moeilijk is te bepalen hoe rijk elk op zich zelve is. In dezen toestand van zaken zag men zich vaak genoodzaakt in een eerbijking te treden, wilde men aan een einde

ko-

komen, en zulks wel te meer, daar men niet het verkrijgen van gereede gelden haast had en duizend rijksdaalders, terstond beschikbaar, meer waarde bezaten dan vijf duizend in het verschiet.

De geld-bijdragen van den Staat Guatemala werden alzoo allengskens moeilijker en beperkter. Het gevolg hiervan was, dat de gang der federale regering veel belemmering ondervond; zij verviel van lieverlede tot dezelfde nietsbeduidendheid waarin zij zich onder de vorige gezagvoerders bevonden had. De president deed menigvuldige aanvragen bij het kongres om in de middelen te voorzien ten einde de schatkist te hulp te komen, bij gebreke waarvan het bestuur, en dus ook de federatie, moest ophouden te bestaan; hij ging zelfs zoo ver, dat hij zijne bedanking inzond, zeggende, dat het gewigt der moeilijkheden zijne krachten overtrof, maar zij werd niet aangenomen. Hij zag zich genoodzaakt tot het nemen van een besluit, waarbij hij, van alle bezolding voor zich zelven afziende, bepaalde, dat die van alle burgerlijke en militaire ambtenaren niet dan voor de helft zouden worden uitbetaald. Deze maatregel had ten gevolge dat nog vele officieren de dienst verlieten. Zoo ver was het leger weggesmolten, dat er nauwelijks drie honderd man van overschoten, en aan den anderen kant had de Staat krijgsvolk op de been gebragt hetwelk reeds talrijker was. De wederkerige afkeer van deze twee gewapende magten was zoo groot, dat zij

op zekeren dag handgemeen werden en er een gevecht in de straten plaats greep.

Vele uit de provincien gekomen officieren waren verplicht, grootelijks te leurgesteld, derwaarts weder te keeren. Door de zoogenaamde onderneming van Nicaragua vooral werd de hoofdstad van een goed getal derzelve ontslagen. Die lieden te hunnent terug gekomen, verspreidden er groote ontevredenheid, vermits men nu inzag, dat men geenerlei wezenlijke vruchten van de overwinning inoogste. Men was er in geslaagd om te Guatemala aan eenige personen het gezag te ontnemen en hetzelfde in handen van anderen te stellen, maar men had er de onuitputtelijke goudmijn niet gevonden waarop men gerekend had. Wij hebben gezien hoe weinig men te S. Salvador geneigd was om aan de federale gezagvoerders te gehoorzamen, en in de maand September begonnen vele lieden in de hoofdstad eenen nieuwen oorlog als hoogst waarschijnlijk te beschouwen. Indien dezelve geen plaats greep, is zulks mischien alleen aan de algemeene uitputting en aan de weinige oorlogsgezindheid van het volk te danken.

De burgerkrijg was nog niet ten einde, of reeds eene andere plaag begon het land te teisteren. Dezelve bestond in de kinderpokken. Het eerste had zij zich in de departementen Quezaltenango en Totonicapan geopenbaard, en van daar was zij naar dat van Verapaz overgeslagen. In Coban, de hoofd-

hoofdplaats van dit departement, rigtte zij vooral veel verwoesting aan, slepende zij er meer dan het stende gedeelte der bevolking weg. Eindelijk vertoonde zij zich ook te Guatemala, alwaar zij almede veel slagtoffers maakte. Te gelijker tijd was er op het platte land zeer algemeen nog eene andere ziekte verspreid. Deze bestond in eenen hevigen hoest, die insgelijks aan vele menschen het leven kostte.

In de maand September begon de openbare veiligheid veelmalen geschonden te worden. Slecht betaalde soldaten (en officieren bevonden zich bij dezelve) begingen des avonds buitensporigheden op straat. Diefstallen hadden dikwijls plaats en er werden zelfs moorden gepleegd.

Op zekeren dag in Augustus, terwijl eenig krijgsvolk op het groote plein parade hield, stapte een officier van voor de gelederen onder de aanbouwers en doorstak een' derzelve bedaard met zijnen degen, zoo dat de ongelukkige levenloos nederstortte. Deze gruwelijke misdaad durfde men niet volgens de wetten straffen, *om reden het leven van Arce en van Aicinena was gespaard geworden*, en men vergenoegde zich met den misdadiger tot eenige jaren gevangenis te veroordeelen.

De burger-oorlog was ook weinig geschikt geweest om de betrekkingen van het gemeenebest met andere natien uit te breiden. Deszelfs onafhankelijkheid was nog door geene europeansche mo-

genschap erkend, en in Amerika waren er twee met welke men ongenoegen had. In den Staat Salvador had zich een vice consul van Chili, een Duitscher van geboorte, THURN genaamd, bevonden. Dezelve had een handelshuis te Sonfonate en een te Conchagua. Het salvadorsche bestuur, op zekere goederen, waaronder 80 seroenen indigo, beslag hebbende gelegd, bewerende dat zij aan het huis van Aicinena toebehoorden, eischte de heer Thurn dezelve, als Chilisch eigendom zijnde, op, terwijl hij hare waarde, behalve de schade en interesfen, op meer dan zes en dertig duizend rijksdaalders berekende. Men kon wel niet ontkennen, dat de indigos van Aicinena's landgoederen afkomstig waren, maar men gaf voor, dat hij ze aan iemand in Chili had verkocht, en dat deze hem de waarde derzelve gezonden had. Geen voldoende antwoord op zijne schriftelijke eischen ontvangen hebbende, herhaalde de heer Thurn dezelve in persoon bij het bestuur en riep het regt der volken in, waarop hem kort weg geantwoord werd, dat men, in de omstandigheden waarin men zich bevond, dat regt niet erkende. Toen zijne klacht aan de federale regering inzendende, kon hij van deze, gelijk hij vooraf ook wel geweten had, niets anders dan de uitdrukking der smart bekomen, welke het gedrag van het salvadorsche bestuur haar deed ondervinden, als mede eene belofte van schadeloosstelling, wanneer de orde zou zijn hersteld.

De bedoelde indigo werd geladen aan boord van
een

een fransch vaartuig, Boyer genaamd, maar hetwelk peruviaansche vlag voerde. De kapitein (die eigenaar tevens was) was insgelijks een Franschman, die JAQUES MERCHER heette. Alle deze gebeurtenissen vernomen hebbende, besloot men te Guatemala eene poging tot het bemagtigen van het gemelde vaartuig te doen. Te dien einde kocht men van den heer Thurn een schoenertje, hetwelk met een vijftigtal gewapende Caraïben, die men van Truxillo had doen komen, bemand werd. Dit vaartuigje in de maand October 1827 zijnde onder zeil gegaan, ontmoette den Boyer in de haven van Punta de Arenas in Costarica, verrastte denzelfden, bemagtigde hem gemakkelijk en voerde hem naar Sonsonate. Eenigen tijd daarna naar de haven van Istapa zijnde gevoerd, werd de Boyer aldaar door eene salvadorsche bende overvallen en verbrand. De lading was echter reeds lang te voren aan wal gebragt.

Behalve de indigo, had men nog honderd balen tabak, eene aanzienlijke som gelds, eenen zak met indigo-zaad en papieren aan boord gevonden, uit welke het bleek, dat, volgens een kontrakt, tusschen het salvadorsche bestuur en den heer Mercher gesloten, deze laatste de lading in Peru zou hebben te gelde te maken, en voor de opbrengst snaphanen, buskruid en andere kriegsbehoefsten aankopen en die naar Salvador zenden. Nog bleek het, dat de heer Mercher, die een opper-officier in de legers van Napoleon was geweest, aan de salvadorsche gezagvoerders krijgskundige raadgevingen

had gedaan en hun werkelijk twee stukjes kanon verkocht en geleverd. Bij vonnis van den kommandant-generaal, van 29 November 1827, en overeenkomstig den eisch des auditeurs van oorlog, werden het schip Boyer en deszelfs lading verbeurd verklaard, eene uitspraak die op de volgende gronden rustte: dat de tabak als zoodanig noodzakelijk een eigendom van de federale regering was; dat de uitvoer van indigo-zaad, even gelijk de invoer van buskruid, was verboden, en dat, door kriegsbehoefden aan het salvadorsche bestuur te verkoopen en hetzelfde krijgskundigen raad te geven, de heer Mercher zijn karakter van onzijdigheid geschonden had.

Sedert dien tijd sloot de heer Thurn zich openlijk aan de guatemaalsche partij aan, en verbond zich vooral naauw aan den heer Aicinena, dien hij op verschillende wijzen dienst bewees. Zich hierdoor den haat der andere partij hebbende op den hals gehaald, behoorde hij tot het getal dergenen die op den 19 April werden in hechtenis genomen. Aan den generaal Morazan zond hij daarop een krachtig protest tegen deze schennis van het volkenregt, want dat het zulks was leed geen twiifel. Welke redenen van misnoegen men ook over hem meende te hebben, zeker is het dat men wettiglijk niets erger tegen hem doen kon dan hem bij zijne regering aan te klagen en mischien naar Chili te zenden om er rekenschap van zijn gedrag te doen. Toen echter de gemoederen eenigermate waren bedaard, had hij vergunning

weten te bekomen om zich naar S. Salvador te begeben, en van daar heeft hij middel gevonden om uit het land te ontkomen, niettegenstaande de tijding welke men er ontving, dat de regering van Chili goederen had in beslag genomen, die het eigendom van personen te S. Salvador, en wel van den vice-chef Prado en den bisschop Delgado, waren; een maatregel die zij gewis ten gevolge van de berigten des vice-consuls genomen had en die tevens schijnt te bewijzen, dat de voorwerpen, waarvan die van S. Salvador zich hadden meester gemaakt, inderdaad Chilisch eigendom waren geweest, of ten minste in dat land als zoodanig beschouwd werden.

Wat den heer Mercher betreft, met zijn schip en hetgeen zich, hem toebehoorende, aan boord bevond, had hij alles verloren. De peruviaansche regering had ophelderingen aan die van Guatemala nopens deze zaak gevraagd, maar dezelve poogde haar gedrag te regtvaardigen. Na haren val kwam de heer Mercher zelf in de hoofdstad, om van de nieuwe overheden eene schadeloosstelling te eischen. Hij beweerde, dat de vorige regering geenerlei regt had gehad om den Boyer goeden prijs te verklaren, want dat hij met een bestuur handelende, hetwelk, volgens de constitutie des lands, vrij en onafhankelijk was, niet had kunnen denken iets onwettigs te doen; dat zelfs dan wanneer er in de zaak kon geacht worden onwettigheid te bestaan, dat bestuur alleen daarvoor verantwoording behoorde te wezen; dat de uitvoer van tabak

geenszins verboden was bij de handelswetten des lands, de eenige welke de vreemde handelaar behoefde te kennen; dat de verkoop van wapenen nooit door de algemeene regering verboden was; dat in allen gevalle de invoer van buskruid, wel verre van eene volbragte daad te zijn, slechts een ontwerp was geweest; dat het indigo-zaad zich buiten zijn weten aan boord had bevonden, hetgeen alleen daaruit ten duidlijkste bleek, dat men onder de papieren niets gevonden had hetwelk daartoe betrekkelijk was; dat hetzelfde waarschijnlijk aan eenen passagier of aan iemand van het volk had toebehoord, en dat het bestemd kon geweest zijn voor Costarica, een gedeelte der republiek, waarwaarts het vaartuig zich begeven had en van waar het was weggevoerd; dat eindelijk de zoogenaamde bewijzen, waarmede men getracht had aan het goeden prijs verklaren van den Boyer eenigen schijn van billijkheid te geven, na deszelfs ontvoering aan boord waren gevonden en gevolgelyk die daad zelve niet regtvaardigen konden, welke in der tijd alleen was ten uitvoer gebragt met het erkende doel om de indigo te bemagtigen. De heer Mercher berekende het bedrag van zijnen eisch op 89,000 rijksdaalders, behalve de onkosten.

De gegrondheid van zijne aanspraak werd erkend; de nieuwe minister van Staat gaf hem zelfs eene verklaring, waarin het nemen van den Boyer eene daad van zeerooverij werd genoemd, maar voor zoo ver ik weet heeft hij nooit iets wezenlijks kunnen verkrijgen. Krachtens de wet op de scha-

schadeloosstellingen, kon hij onbebouwde landen bekomen, maar dezelve hadden voor hem weinig waarde.

Wij hebben reeds eenige staaltjes van den geest gezien, die, na den val van Guatemala, te S. Salvador heerschte. Het schein inderdaad, dat het volk aldaar had begonnen in te zien, dat het doel van den hardnekkigen krijg, waarin het gewikkeld was geweest, meer in de belangen en de bevrediging der hartstogten van eenige personen dan in zijn eigen belang had bestaan; de man, die er met de uitvoerende magt was bekleed, grootelijks van zijnen voorganger verschillende, was geneigd om aan rede en gematigdheid gehoor te leenen, maar hij had met de tegenpartij te worstelen, die in de vergadering nog zeer vermogend was. Die partij had een' affchuw van alles wat guatemaalsch heette, en was de oorzaak geweest van het dekreet waarvan wij op bladz. 266 en 267 hebben gewaagd. Het kongres had de monniken verbannen, maar (zou men het kunnen gelooven?) het gering getal derzelve, dat zich te S. Salvador bevond, werd er geenszins ontrust, zoo dat men er stilzwijgend dien maatregel afkeurde.

Hoewel weinig men er van de ware liberale beginselen doordrongen was, daarvan strekte een dekreet ten bewijze, hetwelk men den 15 September tegen den handel van vreemdelingen nam.

nam. Dezelve werden daarbij onderworpen aan eene belasting van 14 ten honderd op het bedrag hunner verkoopen en van 7 pct. indien zij hunne waren aan een' inboorling ten verkoop in handen stelden, terwijl bovendien alle handel in het klein hun verboden werd, eene bepaling welke in dit land met een volllagen verbod gelijk stond. Het federale bestuur heeft vertoogen tegen dit dekreet gedaan, hetwelk daarenboven nog een van diegene was, waarin men zich de bevoegdheden der algemeene wetgeving aanmatigde, en het schijnt dat hetzelfde later herroepen, althans buiten werking gesteld is. Iets hetgeen dezen maatregel misfchien nog te opmerkelijker maakte, was de bekende daadzaak dat hij genomen werd ten gevolge van de uitgebreide zaken, welke te S. Salvador en te S. Miguel gedreven werden door den heer BENNETT van Belize, waardoor aan den handel van sommige personen ongetwijfeld veel nadeel werd toegebracht. Aldus werd het algemeen belang aan dat van eenige winkeliers opgeofferd! Het is intusschen waar, dat in 1827 ook de guatemaatische vergadering een soortgelijk besluit had genomen, maar hetzelfde werd door den raad niet bekrachtigd, terwijl in het herstelde kongres insgelijks over deze zaak gehandeld werd.

Te S. Salvador, alwaar men zoo veel ijver voor het behoud der constitutie had betoond, scheen elk plotseling de overtuiging te bekomen, dat zij behoorde te worden veranderd. In dit

Opzigt bestond er naauwelijks eenig verschil van gevoelen; (*) het eenige waarover men het niet eens was, was de aard der te maken veranderingen. Sommigen, Zwitserland tot voorbeeld nemende, wilden eene volstrekte onafhankelijkheid der Staten, met geen anderen federativen band, dan dien welke tot orgaan der buitenlandsche betrekkingen moest dienen. Dit ontwerp was een geliefkoosd denkbeeld van het vorige guatemaalsche bestuur geweest, en de tegenwoordige chef van dien Staat reikhalsde naar de verwezenlijking van hetzelfde. Anderen echter verwierpen het geheel en al en wilden zich tot eenige wijzigingen der staatsregeling bepalen, zonder hare eigenlijke grondslagen aan te roeren. Zoo er nog centralisten waren, dan vertoonden zij zich voor het minst niet openlijk.

Maar indien er een man in het gemeenebest bestond wiens toestand veranderd was, dan was dit de verkozen bisschop Delgado. Hij, die de ziel van het salvadorsche volk plagt te zijn, welks gevoelens en handelingen hij naar zijne grillen regelde, was tot eene volslagen nietigheid gezonken. Zijne betrekkingen van bloedverwantschap met den gewezen president Arce en zijne pogingen om denzelfden te behouden, moeten als de oorzaken van

(*) De vertegenwoordigende raad zegt, in art. 2 van deszelfs besluit tot bijeenroeping eener buitengewone zitting der wetgevende vergadering: « Men zal over eene constitutionele hervorming kunnen denken. »

van zijnen val worden aangemerkt. Bij een dekreet van 25 September 1829 werd door de wetgevende vergadering bepaald, dat, aangezien de oprigting van een nieuw bisdom door Rome nog niet was goedgekeurd, waardoor veel wanorde in de kerk was ontstaan, de maatregelen, waartoe men vroeger in deze zaak befloten had, voor zoo verre het uitoefenen van deszelfs ambt door den verkozenen bisschop betrof, zouden worden buiten werking gesteld, behoudens echter de nieuwe voordragten die men zich voorstelde, door middel van de algemeene regering, aan den heiligen stoel te doen, ten einde de verzochte goedkeuring te verwerven; wordende wijders befloten, dat, in afwachting van het antwoord, Delgado kerkelijk gouverneur zou zijn, eene waardigheid waarvan men de bekrachtiging aan den metropolitaan en vikaris-generaal, welken de aartsbischop had benoemd, verzoeken zou. Deze, een warm liberaal en lid van den senaat, had die bekrachtiging reeds vooraf beloofd en verleende dezelve dan ook onder dagteekening van den 5 October. De inhuldiging had den 18 derzelve maand plaats. De wetgevende vergadering had in haar dekreet aan de uitvoerende magt de bevestiging van alle kerkelijke benoemingen voorbehouden.

Aldus hield de soort van scheuring, welke te S. Salvador bestaan had, op, maar het schijnt dat de vijanden van Delgado voor hem te magtig zijn geworden en dat zij, met zijne vernedering niet tevreden, hem van alle gezag hebben weten

te

te berooven, ja zelfs er in geslaagd zijn om zijne verbanning te verwerven.

In het district van Olancho in Honduras was een ernstige opstand uitgebarsten, welke men beweerde door de Spanjaarden, die te Truxillo woonden, te zijn aangestookt, maar deze bewering rust op geene genoegzaam zekere gronden. In allen gevalle is het geenszins waarschijnlijk, dat de spaansche regering, of zelfs het bestuur van Havana, met de opstandelingen in de minste betrekking hebbe gestaan. Het schijnt integendeel, dat zij slechts uit Indianen bestonden, die door eenige priesters waren aangehitst en die zich buitendien aan de willekeurige maatregelen der gezagvoerders willende onttrekken, zich vereenigd hadden om dezelve te wederstaan en eene soort van gewapende onzijdigheid te handhaven, gelijk zij die dan ook nitriepen. Het bestuur van Honduras had eenig krijgsvolk tegen hen afgezonden om hen te onderwerpen, maar het was hun gelukt hetzelfde terug te slaan, en het was zeer moeilijk hen in de gebergten, waar zij zich ophielden, te bereiken. De kolonel Dominguez, bij het nemen van Guatemala van daar ontsnapt zijnde, was te Belize geland, en aldaar eenige krigsbehoeften hebbende aangekocht, was hij er in geslaagd om bij de opstandelingen aan te komen, in de hoop om een vereenigingspunt van dezelve te maken, van waar hij aan het herstel zijner partij zou kunnen werkzaam

zaam zijn. Hoewel zij gaarne den onderstand aannamen welken hij hun bragt, schijnt het evenwel, dat zij hem niet voor hunnen aanvoerder hebben willen erkennen. In het kort, de generaal Morazan in Januarij 1830 tegen hen zijnde opgetrokken, heeft hen tot onderwerping weten te overreden, onder voorwaarde van vrijdom van alle lasten en openbare diensten gedurende drie jaren. Van eenige gevangelijk naar Omoa gevoerde priesters moeten er twee of drie zijn doodgeschoten. *

Nicaragua was nog steeds het tooneel van wanorde en maatschappelijke ontbinding. Kort na de afzetting van Arguello hadden er onderhandelingen tot herstel der rust tusfchen Cleto Ordones en den chef Cerda plaats. Eene overeenkomst werd zelfs door de wederzijdsche gevolmagtigden gesloten, maar Cerda weigerde dezelve te bekrachtigen, en ten gevolge daarvan bleef men in eenen staat van oorlog verkeerden, welke, schoon meestal lijdelijk zijnde, den ondergang des lands voltooide door de vernielingen en afpersingen waaraan beide partijen zich schuldig maakten.

Arguello, die, door Cleto Ordones naar S. Salvador gezonden zijnde, aldaar ongeveer een jaar lang vertoefd had, kwam in September 1828 te Granada terug en slaagde er in het bemagtigen van het gezag. De stad Nicaragua omhelsde dezelfde zaak als Managua en de chef Cerda bevond zich

in

in dezelve. Een hoop volks, in November door Arguello naar die plaats gezonden, kwam zoo onverwachts aldaar aan, dat dezelve zich bij verrassing van Cerda zelv' meester maakte, en kort daarop werd hij dood geschoten. Het stedelijke bestuur veranderd zijnde, verscheen er wel dra een openbaar stuk, waarbij men verklaarde het gezag van Arguello te erkennen; een nieuw bewijs hoe altijd de taal der verschillende plaatsen met het personeel van derzelver bestuurders veranderde, gelijk zulks ook vrij algemeen het geval is.

Indien Cerda in Nicaragua de bovenhand had kunnen verkrijgen, zou de uitslag van den oorlog tusschen Salvador en Guatemala, en gevolgelijk het lot der geheele republiek, geheel anders hebben kunnen zijn. Zeker is het, dat hij tot de aristocratische partij behoorde en zelfs van Aciacena onderstand in wapenen ontvangen had. In zijn eigen land de handen vrij hebbende, zou hij Salvador in den rug hebben aangetast en ten minste tegen de hulp hebben opgewogen, welke die Staat van Honduras ontvangen heeft en de oorzaak van deszelfs zegepraal is geweest.

Na den dood van Cerda handhaafden de verschillende steden zich bij eene soort van onderlinge onafhankelijkheid, en er bestonden schier geene andere overheden dan plaatselijke meer. Tegen het einde van 1828 en in het begin van 1829 werden er vredeavonden tusschen de steden Leon, Managua en Segovia gesloten. In Februarij 1829 nam

Arguello een dekreet tot het kiezen van nieuwe bewindhebbers en wetgevers, maar daar zulks onder zijnen invloed zou plaats hebben, eischten men dat hij alvorens zijn gezag nederlegde. In dien staat van zaken viel te Leon eene nieuwe omwenteling voor. Eenen officier, GOLLENA genaamd, wiens vreeselijke, ja walgelijke onzedelijkheid zelfs in dit land afgrijzen inboezemde, gelukte het, in naam van Arguello, het gezag te bemeeisteren. Laatstgemelde ontving daarop uitnoodigingen van het salvadorfche bestuur om zijnen post in den schoot der plaatselijke overheid neder te leggen, op dat er verkiezingen, zonder verdenking van onder den invloed van het geweld te zijn geweest, zouden kunnen plaats grijpen; maar hij weigerde dit en bepaalde zich tot het nemen van een nieuw dekreet, onder dagteekening van den 14 Augustus, waarbij het doen van verkiezingen werd bevolen. Zij werden ook werkelijk gedaan, behalve te Managua, alwaar men aanvoerde, dat Arguello geene bevoegdheid tot het bevelen van dezelve had, en wel te minder daar het constitutionele tijdvak, voor hetwelk hij verkozen was, sedert den 12 April geëindigd was geweest. De ware beweegreden, waarom men weigerde aan die verkiezingen deel te nemen, bestond echter daarin, dat men zich op den uitslag niet durfde verlaten, welke zij in den geheelen Staat hebben zouden. Intusschen werd niet Arguello tot chef verkozen, maar de burger Herrera, die zulke reeds voorloopig in Honduras was geweest, van waar hij, gelijk wij

wij gezien hebben, in de gevangenis der hoofdstad was geraakt. Thans was hij door de algemeene regering tot deszelfs kommisfaris in den Staat Nicaragua benoemd om te trachten de zaken aldaar tot eene minnelijke schikking te brengen.

Offthoon nu de keuze wel niet op Arguello was gevallen, waren Managua en Segovia nogtans ook niet zeer ten gunste van Herrera, en nog veel minder van de nieuwe wetgevende vergadering gestemd, wier leden, schoon niet zeer heethoofdig, nogtans allen tot de zich noemende liberale partij behoorden. Tegen het einde van Januarij 1830 verliet Segovia deszelfs ouden bondgenoot Managua en erkende de nieuwe vergadering. In laatstgemelde stad was men insgelijks eenen zoo onmaatschappelijken toestand moede en eenige der meest invloed uitoefenende inwoners wilden, dat de vrede tot elken prijs zou worden hersteld; te meer daar de leden van het wetgevende ligchaam, zoo wel als de verkozen chef, genoegzaam vertrouwen inboezemden om geene wreedaardige vervolgingen van hen te duchten. Tegen het einde van Januarij had er eene opschudding plaats, ten gevolge waarvan onderscheidene leden van aanzien de stad verlieten; maar het schijnt dat zij zich niet vóór den 22 April geheel en onvoorwaardelijk aan de nieuwe gezagvoerders van den Staat onderworpen heeft. Herrera te dier tijd zijnde aangekomen, werd door den geheelen Staat erkend. Met een weinig voorzigtigheid en overleg, kan het voor hem niet moeilijk geweest zijn de herstelde rust te

betwaten, want men was al te algemeen de wanorde en regeringloosheid moede, om zich niet zelfs aan een slechts middelmatig bestuur te onderwerpen.

De wetgevende vergadering nam den 8 Januarij 1830 een dekreet, waarbij zij, onder anderen, in aanmerking nemende, dat het met de belangen der natie streed, dat „eenige harer zonen zich onder de bevelen van lasthebbers eener andere natie plaatsten,” (*) de vernietiging der klooster-orde en de verbanning der monniken, die weigeren mogten tot de wereldlijke geestelijkheid over te gaan, vaststelde.

Kort na het sluiten der zittingen van het kongres, in de maand October 1829, ben ik van Guatemala vertrokken. Van de gebeurtenissen, welke daarna hebben plaats gegrepen, drage ik dus alleen door ontvangene brieven en nieuwsbladen kennis.

Den 1 Augustus had de nieuwe wetgevende vergadering van den Staat hare zittingen geopend. Een muzikant, een timmerman en een burger, die met den titel van profesfor der ktermakerskunst prijkte, bevonden zich onder hare leden!

De

•(*) Ook in andere en zelfs meer beschaafde deelen der wereld, leveren de gebeurtenissen van den dag, helaas; maar al te veel redenen tot het maken van soortgelijke aanmerkingen op!

De heer Molina, gewezen gezant op het Panamafche kongres, en sedert Junij minister van binnen- en buitenlandfche zaken, werd tot chef van den Staat benoemd. Met veel ijver had hij tot den val der aristocratische partij meêgewerkt, maar een inboorling der hoofdstad zijnde, was hij thans, nu die partij gevallen was, een van diegenen die zich het meeste bevljtigten om te beletten dat de Staat Guatemala geheel en al de probi der andere Staten wierd. Zijn' ijver in dit opzigt dreef hij zoo ver, dat hij ſterk aan het daarstellen van de *confederatie* arbeidde, waarvan toenmaals veel gefproken werd, en waarvan wij vroeger hebben gewaagd. Naauwelijks had hij bezit van zijne waardigheid genomen, of hij noodigde het volk, bij eene openbare afkondiging, uit, om hem altijd te onderrigten van hetgeen hetzelfde wenschte dat het bestuur deed, tevens verklarende, dat hij, chef, ten allen tijde gereed was om zijn ambt neder te leggen, zoo dra het volk den wensch daartoe zou te kennen geven. In weerwil van deze fraaije gezindheden, en niettegenſtaande hij, die dezelve betuigde, een der drie groote burgers was, die nog kort geleden plegtig verklaard waren den dank des vaderlands te verdienen (*), verklaarde de wetgevende vergadering den 9 Maart 1830, dat er redenen beftonden om hem in ſtaat van beſchuldiging te ſtellen wegens het verkrachten der

(*) (Zie pag. 286.)

der wet, en dat hij inmiddels in zijn ambt zou zijn geschorst. De vice-chef volgde hem onmiddellijk in de uitoefening van zijne waardigheid op. Ten einde van elf dagen geene bepaalde en behoorlijk uitgebragte beschuldiging tegen den chef verscheenen, zijnde, wendde hij zich tot de vergadering om op het uitbrengen van eene zoodanige aan te dringen. Zij verscheen dan ook ten laatste, maar het hooge gerechtshof sprak den beschuldigde vrij. Deze had daarop zijn post behooren te hernemen, maar de vergadering verzette zich daartegen, bragt eene nieuwe beschuldiging uit en beval inmiddels het doen van verkiezingen ter vernieuwing van alle overheden. Aldus gebeurde het, dat een door het volk verkozen staatsdienaar van den eersten rang, willekeurig van zijne waardigheid werd beroofd. De beschrevene verkiezingen hadden plaats, en de ex-senateur-president Barrundia, de oude vriend van Molina, werd tot chef van den Staat verkozen.

Wij hebben gezien dat het nieuwe kongres tegen den 15 December 1829 beschreven werd. Gelijk gemakkelijk te voorzien en ook voorzeggd was, op dat tijdstip was het er nog verre van af dat reeds overal de verkiezingen zouden hebben plaats gehad. Bij eenen rondgaanden brief van den 22 Januarij 1830, noodigde de president, in de roerendste bewoordingen, de verkozen afgevaardigden uit, om in de hoofdstad bijeen te komen „en het vaderland voor den ondergang te behoeden, waarmede hetzelfde zoo schrikbarend bedreigd werd.” Niet voor den 12 April opende het kongres deszelfs zittingen.

Den

Den 16 Junij, de uitgebragte volkstemmen onderzocht hebbende, verklaarde dat ligchaam, dat Francisco Morazan tot president en Mariano Prado (de voormalige vice-chef van Salvador) tot vice-president der republiek was verkozen. In dezen kamp moest alzoo de heer Delvalle, die de eenige mededinger van Morazan was geweest en in den Staat Guatemala zelfs eene meerderheid van stemmen verwierf, ten tweeden male onderdoen. Den 16 September werd de nieuwe president ingehuldigd. Men begrijpt dat fraaije aanspraken bij die gelegenheid niet achterwege bleven. De volgende zinspelingen in die van den afgetreden provisionelen president waren gewis de minst merkwaardige niet:

„En gij, medeburgers, die gstuigen zijt van deze verhevene plegtigheid, waardoor onze omwenteling geheel ten einde is en welke u den verkozenen des volks met al de kentekenen der wettigheid voorstelt, eerbiedigt het hoofd van het gemeenebest en in hem den handhaver der wetten. Gij moogt, gij moet zelfs zijn gedrag laken, indien het noodig is; gij moet hem uwe hulp verleen en met uwe kennis bijstaan; gij moet hem op zijn pad voorlichten en hem de stem der regtvaardigheid met al de kracht van vrije mannen doen hooren. Maar, verhoede de hemel, dat gij immer uwe schriften, uwe eischen of openbare beraadslagingen met minachting of schimp bezoedelt! Welke gebreken, ook in het hoofd van den Staat mogen worden ontdekt, niet dan op eene gepaste wijze en zelfs met het kiefche gevoel van iemand die

verlangt dezelve te verontschuldigen, moeten zij worden aangeduid. Herinnert u, dat het gezag door eene oneerbiedige berisping gebelgd maar nimmer verbeterd wordt, en vooral, dat de eer of de schande der hoogste overheid op u zelve en de geheele natie nederdaalt. Niets valt er van den misdadiger te zeggen, die zich van den laster en het schandelijke schotschrift bedient, welke nimmer de wapenen van vrije mannen zijn geweest. De burger brengt altijd met waardigheid en welvoegelijkheid zijne beschuldigingen uit; de slaaf en de lafaard hoonen en lasteren, wanneer zij niet vleijen. Sluit u dan aan het hoofd van het gemeenebest aan; ondersteunt hem, waarschuwt hem en stelt eenen muur van gezond verstand en vaderlandsliefte tegen de tweedragt en de bedriegelijke en heillooze geruchten, welke altijd het openbare gezag trachten te ondermijnen. Gehoorzaamt hem en staat hem in zijne pogingen bij om de wetten te doen eerbiedigen en zijne ontwerpen ter verdediging en vergrooting des vaderlands uit te voeren."

Indien de partij des sprekers in 1826 deze heilzame lesfen had in acht genomen, zouden hoogst waarschijnlijk de gruwelen geen plaats hebben gegrepen waaraan het land ter prooi is geweest; maar in dat geval zou men ook nimmer van den generaal en president Morazan hebben hooren spreken.

Den 3 October 1829 had het kongres een dekreet genomen, hetwelk gedeeltelijk eene bekrachtiging van dat des gewezenen vice-presidents van 7 Julij

1828 was. De havens der republiek voor de spaansche vlag geöfent verklarende, werd bij hetzelfde de invoer van goederen uit dat land en derzelfs kolonien, dan zelfs wanneer zij het eigendom van neutralen mogten zijn, en de uitvoer van centraal-amerikaansche voortbrengfels naar alle spaansche havens, verboden. Het nieuwe kongres, bij een dekreet van den 12 November 1830, het evengemelde krachteloos makende, stond de bedoelde in- en uitvoer toe, mits dezelve door Centraal-Amerikanen, genaturaliseerde Spanjaarden of door vreemdelingen, *opzettelijk hiertoe door het bestuur van paspoorten voorzien*, wierden gedaan. Welk een gechreeuw zou men niet hebben aangeheven, indien het bestuur van 1828 zulk een dekreet genomen had!

Zie daar dan de taak, welke wij ons hadden voorgesteld, volbragt. Indien onze arbeid den lezer een denkbeeld kan geven van den staatkundigen en zedelijken toestand des lands, waarvan wij de geschiedenis hebben geschetst, dan is ons doel bereikt.

De burgeroorlog was het gevolg van den haat der provincien tegen de hoofdstad, en het zou moeilijk, hoewel misschien niet onmogelijk, zijn geweest, denzelven te voorkomen, welke partij te Guatemala ook de bovenhand mogt hebben. Het gedrag der partijen in dezen oorlog was gelijkelijk laakbaar. Beide maakten zij zich aan verregaande geweldenaarijen en gestadige aanvallen op bijzonder

eigendom schuldig. Terwijl de krijg alleen ten behoeve van eenige weinige personen aan beide kanten werd gevoerd, trachtte men ook hier het volk te doen gelooven dat dazelve alleen in zyn belang was aangevangen en voortgezet. Men vernederde zich tot de groffte vleijerijen van dat zelfde volk, hetwelk ongetwijfeld een der onwetendste en minst betekenende der aarde is. In de openbare afkondigingen overlaadde men hetzelfde zoodanig met loftuitingen, dat het inderdaad hoogst bespottelijk werd. Geene loffelijke hoedanigheid was denkbaar of zij werd bij uitmendheid aan dat volk toegeschreven: Het was zachtaardig, heldhaftig, godsdienstig, verlicht, doorluchtig, edelmoedig, vaderlandslievend, en wat niet al? In eene afkondiging bij gelegenheid van het gevecht van S. Anna, zeide de chef van Salvador tegen de soldaten, dat zij wel dra aan de Leonidasen en Epaminondasen gelijk zouden zijn. Het is twijfelachtig of er, behalve de vreemde officieren, drie personen in het leger waren, die immer te voren die namen hadden hooren uitspreken! De pogingen van elke partij om daadzaken te verdraaijen, hare ware gevoelens onder den schijn van andere te verbergen, en aan het volk hare eigene taal in den mond te leggen, deze verachtelijke kunstgrepen zijn in onzen tijd zoo algemeen geworden, dat zij nauwelijks meer opmerking verdienen; maar in Centraal-Amerika werden zij tot eene hoogte gedreven, tot welke zij mischien nimmer elders gestegen zijn. Van daar dan ook, dat

niets

niets bedriegelijker is dan de openbare stukken van dat land. Wanneer men dit niet kent, zal men bijna altijd verkeerde indrukken van dezelve ontvangen.

Schier alle omwentelingen hebben schitterende mannen voortgebracht, maar het is opmerkelijk, dat die van de spaansche kolonien geene hebben te voorschijn doen komen, die de grenzen der middelmatigheid overschreden zijn. BOLIVAR is mischien de eenige uitzondering op dezen regel, en evenwel is er maar al te veel grond om te denken, dat hij in Europa nimmer tot de uitstekende mannen zou hebben behoord. Het afspiege-
len van levende karakters is intusschen eene moeilijke taak. Een nieuwe toestand plaatst somtijds in een geheel nieuw daglicht iemand dien wij meenden wel te kennen. (*)

Overigens ontbreken in Centraal-Amerika de ontwerp-makers niet. Heeft iemand in eenig buitenlandsch blad of boek van eene inrigting gelezen waarvan hij te voren nimmer had gehoord, terstond doet hij een voorstel aan het kongres, of in eene of andere bijeenkomst, of wel door middel van een artikel in een nieuwsblad, om zoodanige inrigting ook in de republiek te vestigen. De bron van die geneigdheid is mischien zeer loffelijk, maar men zou denken, dat de ondervinding reeds ge-

(*) Dit werd geschreven, vóór de tijding van Bolivar goed-hier te lande bekend was.

genoegzaam de nutteloosheid van voortgelijke voorstellen moest hebben aangetoond, daar al de tot hiertoe gemaakte ontwerpen zonder gevolg zijn gebleven, uit hoofde er onder honderd lieden die dezelve maken, niet een gevonden wordt die ze ten uitvoer brengt. Men heeft in dit land te veel haast met oogsten om zich de moeite van te zaaijen te geven, en dit is vooral hetgeen de lieden van de thans boven drijvende partij kenmerkt.

Alle partijen hebben grove mislagen begaan, maar men kan niet ontkennen, dat dezelve, in den toestand waarin zij waren geplaatst, onvermijdelijk waren. Gewoonlijk hadden zij slechts tussehen twee euvels te kiezen, en het was moeilijk vooraf te bepalen, welk van de twee het minste was, een ongeluk dat mischien in alle landen van de staatkunde schier onafscheidelijk is; de juistheid der maatregelen blijkt veelal slechts door de uitkomst, en deze wordt door eene onmerkbare of onvoorzienbare omstandigheid dikwerf geheel verschillend van hetgeen men, volgens de scherpzinnigste berekeningen, had mogen verwachten.

Het herstel der zoogenaamde constitutionele magthebbers had geenszins den voorspoed des lands doen wederkeeren. Integendeel, door de verwijdering van een aantal der meest verlichte en nijverste burgers; door de aanvallen op bijzonder eigendom; door het wantrouwen dat een natuurlijk gevolg daarvan was; had hetzelfde aan dien voorspoed nog verdere noodlottige slagen toegebracht. Men

zal

zal zeggen, dat, wat de verbanningen betreft, dezelve noodzakelijk waren, ten einde te verhooeden, dat de vlieden, die tot dezelve veroordeeld werden, aan het herstel van hun gezag arbeidden. Men mag evenwel gelooven, dat zij, door de ondervinding geleerd, zich gelukkig gerekend zouden hebben indien zij hunne oplettendheid en zorg aan het redden van de overblijfsels hunner bezittingen hadden kunnen besteden, en de anderen zouden hebben laten begaan, mits zij hen niet kwelden. Op deze wijze zouden zij, zonder eenig regtstreeksch gezag, hoegenaad, nit te oefenen, hun land, en alzoo ook zich zelven, nog van dienst hebben kunnen zijn, door goeden raad te geven aan personen tot de zegepralende partij behoorende, waarmede zij steeds betrekkingen hadden blijven onderhouden, en welke de tijd nog verder zou hebben versterkt en uitgebreid. Maar aan gistende hartstogten is het mischien niet gegeven zich aldus te gedragen. Men heeft zich willen wreken en met het goed van den overwonnen vijand verrijken, en de uitflag is de algemeene ellende geweest. Opmerkelijk zijn in dat opzigt de woorden waarvan de senaat zich, in het begin van 1830, bediende in een besluit betrekkelijk het niet verschijnen der afgevaardigden tot het kongres, in weerwil van de ernstige vermaningen welke zij daartoe ontvangen hadden: „Onderscheidene maatregelen,” leest men daar, „zijn reeds genomen, maar dezelve blijven zonder gevolg, vermits er geen publieke geest bestaat, het volk moede is van het

het lijden, de weinige kapitalen, die den handel voedden, vernietigd zijn, de oorlog schier alles vernield en ons niets overgelaten heeft dan armoede en vertwijfeling in steden en dorpen, welke aan hun welzijn wenschten te arbeiden, maar de leidslieden misen die hen op den weg des voorspoeds tot gids moeten verstrekken. De Staten zijn ontvreden en zeggen, dat zij hunne bijdragen niet leveren kunnen, vermits zij geene schadelessstelling voor de groote lasten ontvangen hebben, welke zij tot herstel van orde en wet hebben gedragen. Doch wie zal de schadelessstelling geven?" Bij dit tafereel, hetwelk door eene hand geschilderd is, die gewis niet van partijdigheid verdacht kan worden, valt niets verder te voegen.

Maar kan men nu hopen, dat de natie voortaan vooruit ga op den weg van voorspoed en beschaving? Teu zij er belangrijke staatkundige hervormingen plaats grijpen, is dit niet waarschijnlijk. Het federale stelsel is voor dit land op geenerlei wijze geschikt, uit hoofde van het reeds aangeduide gebrek aan de twee voornaamste springveren van alle regeringen: 1°. mannen bekwaam niet alleen om wetten te maken, maar ook om dezelve ten uitvoer te brengen; 2°. geldelijke hulpbronnen. Het is wel waar, dat de constitutie met der daad niet bestaat, want de Staten gehoorzamen aan het algemeen bestuur niet verder dan zij met hunne bijzondere belangen overeenkomstig oordeelen, en dergen vooral tot deszelfs instandhouding niet bij, maar juist dit is een groot kwaad. Eene zaak, die

die regten maar niet wezenlijk bestaat; moet noodwendig tot eene gestadige spanning aanleiding geven, welke met het maatschappelijk geluk onbestaanbaar is. Een centraal bestuur, dat sterk is, minder ambten vereischt en derhalve minder onkosten veroorzaakt, zou ongetwijfeld het beste wezen, (*) maar de geest van het provincialisme maakt dit onmogelijk, ten zij er een man mogt opstaan, met buitengewone talenten bedeeld. Uit aanmerking dan van die onmogelijkheid, schijnt het dat de confederatie, waarvan wij reeds vroeger gewaagd hebben, inderdaad het wenschelijkst en tevens uitvoerbaar zoude wezen. Dan zou elke Staat in zijne eigene behoeften geheel moeten voorzien en den vorm van bestuur kunnen aannemen dien hij voor zich het verkieslijkst zou oordeelen, terwijl hij aan geene andere algemeene bepalingen gebonden zou zijn dan die tot andere natien betrekking hebben, voor de aangelegenheden met welke door eene vereeniging van daartoe door de verschillende Staten gevolmágtigde personen zou worden zorg gedragen. Op deze wijze zou men belangrijke uitgaven besparen, en de zeehandel-regten

zou-

(*) Er wordt hier niet bedoeld een bestuur, dat derselvs invloed tot in de geringste aderen van het maatschappelijk ligchaam doet gevoelen; maar een zoodanig, hetwelk in het algemeen al de groote raden in beweging stelt en houdt, én ten aanzien der kleinere, alleen de bewegingheid bezit om te zorgen dat derselver goede werking niet worde belemmerd.

zouden tot bekostiging van zulk een bestuur genoegzaam zijn. De onderlinge afgunst en haat zonden van lieverliede bedaren, en dat groote kwaad hebbende opgehouden en een nieuw geslacht op het tooneel verscheen zijnde, zou men veelligt met een gelukkig gevolg de naauwere toehaling der banden kunnen beproeven, ten einde daardoor een minder zwak staatkundig ligchaam te vormen; want het valt niet te ontkennen, dat het voorgedragen stelsel weinig berekend is om eene sterke mogendheid te doen ontstaan. Maar zoodanig eene is in het tegenwoordige oogenblik ook niet noodig. Van den kant van Spanje zal gemeder republieken, welke voormaals deszelfs kolonien waren, wel meer iets te vreezen hebben; en zelfs dan wanneer van die zijde etnig gevaar bestond, zou die van Centraal-Amerika noodwendig in het lot van hare zusters moeten deelen; alleen zal zij niet worden aangevallen en alleen zou zij zich ook niet kunnen verdedigen. Wat Mexico en Columbia (*) betreft, het is waar dat

de

(*) Dit laatste, het gewrocht van Bolivar, heeft met hem reeds opgehouden te bestaan, en volgens de laatste tijdingen is de vierjarige rust, welke het groote en voormaals zoo rijke Mexico heeft mogen smaken, op nieuw verbroken.

Bij het afdrukken van dit gedeelte des werks ontvangen wij nog de tijding, dat ook in Centraal-Amerika de burgeroorlog op nieuw was uitgebarsten. Arce stond, in December 1851, met eene krijgsmagt op de mexikaansche grens.

de dwaze zucht om zich te vergrooten er bestaat, maar men zal er nog lang te veel met de binnenslandsche aangelegenheden te doen hebben, om aan het maken van veroveringen te denken. Men vergete ook niet, dat het aangeprezen stelsel *met der daad* aanwezig is, en dat gevolgelijk deszelfs invoering niet van de moeijelijkheden vergezeld zou gaan, die anders bij eene verandering in het staatsgebouw onvermijdelijk zijn.

Welken vorm van regering men intusschen ook behoude of aanneme, altijd zal men de voorwaarden van haar aanzijn moeten vervullen: men zal haar moeten voeden. Het noodzakelijkste van alles is daarom de invoering van een doelmatig stelsel van belastingen en de verzameling van alle fysieke en morele krachten, ten einde hetzelfde behoorlijk ten nitvoer te brengen. Het volk zal zich in den aanvang daarover beklagen, maar wel dra zal het zelf de vruchten er van inoogsten en de voordeelen zegenen, welke eene regering aanbretigt, die zacht maat gelijkelijk op de geheele maatschappij werkt en zich, des noods, weet te doen eerbiedigen.

grenzen en Domingues was in bezit van Omoa. Grootte aanvallen waren door dezen laatste op bijzonder eigendom, vooral op dat van den handel, gedaan.

AARDRIJKSKUNDE

IN

STATISTIEK.

De republiek Centraal-Amerika bestaat uit het oude koninkrijk of kapitein-generaalschap Guatemala, gelegen tusschen den 8sten en 17^{den} graad noorder breedte, en tusschen den 80sten en 95sten graad lengte ten westen van Greenwich. Alleen moet men de provincie Chiapa hiervan uitzonderen, welke thans met het Mexikaansche gemeenebest is vereenigd, zonder dat Centraal-Amerika van deszelfs regten op haar heeft afstand gedaan. De baron DE HUMBOLDT meende in het jaar 1809 dat de geheele uitgestrektheid lands, de gemelde provincie mede gerekend, 26,152 vierkante mijlen kon bedragen, maar in het verflag, dat hij in 1822 aan Bolivar zond, heeft die beroemde reiziger dit getal tot op 16,740 verminderd. Inderdaad, dewijl er weinige of geene wetenschappelijke waarnemingen in dit land hebben plaats gehad, kan men niets met zekerheid op zoodanige onderwerpen zeggen.

Het

Het is om deze zelfde reden dat de juiste geographische ligging, zelfs der belangrijkste plaatsen, nog onbekend is. Er zijn slechts eenige zeehavens en een of twee voornamen steden, welke eene uitzondering op dezen regel maken. Hieruit vloeit noodzakelijk voort, dat er niet ééne dragelijk nauwkeurige kaart van dit land bestaat. In die, welke bij dit werk gevoegd is, heeft men alleen getracht eenige der dwalingen te verbeteren, welke in al de tot hiertoe uitgegevene kaarten gevonden worden.

De aard van den grond onderscheidt zich in twee voornamen deelen, te weten:

De warme, en de koude landen.

De eerste zijn vlak en strekken zich meestendeels langs de kusten der beide oceanen uit. De breedte dezer stroken lands is zeer verschillend; in het algemeen kan men zeggen, dat zij in eene regte lijn van 8 tot 12 mijlen is. Deze breedte is echter op de Atlantische kust het ongelijkste; aldaar zijn plaatsen, waar de bergen zich tot zeer dicht bij de zee uitstrekken, ja zelfs waar zij dezelve raken.

De koude oorden bestaan uit al de bergachtige gedeelten der binnenlanden. Het luchtgestel in dezelve is echter tot in het oneindige afwisselend, naar mate de grond verheven is. Er zijn zelfs valleijen zoo laag, dat de warmte er gelijk of bijna gelijk is aan die der kusten. Des morgens den top van den Volksaan van Oud-Guatemala verlatende, en des middags in het dorp Esquintla, of nog niet eens zoo ver, komende, ondervindt men op denzelfden

dag eene temperatuur van 28 à 30 en van 80 à 86 graden, naar den thermometer van FAHRENHEIT.

Op de kusten is de grond meestal bij uitstek vruchtbaar. In de binnenlanden vindt men gronden van alle foorten en van alle graden van vruchtbaarheid; velen zijn zelfs zeer dor.

De kusten der atlantische zee zijn veel moerasiger dan die van den anderen oceaen, en het klimaat is er meer regenachtig. Dit is de oorzaak dat, terwijl deze laatste over het algemeen gezond zijn, met de andere het tegenovergestelde het geval is, ten gevolge van de dampen, welke de warmte uit de moerasen doet oprijzen. Het luchtgestel verbetert evenwel, naar mate men de digte bosschen afhaakt, welke in deze gewesten de aarde bedekken. Ten gevolge van deze voordeelen der zuidelijke kusten boven de noordelijke, zijn dezelve over het algemeen ook bevolkt, terwijl de andere het bijna niet zijn. Wel is waar, de staatkunde van het spaansche gouvernement om zijne kolonien, zoo veel mogelijk, aan de blikken der vreemdelingen te willen onttrekken, zal inagelijks veel invloed op dit vreemd verschijnsel hebben gehad; doch vóór de komst der Spanjaarden heeft hetzelfde reeds bestaan.

Het groote verschil van luchtstreek en grond, moet, zoo als dit ook inderdaad het geval is, eene eindelooze verscheidenheid van gewassen voortbrengen, waaronder zich ongetwijfeld een aantal bevinden, die nog niet bij de kruidkundigen bekend zijn.

De

De grenzen der republiek, zoo wel aan den kant van Mexico als aan dien van Columbia, zijn niet nauwkeurig bepaald. Zij wordt verdeeld in vijf Staten, te weten:

- Guatemala, ten noord-westen;
- Salvador, ten oosten van het zuidelijke gedeelte van Guatemala;
- Nicaragua, ten oosten van Salvador;
- Honduras, ten noorden van Salvador en van Nicaragua;
- Costarica, ten zuid-oosten.

GUATEMALA.

Deze Staat heeft zeven departementen, te weten:

- Verapaz en Petén.
- Chiquimula en Zacapa.
- Guatemala en Esquintla.
- Sacatepequez en Chimaltenango.
- Sololá en Suchitepequez.
- Quezaltenango en Soconusco.
- Totonicapan en Gueguetenango.

De grens-lijnen dezer departementen zijn, zoo wel als van die der andere Staten, en die der Staten zelve, ver van nauwkeurig vastgesteld te wezen.

Gelijk al de andere Staten, bevat ook deze eene groote verscheidenheid van luchtstreken. De koud-

ste oorden bevinden zich voornamelijk in de binnenste en bergachtige gedeelten, zoo als Quezaltenango, Totonicapan, Gueguetenango, Chimaltenango, Sololá, en ook in eenige districten van Verapaz en van Sacatepequez. Die streken brengen koren, schapen, europeische gewassen en vruchten voort. Door het gemis van goede behandeling is de hoedanigheid van deze laatste echter minder goed. Iets hetgeen men niet omtrent deze verhevene en tropische gewesten moet uit het oog verliezen, is dat zij, in dat opzigt zeer verschillend van de noordelijke landen, alwaar men gewoonlijk de uitersten van koude en warmte ondervindt, het geheele jaar door eene middelmatige luchtgesteldheid genieten. Het is alleen in de maanden November, December en Januarij dat het water, gedurende den nacht in kommen of bakken aan de lucht blootgesteld, somtijds op de oppervlakte bevroest. Overigens zijn er onderscheidene districten in deze departementen, die gematigd genoeg zijn voor de verbouwing van suikerriet, bananen, mais, enz. Het suikerriet dient voornamelijk, in de warme en gematigde luchtstreken, tot het maken van *Rapadura*, eene bijna zwarte suiker. Deze wordt gebruikt om confituren te maken, als mede om er eenen tamelijk slechten brandewijn van te stookken, waarvan zich de lagere klassen bedienen. Ook komt er veel van in den indiaanschen drank *Chicha* genaamd. Behalve den landbouw bezitten de Indianen der voorgenomde districten nog andere takken van nij.

nijverheid, als pottbakkerijen, fabrieken van gemeen aardewerk, katoen- en wol-weverijen, wollen hoeden-makerijen, enz.

Het vervoer der koopwaren en der voortbrengfels van het land, door middel van muildieren, is nog een voornamē tak van nijverheid. Degenen die zich hiermede bezig-houden, zijn meestal mulatten; velen hunner wonen in de omstreken der hoofdstad en van Zacapa.

Het departement Chiquimula aan de noord-kust; de oevers van de rivier Polochic, in het departement Verapaz; de landen welke het meer Dulce omgeven en de departementen Suchitepequez en Esquintla aan de zuid-kust, zoo wel als het district Soconusco, maken, voor het grootste gedeelte, de warme landen uit, welke alle tropische vruchten voortbrengen, of vatbaar zijn om voort te brengen. Die der zuid-kusten zijn vooral zeer vruchtbaar. Tegenwoordig zijn zij bijna geheel met boschen bedekt, die vele kostbare soorten van hout bevatten, zoo als het mahonij-, ceder-, balsam- en bresil-hout, het Guayacan (dat de hoedanigheden van het palm-hout bezit, doch welks kleur donkerder is), het Santa Maria (hetwelk zeer hard is en, raar men zegt, onbederfelijk) en nog onderscheidene andere houten. De vanille, farfeparilla en eene groote hoeveelheid van geneeskundige planten worden ook in deze boschen gevonden. Onder de laatsten behoort de

guaco, eene struik, die een zeker middel in zich bevat tegen de beten van elk venijnig dier, gelijk ook de Palma-Christi, uit welks vrucht de castoor- of ricini-olie wordt geperst.

De cacao is in deze oorden eene der voornaamste voorwerpen van landbouw. Men wil dat zij de beste der geheele wereld is. Echter is de opbrengst veel kleiner dan zij oudtijds was. In plaats van een voornaam artikel van uitvoer in de cacao te bezitten, voert men thans aanzienlijke hoeveelheden daarvan tot binnenlandsch gebruik in, hoofdzakelijk van Guayaquil. Eenige personen zijn evenwel op nieuw begonnen zich met dezen tak van nijverheid bezig te houden. In sommige districten wordt ook de suiker en de indigo verbouwd, maar in kleine hoeveelheden, en oyer het algemeen kan men zeggen dat deze zoo schoone en gezonde luchtstreken voor het menschdom verloren zijn. De bewoners der kleine dorpen, welke zich op eenen grooten afstand van elkander bevinden, leven in de grootste armoede, terwijl de natuur hun in overvloed hare kostbaarste gaven aanbiedt. De oorzaak van dit verschijnsel is niet geheel en al in het gebrek aan nijverheid, maar ook in dat aan kapitalen gelegen, of wel aan ondernemingsgeest bij hen die dezelve bezitten. Thans gaat een Indiaan in de boschen hout hakken, of kolen branden; draagt zware vrachten daarvan naar steden of dorpen, die onderscheidene uren verwijderd zijn, en op deze wijze verdient hij een of twee realen daags. Met veel minder lichamelijke inspanning, maar beter be-
stuurd,

stuurd, kon dezelfde man, in weinig tijds, welgezeten worden; maar daartoe behoeft hij een klein vermogen om intuschen van te bestaan, en dit niet bezittende, ziet hij zich genoodzaakt tot het voortzetten van eenen arbeid, die hem dagelijksche sehoon kleine inkomsten verschaft.

Het is ook waar, dat het gemak, waarmee deze goede lieden hunne geringe behoeften kunnen voldoen, hen weinig aanspoort, om voor de toekomst bezorgd te zijn.

De boomen groeijen en sterven ongebruikt, vermits er geene handen zijn om dezelve te hakken, en naar de oevers der rivieren of der zee te voeren. De vanille groeit ook meestendeels te vergeefs, al mede uit gebrek aan menschen, die haar gaan opzoeken en bereiden. De mais wordt in alle gedeelten des lands verbouwd, maar met dit onderscheid dat men er in de koude en gematigde luehtstreken slechts éenen oogst van heeft, terwijl de warme er jaarlijks twee ja drie opleveren. De vrucht dezer laatste is echter minder duurzaam, en hare halmen zijn kleiner. Deze teelt levert op van 150 tot 300 voor één.

De Staat Guatemala is vol van meeren en rivieren van onderscheidene grootten, welke tot hare vruchtbaarheid veel toebrengen, en dit nog veel meer zouden kunnen doen, indien er doorsnijdingen van kanalen plaats hadden; tot hiertoe is er weinig vaart op dezelve.

De voornaamste meeren zijn de volgende;

1°. Dat van Penán, in het noorden van Verapaz. Hetzelve bevat onderscheidene kleine eilandjes; op het grootste is een kasteel, hetwelk gewoonlijk tot eene gevangenis voor veroordeelde misdadigers dient. Dit meer heeft 26 mijlen in den omtrek, en eenen langwerpigen vorm. Het omliggende land is bijna geheel onbevolkt.

2°. Dat van Amatitan, in het midden van het departement Guatemala. Hetzelve is omringd van hooge en schoone bergen, is ongeveer 3 mijlen lang en ééne mijl wijd; het voorziet de hoofdstad, van welke het 5 mijlen verwijderd is, van visch, en voedt de rivier, die den naam van Michatoyac draagt en de haven van Istapa of van Independencia vormt.

3°. Dat van Atitan ligt in het departement van Sololá op 30 mijlen ten westen van de hoofdstad. Dit meer, hetwelk gerekend wordt ongeveer 8 mijlen lang en 4 breed te zijn, is opmerkenwaardig zoo wel uit hoofde van deszelfs ongewone diepte, want men heeft er nog geen grond kunnen vinden, als omdat het geene zichtbare uitwatering heeft, terwijl onderscheidene rivieren zich onophoudelijk in hetzelfde ontlasten. Het is ongeveer acht mijlen lang en vier wijd. De eenige visch welke het oplevert is van de grootte eener gewone garnaal, doch goed om te eten en in verwonderlijke hoeveelheden. Digt aan dit meer, op deszelfs oost-

kust,

kust, is een volkaan, die in de maand September 1827 eene sterke uitbarsting heeft gehad, waardoor eene aardbeving werd veroorzaakt en de omliggende landen, tot op onderscheidene mijlen afstands, met asch zijn bedekt.

4°. Het *Golfo Dulce*, dat zich, door middel van de schoone rivier, genaamd *Rio Dulce*, op 15° 25' N. B. in den Atlantischen oceaan ontlaat. Hetzelve heeft ongeveer 20 mijlen in den omtrek; op deszelfs zuidelijke oevers bevindt zich het kleine dorpje *Isabal*.

De rivieren zijn zeer talrijk in dezen Staat. De voornaamste zijn de volgende:

1°. De *Polochic* in het departement *Verapaz*, die haren mond aan de westelijke oovers van het *Golfo Dulce* heeft. Deze schoone rivier heeft in alle jaargetijden, en tot aan eenen aanmerkelijken afstand, genoegzaam water voor vaartuigen die onderscheidene voeten diep gaan; maar ongelukkig heeft zij hetzelfde gebrek als het meerendeel der amerikaansche rivieren, eene baar namelijk van 3 à 4 voet diepte aan haren ingang. Des niettegenstaande schijnt het, dat deze rivier ook voor goederen eenen beteren weg tusschen de zee en de hoofdstad oplevert, dan die van *Isabal* en *Gualan*, welke tot nu toe de meest gebruikelijke is. Van de plaats af die *Embarcadero* of *Teleman* heet, tot aan *Guatemala*, zijn er niet meer dan 5 of 6 dagreizen; geen gedeelte van den weg is zoo slecht als de berg van *Mico*, en met weinig kosten zou men denzelven geheel zeer gemakkelijk kunnen maken.

ken. In 6. of 8 dagen vaart men de rivier op; en in 24 uren zakt men haar af.

Omstreeks zes mijlen van den mond, en vooral boven de plaats waar de wateren der Cahabon zich met die der Polochic vereenigen, worden de oevers van deze rivier hooger; zij zijn zeer vruchtbaar, doch bijna geheel onbevolkt. Duizenden van apen bewonen de boomen en vermaken den reiziger met hunne wonderlijke sprongen. De stilte welke in deze streken heerscht wordt schaars gestoord behalve door de schorre kreten dezer dieren. Echter hoort men ook van tijd tot tijd het gedruis van troepen wilde zwijnen. Geene landenschappen mij toe meer geschikt voor kolonisation te zijn dan de oevers dezer rivier, te meer daar het klimaat er niet zeer warm is.

2°. De rivier *Rio Dulce*. Zij heeft eene aanmerkelijke diepte over hare geheelen statigen gang, maar almede eene baar, over welke alleen vaartuigjes, die niet meer dan 6 à 7 voet diep gaan, komen kunnen.

De ingang dezer rivier levert zeker eene der schoonste gezigten der aarde op. De baai maakt er een volmaakt halfcirkel uit, in welks midden zich de rivier vertoont, hare wateren tuschen boschrijke oevers rollende, welke zich tot 3 à 400 voet amphitheatrisch gewijze verheffen. Het eeuwigdurend groen der boomen is met allerlei klimop doorweven, dat zich onder duizend versohillende gedaanten vertoont, en met ontelbare bloemen prijkt. De hier en daar naakte en steile rotsen dra-

dragen niet weinig tot het schilderachtige van het tooneel bij.

De rivier opvarende, komt men, alvorens het *Golfo Dulce* te bereiken, door de Golfetta of het kleine meer. De oevers zijn aldaar laag en verder van elkander gelegen, en eene menigte bekoorlijke eilandjes trekken beurtelings de bewondering des vreemdelings tot zich. Al deze landstreken zijn geheel onbewoond, uitgezonderd eenige Caraïben van Truxillo, die zich sedert weinige jaren aan den mond der rivier, op haren linkeroever, hebben neergezet, en ter plaatse waar deze uit het meer loopt, ligt een klein vervallen fortje, S. Felipe genaamd, welks bezetting al mede uit Caraïben bestaat. In 1819 werd dit fortje door den admiraal AURY genomen, bij welke gelegenheid hij tot aan Isabal doordrong, alwaar hij eenen aanmerkelijken buit van indigo en cochenille maakte.

Er zijn slechts weinige dagen in het jaar dat het in deze streken niet regent, en dit is ook hetgeen zoo veel tot de vruchtbaarheid van den grond medewerkt. Het grootste gedeelte der koopwaren, welke van Omoa en van Belize naar de hoofdstad bestemd zijn, worden over de Rio Dulce verzonden. Deze worden te Isabal gelost, van waar men dezelve op muilezels naar Gualan opzendt, en vervolgens naar Guatemala. (*)

3°.

(*) De gewone reisweg is aldus:

Van Isabal naar het gehucht Mico . . . eene degra.
De

3°. De rivier Motagua. Deze heeft haren mond in den Atlantischen oceaan, op zes uren afstande van

Deze weg gaat over den berg van Mico. Uitzonderd, de maanden April en Mei, is dezelve afsgrijpselijk, zoo wel door deszelfs steile rjzingen en dalingen, als door den modder, waarin de beesten vaak tot aan den buik zakken, en niet zelden gebéurt het dat de reiziger zelf daarin valt. Er zijn ook onderscheidene voorbeelden van reizigers die hunnen weg verloren hebben, doót zich, bij toeval of door onvoorsigtigheid, van het overige gezelschap te hebben verwijderd, want de paden zijn dikwils schier onzichtbaar en doorkruisen elkander tot in het oneindige. In zulk een geval moet men den nacht in deze dichte bosschen doorbrengen, zich op den grond, of in eene hangmat, uitstreckende, indien men het geluk heeft er eene bij zich te hebben. Den volgenden dag komen dan gewoonlijk andere muilrijvers voorbij, welke den ongelukkigen uit zijnen gevaarlijken toestand redden. Sedert eenigen tijd heeft men gesproken van de daarestelling eener andere haven in eene kleine baai, Asugio genaamd, welke ten westen gelegen is, en van waar de weg naar Gualan veel korter en heter zou zijn; doch dit blijft een ontwerp gelijk zoo vele anderen. Overigens kon men, met weinige kosten, den weg van Mico zeer dragelijk maken; men heeft niets anders dan boomen af te hakken of af te branden, ten einde aan de lucht toegang te geven.

Van Mico naar Gualan 5½ dagreis.

Som-

van Omoia; een gedeelte der naar Guatemala bestemde koopwaren, vooral de zwaarste, wordt deze rivier opgezonden tot aan Gualan, op piraguas, welke van een tot anderhalf voet diep gaan. De vele rapides maken haar voor grootere vaartuigen onbruikbaar. Hare breedte is ook zeer ver- schillend. Op de baar is gewoonlijk veel branding, en zij is niet zonder gevaar voor de kleine slecht gemaakte en slecht bemande schuitjes die haar be- varen. De piraguas gaan de rivier op tot aan Gualan in 18 à 21 dagen, en zakken haar in 6 à 8 dagen af. De oevers zijn zeer ongelijk, zijnde hoog op sommige plaatsen en laag op andere. Gelijk die

Sommigen brengen den nacht in een klein dorpje, Encuentro genaamd, op vijfuren afstands van Mico, door; anderen gaan verder.

Van Gualan naar Zacapa (grootte dorpen)	1	α
Van Zacapa naar Chimalapa	1	α
Van Chimalapa naar Guastatón	1	α
Dit gedeelte van den weg is bijna geheel vlak.		
Van Guastatón naar Omoia	1	α
Van Omoia naar S. José	1	α
Van S. José naar de hoofdstad	1	α

Deze geheele weg is bijna altoos zeer moei- jelijk. Men kan de reis niet dan te paard of op muil dieren doen. Het is tevens nuttig om een bed of een hangmat, levensmiddelen, en vooral sterken drank, met zich te voeren, vermits men in de dorpen zeer weinig vindt; in onderscheidene is er zelfs geen brood te bekomen.

die der overige rivieren zijn zij zeer vruchtbaar, maar bijna geheel onbewoond. Van den mond af, waar eenige hutten staan, tot aan het kleine dorpje Encuentro, hetwelk 8 of 10 mijlen van Gualan gelegen is, ontmoet men niet eene enkele menschelijke woning.

De voornaamste rivieren, welke van dezen Staat in de zuid-zee uitloopen, zijn de volgende:

4de. De *Michatoyat* en *los Esclavos*. De eerste heeft haren oorsprong in het meer van Amatitlan, en haar mond maakt den ingang der haven van Istapa uit, die nog zeer weinig bekend is, doch wel verdient zulks te wezen, want hare nabijheid tot de hoofdstad en de goede wegen, welke daar henen leiden, geven haar wezenlijke voordeelen boven Sonfonate, alwaar tot nu toe de goederen, langs de stille zee naar Guatémala bestemd, ontscheept zijn geworden. Hare baar is 14 à 16 voet diep met den vloed, maar de sterke branding, en de weinige breedte van den mond, maken den ingang dezer haven gevaarlijk, indien de zeeman niet zeer zorgvuldig is. De haven zelve is zeer goed. Hare breedte is op 13°, 56'; en hare lengte op 90° 37' ten westen van Greenwich. Op twee uren afstands van het dorp Escuintla, vormt deze rivier de eenige noemenswaardige waterval in de republiek. Dezelve is zeer schoon. De rivier *los Esclavos* heeft haren loop ten oosten van de Michatoyat. Zij is grooter dan deze laatste; ik weet echter niet of haar mond eene bruikbare haven oplevert. Allerwaarschijnlijkst heeft dezelve ins-

insgelijks eene baar. Van Guatemala naar S. Salvador reizende, trekt men, dicht bij het dorp Cuagti-niquilapa, over deze rivier, door middel van eene sterk gebouwde steenen brug van negen bogen, die het beste werk van deze soort in de geheele republiek is; dezelve is 128 varas lang en 18 breed.

Hoewel de haven van Omoa aan den Staat Honduras behoort, kan men haar als die van Guatemala beschouwen, vermits het daar is dat al de goederen, van Europa, Havana, Carthagena enz. naar de hoofdstad, S. Salvador en derzelver omstreken bestemd, aankomen, en ook om dat de federale regering er volkomen gezag uitoefent. De haven, die uit eene kleine baai bestaat, is vrij goed. Hare geographische ligging is 15° 38' noorder breedte, en 88° 20' ten westen van Greenwich. Het dorp beteekent weinig en is ongezond. Er is een tamelijk sterk kasteel, hetwelk tot gevangenis dient, en er ligt eene besetting van omstreeks tweehonderd cariben. De Engelschen hebben zich in 1779 van het kasteel meester gemaakt; doch, ter oorzaak van de ongezonde luchtstreek, verlieten zij deze plaats spoedig weder.

Behalve de haven van Istapa of Independencia, zijn er nog twee andere in den Staat Guatemala: 1°. Die van Ocos, in het district Sutchimpoque. Dezelve heeft insgelijks eene baar en wordt nooit door vaartuigen bezocht. 2°. Die van St. Thomas in den Amatijschen golf, ten oosten van den mond der Rio Dulce. Zij is eene schoone baai, waarin de grootste schepen tot dicht aan den wal

ten anker kunnen komen. Eertijds maakten de Spanjaarden van haar gebruik, doch de ingang breed zijnde, konden zij haar niet wel versterken, waardoor zij aan de aanvallen der zeeroovers was blootgesteld. Om die reden heeft men deze haven verlaten en die van Omoa gevestigd. Tegenwoordig is het oord geheel en al onbewoond. Een kanaal van 4 à 5 mijlen zou de baai met de rivier Motagna kunnen vereenigen.

De voornaamste steden en dorpen zijn de volgende:

1°. Nieuw-Guatemala, de hoofdstad der republiek. Hetzelve is een aartsbischooppelijke zetel, op 14° 37' N. B. en 90° 30' ten westen van Greenwich gelegen, en is omstreeks 4500 engelsche voeten boven de oppervlakte der zee verheven. Het staat op een oneffen tafelland, dat meer dan 5 mijlen lang en 3 breed is. De grond van dit tafelland bestaat voornamelijk uit natuurlijke weilanden; dezelve zou vruchtbaar zijn indien er geen gebrek aan water was. Om deze reden is er niet veel landbouw, uitgezonderd eenige velden met mais bezaaid, eenige *hopaleras* (cochenille-tuinen) en eenige suikerriet-velden. De groenten voor het gebruik der hoofdstad komen meestal van Oud-Guatemala, op negen mijlen afstands.

Men rekent de bevolking van Nieuw-Guatemala op 35 à 40,000 zielen, de onderscheidene in de nabijheid gelegen dorpen hier onder begrepen. De stra-

straten zijn lijnregt, 12 varas breed en meestendeels met steenen belegd. De huizen hebben geene verdiepingen; doch zijn groot en gemakkelijk; zij hebben ruime binnenplaatsen en tuinen, en zeer dikke muren uit voorsorg tegen de aardbevingen.

De voorname markt-plaats heeft 150 varas in het vierkant, en zou schoon zijn, indien dezelve niet door eene menigte kramen en tenten werd ontfierd. In het midden is eene groote fontein, welke met vele grof gewerkte beeldhouwkundige versierselen beladen is. In het oosten staat de hooftkerk, een gebouw dat in eenen eenvoudigen en edelen stijl is opgetrokken. Aan de eene zijde van hetzelfde is het aartsbischooppelijk paleis, en aan de andere het collegie der *infantas*, alwaar jonge bedden, voor de kerkelijke loopbaan bestemd, leeren zingen om het koor te bedienen. Buitendien worden zij nog in andere voorbereidende kennisfen onderwezen. De drie andere zijden der markt zijn door gallertjen omringd. In het westen is het paleis van den president, de bureaux der regering, de gerechtshoven enz.; allen middelmatige gebouwen en zonder verdiepingen. Nette winkels bestaan het zuiden, en daar tegen over, aan de noordzijde, zijn de gebouwen van het plaatselijke bestuur, de gevangenisfen en ook eenige winkels.

Behalve de kathedraal zijn er nog vele andere kerken. De voornaamste zijn de volgende:

La Merced.

S. Domingo.

S. Francisco.

Y a

Los

Los Recoletos.

Ste Theresa.

Allen zijn schoone gebouwen in den modernsten smaak. De drie laatste zijn nog niet voltooid, en de vier eerste zijn kloosters, waarin zich in 1828 ongeveer 200 monniken bevonden. Behalve deze waren er slechts weinigen in de republiek. De nonnen-kloosters zijn vijf in getal, en bevatten te zamen meer dan 100 slagtoffers.

Er bestaat in Guatemala een genootschap, het patriottische genzamd. Deszelfs doel is de aanmoediging der kunsten en ambachten. Men wil zelfs dat het spaansche gouvernement hetzelfde eertijds met weêrzin had aanschouwd en deszelfs ontbinding bevolen. Na eenige jaren van werkeloosheid, is het sedert kort weder te voorschijn gekomen.

Voorbedachte moorden zijn niet menigvuldig in deze stad; maar de verwondingen en menlagen, welke onder de mulatten de drinkpartijen en twisten volgen, zijn talrijk. In het jaar 1809 werden naar het hospitaal 704 gewonden gebragt, waaronder 158 vrouwen en 70 foldaten; hiervan stierven 19 personen. In 1821 was het getal 977, waarvan er 37 omkwamen. Bovendien werden er 33 lijken in de straten gevonden. Dit verschijnsel is zoo algemeen, dat men er weinig op let wanneer zulk een geval plaats grijpt. Het mes, hetwelk deze lieden altoos bij zich hebben, is het wapen, waarvan zij zich bedienen. Het schijnt echter, dat

1

1

1

1

1

1

1

at

100

1

[REDACTED]

dat er in de laatste jaren eene verbetering in dit opzicht heeft plaats gehad. In 1826 kwamen er in het hospitaal 366 gewonden, waarvan er 33 begraven werden. Gewoonlijk worden deze misdaden slechts met korte gevangenis gestraft, en dikwerf vervolgt men de schuldigen volstrekt niet.

Guatemala bezit eene, haar eigenaardige en zeker zeer nuttige, godsdienstige stichting in de monniken-orde van Belen (Bethlehem). Deze goede vaders houden zich met niets dan met het verzorgen van behoeftige zieken en het onderwijzen (om niet) van arme kinderen bezig. Een klein landgoed maakt hun middel van bestaan uit. Bij het dekreet ter afschaffing der klooster-orden zijn zij ook van dien maatregel uitgezonderd geworden.

De hooge school van Guatemala is in 1678 opgerigt en dezelve heeft leerstoelen voor de godgeleerdheid, het kanonieke en burgerlijke regt, de wijsbegeerte en geneeskunde. In den beginne werd echter geen ander regt dan het romeinsche (dat geen kracht van wet had) geleerd, en zelfs later werd het spaansche slechts als eene bijkomende zaak behandeld. De wijsbegeerte bepaalde zich tot de scholastiek van ARISTOTELES, zoodanig als dezelve door hare uitleggers verdraaid werd. Tegen het einde der 18de eeuw ondergingen nogtans alle takken van onderwijs veel verbetering, doch thans is ook deze inrigting in eenen jammerlijken staat van verval.

Voor het eerste onderwijs bestonden er negen of tien scholen, waarin ongeveer 700 jongens in het

lezen, schrijven en rekenen onderwezen werden. Daar vijf dezer scholen aan kloosters toebehoorden, en monniken er met het onderwijs waren belast, was dit getal, na de verbanning der vaders, niet meer hetzelfde. Rechter moeten er, in 1830, weder andere scholen, door de zorg van den heer DALY VALLÉ, gesticht zijn.

Gewoonlijk worden twee of drie dagbladen, of liever weekbladen, te Guatemala gedrukt. Maar behalve de gouvernemente courant, welke zeer ongeregeld uitkomt, hebben weinige zich langer dan een of twee jaar kunnen staande houden, en de meeste verdwijnen na verloop van eenige maanden. Meestal is hun groot gebrek daarin gelegen, dat zij, behalve uittreksels van Mexikaansche bladen enz., niet letterkundige voortbrengfels, bespiegelingen en ontwerpen, dan plaatselijk nieuws bevatten.

Behalve deze bladen en enige staatkundige van tijd tot tijd uitkomende werkjes, brengen de drukpersen van Guatemala, ten getale van drie of vier, zelden iets voort, doch uit Londen en Parijs worden van boeken (en grootendeels, helaas, van de schadelijkste soorten) in overvloed voorzien.

De munt van Guatemala is een uitgestrekt gebouw. De molens, welke tot het muntten dienen, zijn reusachtig groot.

De plaats der sieren-gevechten is een rond en groot gebouw. Sedert het einde van 1826 heeft hetzelve niet meer tot het oogmerk van dezelfde slichting gedieed. De staatkundige omstandigheden zijn,

zijn, zonder twiſfel, de voornaamſte oorzaak hiervan geweest, maar het ſchijnt ook, dat de ſmaak des volks, vooral der betere klaſſen, voor die waardiaardig vermaak verminderd is.

De ſchouwburg is eene ſoort van loots, zoo ſlecht onderhouden, dat ik er op eenen regenachtigen avond onderſcheidene dames met regenschermen in de loges heb gezien. Niet altoos hebben vertooningen in dezelve plaats, en deze zijn veelal nog allendiger dan het gebouw.

Andere openbare vermaken beſtaan er in Guatemala niet, zelfs geen koſſijhuizen; er ontbreken echter geene drinkhuizen voor de mindere klaſſen, en ten behoeve van deze is er ook een gebouw opzettelijk tot het houden van henen-gevechten ingerigt, eene liefhebberij waarop men in de geheele republiek verzot is.

Een zeer nuttig geſticht is het gaſthuis, *San Juan de Dios* genaamd. Hetzelve is voornamelijk door de liefdegiften van eenige bijzondere perſoenen opgerigt. De inkomſten beſtaan in op interest geleende kapitalen; in eenige onroerende goederen; in regten die op onderſcheidene voorwerpen van ſtedelijk verbruik geheven worden, en in aalmoezen. Hetzelve kan 400 zieken bevatten, maar het getal der zich werkelijk daarin bevindende beſtraagt zelden 200. De vrouwen maken gewoonlijk een derde gedeelte hiervan uit. Deze inrigting wordt zeer wel beſtuurd.

Guatemala onderscheidt zich vooral door deſelfe waterwerken. Ieder goed huis heeft op elke binnenplaats of tuin een' grooten gemetselden waschbak, en

aan het einde van vijf der voornaamste straten , is een eene voor het publiek. Deze gebouwen leveren altijd een vrolijk gezicht op , door het aantal vrouwen die aldaar gestadig al pratende staan te waschen. Daarenboven brengen dezelve veel tot de versfraaijing der stad toe , daar allen , in het rond , of in de lengte , met bogen (arcades) versierd zijn.

Deze werken zijn des te bewonderenswaardigen , daar men genoodzaakt is geweest om het water van op eenen afstand van anderhalve mijl naar de stad te leiden. De waterleiding , welke hiertoe dient , is een waarlijk reusachtig werk.

De levensmiddelen zijn te Guatemala niet duus. In vredetijd koopt men gewoonlijk 3 pond vleesch voor eene real. Gedurende den oorlog was hetzelfde veelal duurder , te weten twee of anderhalf pond voor eene real. Het vleesch is echter niet zoo goed als dat in het noorden van Europa.

De veehandel wordt hier door leden der eerste families uitgeoefend. Zij koopen de osen , welke met groote troepen vermagerd uit de provincien aankomen , en laten dezelve op hunne eigene landerijen , die op eenige mijlen afstands van de hoofdstad gelegen zijn , vet weiden , waarna zij ze verkoopen voor meer dan het dubbel van hetgeen zij hun hebben gekost. Het jaarlijksch verbruik der stad is van 9 tot 10,000 osen , behalve de schapen en varkens.

De huishuur is ook niet zoo hoog als in de andere voorname steden van Spaansch-Amerika. Voor een middelmatig huis betaalt men 3 à 400 , en voor de grootste 5 à 700 rijksdaalders 's jaars.

Het

Het klimaat van Guatemala is eene der aangenaamste van de geheele wereld. Het is er nimmer te warm om lakensche kleederen te dragen, en nooit te koud voor katoenen. In de maanden Maart en April rijst de warmte somtijds tot 86 graden van Fahrenheit, doch dit is zelden het geval, en gewoonlijk blijft zij, in dat gedeelte van het jaar, op het midden van den dag, tusschen de 74 en 82°. In December en Januarij, wanneer de noordenwinden dikwijls vrij scherp zijn, wisselt zij tusschen de 68 en 72° af. In de warmste dagen is het luchtgeftel des morgens ten zeven ure van 60 à 67°, en des avonds ten zeven ure van 67 à 68°. In het koudste jaargetij is het des morgens van 58 à 60; somtijds daalt het zelfs tot 57 en 56°, en des avonds ten zeven ure staat de thermometer dan tusschen de 60 en 64°. Binnen de huizen komt de warmte zelden boven de 71 graden, of daalt zij er beneden de 64°. Gelijk alles in de natuur zijn tegenwigt heeft, zoo schijnt het dat deze anders zoo aangename zachtheid van klimaat ook haar nadeel heeft, door de zenuwen te verslappen. Zelfs de Europeanen verliezen hunne gewone veerkracht. Men merkt deze zelfde uitwerking ook onder de redelooze dieren op. De paarden en stieren, welke zoo zeer in dit gedeelte der wereld vermenigvuldigd zijn, bezitten over het algemeen niet dat vuur, hetwelk hen in Europa kenmerkt.

De aardbevingen zijn te Guatemala zeer algemeen.

meen. Gewoonlijk hebben er onderscheidene bij de verandering der jaargetijden plaats, waaruit blijkt dat deze natuurverschijpsels tot den staat van het luchtgeftel in betrekking staan. Meestal zijn zij niet sterk genoeg om schade te veroorzaken, doch van tijd tot tijd zijn zij vrij ernstig. Zoo heeft in 1830 de hoofdstad en hare omstreken aanmerkelijk geleden. In het begin van April vielen er ligte schokken voor, maar op het einde der maand werden zij sterker en zeer talrijk. Den 21sten telde men er 52, van 4 ure des morgens tot 5 ure in den namiddag. De ontfeltenis was algemeen. Men verliet de huizen en ging hutten bewonen, welke in de plaatsen, markten en naburige dorpen opgericht werden. In den avond van den 23sten was er eene aardbeving, welke niet langer dan tien of elf seconden duurde, maar die het gewelf van onderscheidene kerken deed barsten, en de daken van vele huizen instorten. De dorpen Pinula, Petapa en Amatitan werden in puinhoopen verkeerd. Slechts twee personen evenwel, een jongentje en een grijsaard, hebben het leven daarbij verloren, de eerste door den schrik en de laatste door eene onvoorzigtigheid. Op onderscheidene plaatsen is de aarde van een gespleten en is het water door de openingen komen spuiten.

In de omstreken der hoofdstad zijn drie dorpen welker inwoners meestendeels Indianen zijn. Sommigen hunner oefenen in de stad het beroep van vrachtdragers, anderen dat van daglooners uit. De vrouwen houden zich bezig met spinnen en het
kwee-

kweeken van gevogelte, varkens enz., ten einde daarmede de markt te voorzien.

Deze dorpen hebben dezelfde namen als eenige van die welke dicht bij Oud-Guatemala liggen. Zoo is er een dat Ciudad Vieja (oude stad) heet, een zonderlinge naam voor een klein dorpje dat naauwelijks veertig jaar kan tellen; maar men wilde het den naam geven, welke thans de overblijffelen van het eerste Guatemala, dat door eenen waterfloed vernield werd, dragen.

2°. *Amatitan* is gelagen bij het meer van denzelfden naam, in eene naauwe vallei en warmer dan die der hoofdstad. Dit plaatsje is vooral opmerkelijk, doordien de meeste gegoede families uit deze laatste er gewoonlijk eenige weken, in de maanden April en Mei, gaan doorbrengen, om er zich in de rivier te baden, en de ongedwongenheid van het landleven te genieten. Indien het verschijnsel niet aan het volstrekte gebrek aan vermaak in de hoofdstad en 's menschen zucht naar afwisseling was toe te schrijven, zou men zich moeten verwonderen, dat vermogende lieden konden besluiten om, vermaakshalve, hunne gemakkelijke huizen met ellendige woningjes, in een dorp zonder bekeide straten, alwaar de minste beweging wolken van stof voortbrengt, te gaan verruilen.

Nabij Amatitan, bezuiden het meer, ligt de vulkaan Pacaya, die de rampen van 1773 en 1820 veroorzaakt heeft, zijnde in het laatstgemelde jaar, gelijk wij zoo even vermeld hebben, dit dorp geheel verwoest.

Op

Op negen mijlen afftands van Amatitan, daar waar de warme landen der kust beginnen, ligt het grootte dorp Escuintla. Ook aldaar gaan vele lieden de maanden Februarij en Maart doorbrengen, hoewel men er nog minder gemakken dan in Amatitan vindt. Men baadt er zich inagelijks in een bevallig riviertje, dat niet ver van het dorp stroomt; maar het voorname en erkende doel van dit verblijf, is om te *sweeten*, gelijk men het uitdrukt, want men vooronderstelt dat de gezondheid deze jaarlijkse uitwaseming vereiseht. Men vermaakt er zich tevens met landelijke dansen, kleine concerten, enz.; vóór de hutten, welke men bewoont, laat men *enramadas* (grootte priëlen van boomtakken) vervaardigen, onder welke men koel en aangenaam zit. Daar houdt men het middagmaal, enz.

30. Antigua, of Oud-Guatemala, is de hoofdplaats van het departement Sacatepequez en Chimaltenango. Hetzelve is gelegen op negen mijlen afftands ten zuid-westen der hoofdstad, in eene schoone en veel kleinere vallei dan die der laatstgemelde. Aan het einde dezer vallei bevinden zich de twee beroemde volkanen, welke men in de stille zee, op eenen grooten afftand van de kust, opmerkt. De eene ligt ten oosten en heet de *water-volkaan*, vermits uit zijnen kruin de wateren voortkwamen, die het eerste Guatemala, dat door den veroveraar Pedro Alvarado gesticht werd, en welks overblijfsels men nog onder den naam van *Ciudad Vieja* bespeurt, heeft vernield. Deze berg is zeer schoon. Op eenige mijlen afftands gezien, schijnt dezelve volmaakt keg-

gelvormig te wesen met eene helling van ongeveer 45°, doch van nader bij ontdekt men zijne oneffenheden tot aan den top. Men kan zeggen dat hij overal bebouwbaar is. De voet bestaat uit opene velden, welke voor het grootste gedeelte met maïs, zwarte boontjes enz. beplant zijn. Digte boschen beslaan het midden, hetwelk ook onderscheidene dorpen bevat. Het hoogste gedeelte is dat waar zich de minste gewassen bevinden, maar tot op vrij dicht bij den kruin ziet men nog eenige denneboomen. Dit alles te zamen veroorzaakt eene groote verscheidenheid van kleuren en voorwerpen in een' enkelen opslag van het oog. Van December tot April beklimmen vele Indianen dagelijks dezen vulkaan, om er de sneeuw te halen die als dan des nachts op den top valt, en welker gebruik een groot genot voor de bewoners der stad en der hoofdstad oplevert. In éenen dag kan men den berg op en af gaan, doch dit is eene zeer moeilijke reis en bovendien is men blootgesteld om dezelve bijna voor niet gedaan te hebben, want, indien de berg bewolkt is, zoo als dit dikwijls gebeurt, ziet men weinig of niets. Maar wanneer de lucht helder is levert hij eene der uitzichtrekste gezigten op. Gelijk zoo vele kaarten ziet men aan zijne voeten de twee Guatemala's, Amatitan, met dezelfs meer, en eene menigte andere dorpen liggen. De stille zee is aan den zuidelijken gezigteinder, en men wil dat de Atlantische oceaan somtijds te onderscheiden is. De hoogte dezes bergs moet bij de 13,000 voeten be-

ven

van de zee zijn, want ik heb er het kokende gedistilleerde water op 186° van Fahrenheit gezien. Hetgeen de krater schijnt geweest te zijn, is eene holte, welker grond zeer vlak is. Dezelve is 210 voet lang, 150 breed, en 126 diep, van het hoogste gedeelte des rands gerekend. Eenmaal een' nacht, onder eene daartoe medegevoerde tent, in dezen krater doorgebracht, en met zonsopgang den rotsachtigen rand beklommen hebbende, hadden wij een der grootste en heerlijkste tooneelen voor ons, welke de aarde oplevert. Aan de eene zijde vertoonden zich de effene eeuwig groene kustlanden, door de langzamerhand verdwijnende wolken, gelijk een onmetelijk kleed dat zich aan onze voeten ontrolde, en waaraan de wateren des grooten oceaans ten breedten zoom verstrekten. Aan de andere zijde bleven de wolken langer hangen en belemmerden daardoor de uitgestrektheid van het gezicht. Deze omstandigheid echter bragt eene andere schoonheid van eene geheel bijzondere soort te weeg. De bewerking, namelijk, van de stralen der zon op deze nevelen, gaf aan dezelve eene groote verscheidenheid van glansrijk licht en schaduw, terwijl de toppen der omliggende bergen, die, even als de plaats waar wij ons bevonden, van de reinste lucht omgeven waren, gelijk zoo vele bekoorlijke eilanden, door de nevel-zee uitstaken.

De andere vulkaan, die in het westen ligt en de *paar-vulkaan* heet, is nog hooger, maar niet zoo behagelijk voor den aanschouwer. In het midden is dezelve ook met boschen bedekt, maar het

bovenste gedeelte is geheel en al naakt en stiel. Deszelfs bruinachtige kleur verliest zich in de grijze asch, en deze laatste weder in de witte sneeuw, waarmee de kruin gewoonlijk bedekt is. Deze berg is nimmer door iemand beklommen. Een priester zeide mij eenmaal dit te hebben beproefd, maar dat, van den eenen kant, de hevige en onophoudelijke beving, en van den anderen de vreeselijke steilte van het hoogere gedeelte, zoo wel als de losheid van den grond, hem hadden gegenooodzaakt zijn oogmerk te laten varen. Deze vulkaan werpt altoos eene kleine kolom zeer heftige rook uit, welke men met het ondergaan der zon het beste ontwaart. De laatste stralen van dit luchtverschijnsel op de twee vulkanen, leveren veelal een uiterst prachtig gezigt op.

Eenige jaren geleden heeft deze vulkaan, bij gelegenheid eener losbarsting, zoo veel asch uitgeworpen, dat de apen, die de naburige bosschen bewoonden, zijn omgekomen of gevlugt, en sedert heeft men in die streken geene derzelve weder bespeurd.

De schoone vallei van Oud-Guatemala loopt midden door deze twee vulkanen heen, en vervolgens blijft de grond al dalende tot aan de warme kustlanden. De vallei wordt besproeid door twee of drie kleine riviertjes, waarvan de Indianen, die er de groenten voor de stad en de hoofdstad telen, zich ter besproeiing met veel oordeel bedienen. Er zijn ook vele weilanden, suikerriet-velden, en sedert eenige jaren een

den groot getal *nopaleras*, maar welke thans meereendeels verwaarloosd worden, vermits de ondernemers zulk een snel en gemakkelijk werkend middel om schatten te verzamelen in dezelve niet gevonden hebben, als zij in den beginne hadden verwacht! Overigens liggen in deze vallei ook nog onderscheidene dorpen.

Oud-Guatemala heeft herhaalde malen door aardbevingen geleden, en door eene opeenvolging van schokken, die in 1773 voorvielen, werd de stad zoo geteisterd, dat onderscheidene personen hun verlangen te kennen gaven om eene nieuwe stad te bouwen op eene plaats, welke minder aan dergelijke onheilen zou blootgesteld zijn. Bij deze personen voegden zich andere die belang bij de uitvoering van dit ontwerp hadden, en ten laatste verkreeg men de toestemming des konings tot hetzelfde. Deze gebeurtenis is te betreurenswaardiger, daar de ligging der oude stad zonder twijfel veel schooner en vruchtbaarder is dan die der nieuwe. Het heeft vele moeite gekost om de meeste inwoners van verblijf te doen veranderen, vermits weinige door de aardbeving geleden hadden. Om hen er toe te dwingen heeft de regering zich van boeten en andere gewelddadigheden bediend; men heeft de overblijfsels der huizen afgebroken, en algemeen wordt gezegd, dat op deze wijze veel meer puinhoopen veroorzaakt zijn, dan wel door de aardbeving zelve. Sedert dien tijd heeft de stad nimmer weder door die gedachte verhoofdsels geleden, terwijl, zoo als wij reeds gezien heb-

hebben, de hoofdstad in 1860 aanmerkelijke schade door dezelve ondervonden heeft.

De stad heeft thans een treurig aanzien. De straten bestaan meestal uit aarden muren, welke opgericht zijn om de puinhoopen te verborgen, die achter dezelve liggen, en uit eenige kleine huisjes, welke men van de overblijffels der oude gemaakt heeft. Echter zijn nog eenige huizen, waardige vertegenwoordigers van de voormalige schoonheid der plaats, in aanzijn gebleven. Onder dezelve vindt men er die verdiepingen hebben. Het stadhuis en het paleis, des presidents waren veel prachtiger gebouwen dan die der tegenwoordige hoofdstad. Het eerste bestaat nog en het tweede gedeeltelijk. Dezelve hebben twee reijen bogen. Het kollegie was insgelijks een schoon gebouw in den moorschen stijl.

Er zijn weinig plaatsen in de wereld die, naar evenredigheid van derzelver grootte, zoo veel kerken bezitten als Oud-Guatemala eertijds had. Haar overblijffels bespeurt men nog in alle rigtingen, en dezelve geven een zeer schilderachtig voorkomen aan de stad, wanneer men haar van eene der omringende hoogten overziet. In sommige dezer bouwvallen heeft men eene kapel opgericht, om de goddienst in uit te oefenen. Niettegenstaande al de puinhoopen, ontwaart de opmerkzame vreeschilling niet gehoogen eenige huizen en huisjes in de laatste jaren gebouwd, of welke men nog bezig is te bouwen. De vorige dwang-bepalingen tegen de stad niet meer bestaande, heeft de natuur begonnen hare regten te herkennen, en onderschei-

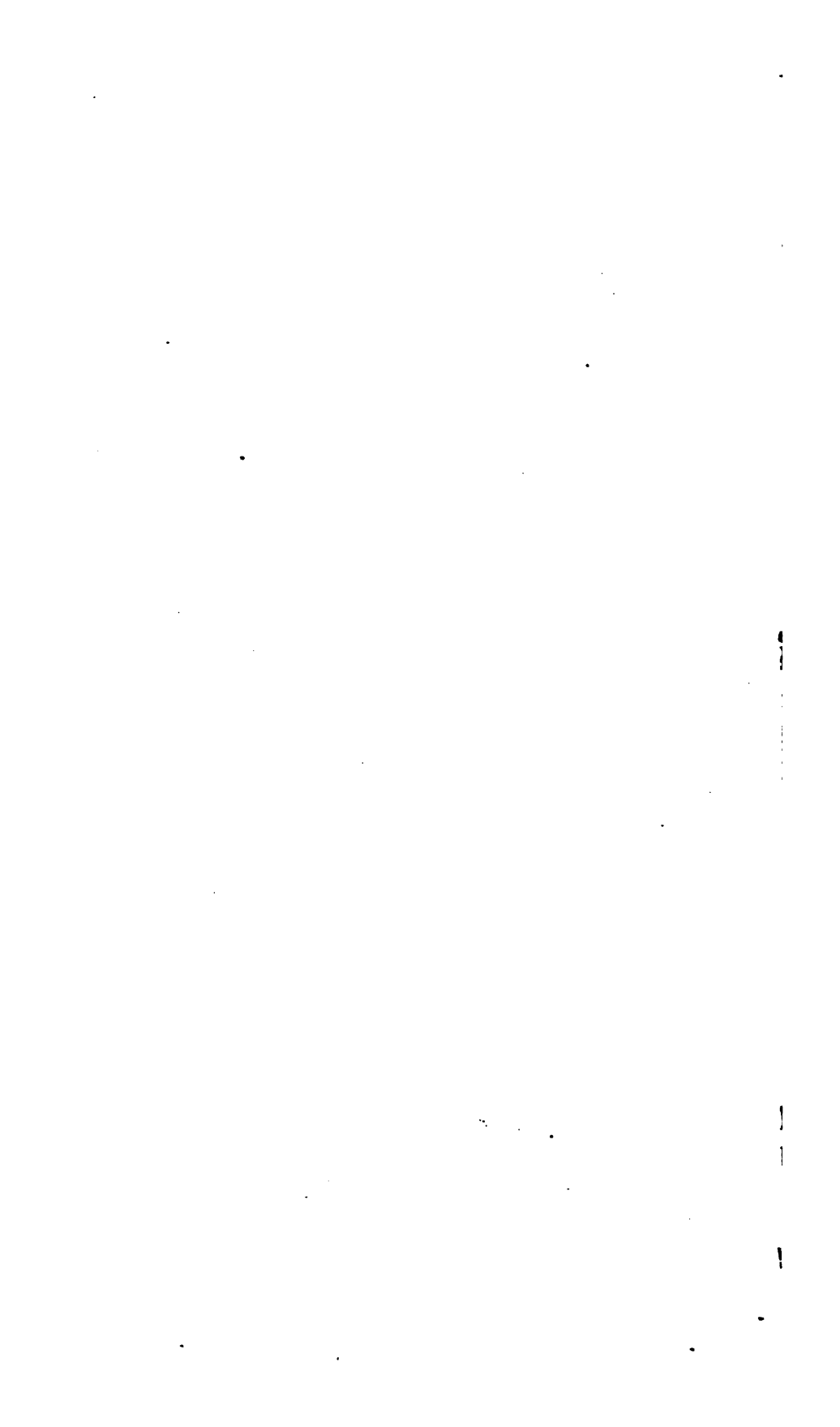
Some lieden, wier belangen hen niet langer aan de hoofdstad boeiden, zijn naar een plaats terug gegaan die in zoo vele opzichten verkooslijkt is. Hare bevolking is weder reeds tot 12,000 zielen aangegroeid. Het klimaat is koeler dan dat van Nieuw-Guatemala, vermits de grond 800 voet hooger ligt. In eenige huizen is het water der wasch-bakken koud en in andere lauw. Er zijn warme baden op twee uren afstand van de stad.

Voormaals plagt er te Oud-Guatemala betrekkelijk veel fabriek-werk te worden vervaardigd. In 1795 bestonden er ongeveer duizend weefteuwen, op welke in 200 werkdagen, waaruit het jaar in dit land bestond, 50,000 fl gaven en 20,000 arrobas katoen tot stoffen werden verwerkt. Tegenwoordig zouden er nauwelijks nog honderd weefteuwen te vinden zijn.

4°. *Totonicapan*, hoofdstad van het departement van dien naam. De bevolking is 12,000 zielen, bijna allen Indianen, welke zich met het maken van aardten potten, houten werken, wollen stoffen enz. bezig houden.

Alhier wonen nog vele indianische caciques, afstammelingen der Tlascalanen, die den veroveraar Alvarado hebben vergezeld. Onder het spaansch gouvernement genoten zij onderscheidene voorregten, en voorsel vrijdom van schatting. Nabij de stad zijn warme baden, die door de indianische vrouwen sterk bezocht worden. Het luchtgestel is koud, en om deze reden worden in de omstreken vele aardappelen en koren verbouwd. De appels
zijn

11

zijn er insgelijks overvloedig. Totonicapan van den kant van Guatemala naderende, levert hetzelfde een zeer schilderachtig gezicht op. Van den rand van een bijna steil afdalend gebergte ziet men de stad omstreeks 1500 voet beneden zich. Hare lijnrechte straten en wit gepleisterde huizen maken eenen indruk die merkkelijk vermindert want hier men de voorwerpen meer van nabij aanschouwt. Onmiddellijk buiten haren omtrek is zij omringd van heuvelen die naar terrassen gelijken en allen bebouwd zijn. Boven deze heuvelen verheft zich eene andere rei, die gedeeltelijk bebouwd en gedeeltelijk met geboomte begroeid is, en achter dit alles ziet men zich een met boschjen bedekt gebergte verheffen.

Totonicapan is op 38 mijlen afstands W. N. W. van de hoofdstad gelegen.

5°. *Gueguetanango*. Deze stad geniet een zachter klimaat dan dat van Totonicapan, van waar zij 20 mijlen ten noorden is verwijderd. Hare bevolking, die in de laatste tijden zeer verminderd is, zal nog ongeveer 5000 zielen bevatten.

Behalve deze twee steden, bevat het departement Totonicapan 50 dorpen, die door 60,000 zielen worden bewoond.

6°. *Quezaltenango*, de hoofdplaats van het departement en de derde stad van den Staat Guatemala. Hare bevolking is meer dan 14000 zielen, waarvan meer dan de helft Indianen zijn. Er bestaat veel nijverheid, zoo wel ten aanzien van landbouw als van fabrieken, want te Quezaltenango worden onderscheidene voorwerpen van wol en katoen bewerkt. De vrije in-

veer van vreemde koopwaren heeft deze rijk-
 heid niet zoo veel nadeel toegebracht, als men ligt
 zou denken. Wel is waar, men bereidt zoo veel
 laken niet als te voren, maar de chamarras (eene
 soort van zwarte mantels, welke in de geheele re-
 publick den Indianen en ook aan de meeste Mu-
 latten des daags tot kleeding en des nachts tot
 bed en dekfel dienen) komen niet uit vreemde
 handen, en zij zijn het voornaamste voorwerp dat
 in deze inrigtingen vervaardigd wordt. De inland-
 sche katoenen stoffen, hoewel grof, zijn insgelijks
 nog zeer in gebruik, vooral onder de Indianen;
 vermits zij in de eerste plaats sterk zijn, en daer-
 enboven van eene bijzondere soort waaraan hunne
 vrouwen gehecht zijn. Men berekent dat de waar-
 de der fabriek-goederen, die in den Staat Guatemal-
 gemaakt en naar de andere Staten verzonden wor-
 den, tegenwoordig nog eene som van 200,000
 rijksdaalders jaars bedraagt. Het klimaat van
 Quezaltenango is koud. De stad ligt op 4 mijlen
 afstands ten zuiden van Totonicapan. Sedert
 eenige jaren bestaat er in hare nabijheid een vulkaan,
 welke vóór dien tijd slechts een gewone berg van
 middelmatige grootte was. Hare oorspronkelijke
 gedaante is nog klaarblijkelijk. De top, die rond
 was, is geheel en al verdwenen, en, van beneden
 gezien, schijnt hij niets dan een uitgestrekte af-
 grond te wezen; die onophoudelijk wolken van
 rook uitwerpt. Deze rook komt uit een groot
 getal kleine gaatjes, welke men op den bodem dezer
 holte bespeurt. Eene menigte boomen, welke

eer-

eertijds dezen berg verfienden; staan nog op den-
 zelve, maar allen dood en door de hitte ver-
 schroeid. In de omstreken van Quezaltenango zijn
 onderscheidene bronnen van warm water, welke
 veelal baden uitmaken. De bergen zijn rijk in mi-
 neralen, doch men bewerkt dezelve niet. Slechts
 de Indianen gaan er zwavel zoeken, welke zeer
 schoon is. Men verzekert zelfs, dat er kwikzilver
 bestaat. Op twee uren afftands van de stad, nabij
 een dorp, Zunil genaamd, is een schoone water-
 val, van omstreeks honderd voeten hoog. De
 hoeveelheid des vallenden waters is niet aanmerke-
 lijk, daar hetzelfde hoogstens tien of twaalf voeten
 in den omtrek zal hebben, maar deszelfs nauwe
 doortogt tusschen twee steile rotten, geeft aan dezen
 waterval een bijzonder aanzien. Onder de verders-
 merkwaardigheden van deze streek telt men met re-
 den een kolk (*geiser*?) waaruit eene groote massa
 kokend water, tot op zoja zelfs 30 voeten, in stra-
 len en groote droppels, ophorrelt. Op geene mijner
 togten in dit land heb ik mij in zoo veel persoonlijk
 gevaar bevonden als bij het afklommen van den vol-
 kaan van Quezaltenango, die op vele plaatsen zeer
 steil en geheel ongebaand is, terwijl de grond uit
 losse steenen bestaat, en daarna bij het bezoeken van
 den kolk, om welken te naderen ik mij op twee ver-
 schillende plaatsen, door middel van een touw, dat
 aan een boom gebonden werd, door eene bergklove
 had neder te laten. Deze ziedende kolk veroorzaakt
 natuurlijk eenen grooten damp, die belet, hem van
 beneden den wind te aanschouwen. De geheele

natuur in deszelfs nabijheid is bij ditstek woest. In 1827 heeft men te Quezaltenango een schouwburg geflicht, alwaar de tooneelfpellers, die zich ter oorzake van de staatkundige gebeurtenissen, in de hoofdstad niet hadden kunnen staande houden, vertooningen gaven. De tegenkanting der geestelijkheid, wier invloed over het volk onbepaald is, preezende, had men, alvorens het gebouw op te rigten, getracht derzelver gunst te winnen, en hierin was men zoo wel geslaagd, dat de priesters, die monniken waren, den schouwburg met wijwa ter hebben geheiligd! Dit mag voorzeker als de eerste klucht beschouwd worden, die in denzelven vertoond is. De eerwaardige vaders lieten niet na er zich van hunne ernstige bezigheden te gaan ontspannen.

7°. Sololá, hoofdplaats van het departement van dien naam. Het klimaat is er minder koel dan te Quezaltenango en te Totopisapan. Dit groote dorp ligt op 28 mijlen afstande W. N. W. van de hoofdstad. De bevolking is er 5000 zielen, bijna allen Indianen.

Daar de tarwe voornamelijk in de departementen Quezaltenango en Sololá verbouwd wordt, zal ik hier hetgeen ik nopens dezen tak van landbouw vernomen heb, mededeelen.

De opbrengst is van 10 tot 20 voor een, naar evenredigheid van de hoedanigheid der gronden. De prijs verandert veel volgens de jaargetijden. In den oogst is dezelve gewoontlijk van 10 tot 12 realen de fanega (welke p. m. $5\frac{1}{2}$ arrobas of 130

à 140tes weegt). Vervolgens volgt dezelfde trapsgewijze tot drie rijksdaalders, en soms zelfs meer. Het loon der werkslieden is anderhalve realaal daags, zonder den kost. Twee werkslieden en een spai osen bebouwen in éénen dag een vierkant stuk grond van 128 varas, en de helft daarvan indien de grond hard of nieuw is. Elk hunner doet het vierde gedeelte van dit werk met de spa. De ploegen zijn zeer onvolmaakt, zijnde slechts lange palen met eene ijzeren punt; zij gaan niet meer dan 4 of 5 duim diep in den grond. Europeaansehe ploegen zouden het voordeel hebben van meer werk af te doen, en zouden vooral in de min of meer uitgesputte landen nuttig zijn. De onkosten van vervoer op eene faneya koren uit deze streken naar de hoofdstad, zijn van 2 tot 2½ rijksdaalder.

Behalve de tarwe, verbouwt men ook nog veel mais in deze oorden, en met de schapenteelt houdt men zich almede bezig, vindende men voor derzelver wol gereede afrek in de fabrieken van Quetzaltenango, Totontapan enz. De prijs der wol is van 3½ tot 4 rijksdaalders de arroba. De schaapscherpingen hebben twee maal 's jaars plaats, in Januarij en in Juni. Ieder schaap geeft ongeveer 2 pond wol in het jaar. Zij zijn gewoonlijk een rijksdaalder het stuk waard.

88. en 99. Mazatenango en Cuyotenango. Deze twee groote dorpen, waar men onderscheidene schoone huizen vindt, zijn in het distrikt van Satabitepequez, in het hart der cacao-plantaadjen,

gelegd. De luchtsmaak is er warm, doch niet bij uitdruk, en zeer gezond.

10°. Coban is in eene onoffene, zeer bekoorlijke vallei, onder een ten hoogste aangenaam klimaat, gelegen. Deszelfs bevolking bedraagt 14,000 zielen, allen Indianen, die alhier meendeels betere huizen dan elders bewonen. De stad is als doorweven met banaan-plantaadjen, kleine suikerveldjen en boomgaarden, waarin zich vele peper, of piment-boomen bevinden. De Dominicanen, die de heeren dezer landstreek waren, hadden alhier een klooster en eene prachtige kerk. Coban is de vierde stad van den Staat, en hoofdplaats des departements. Verapaz, hetwelk het tooneel van den roem des onsterflijken Las Casas geweest is.

Dit departement verdient wel dat wij er nog een oogenblik bij stil staan. Hetzelve is zeer bergachtig, zoodanig dat valleien van eenige uitgestrektheid er zeldzaam zijn. Het regent er negen maanden, in het jaar, maar gewoonlijk zijn deze regens zacht en dus zeer vruchtbaar makende. Men schrijft deze vochtigheid, welke overigens niet ongezond is, aan de grenslooze bosschen toe, die de bergen bedekken, en men beweert dat dezelve vermindert, naar mate de houthakkingen te Belize zich uitbreiden. De drie maanden, die droog genoemd worden, zijn daarom nogtans niet geheel en al van regen vrij.

De weg van Guatemala naar de plaats der inscheeping op de rivier Polochic, gaat niet door

Coban, hetwelk een blik op tien mijlen afstand, van zich laat liggen, meer deels leidt door *Salamá*, dat éene andere belangrijke plaats en ongeveer halverweg gelegen is, in een uuitgestrekte vallei, doch omringd, bijna zonder uitzondering, van zeer doore bergen, want die schier onafgebrokene regens hebben hier nog geen aanvang genomen. Derselver bevolking bestaat uit 5000 zielen. Alhier houden de departementale overheidspersonen hun verblijf, niettegenstaande Coban de hoofdplaats is. De oorzaak hiervan is hare grootere nabijheid tot Guatemala, alsmede de omstandigheid dat Coban geheel en al door Indianen wordt bewoond, terwijl de bevolking van *Salamá* uit blanken en mulatten bestaat, wier gezelschap aangenaamer voor de heeren ambtenaren is. Op twee uren afstand van *Salamá* bevindt zich *S. Geronimo*, het schoonste landgoed dat de dominiikanen bezaten. De inventaris welke er van gemaakt werd, toen hetzelfde verhuurd zou worden, zal mischien aan vele lezers niet onaangenaam zijn, te meer daar zij tevens de prijzen van onderscheidene belangrijke voorwerpen uit denzelven kunnen leeren kennen:

De gebouwen en meubelen . . .	R ^s 10,795.5
Verscheidene gereedschappen . . .	684.—
Alle soorten van bouw-werktuigen, . . .	
zoo wel nieuw als gebruikt . . .	19,13.6
Werktuigen van landbouw . . .	493.—
Bouwstoffen	300.1

306. CENTRAAL-AMSTERDAM. 1888

Koperen fatter-molen en daartoe hoorende gebouwen R^s 14,087.1
 Suikerriet op het veld, berekend volgens desselfs verschillende graden van rijpheid 8,099.2
 De waterwerken, (800 wel om te begieten als om den molen te doen werken) 6,095.3
 Huizen in het veld, moedelen en weilanden 21,168.1

Vee:

1100 koeijen tot R^s 9 R^s 10,800
 190 melk id. tot - 10 - 1,900
 59 ossen tot - 10 - 590
 178 wenkosses tot - 20 - 3,560
 499 stieren tot - 9 - 4,491
 354 kalven tot - 4 - 1,416
 (zonder die welke nog niet go-
 merkt zijn mede te rekenen). - 22,499.-

Paarden enz.:

306 merries tot R^s 8 R^s 2,448
 92 ruinen en hangsten tot - 12 - 1,104
 83 veulens tot - 10 - 830
 71 kleine id. tot - 4 - 284
 513 schapen tot - 1 - 513
 267 geiten tot - 2 - 534
 46 muilezels tot - 25 - 1,150

Ezels

Ezels:

3 ezellinnen	tot R ^s 6 R ^s 18
1 esel	100
1 diro	80
2 veulens	tegen 25 50
	R ^s 248

Merklijken 15.4

80½ cavalierias (*) en 833 varas land.

tegen R^s 50 - 4016.34

Rijksdaalders 99.726.64

Dit landgoed was tegen 6000 rijksdaalders 's jaars, en misschien nog wel minder, te huur. De jaarwinkomsten bedroegen meer dan 19,000, niettegenstaande de gebrekkige wijze van werken. Met de verbeteringen in te voeren, waarvoor de inrigting vatbaar was, kon men gemakkelijk de inkomsten verdubbelen. Een groot voordeel hetwelk men aldaar had was de zekerheid van er de noodige werkliden te vinden, want op de plaats zelve waren eenige honderden negers, die de slaven der priesters waren geweest, en die, niettegenstaande hunne gedecreteerde vrijheid, zich nog altoos als zoodanige beschouwden. Zij verlangden niets meer dan werk. Van het draf des suikerriet-saps

(*) Door cavalierias verstaat men niet overal dezelfde uitgestrektheid gronds. Hier is zij 1136½ varas lang en de helft breed, hetgeen 645,815½ vierkante varas van 3 voet ieder uitmaakt.

stoken deze lieden, voor hunne eigene rekening, eenen over het geheele land vermaarden brandewijn.

Van Salamá naar de Polochic reizende, komt men door onderscheidene indiaansche dorpen, welker ligging over het algemeen zeer schilderschtig is. Het laatste heet Chimiquin, een nieuw dorp, gelegen in eene zeer vruchtbare vallei. Het is voornamelijk in deszelfs ontreken dat de *Saripá-rilla* gevonden wordt, welke men over de Rio Dulce uitvoert.

11°. *Chiquimula*, hoofdplaats van het departement, is 50 uren ten N. O. van Guatemala gelegen. De luchtstreek is er warm en er zijn 4000 inwoners.

12°. *Esquipulas*, gelegen op ongeveer 8 uren afstande ten N. O. van Chiquimula. Deze stad is opmerkenswaardig door de schoonheid der kerk, welke men er gesticht heeft ter eere van de beelden eener heiligen, die in dit land den naam heeft van vele wonderwerken te hebben gedaan. Het was een oord van bedevaart, alwaar de geloovigen voormaals, in groote menigten, van meer dan honderd mijlen in den omtrek, zamenvloeden, maar deze over is grootelijks verminderd.

13°. *Guatemala*. Dit dorp is belangrijk, vermits hetzelfde het groote pakhuis des koophandels van Guatemala en S. Salvador met de kust is. Hier worden de goederen geladen of ontlust, welke over de Motagua verzonden worden. De piragua's, waarvan men zich voor dit vervoer bedient, zijn, gelijk overal in dit land, zeer lomp gemaakt van boom-

boomstammen, welke echter eene ongewone dikte hebben. De bevolking van Gualan is omstreeks 2000 zielen. Niettegenstaande hetzelfde gelegen is op ongeveer twee honderd voeten boven de oppervlakte der rivier, welke er een prachtig gezigt oplevert, is de luchtstreek er warm, vermits de plaats van hooge bergen is omringd, welke de vrije doortrilling der lucht beletten. Ook heerschen er dikwijls kwaadaardige koortsen.

14°. *Zacapa*. Hetzelfde ligt in eene ongelijke doch uitgestrekte vallei, op elf mijlen afstands van Gualan. Hoewel het klimaat er insgelijks warm is, is het er nogtans zeer gezond. De bevolking bedraagt ongeveer 4000 zielen.

Behalve de reeds gemelde plaatsen, zijn er in dezen Staat een goed getal dorpen, die eene bevolking van 8 tot 12000 zielen bevatten: zoo als Chimaltenango, Patzizia, Patsum, Comalapa, St. Martin en anderen, allen in de koudere luchtstreek, en voornamelijk door Indianen bewoond.

De geheele bevolking van den Staat Guatemala wordt op 600,000 zielen berekend.

SALVADOR. (*).

Deze Staat is gelegen tuschen den 13^{den} en 15^{den} graad

(*) De naam van den Staat wordt onderscheiden van dien der stad, door dat deze *San Salvador*, en gene *Salvador* genoemd wordt. De oude indiaansche naam der landstreek is *Cuscatlan*.

graad noorder breedte. Dezelve heeft vier departementen, te weten:

S. Salvador.

Sonfonate.

S. Miguel.

S. Vicente.

Hoewel deze Staat de kleinste van allen is, wat deszelfs grondgebied betreft, alzoo men er niet meer dan 2040 vierkante mijlen telt, is hij nogtans de voornaamste, ten aanzien van landbouw en digtheid van bevolking, wordende deze op 300,000 zielen berekend.

De kerkelijke verdeling is in 55 kerkspelen van 1500 tot 16000 zielen. Elk derzelve heeft een pastoor, die op vier of vijf plaatsen een of twee kapellaans tot hulp heeft.

Het grootste gedeelte van den Staat is gezond, doch warm, heerschende er slechts op eenige bergen eene meer gematigde luchtstreek. Behalve de mais, bananen en andere vruchten, zijn de voornaamste voortbrengfels de indigo, suiker, katoen en balsam.

De voornaamste meren zijn de volgende:

1°. Dat van Cogutepeque. Hetzelve ligt tuschen de hoofdplaatsen S. Salvador en S. Vicente, en zal omtrent 2 of 3 mijlen lang en van 1 tot 2 breed zijn. Het heeft eene zeer schoone ligging tuschen hooge bergen, en bovendien wordt het door onderscheidene kleine eilandjes versmaad. Tot nu toe is dit meer bijna nutteloos geweest, doch de tijd is waarschijnlijk niet zeer verwijderd, dat hetzelve van groot nut zal zijn. Door een

weg,

weg, twee of drie mijlen lang, van S. Salvador tot aan het meer, en eenen anderen van gelijke grootte van het meer tot aan S. Vicente te maken, en schuiften op hetzelfde te plaatsen, zou men in 6 of 7 uren, en met veel gemak, van de eene plaats naar de andere kunnen reizen, terwijl dezelve thans 17 mijlen, of anderhalve dagreis, van elkander verwijderd zijn.

2°. Het meer van Guiza, nabij Metapa, op de grenzen der Staten Salvador en Guatemala. Hetzelve heeft twintig mijlen in den omtrek, en een onderaardsche gemeenschap met een ander meer, genaamd Metapa. Hetzelve ontlust zich, door middel van de rivier Lempa, in den stillen oceaan. De eenige voorname rivier in dezen Staat is de Lempa. Dezelve heeft haren oorsprong in het departement Chiquimula. Na eene wenigste kleine riviertjes en het meer Guiza, in haren boezem ontvangen te hebben, ontlust zij zich in de stille zee, doch almede eene baar hebbende dient zij weinig tot de scheepvaart. Bovendien heeft zij haren loop niet in de nabuurschap van groote steden, blijvende zij op 5 of 6 mijlen afstande van S. Vicente en op 12 of 14 van S. Miguel.

De havens van dezen Staat zijn de volgende, allen aan de Zuid-zee:

1°. *Acajutla*, ook genaamd *Sanfonate*, waarvan zij vijf mijlen verwijderd is. Deze boezem veertig mijlen ten Z.W. van S. Salvador ligt, is van Mei tot November eene bijna onbreekbare

reede. Zij ligt op 13° 59' noorder breedte; wordt voornamelijk gebruikt om er de goëdren; voor Guatemala en S. Salvador bestemd, te lossen, en de indigo en suiker voor Peru en Chili te laden.

2°. *Libertad*; hetwelk ook eene reede is ten oosten van Acasutla en op tien mijlen van S. Salvador ligt. Sedert weinige jaren is deze reede eerst tot haven verklaard.

3°. *Cohahuatla* of *Unión*; hetwelk almede eerst sedert weinige jaren tot haven verklaard is. Dezelve is groot en veilig, en ligt ten oosten van Libertad, op den westelijken oever eener uitgestrekte baai of golf, en 12 mijlen ten oosten van S. Miguel, als de haven van welke stad zij kan worden beschouwd.

4°. *Triunfo de los Libres*. Deze haven is eerst den 8 Junij 1829 door de salvadorische wetgevende vergadering als zoodanig erkend; zij ligt in de baai van Jiquilisco, ten oosten van de rivier Lempay.

De volgende zijn de voornaamste steden en dorpen van Salvador.

1°. *S. Salvador*, de hoofdplaats, is gelegen op schoone heuvelen, niet meer dan ongeveer 800 voet boven de oppervlakte der zee; gevolgelyk is deszelfs klimaat veel warmer dan dat der hoofdstad. De bevolking bedraagt 16,000 zielen. De stad is verre van zoo schoon te zijn als Guatemala. Merkwaaardige gebouwen zijn er niet; zelfs de hooftkerk is een weinig aanzienlijk gebouw, welks binnenste van hout is.

On-

Onderscheidene ambachten zijn in S. Salvador tot eenen aanmerkelijken graad van volmaaktheid gekomen. Deszelfs ijzerwerkers, vooral, zijn door het geheele land beroemd. Men weeft er ook vele katoenen stoffen enz. Voormaals bestond er een fonds, *Monte pio* genaamd, hetwelk tot aanmoediging van den landbouw diende, door sommen gelds aan de land-eigenaars te leenen, die zulks behoefden. Ten behoeve van dit fonds moest eene belasting van vier rijksdaalders voor elke seroen indigo worden betaald. De tabak droeg insgelijks tot hetzelfde bij. In de laatste jaren heeft de regering van den Staat zich van deze inrigting meester gemaakt en dezelve bestaat eigenlijk thans niet meer.

Tusschen de heuvelen, die S. Salvador omtingen, verheft zich de vulkaan, die onderscheidene malen zeer schadelijke aardbevingen aan de stad veroorzaakt heeft.

In derzelver omstreken bevinden zich een aantal kleine riviertjes, waarvan sommige koud, andere warm, en weder andere, door de zamenvloeiing van de twee eerste soorten, laauw zijn, zoo dat elk er zich baden kan in de temperatuur die hem het meeste behaagt.

2°. Op 9 mijlen afstands ten westen van de hoofdplaats, staat het groote dorp *Cogutepeque*. Door deszelfs ligging op eene aanzienlijke hoogte, is het klimaat er vrij gematigd. De bevolking is 12000 zielen, meest allen Indianen.

3°. *S. Vicente* is op 8 mijlen afstands ten zuiden van *Cogutepeque*. Deszelfs bevolking zal ongeveer

8000 zielen bedragen. Behalve de indigo verbouwt men nog in de omstreken, dat is te zeggen bij het dorp *Istepeque*, de onder dezen naam bekende en be-roemde tabak. De velden, welke dezelve voortbrengen, zijn op de helling en aan den voet des volkaans van S. Vicente, die sedert vele jaren in rust is geweest.

4°. S. *Miguel* ligt 22 mijlen ten oosten van S. Vicente, en heeft 8000 bewoners. Alhier worden onderscheidene belangrijke kermisfen gehouden. De voornaamste heeft plaats in de maand November, na den indigo-oogst, die almede in de omstreken van S. Miguel wordt verbouwd. Ook in de nabijheid dezer stad is een vulkaan, die insgelijks sedert onheugelijke tijden schijnt uitgebrand te zijn. Het is eene der opmerkelijke verschijnsels in dit land, dat bijna al de belangrijke steden in de onmiddellijke nabuurschap van eenen vulkaan gebouwd zijn. De luchtstreek van S. Miguel is zeer warm, en vrij ongezond, vooral in het begin van den zomer (*), wanneer de lage landen, waarin deze stad gelegen is, droog worden.

Men kan van S. Miguel naar S. Salvador terug keeren langs den weg, welke die der kust wordt genoemd, en die gewoonlijk op 2 of 3 mijlen afstand van de zee verwijderd blijft. Deze weg is wel langer, doch zeer effen tot aan Sacatecoluca, dat is te zeggen zestig mijlen ver. Men vervoert er de koopwaren en voortbrengfels des lands op stecht

(*) Drooge tijd, die tegen het einde van October begint.

lecht gemaakte karren. De grond is hier zeer vruchtbaar, doch ook hier grootendeels nog met boschen bedekt en dus geheel nutteloos. Op dezen weg vindt men onderscheidene steden en dorpen, van welke de twee volgende de voornaamste zijn:

5°. *Usulután*, op 12 mijlen afstands ten westen van S. Miguel. De bevolking is 7000 zielen, en er wordt veel katoen in deszelfs omstreken geteeld.

6°. *Sacatecoluca* ligt 20 mijlen ten westen van Usulután. Deszelfs bevolking is 8000 zielen. Indigo is het voornaamste voorwerp van landbouw alhier. Op 12 uren afstands van Usulután en 8 van Sacatecoluca loopt de rivier Lempa.

De kust-weg verlatende, vindt men nog de volgende steden, welke verdienen vermeld te worden:

7°. *Sonsonate*, hetwelk vijf mijlen van de haven of reede van Acajutla gelegen is. Drie mijlen ten N. van daar is een volkaan, *Izalco* genaamd, naar den naam van een groot dorp, hetwelk zich aan deszelfs voet bevindt. Dezelve werpt onophoudelijk vuur uit, hetgeen, vooral des nachts, een verheven gezigt oplevert. Deze volkaan veroorzaakt dikwerf te Sonsonate een onderaardsch geluid, aan den donder gelijk. Men wil dat dezelve ook stroomen voortbrengt, welker wateren warm en waarvan de dampen zoo schadelijk zijn, dat de vogelen, die in hnnne vlugt dezelve inademen, er van sterven. Sonsonate heeft eene bevolking van ongeveer 7000 zielen. De omstreken leveren bekooslijke gezigten op. Van den eenen kant trekt de tot op eene aanmerkelijke hoogte bebouwde en met eene eeuwige

rook-kolom bekroonde volkaan de bewondering des aanschouwers tot zich. Aan de zijde der kust zetten duizenden van palmboomen en banaan-plaatadjen dit tooneel niet weinig luister bij. Eene rivier loopt door de stad, en op eenigen afstand van dezelve zijn er nog twee andere. Men verbouwt er ook veel suiker-riet, wordende van hier veel suiker naar Peru en Chili verzonden. Een ander voorwerp van uitvoer alhier, zijn bloemen en kransen van schelpen, met welker vervaardiging zich voornamelijk de dames bezig houden, die veel smaak daarbij ten toon spreiden. De Indianen dezer omstreken maken fraaije matten, die van een algemeen gebruik in dit land zijn en ook een voorwerp van uitvoer uitmaken.

8°. *Aguachapa*, gelegen op negen mijlen ten N. W. van Sonsonate, heeft eene bevolking van 8000 zielen. Er wordt ook veel suiker-riet in deszelfde omstreken verbouwd. Er bestaat bij deze stad iets zeer opmerkelijks, de kolken, namelijk, die men *los respiraderos* van den volkaan noemt, en welke ik, even als die op bladz. 357. vermeld, vooronderstel *Geysers* te zijn. Derzelver randen hebben van 80 tot 100 voeten in den omtrek, en van binnen ontwaart men altijd eenen kokenden modder, waarvan de lucht zeer zwavelachtig is. Een in schijn gering voortbrengsel, doch hetwelk in den koophandel niet onbelangrijk is, bestaat uit den bast eens booms, waarvan men eene lont maakt om de sigaren aan te steken. Bijna zonder uitzondering hebben de inboorlingen altijd zoedanige lont met een

een vuurslag bij zich. Groote hoeveelheden worden naar Peru, Chili en zelfs naar Havana verzonden. 9°. *Ste Anna* ligt op 8 mijlen afstande ten N. van *Aguachapa*. De bevolking is er 10,000. De voornaamste voortbrengselen van dezels omstreken zijn indigo en suiker. De gewone prijs van laatstgenoemd artikel is 12 à 16 realen de arroba. Dezelve is tamelijk wit, en men maakt er brooden van, wegende 25 pond en meer. In den omtrek zijn ook ijzer-mijnen, welke in vroegeren tijd ongeveer 1500 quintalen 'sjaars opleverden, doch tegenwoordig brengen zij naauwelijks een derde gedeelte van deze hoeveelheid op.

10°. *Metapa* ligt op 14 mijlen ten noorden van *Ste Anna*. De bevolking is 8000 zielen. Onderscheidene ijzermijnen zijn ook aldaar in de omstreken, zoo wel als van goud en andere metalen, doch deze laatste worden niet bewerkt.

NICARAGUA.

Deze Staat, die in vier departementen (*Leon*, *Granada*, *Segovia* en *Nicaragua*) verdeeld is, heeft almede het voordeel van door beide oceanen te worden bespoeld, maar aan de atlantische zijde is dezelve, met weinige uitzonderingen, geheel onbevolkt. De luchtstreek is er over het algemeen warm. De grond, die zeer uitgestrekt is, is ongemeen vruchtbaar, doch bij gebrek aan bevolking wordt dezelve weinig bebouwd. Het meer evenwel, dat

denzelfden naam draagt, zal waarschijnlijk eenmaal de voornaamste bron van deszelfs welvaart zijn.

Indien immer het ontwerp wordt ten uitvoer gebragt, waarvan men sedert lang gesproken heeft, de daarstelling, namelijk, eener gemeenschap tuschen de twee oceanen, door middel van dit meer, zal er eene omwenteling in het stelsel des koophandels ontstaan, gelijk aan die welke de ontdekking van de Kaap de Goede Hoop heeft ten gevolge gehad. Niet alleen zullen de schepen, van Europa en de Vereenigde Staten naar de Westelijke Kusten van Amerika bestemd, Kaap Hoorn niet langer omzeilen, eene reis die, zoo al niet meer gevaarlijk, evenwel altijd zeer onaangenaam en langdurig is, maar het is waarschijnlijk dat diegene, welke naar China of de Indïen stevenen, insgelijks dezen weg zullen kiezen, al ware het alleen om van de pasfaatwinden gebruik te maken, die in den stillen oceaan heerschen. De thans bijna geheel verlatene oevers des grooten meers en die der rivier St. Jan, zouden dan het middelpunt van de zeevaart der wereld zijn, en gevolgelyk eene onschatbare waarde verkrijgen. Duizenden van Europeanen zouden zich in deze door den hemel begunstigde streken komen vestigen, en er door den koophandel en den landbouw in eenen gelukkigen staat verkeereren. Dit schoone werk zou zich in twee voorname deelen splitsen, te weten: 1° de werken op de rivier St. Jan; 2°. die welke noodzakelyk zouden zijn om de gemeenschap tuschen het groote meer en de stille zee daar te stellen.

Door

Door middel van de rivier St. Jan ontlast het meer zich in den atlantischen oceaan. Aan het begin der rivier en op haren linkeroever, bevindt zich het kasteel St. Carlos, op eene hoogte van 300 voet gebouwd en van mueren omringd. Hetzelfde is daar geplaatst om den ingang des meers te beschermen. 32 Stukken kanon kunnen er op geplaatst worden, maar het geheel is thans in eenen zeer bouwvalligen toestand. De bezetting bestaat uit 40 of 50 ellendige soldaten. De rivier is er 5 à 600 voet breed, en 6 à 7 diep. Op ongeveer de helft van haren loop, en op haren rechteroever, wordt zij vereenigd met de rivier St. Carlos, en lager met die van Serapiqui. Op 8 of 10 mijlen afstands van de haven van St. Jan, verdeelt zich de rivier in twee takken, waarvan die ter rechter zijde de breedste is en den naam van *Rio Colorado* aanneemt. De diepte van deze rivier is in haren geheelen loop zeer ongelijk. Gewoonlijk is zij afwisselend tusfchen de 9 en 20 voeten, maar op onderscheidene plaatsen is de grond zoo dicht bij de oppervlakte des waters dat er rapides ontstaan. De snelste derzelve vindt men op 10 mijlen van het meer, op eene plaats waar de rivier eenen elleboog uitmaakt, en waar voormaals nog een fort stond, Lord NELSON, in 1780 getracht hebbende tot het meer door te dringen, werd door het vuur van dit fort, bij de plaatselijke moeilijkheden gevoegd, tot den terugtocht genoodzaakt. Beneden de Rio Colorado vooral is het in het algemeen zeer ondiep, vindende men, in het drooge jaargetij, op

verschillende plaatsen, nauwelijks twee voeten water. Er zijn ook vele kleine eilandjes in dit gedeelte der rivier. De haven van St. Jan is vrij goed. Dezelve is gelegen op 11° Noorderbreedte en $83^{\circ} 48'$ ten W. van Greenwich. Het wemelt in dezelve van haaijen. Niettegenstaande de warme luchtstreek en de schier het geheele jaar dagelijks vallende regenbuijen, wordt dit oord niet voor zeer ongezond gehouden, en naar gelang het geboomte in de omstreken meer mogt worden weggeruimd, zou de gezondheid ongetwijfeld nog merkelyk toenemen. Er bevindt zich thans geene andere woning dan die eens Engelschmans van Jamaika, die in deze streken handel drijft, als mede een post van een half dozijn soldaten. Aan den meest westelyken mond der rivier (en deze is de eenige bruikbare) is eene baar, alwaar doorgaans slechts 2 à 3, zelden 4 voet water staat. Men ziet dat het een groot werk zou zijn, om deze rivier voor zee-schepen bevaarbaar te maken. Het beste middel om deze talrijke ondiepten te vermijden, zou waarschijnlijk daarin bestaan, dat kanalen langs dezelve gegraven werden, en mischien zou een regstreeks kanaal van de haven naar het meer nog wel het minste kosten. De afstand zal hemelsbreedte niet meer dan twintig mijlen zijn, en veelligt zelfs minder, want met de menigvuldige bogten der rivier is dezelve thans omstreeks 40 mijlen. De beslissing van dit punt zal evenwel geheel afhangen van den aard des gronds op de oevers, welke van het meer tot aan de rivier S. Carlos, en van de rivier Colorado tot aan

aan den mond, laag en over het algemeen moeras-
fig zijn. Van het gedeelte dat tusschen beide ligt
zijn de oevers verheven, doch nergens kunnen zij
hoog genoemd worden. Dezelve zijn overal bosch-
achtig en op eenige weinige plaatsen ziet men heu-
velen op eenen korten afstand.

Er zijn onderscheidene punten, welke voor de
doorsnijding tusschen het meer en de zuid-zee ge-
schikt kunnen worden gerekend, maar ik geloof
dat de twee volgende de meeste aandacht verdienen:

1°. Nabij de stad Nicaragua. De landengte is
daar het smalste, zijnde niet meer dan zes mijlen
breed, maar dezelve is bergachtig. De weg gaat
over hoogten welke 4 à 500 voet boven de op-
pervlakte der zee verheven zijn. Men zegt, wel
is waar, dat deze hoogten te vermijden zijn, maar
in dit geval zou het kanaal langer worden. Vol-
gens eene meting, in 1781, op bevel van den
kapitein-generaal van Guatemala, door den ingenieur
MALISTHEO gedaan, blijkt het, dat de oppervlakte
des meers 134 spaansche voeten hooger dan die des
stillen oceaans is.

2°. Tusschen het meer van Managua, dat ins-
gelijks eene genoegzame diepte heeft, en eenen
diepen inham der haven van Realejo. Deze grond
bezit het groote voordeel van bijna effen te zijn,
zeer zacht af te dalen en van vast te wezen, zon-
der steenachtig te zijn, maar de afstand is meer dan
het dubbel van dien der landengte van Nicaragua.
Echter zou men hier de fraaije haven van Realejo
hebben, terwijl men op het andere punt zou uit-

komen bij die, welke St. Jan in het zuiden genaamd wordt, maar klein en onveilig is. Doch om het kanaal aan de zijde van Realejo te graven, zou men nog de rivier Tepitapa bevaarbaar moeten maken, hetgeen op zichselvé reeds een groot werk zou zijn. Overigens vindt men er overvloedige bouwstoffen voor dijken, sluizen, enz., en het is waarschijnlijk dat men er een genoegzaam getal werklieden onder de inboorlingen zou vinden, die verkieslijk zijn boven Europeanen, vermits zij reeds aan het klimaat gewoon zijn en geen kosten van vervoer zouden veroorzaken. Het arbeidsloon is van $1\frac{1}{2}$ tot 2 realen daags.

Sommige lieden willen, dat het verschil van hoogte tusschen den atlantischen en stillen oceaen eene onoverkomelijke hinderpaal zoude wezen, doch deze zwaarigheid verdwijnt, wanneer men bedenkt, dat het meer het kanaal van beide kanten sou moeten voeden, en dat alzoo, uit den aard der sake, de wateren der zee hetzelfde nimmer zouden kunnen bereiken. Zelfs aan den kant der zuidzee, alwaar de vloed 14 à 16 voet rijst, zou hetzelfde, uit hoofde van de snelle rijzing van den grond, nimmer diep landwaarts kunnen indringen, waartegen bovendien door middel van sluizen zou worden voorzien. Aan de atlantische zijde wast het water gewoonlijk slechts twee, nimmer meer dan drie voet.

Het groote meer heeft 150 mijlen in den omstreik, en op eenigen afstand der kusten 6 tot 20 vadem water. Deszelfs gedaante is langwerpig. De weste-

zeldijke oevers zijn over het algemeen van 15 tot 30 voeten hoog en met boschen bedekt, tusschen welke en het water een strand is van 20 à 30 voeten breed. De oostelijke zijn meestendeels laag, ja dikwijls moerasfig. Op deze laatste vindt men zeer uitgebreide vee-fokkerijen, veel waarvan naar de andere Staten wordt vervoerd. Voormaals werden er zelfs verzendingen van gezouten, in reepen gebaden en in de zon gedroogd vleesch, gelijk de inboorlingen hetzelfde meestal eten, naar Havana, Carthagena, enz. gedaan. Langs daze oevers varende, ziet men het vee dikwijls tot op eenen aanmerkelijken afstand van den wal in het water staan, vooral daar waar de oevers laag en de boorden van het meer met biesachtig gras begroeid zijn, hetwelk zich op sommige plaatsen wel tot op eene halve mijl van de kust uitstrekt.

Het meer bevat onderscheidene eilanden, waarvan Ometepe, nabij de zuidelijke oevers, ten Z. O. van Granada, het voornaamste is. Dit eiland heeft een' zeer hoogen vulkaan en twee dorpen van 3 à 4000 Indianen.

Bij het groote meer ligt dat van Managua. Hetzelve heeft insgelijks eene langwerpige gedaante, doch is veel kleiner, hebbende slechts 60 mijlen in den omtrek; op de noordelijke kust staat de vulkaan van Monotombo, welke gewoonlijk rook uitwerpt en dikwijls aardbevingen veroorzaakt. In het midden des meers ligt een fraai eilandje van kegelvormige gedaante, Monotombito genaamd. Er houden zich in deze twee meren eene menigte kaay-

kaaymannen op. Ik heb er gezien welke ten minste 12 voet lang waren. Op de zandachtige oevers vindt men er altoos slapende. Zij zijn voor den mensch bevreesd en vlugten in het water zoo dra men hen naderd. De twee meren worden vereenigd door de rivier Tepitapa, welke door een' waterval, die in den droogen tijd 6 à 8 voet hoog is, en door onderscheidene ondiepten, onbevaarbaar wordt gemaakt. Ongeveer op de helft dezer 10 à 12 mijlen lange rivier, ontmoet men iets dat misfehien eenig in zijne soort is. Met groote snelheid ziet men het water, door een aantal kleine kanaaltjes, over een veld van lava bruisen, dat in het jaar 1772, door de uitbarsting des volkaans van Managua, gevormd is. Sommige zijn slechts een voet breed, en allen zijn zij waarschijnlijk door de wateren zelve gevormd. Tusschen deze menigte kanaaltjes, in de holten der lava, groeijen thans beompjes en planten, waardoor het geheel bijzondere van dit tooneel nog vermeerderd wordt. De oevers van deze rivier zijn, over het algemeen, steenachtig en van 20 tot 25 voeten hoog. De meren van Nicaragua en Managua, met derzelver schilderachtige eilanden en bekoorlijke oevers, behooren ongetwijfeld tot de fraaiste oorden van onzen aardbol. De veelvuldige schoonheden, welke zij voor het oog ten toon spreiden, worden nog verhoogd door een heerlijk klimaat, hetwelk, wel is waar, warm is, doch gezond en door schier gestadige winden wordt verkoeld. Nimmer heb ik de zon met zoo veel pracht beneden den horizon zien dalen, als zekeren avond op het groote meer

varende. In het westen scheen de hemel in brand te staan, en de duizenden purperkleurige wolkjes, welke daarop volgden, strekten zich, schoon in gloed van lieverlede verminderende, tot in het verre oosten uit. Dit onuitsprekelijk prachtige verschijnsel van boven; de doodelijke stike van water en lucht; de afwisselende gezigten langs de kusten; de vulkanen die zich in verschillende rigtingen aan het oog vertoonden, en waaronder zich die van Ometspe, welks kruin met eene kap van wolken was bedekt, in majesteit onderscheidde; dit alles, gevoegd bij den gewonen welluidenden, schoon eentonigen, avondzang der roeijers, bij welken hunne riemen de maat slaan, verschaft mij eenige oogenblikken van dat reine, ik zou bijna zeggen hemelsche genot, hetwelk de aanschouwing eener grootse en tevens bevallige natuur alleen ons kan doen onder vinden. Ja, wanneer de ziel in zulke genietingen baadt, vergeet men ligt de vermoetjensissen en ontberingen, die men heeft moeten doorstaan, en die als de prijs derzelve te beschouwen zijn.

Behalve de twee groote meren, zijn er nog andere in dezen Staat, de voornaamste waarvan de volgende zijn:

1°. Het kleine meer van *Managua*. Hetzelve ligt ten weste der stad van dezen naam, in eene diepe kom; het is niet groot, maar opmerkenswaardig, doordien deszelfs water altijd laauw is, om welke reden er veel in gebaad wordt.

2°. Het meer van *Masaya*. Deszelfs oppervlakte is 3 à 400 voet lager dan de stad, en de helling is

is fleil. De indiaanfche vrouwen halen er water, zoo wel voor haar eigen gebruik, als om hetzelfde in de stad te verkoopen. Men ziet er altoos vele, die, kannen op de hoofden dragende, met moeite opklimmen of afdalen.

3°. Het meer van *Apago*, ter halverweg tusfchen Granada en Masaya. Hetzelfde zal 3 à 4 mijlen in den omtrek hebben en ligt in eene zeer diepe kom.

Er zijn nog andere meren langs de kust, en in den landeong, welke in dat van Managua, tusfchen de stad en Leon, uitsteekt, moet er een liggen welke wateren zout zijn.

In eenen diepen zee-arm, een weinig ten oosten van de golf van Conchagua, bevindt zich de haven van Realejo. Aan haren mond, gelegen op 12° 30' noorder breedte en 87° 7' lengte van Greenwich, zijn twee eilandjes, het eene genaamd *El Cardon*, gelegen oostwaarts, en het andere *El Castanon*. De ware ingang is tusfchen deze twee eilanden. Aan den kant van *El Cardon* staat het meeste water. De voornatne ankergrond is uitgestrekt en veilig. In deze haven wordt hoofdzakelijk de handel van den Staat met de zuid-zee gedreven. Men zendt van hier mahonij-, eeder- en Nicaragua-hout naar Peru en Chili.

Behalve de reeds gemelde havens zijn er nog onderscheidene andere in dezen Staat, doch zij zijn niet als zoodanig door het gouvernement erkend, en ook niet bewoond. Onder anderen heeft men er die van Nicoya, in de golf van denzelfden naam, en die van Celebra, welke gezegd wordt zeer fraai te zijn.

De

De voornaamste steden en dorpen zijn de volgende:

1°. Leon, hoofdplaats van den Staat. Deze stad is 15 mijlen ten oosten van Realejo, 4 mijlen van den oceaen, en 6 van het meer gelegen. De luchtstreek is er zeer warm, doch gezond. De stad is belangrijker om hetgeen zij is geweest, en hetgeen zij waarschijnlijk eenmaal wezen zal, dan wel om hetgeen zij thans is. Door de burger-oorlogen is dezelve grootendeels vernield. Geheele straten, of, om beter te zeggen, de geheele westelijke zijde, alwaar de beste huizen gestaan hebben, ligt geheel in puinhoopen. De hoofdkerk, die een schoon gebouw is, heeft gelukkig weinig geleden. De bevolking, welke 32000 zielen bedroeg, is meer dan de helft verminderd, en bestaat, met weinige uitzonderingen, enkel uit de lagere standen, alzoo de gegoede lieden zijn gevlugt of van hun voormalig vermogen beroofd. Leon is een aartsbisshoppelijke zetel. Er was eene universiteit, een hospitaal, drie kloosters, enz., doch dit alles is thans in eenen zeer treurigen toestand.

2°. *Granada*, op de westelijke oever des grooten meers, 32 mijlen ten Z. O. van Leon gelegen. Het klimaat is er warm, doch de winden, die gewoonlijk uit het meer waaijen, verfrischen de lucht. De bevolking is thans ongeveer 14000 zielen. Voortijds was de handel hier zeer levendig. Een der voornaamste voorwerpen, die men zoo wel naar binnen als buitenslands verzondt, zijn draag-

draagbare ledekanten, uit onderscheidene soorten van schoon en aan dit land eigenaardig hout zamengesteld. Eene dezer hout-soorten is citroen-kleurig. Te Granada bevindt zich het kantoor der douanes voor de piraguas die met St. Jan in het noorden handel drijven. Deze vaart is 85 mijlen lang, te weten 40 over de rivier en 45 over het meer. Denselve duurt gewoonlijk als volgt:

Van Granada tot aan het fort S. Carlos 6 dagen.

Van het fort tot aan de zee . . . 2 „

Dus om af te zakken . . . 8 dagen.

Van de zee tot aan het kasteel. . . 8 dagen.

Van het fort tot aan Granada. . . 2 „

Dus om op te komen . . . 10 dagen.

De oorzaak van het verschil tusschen de reis van Granada naar het fort en de terugkomst is daarin gelegen, dat de winden, welke gewoonlijk uit het Oosten waaijen, in het eerste geval, zulke slechte vaartuigjes als de piraguas zijn, verplichten, langs de oostelijke kust te roeijen of te boomen, terwijl zij in het tweede geval zeilen. Het gebeurt dikwijls dat de winden zoo sterk en zoo vlak tegen zijn, dat de schippers de reis niet durven ondernemen. In zulk een geval houden zij zich tusschen de eilandjes in de nabijheid van Granada op, en blijven aldaar naar eene gunstige gelegenheid wachten.

De geheel reis is dus van 18 tot 20 dagen; maar men moet in aanmerking nemen dat het laden

en

en lossen, zoo wel als onvoorziene voorvallen onder weg, dikwijls oponthoud veroorzaken, zoo dat men over het algemeen tevreden is, wanneer men dezelve in 3 weken heeft afgelegd.

Achter de stad Granada staat de volkaan Mom-bacho. Deszelfs vorm is onregelmatig, en aan den Z. W. kant is eene zeer uitgestrekte holte, welke bewijst dat er eens eene verschrikkelijke uitbarsting moet hebben plaats gehad.

3°. *Nicaragua* ligt 18 mijlen ten zuiden van Granada en eene mijl ten westen van het meer, ter plaatse waar hetzelfde het digst de stille zee naderd. Deze stad is beroemd om de vruchtbaarheid van den grond in hare omstreken en de uitmuntende cacao welke dezelve opleveren, gelijk er dan ook veel van geteeld wordt. De bevolking bedroeg eertijds meer dan 13000 zielen, en een groot nabij gelegen dorp, St. George genaamd, medegerekend, klom dezelve zeker tot 22000. Daar vele uitgewekenen van Leon en Granada zich alhier gevestigd hebben, is zij eer vermeerderd dan verminderd. De wijngaarden geven hier jaarlijks twee oogsten, en indien dezelve met zorg worden behandeld, geven zij er somtijds zelfs drie.

4°. *Mafaya*. Deze stad, welke 4 mijlen van Granada in het hart van het bevolkte gedeelte van den Staat ligt, is ook zonder twijfel eene der schoonste deszelfs. Indien zij al niet het grootste getal steenen huizen bezit, zijn dezelve nogtans bijna allen van planken. Wel is waar deze zijn noch met veel zorg, noch met smaak bearbeid

of zamengevoegd, maar zij geven aan de stad een aanzien van rijkheid, welke de geplijsterde doch slecht onderhouden huizen der andere steden aan dezelve ontzeggen. Op ongeveer twee mijlen afstands van de stad Masaya, bevindt zich een vulkaan, die, hoewel een der kleinste van het land, in het jaar 1772 eene verschrikkelijke uitbarsting gehad heeft. Groote hoeveelheden lava wierp hij uit, welke zich in twee verschillende rigtingen verspreidden, de eene naar den kant des meers, welke wateren wel dra kokend werden en na verloop van eene maand nog warm waren, en de andere naar den kant van het meer van Managua, in welke rigting men nog eene strook van ongeveer eene halve mijl breed ontwaart. Het is een ruw uitgestrekt veld, en zwart gelijk kolen. Ter nauwernood ziet men er op sommige plaatsen een struikje of een weinige gras wassen. In Masaya bestaat veel nijverheid, en er wordt een uitgestrekte handel gedreven. De bevolking bedraagt 14000 zielen, meest allen Indianen.

5°. *Managua*, bij het meer van dien naam gelegen, heeft eene gelijke bevolking. Uit de geschiedenis hebben wij gezien, dat deze stad de hoofdplaats van de partij der blanken of der aristokraten was. Niettegenstaande de wanorde welke, vooral in den Staat Nicaragua, heerschte, heb ik alhier een blijk van goede politiek onderhouden, waar naar men te vergeefs in Guatemala zou hebben uitgezien. Van Managua naar Granada reizende, begaf ik mij te water naar Tepitapa, ten einde de rivier van dien naam in oogenfchouw te nemen.

Ik

Ik vertrok des morgens vroeg, en mijn koffer enz. was vóór mij aan boord van het vaarttuig gebragt. Naauwelijks waren wij onder weg, of ik hiefpemde dat het varensvolk van het onbescheidenste en *vrijheidslievendste* was dat ik nog had ontmoet. Kort daarna iets uit den koffer, die zeer licht en buigbaar was, willende nemen, merkte ik op dat men den deksel aan de eene zijde met geweld had opgeligt. Terstond vermoedde ik diefstal, doch begreep dat het niet raadzaam was dit vermoeden, terwijl ik mij in de magt dier lieden bevond, te laten blijken. Te Tepic den koffer geopend hebbende, bevond ik werkelijk dat er eenige lichte kledingstukken waren uitgetrokken. Ook hier evenwel, alwaar niet eens een atakle te vinden was, soude het nutteloos geweest zijn van de zaak te spreken. Ik schreef derhalve een briefje aan den politieken chef te Managua, bij wien ik was gelogteerd geweest, en gaf hetzelfde aan den schipper van het vaarttuig, die de geschikteste man aan boord was. Weinige dagen daarna ontving ik het gestolen goed te Granada terug, met de kennisgeving dat de dieven in de gevangenis zaten.

6°. *Chinandega*, een groot, fraai en welvarend dorp nabij Realajo, op den weg van León. Deszelfs bevolking bedraagt thans ongeveer 12,000 zielen.

7°. Het dorp *Vieja* is vier mijlen van de kleine haven verwijderd, waar men, van Conchagua komende, aanlandt. Een groote volkaan, denzelfden naam dragende, en van waar men veel timmerhout trekt, ligt op eenen korten afstand van dit dorp.

8°. en 9°. *Nieuw Segovia* en *Matagalpa*, in de bergachtige, van kostbare delfstoffen overvloedige binnenlanden gelegen. De omstreken van Segovia brengen eene uitmuntende soort van tabak voort, maar dezelve verbouwing is niet geoorloofd. Daar de tabak-handel een eigendom van de regering is, zijn, ten einde het teezigt over denzelfden te vergemakkelijken, de plaatsen, alwaar zij wettiglijk verbouwd kan worden, tot drie bepaald.

De Staat Nicaragua levert in grooten overvloed alle tropische vruchten op. Rijst koopt men er gewoonlijk tot $\frac{1}{2}$ real de arroba, en de bananen, die een zoo smakelijk voedsel opleveren, zijn op vele plaatsen niet veel meer dan den arbeid om ze te gaan plukken, waardig. Vóór den burgeroorlog werd er ook veel indigo verbouwd, doch deze tak is thans merklijk verminderd.

Op het einde der achttiende eeuw, berekende men dat de jaarlijkse uitvoeren uit dezen Staat waren als volgt:

Indigo	R ^s 160,000
Suiker	- 15,000
Teer en pik	- 10,000
Hout (verf-ceder- en mahonij) . . .	- 8,000
Cacao	- 220,000
Hoornves	- 100,000
Muilezels	- 15,000
Paarden	- 6,000
Kaas	- 16,000
	Mais

AARDRIJKSKUNDE EN STATISTIEK. 339

Mais	-	12,000
Katoen	-	8,000
Schildpad	-	1,000
Paarlen	-	5,000
Geverwd garen (*)	-	3,000

Rijksdaalders 579,000

Hoewel de meeste dezer verzendingen, zonder twijfel, verminderd zijn, is echter het bedrag van het hout, dat tegenwoordig van Realejo verzonden wordt, zeker meer dan hetzelfde alhier is opgeteekend, en een voorwerp van uitvoer, waarvan in deze lijst geene melding wordt gemaakt, en hetwelk nogtans niet onaanzienlijk is, zijn de huiden. Derzelver gewone prijs te Granada is vier realen het stuk, maar in de haven van St. Jan zijn zij ongeveer anderhalve daalder waard. Zij wegen, door elkander, naauwelijks negen nederlandsche ponden. De parel- en paarlemoer-vischerij, voorwerpen welke op de kust van Nicaragua in overvloed te vinden zijn, verdient wel de aandacht van vreemdelingen.

Vóór de onafhankelijkheid bedroegen de inkomsten der regering in deze provincie meer dan
140,000

(*) Dit garen wordt met de stof uit een hoornje geleverd, dat op de kusten der zuid-zee, en vooral op die van de golf van Nicoya, wordt gevonden. De kleur is een vast purper en zoo uitermate schoon, dat men gedacht heeft, of het niet hetzelfde als het beroemde purper van Tyrus zou kunnen wezen.

340,000 rijksdaalders (de tabak er onder begrepen), Maar het slechte bestuur en de bekostiging der verdedigings middelen vereischten voor het minst eene gelijke som gelds. De verpachtingen der tienden van het bisdom bedroegen 40,000 rijksdaalders.

Niettegenstaande zich in deze oorden onderscheidene vulkanen bevinden, is echter de grond langs de stille zee zoo bergachtig niet, als in het grootste gedeelte van het overige der republiek. Van de havens van Realejo en de baai van Conchagua af tot aan Leon, is dezelve vlak en met fraaije bosschen bedekt, met uitzondering alleen der bebouwde streken, die vrij talrijk zijn. De wegen zijn breed, en de goederen worden op karren verzonden, welke door ossen voortgetrokken worden, doch zij zijn zoo slecht gemaakt, dat men derzelver gekraak op een kwartier uur afftands hooren kan. Men ontmoet vele herten op dezen weg, en in de boomen ziet men eene menigte apen.

Niettegenstaande al de ongelukken der laatste jaren, kan men berekenen dat de bevolking van den Staat nog meer dan 200,000 zielen bedraagt.

Ten N. en ten O. van den Staat, strekken zich onmetelijke landen uit, die door onafhankelijke Indiaansche volksstammen worden bewoond, welke de namen van Mosquitos, Poyais, enz. dragen. Op de kusten, en vooral bij de meren of zee-boezems, welke bij den mond der rivier Blewfields en beoorden dezelve zijn, zoo als ook op de zwarte

rivier, ten W. van kaap Gracías à Dios, bevinden zich nog mulatten die, daar zij een verbasterd Engelsch spreken, van het bestaan der etablissementen getuigen welke die natie alhier gehad heeft. Deze lieden leven voornamelijk van de schildpadvangst, welker schel zij aan de engelsche en amerikaansche schepen verkoopen, die op deze kust handel drijven, welke handel echter sterk in verval is. Deze mulatten zijn vreesfelijk aan den drank verslaafd en over het algemeen aan de ergste ondeugden overgegeven.

Onder de havens, die, hoewel thans schier nuttelooz, aan toekomende geslachten, wanneer deze landen aan de wetten der beschaving zullen onderworpen zijn, groote voordeelen zullen opleveren, onderscheidt zich vooral die van *Gracías à Dios*, zijnde de naam, welken de groote columbus, uit dankbaarheid van haar, na langdurig worstelen met tegenwinden, te hebben gevonden, aan de Kaap gaf, die haren noordelijken punt uitmaakt. Het is eene zeer diepe baai, gelegen in omstreeks 15° N. B., aan welker ingang, met den vloed, 13 à 14 voet water staat. Op hare zuidelijke kust bevindt zich een klein indiaansch dorp van den stam der Mosquitos, wier koning zich onder de bescherming der Engelschen rekent en zich gestadig aan groote buitensporigheden in den drank schuldig maakt. Zijne twee onmiddellijke voorgangers zijn te Belize gekroond, de laatste in 1825, hetgeen met plegtig-

heden heeft plaats gehad, bij welke de godsdiensten en de kluchtigste tooneelen, op eene afsgrifselijke wijze, waren vermengd. Hij zelf heet FREDERIK, en hij heeft eenige opvoeding te Jamaica genoten. Zijne groot-officiëren dragen de namen van beroemde engelsche mannen, zoo als NELSON, DUNCAN, enz. In hunne hutten vindt men zelfs oude rokken en hoeden van officieren dezer natie, welke zij bij groote gelegenheden aantrekken, en men kan begripen welk eene vertooning dezelve op koperkleurige lichamen maken, die overigens schier geheel naakt zijn. Deze lieden zijn over het algemeen sterk en wel gemaakt, doch yerregaande dom en aan geestrijken drank verslaafd. In het begin van 1839 kwamen hier een zeventigtal fransche kolonisten, door het Parijsche genootschap *Neustria* gezonden, aan, hebbende de befaamde GREGOR Me GREGOR (van wiens bedrog of gulden droomen reeds vroeger zoo vele engelsche ongelukkigen de slagtoffers waren geworden) dat genootschap nog kunnen doen gelooven, dat hij wezenlijke regten op veruitgestrekte gronden in dit land bezat. De koning heeft de kolonisten wel dra van hunne dwaling teruggebracht, maar hun tevens verklaard, dat, indien zij zich vreedzaam gedragen wilden, hij zelf hen landerijen zoude geven. De reeds beklagelijke toestand dezer lieden werd nog grootelijks verergerd door de verdeeldheid welke onder hen was uitgebarsten (*). Toen ik mij aldaar bevond, hetgeen kort

na

(*) De oneensgezindheid der Franschen sproot, onder

aan.

na hunne aankomst was, maakten velen zich gereed om naar Truxillo of elders te vertrekken, waartoe zij met den kapitein van een aldaar liggend vaartuig eene overeenkomst hadden getroffen.

Op grond eener oude verordening, volgens welke deze gansche kust aan het gezag der overheden te Carthagena onderworpen was, wordt door de Columbiaansche regering aanspraak op dezelve

55-

anderen, ook daaruit voort, dat velen hunner zich niet aan den persoon, die door de maatschappij aan hun hoofd was geplaatst (en die van eene hollandsche, en wel eene haagsche dame was vergezeld, zoo dat ik alhier met de ontmoeting eener stadgenoots en de gelegenheid om hollandsch te spreken werd verrast), wilden onderwerpen. Deze had zich daarop bij den koning beklagd en hoogste deszelfs bescherming ingeroepen, waarop hij van Zijne Moskietsche Majesteit het volgende antwoord had bekommen, hetwelk in het Engelsch geschreven was door een' aan de Kaap wonenden Engelschman, die den koning tot minister en secretaris dient:

« Aan den heer A. VICTOR.

« Ik heb uwen brief ontvangen en het ovaangename geval vernomen. Elk die zich tegen de regtvaardigheid en de wetten des lands zou mogen verzetten, zal voorbeeldige straf ondergaan. Ik ontken in sir Gregor Mac Gregor, of wie het ook zij, alle regt om over gronden in mijn land te beschikken, maar ik zal deselve aan de zoodanige uwer landgenooten geven als zich wéedzaam gedragen. Wat uwe persoonlijke veiligheid betreft, kunt gij op mijne bescherming rekenen.

F. F. F. F. F.

Koning van de Moskietsche.

gemaakt, en dit maakt een punt van verschil tusschen de twee republieken uit. Er is echter weinig twijfel aan of Columbia zal hare eischen, welke buitensporig schijnen, moeten laten varen. (*) In de eilanden, die op deze kust liggen, zoo als Providence, St. Andries, koorn-eiland, enz., erkent men evenwel deszelfs gezag. Deze eilandjes zijn thans weder zeer armoedig, maar toch de oorlog tusschen Columbia en Spanje op het hevigst was, plagten de kapers der onafhankelijken velen hunner gemaakte prijzen op dezelve, en vooral op Providence, op te brengen, waar door veel vertier en levendigheid ontstond.

HONDURAS.

De departementen van dezen Staat zijn zeven in getal; zij heeten:

Comayagua.

Tegucigalpa.

Choluteca.

Olancho.

Gracias.

Yoro.

St^a Barbara.

De kusten van dezen Staat zijn voornamelijk in den atlantischen oceaan. Niet-

(*) Toen dit geschreven werd, kon men weinig denken dat Columbia zelf, wóór de uitgave van het werk, reeds een hellem opgehouden te bestaan.

Niettegenstaande deszelfs groote uitgestrektheid, bedraagt de bevolking nog geen 200,000 zielen. Dezelve bezit ook alle luchtstrekken, doch het warme klimaat is er het meest algemeene. De landbouw brengt alhier nog niets voor den buitenlandschen handel voort, doch er is veel vee, waarvan men eertijds van Truxillo naar Havana uitvoerde. Het getal ossen, dat jaarlijks naar de Staten Guatemala en Salvador verzonden wordt, is ongeveer 40,000. De mijnen van Honduras zijn de belangrijkste en de meest bekende der geheele republiek. Zij leveren grootendeels goud en zilver op. Gestadig wordt er ook nog maagden-goud gevonden, niet zelden in stukken die meer dan twee onsen wegen. De voornaamste mijnen zijn die van den berg Merendon, tussehen Chiquimula en de noordkust, die van Olancho en van Corpus in het departement van Choluteca, op de grenzen van den Staat Nicaragua. Thans worden deze mijnen echter, zeer weinig bewerkt. De werken in die van Corpus worden gedeeltelijk door engelsche mineralogen bestuurd, doch het schijnt over het algemeen, dat het aan genoegzame kapitalen mangelt, om den arbeid met kracht door te zetten. Evenwel is er eene digt bij Tabasco, op de grenzen van Salvador, in de nabijheid van S. Miguel, in welke een Engelschman van Belize groote fondsen geplaatst heeft. Ook heeft hij er eene stoom-machine gebragt.

In het departement van Gracias zijn ook opaal-mijnen.

De

De velden van Copan, op 50 mijlen afstands ten zuiden van Omoa gelegen, zijn de tweede plaats in de republiek waar de tabak wettiglijk verbouwd wordt; overigens groeijen, vooral in dezen Staat, de farseparilla, vanille, peper, en zelfs de cacao in het wilde op.

De voornaamste meren zijn dat van Sta. Barbara, hetwelk 5 mijlen in den omtrek heeft, en datgene hetwelk in de nabijheid van Tegucigalpa is gelegen.

Deze Staat bevat vele rivieren, waaronder de grootste der geheele republiek. De voornaamste zijn: de Ulua, de Chamalecon, de Limones, de Lean en de Platanos, welke allen haren mond in den Atlantischen Oceaan, tusfchen Omoa en Truxillo, hebben. Voor piraguas zijn dezelve bevaarbaar, en met weinig kosten zouden zij dit ook voor fchoeners kunnen wezen. Kleine fchoenertjes van Belize bevaren reeds de Lean en de Chamalecon. De oevers dezer rivieren zijn van eene buitengewone vruchtbaarheid, doch bijna geheel onbewoond.

De eenige bezochte havens in de Atlantifche zee zijn die van Omoa (waarvan wij reeds melding gemaakt hebben) en die van Truxillo. Deze laatste is in het departement Yoro op 15° 20' noorder breedte gelegen. Het is slechts eene roede in eene breede baai. De aldaar bestaande vestingwerken hebben in 1829 aanmerkelijke herstelling ondergaan en er is eene bezetting van ongeveer 200 negers. Het dorp is honderd voet boven de oppervlakte der zee gelegen. De heuvelen en bergen, welke
zich

zich echter hetzelfde verheffen, zijn zeer fraai, en leveren een bekoorlijk gezigt op. Aan de oever van het meer, dat eene mijl van de haven verwijderd is en met deze gemeenschap heeft, hebben mahonihout-hakkerijen plaats. Dat hout maakt met eenige sarsaparilla, een weinig schildpad en eenige huiden de eenige voorwerpen van uitvoer uit.

Truxillo was eertijds van meer belang dan tegenwoordig. Hetzelfde plagt de hoofdplaats der provincie en een bischoppelijke zetel te zijn. In 1643 werd het door de Hollanders aangevallen, genomen en geplunderd. Niet voor 1789 werd het weder door den koning van Spanje hersteld.

In April 1797 werd hetzelfde door drie engelsche oorlogschepen aangetast, doch deze werden, met verlies van twintig manschappen, afgeslagen.

De bevolking van Truxillo en nabij gelegene streken bedraagt ongeveer 4000 zielen. Zij bestaat hoofdzakelijk uit zwarten, zeer ongepast cariben, genaamd. Velen hunner gaan van tijd tot tijd naar Belize om te arbeiden, wordende zij hiertoe door het hooge loon, dat aldaar betaald wordt, aangespoord. Zij zijn het die het werk aan de hout-hakkingen, welke te Truxillo plaats hebben, verrigten. Deze negers zijn, behalve eenige vlugtelingen van S. Domingo, grootendeels van S. Vincente afkomstig, van waar zij, ten gevolge van eenen opstand, door de Engelschen, in 1796, naar het eiland Roatan vervoerd zijn. Daar werden zij in 1797 door de Spanjaarden aangevallen, en geck-

pituleerd hebbende, vestigden zij zich te Truxillo. Zij zijn wel gemaakt en moedig, en meer dan eens zijn zij voor het gezag van het republikeinsche bestuur gevaarlijk geweest.

De staat Honduras heeft ook eene haven in de stille zee, te weten: den mond der rivier Choluteca, in de Golf van Conchagua; maar dezelve wordt niet bezocht.

Ten N. W. van Truxillo ligt, onder verschillende andere eilanden, dat van Roatan, welks klimaat droog, warm en gezond is. De grond is er bergachtig, doch vruchtbaar, en er is veel wild. Op de zuidoostelijke kust is eene goede haven, *Port-royal* genaamd. Het eiland is overigens van rotsen en klippen omringd. De Engelschen hebben zich onderscheidene malen op hetzelfde gevestigd, doch hebben zich niet staande gehouden, zijnde de Spanjaarden er altoos in gellaagd om hen te verjagen. Het eiland is lang onbewoond geweest; thans bevinden er zich eenige huisgezinnen, die er zich in de laatste jaren hebben neder gezet.

De hoofdplaats van den Staat heet *Valladolid de Comayagua* en is een bischoppelijke zetel. Dezelve is gelegen in het midden van den Staat, in eene schoone vallei, tusschen twee rivieren; en op eenen schier gelijken afstand van Omoa en Truxillo. De luchtstreek is er warm en niet zeer gezond. De bevolking bedraagt niet meer dan 3000 zielen. Van Comayagua is er een weg naar de haven van Omoa, en een andere naar die van Truxillo.

Tegucigalpa ligt op 30 mijlen afstand van 2.

O. van Comayagua. Hetzelfde is meer bevolkt en welvarender, zijnde er ééne bevolking van 8 à 10,000. De luchtstreek is er gematigd. Dezelfe omstreken bevatten vele mijnen, zoo wel van koper en ijzer, als van goud en zilver.

COSTARICA.

De departementen van dezen Staat zijn twee in getal, te weten:

Het Oosten en het Westen.

Hoewel de bevolking, in evenredigheid van den ver afgestrekten grond, zeer gering is, heeft dezelve echter het voordeel van op één punt vereenigd te zijn, en van bijna zonder uitzondering uit blanken te bestaan. Zij wordt thans op 100,000 zielen gerekend.

Vele vluchtelingen uit Nicaragua hebben in de laatste jaren tot de vermeerdering bijgebracht.

Deze Staat is inderdaad het gelukkigste gedeelte der republiek, daar hij niet doot de tweedragt is geschokt, die de andere Staten als van een gescheurd heeft. Niettegenstaande zijne kleine bevolking, zendt dezelve echter ook van dezelfs voortbrengtels naar buitenlands. Van *Punta de Arenas*, eené goede haven voor schepen die 9 of 10 voet diep gaan, wordt suiker en timmerhout, somtijds ook mais, naar Peru en Chili uitgevoerd. Deze haven ligt aan den oostelijken oever der golf van Nicoya, op 30 mijlen afstands van W. Z. W.

van de tegenwoordige hoofdplaats *S. José*, welke luchtstreek zachter is, en die thans ongeveer 16,000 inwoners telt. Deze Staat heeft een groot aantal rivieren en andere havens in de twee zeeën, doch dezelve worden niet bezocht, met uitzondering van de haven van *Matina*, in den atlantischen oceaan, alwaar van tijd tot tijd schepen aankomen.

Eertijds was Carthago de hoofdplaats. Deze stad is 5 mijlen ten O. van *S. José* in eene koele lichtstreek gelegen. De bevolking bedraagt er insgelijks ongeveer 16,000 zielen. In 1823 is de zetel der regering naar *S. José* verplaatst, ten gevolge eener kleine oneenigheid welke tusschen deze stad en Carthago, bij gelegenheid der vereeniging met het mexikaansche keizerrijk, tegen welke laatste plaats zich verzette, voorviel.

Van de hoofdplaats naar Punta de Arenas reizende, gaat men door *Villa Vieja*, dat 11,000 zielen, en door *Alajuela*, hetwelk 10,000 zielen bevat. Het is voornamelijk in de omstreken dezer twee dorpen dat de suiker verbouwd wordt. Nabij Carthago bevindt zich de derde plaats, waar de tabak wettiglijk geteeld mag worden. Deze teelt voorziet in het verbruik van den Staat, en thans ook in dat van Nicaragua.

Al deze plaatsen liggen op dezelfde vlakte. De zachtheid van het klimaat is groot, en dit is te opmerkelijker, daar zij niet meer dan 1000 & 1200 voeten boven de oppervlakte der zee verheven is. Men kan dit verschijnsel alleen verklaren door de ligging tusschen de twee oceanen en den korten afstand van dezelve.

De

Deze schoone ligging moet ook eenmaal aan die gedeelte der republiek eene groote welvaart aanbrengen. Gelijk de andere, geniet hetzelfde alle verscheidenheden van luchtfreek, en deszelfs bergen zijn rijk in kostbare metalen. Ondercheidene mijnen worden bewerkt. De voornaamste zijn in de bergen *del Aguacate*, op den weg van de kust naar de hoofdplaats.

De geheele bevolking der republiek wordt op 1,500,000 gerekend. Zij bestaat uit lieden van alle mogelijke kleuren, doch verdeelt zich in drie hoofd-klassen, te weten:

Blanken;

Mulatten, afstammelingen van blanken en Indianen, van blanken en negers, en andere vermengingen. In Centraal-Amerika worden zij meestal *Ladinos* genoemd.

Indianen, ook inboorlingen genaamd. (*)

Het is moeilijk de juiste verhoudingen van deze klassen tot elkander op te geven. In den Staat Guatemala maken de Indianen het grootste getal der inwoners uit. In Costarica zijn de blanken verre weg het talrijkst, en in de drie andere Staten de mulatten. Vrij nabij de waarheid zou men mischien zijn, indien men de volgende evenredigheid aannam:

xx Blanken

(*) Ik maak geene melding van de negers, vermits hun aantal gering is.

$\frac{1}{2}$ Blanken, of 125,000.

$\frac{1}{4}$ Mulatten, of 500,000.

$\frac{1}{4}$ Indianen, of 875,000.

Behalve de Kleur, bestaat er tusſchen deze twee ſtammen nog een merkwaardig onderscheid.

De blanken zijn Spanjaarden, of derzelver afſtammelingen; welke laſte kreolen worden genoemd. Aan alle andere Europeanen was, onder het ſpaanſche bewind, de toegang tot deze landen ten ſtrengſte verboden, en zoo weinig denkbeeld hadden de inboorlingen van derzelver aanzijn, dat, zelfs nu nog, vreemdelingen, door de Mulatten en Indianen, Spanjaarden worden genoemd, hetgeen op pas aangekomenen, die gewoonlijk nog geen, of ſlechts zeer gebrekkig, ſpaanſch verſtaan, eenen zonderlingen indruk maakt. Men kan zeggen dat de blanken de zedelijke kracht des lands uitmaken. Zelfs tegenwoordig bekleeden zij nog de meeste ambten en waardigheden, en onder hen woont de meeste verlichting en kennis. Hunne zeden zijn, over het algemeen, aan de gegoede klaſſen van Europa gelijk; alleen leven zij op eene meer eenvoudige wijze, want er kan niet veel weelde beſtaan, in een land waar weinige lieden zijn die 100,000 rijksdaalders in werkelijke waarde beſitzen, en alwaar het getal van hen, wier vermogen 50,000 rijksdaalders bedraagt, niet groot is. Zij zijn zacht van aard en gaeſtvrij, doch geveinsd. Hetgeen hen wijders nog kenmerkt is een blijk volkomen gebrek aan ſmak. De ſchoonheden der natuur die hen omringen zijn geheel voor hen ver-

verloren. Ook wonen weinigen hunner op het land. Zij gaan naar hunne landgoederen vermits hunne belangen hen er van tijd tot tijd roepen, doch keeren zoo dra mogelijk naar de stad terug. De huizen op die hoeven (*haciendas* genaamd) zijn gewoonlijk zoodanig van muren omringd, dat het gezigt op het veld voor het grootste gedeelte, zoo niet geheel, wordt benomen. Het fraaiste gedeelte derzelve is het kapelletje, dat altijd aan het uiteinde van een' der vleugels staat, en in hetwelk een priester één of twee maal 's jaars de dienst komt verrigten. De geregten der blanken zijn zoet, of zeer prikkelend. Zij houden veel van confituren, en de overvloed van vruchten maakt hun de beyrediging van dezen smaak zeer gemakkelijk. Behalve chocolade, welke zij twee maal daags gebruiken, en het water dat op dezelve volgt, drinken zij niet veel; de weinige wijn die verbruikt wordt, is meestal zoete. Die van Peru is daarom vrij gezocht, vooral op de kusten der stille zee; Bordeaux wijn wordt echter thans ook meer ingevoerd. Men heeft hier niets om het vollagen gebrek aan vermaken eenigzins te vergoeden, uitgezonderd de sigaren en het spel, gelijk men dan ook aan beide zeer verslaafd is.

De mulatten oefenen de ambachten uit, en leggen hierin veel natuurlijke behendigheid aan den dag, doch vooral blijkt deze in het namaken van in vreemde landen vervaardigde voorwerpen. Hetgeen den vreemdeling verwondert is, dat zij, wanneer men iets bij hen bestelt, voor het geheel of een gedeelte, vooraf betaling eischen. De reden

C c 2

hier-

hiervan is, dat het hun gewoonlijk aan de middelen ontbreekt, om de noodige stoffen ter vervaardiging van het bestelde aan te koopen. Velen onder de mulatten kunnen lezen en schrijven; zij beginnen een weinig verlicht te worden, en hun naifver op de eerste klassen heeft niet weinig tot de onlusten toegebracht; zij herinneren zich de oude meerderheid der blanken en vermoeden nog ooguterken bij dezelve om hen te onderdrukken. Deze lieden zijn met katoenen stoffen (meest al van engelsche fabrieken) gekleed, doch over het algemeen niet geschoeid. Wat de lichaamsgestalte betreft, is dit het beste gedeelte der bevolking, maar hunne zeden en inborst zijn minder zacht; ook heerscht er onder hen eene grootte neiging voor sterke dranken. Die welke het meeste in gebruik is, is een van ruwe suiker gemaakte brandewijn. Het misbruik van drank is in de laatste jaren zeer toegenomen. De huizen (estancos) waar men dezelve verkoopt, worden door de regering verpacht. Eertijds was het getal beperkt, en in vele dorpen, vooral in die der Indianen, waren er volstrekt geene. Maar van toen af heeft eene schandelijke berekening het bestuur doen besluiten om overal zulke huizen in te voeren, en de lieden alzoo in de gelegenheid stellende om zich dit lichamelijke en zedelijk venijn met meerder gemak te verschaffen, heeft het inderdaad deze afschuwelijke ondeugd aangemoedigd.

Het werkloos van eenen mulatten ambachtsman is gewoonlijk vier realen dagns.

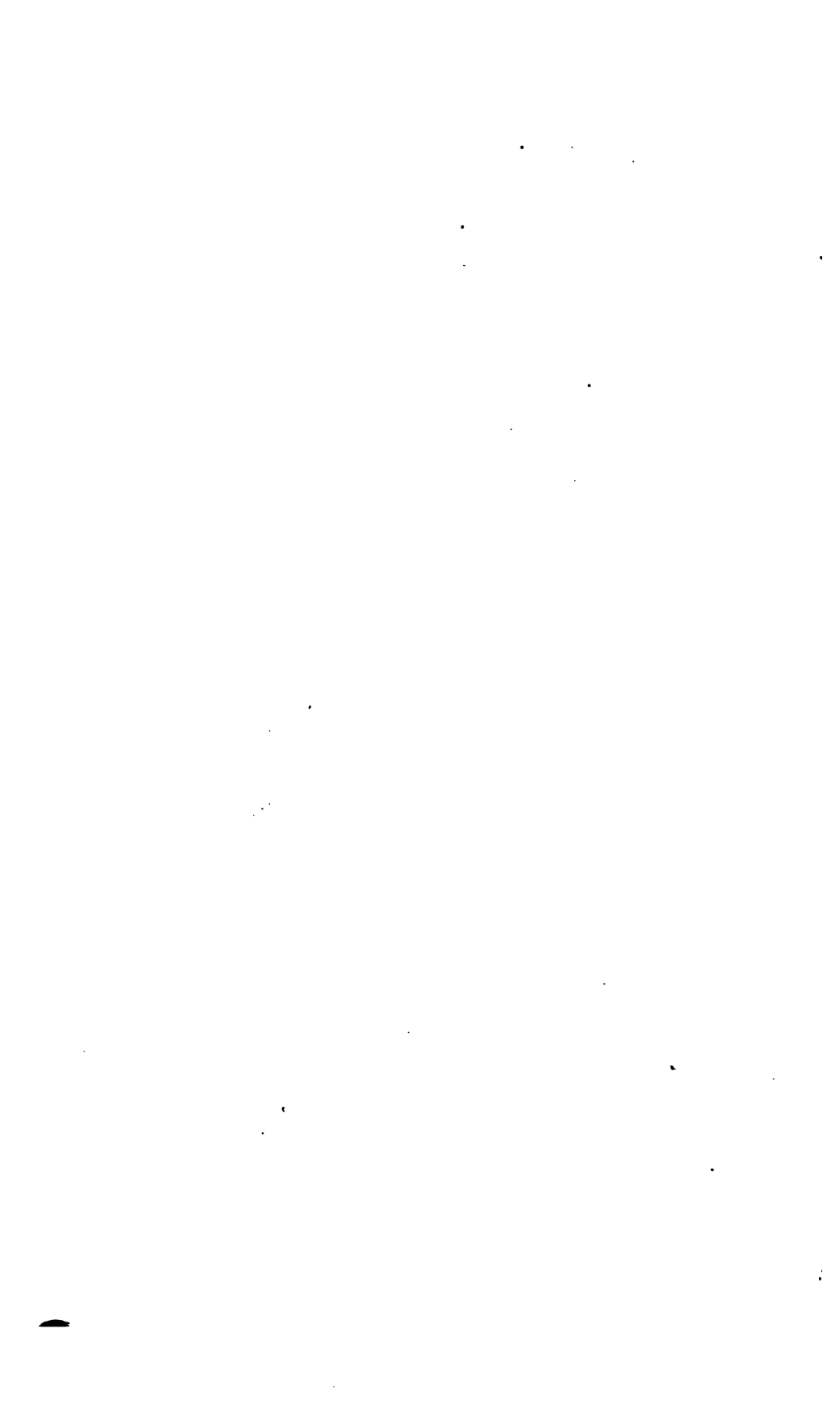
Dienstvaagd.

*Molenadrijver
in zijn zondagskleed.*

De ondergetekenden verklaren
tege plaat op hünne Steendrukk
te Leiden heeft op aedruick
Amsterdam 10 Febr 1832

J. J. J. J.

De Indianen zijn voornamelijk de arbeidende landbouwers. Zij zijn ten uiterste onwetend, en leyen op eene ellendige wijze, slapende zij op den grond, of hoogstens op eene rieten bank, terwijl zij geene andere spijs kennen dan tortillas, (*) zwarte boontjes, en spaansche peper, somtijds met een weinigje varkensvleesch. Zij wonen in hutten, die zij zelve van riet of boomtakken vervaardigen, en in de koude luchtstreken met kleiachtige aarde bedekken. Aan den voorgevel is een galerijtje, of liever afdakje, hetwelk, daar het de zon belet binnen het gebouw te schijnen, veel tot de koelte van hetzelfde bijdraagt. De daken zijn van palm- of andere bladen. Daar spijkers in dit land kostbaar zijn, wordt alles met drooge klimop of reepen van huiden gebonden. Men vindt in deze hutten geen anderen vloer dan de aarde. Achter dezelve staat altijd nog eene kleinere, die tot keuken dient. Behalve hunne vrouwen en kinderen, hebben de Indianen tot medgezellen in hunne woningen: zwij-

nen,

(*) Koekjes van gekookte en fijn gewreven mais (Turksch koren). Dezelve maken het gewone brood voor de lieden van alle klassen uit, wordende de broodjes, die van tarwe-meel gemaakt worden, eigenlijk als eene soort van lekkernij beschouwd. De tortillas voor de betere klassen worden echter met meer zorg behandeld, en, onder anderen, van de schilletjes der mais bevrijd. Allen sijn lief van amaak, en het vereischt eenigen tijd om zich aan dezelve te gewennen.

pen, honden (waarvan zij veel houden), eenden en kippen, welke door de vrouwen, zoo wel als eijeren en varkensvleesch, ter markt worden gebragt. Tot licht des avonds branden zij op den grond kleine stukjes dennenhout, hetwelk in dit land zoo hassachtig is, dat het, zelfs groen, bij de minste aanraking van vuur, brandt. Vele Indianen vinden insgelijks hun bestaan met vruchten, groenten, paardenvoeder, houtskolen enz. naar de steden te brengen. Het werkloon eens Indiaans in de omstreken der hoofdstad is twee realen daags. De weinige kleederen die zij dragen worden van eene grove wollen of katoenen stof, welke zij zelve maken, vervaardigd; gevolgelijk voeden zij weinig den buitenlandschen handel. Het grootste geluk dezer *burgers* bestaat in de dronkenschap, waartoe zij geraken door het misbruik van eenen anders niet onaangenamen of ongezonden drank, *Chicha* genaamd. Dezelve wordt gemaakt van verschillende soorten van vruchten, die men laat gisten, en vervolgens wordt de drank gezoet met ruwe suiker. Al te dikwijls verteren zij hierin de opbrengst der voorwerpen die zij ter verkoop naar de stad gebragt hebben, en dan ziet men hen langs de wegen in eenen staat van volstrekte gevoelloosheid uitgestrekt. De mulatten en Indianen wonen over het algemeen niet in dezelfde dorpen. Laatstgemelde leveren inderdaad een nieuw bewijs op van den regel, dat zeden sterker dan wetten zijn, want, niettegenstaande deze hen, zoo wel als de overige inboorlingen, tot *burgers* verklaard hebben, worden zij echter door elk een' als eene mindere soort

foort van wezens behandeld, en zij zijn hieraan zoodanig gewoon, dat het hun niet den minsten indruk schijnt te maken. Lieden die lang en vertrouwelijk onder hen verkeerd hebben, beweren echter, dat zij dit zeer wel gevoelen, en op eenen dag van wraak rekenen. Welligt blijkt de geesteloosheid dezer menschen uit niets zoo zeer als uit hunne dansen, een vermaak, hetwelk trouwens vrij zeldzaam onder hen is. Bij het eentoonige geluid van een paar fluiten, en het kloppen op een hol blok hout, draaijen mannen en vrouwen afzonderlijk, langzaam en bedaard, in alle rigtingen herum, en schijnen veeleer diepe treurigheid dan vreugde aan den dag te leggen. Van de onnoozelheid dezer lieden had ik op zeker en morgen een zonderling blijk. In het dorp S. Maria, aan den voet van den water-volkaan, omwandelende, zag ik den alcalde met eenige *regidores* van huis tot huis gaan en zich bij elk eenigen tijd ophouden. Bij hen gekomen zijnde, sprak hij mij aan, vertelde mij dat zij rondgingen ten einde van elk bijdragen te verkrijgen tot betaling der maandelijkse contributie van 80 rijksdaalders, waarop het dorp in de buitengewone oorlogslasten was aangelagen, doch dat hij veel moeite had ondervond, alzoo men niet gelooven wilde, dat zulks op last der regering plaats had, maar dacht, dat hij deze inzameling te zijnen eigenen behoeve deed. Om die reden verzocht hij mij dan ook met grooten ernst om de aanschrijving, welke hij ontvangen had, eens overluid voor te lezen. Ik had weldra eenen strijken kring toe-

hoorders om mij heen, en voldeed aan des magistraats verzoek, waarop elk van den wil der regering overtuigd scheen en den geëischten reaal of halven reaal bereidwillig ten offer bragt. Mijne tusschenkomst was den alcalde al te nuttig geweest, om dezelve, omstreeks een uur later, niet op nieuw in te roepen in eene zaak van eenen zeer verschillenden aard. Onder de galerij vóór de raadkamer op de regterlijke bank gezeten, had hij uitspraak te doen over iemand die door zijne vrouw werd aangeklaagd van haar, in dronkenschap, te hebben mishandeld. Zich gaarne van deze netelige zaak willende ontslaan en mij ziende voorbij wandelen, riep hij mij en verzocht mij zijne plaats te bekleeden. Het kluchtige van het geval deed mij al aanstonds besluiten aan zijn verlangen te voldoen. Ik nam zijne plaats in en hoorde den beschuldigde, die het plegen van het misdrijf erkende, maar beloofde hetzelfde nimmer te zullen herhalen. Uit aanmerking van deze belofte, veroordeelde ik hem dan ook slechts tot eene gevangenis van 24 uren, een vonnis dat terstond werd ten uitvoer gebragt, en elk stond over mijne zachtmoedigheid verbaasd!

Het is opmerkenswaardig dat de Indianen in de omstreken der hoofdstad de meest onbeschaafde der geheele republiek zijn. De dronkenschap is echter overal algemeen onder hen, ja, wat erger is, deze heillooze neiging neemt nog gestadig toe. Ten tijde van het spaansche bestuur, bedwongen de priesters en vooral de *alcaldes mayores* (eene soort van politie-commissarissen), doch zij voerden hun gezag over een uitgestrekt-

(sterker grondgebied uit dan deze) die kwaad ten sterkste, door de Indianen tot den arbeid te noodzaken, ten einde met deszelfs opbrengst de gestadig vernieuwde eischen dezer uitzuigers te voldoen; en hoewel zij op deze wijze weinig voor hun eigen welzijn werkten, moet men nogtans erkennen, dat het, uit een zedelijk oogpunt beschouwd, beter voor hen was de lasten van anderen te zijn, dan de prooi van een zoo noodelottige ondeugd te worden. Men ontmoet er weinige die lezen en schrijven kunnen, en dit is niet zoo zeer uit gebrek aan gelegenheid tot leeren, als wel doos den tegenzin welken de ouders over het algemeen hebben om hunne kinderen naar school te zenden. Er zijn niettemin Indianen geweest die zich door hunne verkregen kennisfen onderscheiden hebben. Zelfs tegenwoordig zijn er eenige die priesters zijn, hetwelk toch altijd eenige beschaving vooronderstelt.

De mannen van dit menschenras zijn over het algemeen lelijk, en de vrouwen nog meer. Zij zijn, gelijk men weet, zoogenaamd koperkleurig. Hun haar is hard en dik, en hunne gestalte middelmatig. Hun getal is afnemende, hetgeen aan hunne ellendige levenswijze, en vooral aan het misbruik van den sterken drank, wordt toegescreven. De moeders, in eenen staat van dronkenschap zijnde, mishandelen hare kinderen zoodanig, dat de dood er dikwijls het gevolg van is. Hun karakter is anders zeer zacht, doch zij zijn hoofdig en sterk aan hunne eigene gebruiken gehecht. De steeds toenemende verdierlijking der Indianen, en

de groote ongelijkheid der geheele bevolking, geven al te veel reden om te vermoeden, dat dit land niet alleen nimmer dien graad van voorspoed zal bereiken, waartoe de natuur hetzelfde schijnt be-
stemd te hebben, maar dat hetzelfde nog altoos achteruit zal gaan, tot dat er zich een getal vreem-
delingen zal hebben gevestigd, groot genoeg om, zoo al geene physische, ten minste eene morele
meerderheid over de andere bewoners te verkrijgen.
In de indiaansche dorpen staan de huizen of hut-
ten allen op zich zelve, van de straat verwijderd,
Deze wordt gewoonlijk ter weerszijde gevormd door
de uit hooge struiken en zelfs boomen bestaande
heggen, die de huizen op eenigen afstand in het
sterkant omringen, en waardoor ruime plaatsen
ontstaan, die meestal met eenige vruchtboomen
zijn beplant. In het midden van het dorp is een
groot plein, aan de eene zijde waarvan de kerk
(veelal goede gepleisterde gebouwen) staat, terwijl
daar tegen over de vergaderzaal der plaatselijke over-
heid, en daarnevens de gevangenis is. Deze laatste
is zelden ledig, doch, daar hare bewoners slechts
door eene traliedeur van het overige menschdom
zijn afgescheiden, ontbreekt het hun zelden aan
gezelschap van buiten, en eene opsluiting van eenige
dagen is den ook geen schrikbaal voor hunnen
geest. Men gevoelt alzoo, dat deze dorpen, geen
onbehagelijk aanzien hebben. Gewoonlijk is alleen
de voornaamste straat geplaveid. De dorpen, der
schilten bestaan uit veelal nevens elkander staande
of door muren aan elkander verbondene huizen,

AARDRIJKSKUNDE EN STATISTIEK. 11

van vierkante gedroogde aardklompen gebouwd, en daarha wit gepleisterd. De daken zijn met pannen overdekt. De kerk (*) en de raadzaal zijn gewoonlijk betere gebouwen dan in de indiaansche dorpen. In het midden van het plein staat veelal een seiva, eene soort van boomen, die derzelver dicht beblanderde takken verbaazend wijd horizontaal uittrekken, en vervolgens piramidaals gewijze toelooopen. In de schaduw van zulk een' boom wordt de dagelijkse markt gehouden. De voorname huizen der blanken, zoo in de steden als dorpen, zijn in eenen oosterschen smaak gebouwd. Door eene breede poort komt men van de straat op eene vierkante binnen-plaats, die van eene 2 of 3 voet verhevene galerij van houten pillaren omringd is. Op deze galerij komen al de kamers met deuren uit, terwijl dezelve ook onderling gemeenschap hebben. Achter de eerste binnenplaats is er nog eene, alwaar de paarden-stal, de keuken en dienstheden-kamers zich bevinden, en bovendien zijn die huizen dan nog van een of twee tuinen (een bloemhof en een boomgaard) voorzien.

In den Staat Guatemala, vindt men de grootste bevolking in de koude en gematigde luchtstreken; in de andere Staten, zijn de zuid-kusten het meest

(*) Deze kerken, zoo wel als die der steden, zijn geheel van stoelen ontbloot. Alleen in sommige vindt men in de lengte eenige banken. De vrouwen van alle rangen zijn dan ook in dezelve altijd of geknield of, in eene geheel bijzondere houding, op den grond gezeten.

meeste bewoond, Honduras uitgezonderd, waar zich alles in het middelpunt vereenigt. Aan de noordelijke kusten vindt men slechts eenige op grooten afstand van elkander verspreide dorpen.

De taal der blanken en mulatten is spaansch. De Indianen in de omstreken der steden en voornaamste door blanken bewoonde dorpen, spreken dezelve ook genoegzaam voor het dagelijksch gebruik, maar zij hebben onder elkander hunne eigene talen, welke talrijk zijn en zoo vele voormalige onafhankelijke volken schijnen aan te duiden. De voornaamste zijn het *Kitsché* en het *Katschikel*. Het gebruik dezer talen is misschien de grootste hinderpaal voor de beschaving der Indianen. Alle zijn ten uiterste guturaal. De openbare godsdienst is de roomsch-katholieke, maar men wil dat nog vele Indianen hunne afgoden verborgen hebben, en zij die in het geheim aanbidden. Tot in het begin van deze eeuw, waren de grove katoenen en wollen stoffen, door de Indianen vervaardigd, nog in gebruik, zelfs onder de mulatten, doch sedert dien tijd hebben de buitelandische goederen zich begonnen te vertoonen, en derzelver betere hoedanigheid en lagere prijzen, hebben hen de plaats der binnenlandsche manufakturen doen innemen. Het ontbreekt niet aan lieden die luide kreten tegen deze vernietiging der nationale nijverheid, gelijk men het ook aldaar noemt, laten hooren, en die haar willen ondersteunen, ten koste der andere ingezetenen, door het verbod van vreemde koopwaren. Zij bedenken niet dat dezelfde handen,

die

die vroeger stoffen vervaardigden, indien zij inderdaad arbeidzaam waren, zich thans met den akkerbouw zouden kunnen bezig houden, zich doot denzelven een overvloediger en zekerder onderhoud verschaffen, en te gelijker tijd den koophandel, den band der meest verwijderde volkeren en den vader der beschaving, voeden.

Behalve deze zoogenoemde beschaafde, doch inderdaad slechts tamme Indianen, zijn er vele stammen van wilden, in de woestijnen, ten noorden van Nicaragua en Costarica, verspreid, gelijk ook ten oosten van Honduras en in Verapaz. Zij dragen onderscheidene namen en hebben hunne eigene koningen of opperhoofden. Alle de pogingen om hen te beschaven, zijn tot hier toe vruchteloos geweest; echter zijn er nog altoos eenige monniken als zendelingen onder hen.

De eenige wilden die ik immer in hunnen eigenen onverbasterden staat heb ontmoet (want diegenen welke men soms in de kolonien ziet, gelijk ook zij die aan kaap Gracias à Dios wonen, dragen de duidelijke sporen van hunne aanraking met Europeanen) zijn drie, die op de rivier S. Jan bezig met vischen waren. Ik kan niet ontveinzen, dat die lieden mijne verbazing opwekten. Hunne middelmatige doch verwonderlijk breede gestalte duidde een groote kracht aan, en in hunne luide schorre stemmen erkende men gemakkelijk de zonen des wouds. Hunne kleeding bestond in een met vederen versierde muts, en een kleed dat zij in den vorm van een mantel droegen, en welks stof de

geweete en uitgeklopte schors van eenen boom is. Het weinige hoogst gebrekkige spaansch, hetwelk zij spraken, bewees intusschen, dat zij niet geheel en al buiten aanraking met meer beschaaftde lieden waren. Wij kochten, of liever ruilden eenige voorwerpen van hen in; het bootsvolk eenen grooten pas gevangen visch, waarvan liet vleesch bloedrood en gekookt zijnde, droog en smakeloos was. Voor eenen rooden zakdoek bekwam ik een' van hunne mantels, en voor eene andere kleinigheid een' langen boog en pijl, welke laatste met eenen haaijen-tand gewapend is.

De gansche natie is sterk met godsdienstig bijgeloof besmet, zonder dat de zedeleer van het Evangelie nog veel aandeel aan de vorming van het karakter hebbe gehad. De godsdienst bestaat slechts uit eenige uitwendige oefeningen, het natiën waarvan als oneindig meer strafbaar dan de afschuwelijkste misdaden wordt beschouwd. Men gaat geene kerk voorbij, zonder den hoed af te nemen; zelfs geene vrouw durft in dezelve met gedekten hoofde te verschijnen; voor het rijtuig des aartsbischofs, of de prelaat er in zat of niet, wierp het volk zich op de knieën; maar er bestaat eene zoo geheele en algemeene verwijdering van al wat zedelijk gevoel kan heeten, dat alleen de onverschillige en bloohartige geaardheid van dit volk hetzelfde, in den staat van regeringloosheid, waarin het zich zoo lang bevonden heeft, voor

de

de gruwelijke toestelen kan hebben behoeft. Van een even treurig als kluchtig voorbeeld van dwepzucht was ik getuige op zekeren morgen, dat ik door het dorp Ciudad Vieja reed. Eene hut stond in brand en twee van derzelver bewoners zaten leden, door een vreesfelijk misbaar, gejammer, handengewring en andere teekenen, eenen hoogen graad van wanhoop aan den dag. Gedurende eenigen tijd zegden zij ook eenen vloed van gebeden voor een dragbaar Maria-beeld, dat zij uit de kerk schone gehaald te hebben, op, doch hierbij geen baat vindende, begonnen zij hetzelfde werkelijk met woede te slaan en te misbandelen. Men gevoelt dat het een zoo min hielp als het ander, en de hut brandde tot den grond toe af.

Intusschen ontbreekt het onder de blanken, en zelfs onder de mestatten, niet aan lieden, die de ijdelheid der godsdienstige plegtigheden doorzien en het misbruik bespeuren; hetwelk de priesters van de ligtgeloovigheid des volks maken, door aan hetzelfde den last der kapellaniën, der confrerijen, van talrijke feestdagen, enz. op te leggen; maar, gelijk het gewoonlijk in deze gevallen gaat, met de onnutte en schadelijke schors werwerpen zij ook de kostbare kern; door een slaauw en misleidend licht geleid, berooven zij zich van de godsdienst, door het stuk haar voorgewande dienaars af te schudden. Niettegenstaande al het trouwige en beoogende, dat een noodnige staat van zaken oplovert, tracht men zich met de guldicht te wooten, dat het dikwijls de dienaar en onzekere weg is,

is, langs welken de menschelijke geest zich van het bijgeloof tot een verlicht geloof moet verheffen; en uit dit oogpunt beschouwd, is het misschien wenschelijk, dat het ongeloof zoo spoedig mogelijk algemeen worde:

WEDEROM

Daar in dit land geene herbergen zijn, begeeft de reiziger, die in eenig dorp aankomt, zich gewoonlijk naar het eerste huis welks uiterlijk aanzien het het minst slechte verblijf belooft, en hij is altijd zeker van er toegelaten te zullen worden. Hij betaalt alleen de waarde van hetgeen de eigenaar hem verkoopt of voor hem gaat halen, zoo als brood, eijeren, eene kip enz. Ten minste aldus handelt men in de dorpen, ten zij er een pastoor wone. In dat geval, en vooral wanneer men eenen aanbevelingsbrief voor hem bij zich heeft, neemt men zijnen intrek bij hem en hij deelt met zijnen gast hetgeen hij bezit. In de steden heeft men kennissen, of men is er van aanbevelingsbrieven voorzien, op vertoon waarvan men met opene armen ontvangen wordt.

De wegen zijn over het algemeen veilig. Te dien aanzien is dit land veel beter dan Mexico. Indien men somtijds van diefstallen, op de groote wegen gepleegd, hoort spreken, zijn het meestal arme Indianen, die van het hunne beroofd zijn geworden. Zij die dit ambacht uitoefenen, vreezen te zeer de pistolen, waarmede zij elken blanken reiziger vooronderstellen gewapend te zijn; gelijk dit

dit inderdaad ook gewoonlijk het geval is, om hem te durven aanranden. In 1829 waren er eenige struikroovers in den Staat Salvador, en men sprak zelfs van alcaldes van zekere dorpen, die met hen in betrekking zouden staan. Wat mij betreft, ik heb dit land in vele rigtingen doorkruist, en dikwijls slechts van een' enkelen bedienende vergezeld, maar nimmer heb ik iets van dezen aard ondervonden. Als een behoedmiddel tegen de koortsen, had ik, wanneer ik mij in de kustlanden bevond, de gewoonte, veelal des morgens, terstond na het opstaan, een half of een grein sulfaat van quina te gebruiken. Ik laat de al of niet nuttigheid hiervan aan deskundigen ter beoordeeling over; maar zeker is het, dat ik in deze oorden nimmer eenige koortsachtigheid gevoeld heb. (*)

Men reist altoos te paard of op muilezels. Deze laatste dieren zijn verkieslijk, vermits zij de vermoeienissen in een bergachtig land beter dan paarden kunnen doorstaan. De wegen zijn over het algemeen slecht. Dezelve zijn niet dan hobbelige paden, en in het regen-seizoen zijn zij ten uiterste modderig en glibberig. In de boschen vindt men dikwijls omgevallen boomen dwars over dezelve liggen, terwijl ook de takken den doortogt niet zelden belemmeren. Zij lei-

(*) Meerdere bijzonderheden wegens eenige mijner tochten in Centraal-Amerika, en verdere berigten wegens dat land, zijn te vinden in mijne *Reize naar Guatemala*, in 1827 en 1828 bij den boekverkooper MANDEMAKER te 's Gravenhage uitgegeven.

leiden midden door rivieren, welker overtocht soms zeer moeilijk, en niet altoos vrij van gevaar is, vooral in den regentijd, wanneer de wateren gezwollen en de stroomen sterk zijn. Soms tijds vindt men ook eene van lianen vervaardigde hangende brug over dezelve.

Daar men, behalve in de kust-landen, schier altoos klimmen of dalen moet, is het eene groote verpoozing wanneer men nu en dan eens door eene vallei of over een tafelland rijdt, alwaar men gewoonlijk eenen tamelijk effenen weg heeft. De vermoeijensissen worden echter vergoed door de in het oneindige verschillende gezigten, welke eene forsche en woeste natuur oplevert. Wanneer de reis eenigen tijd duren moet, heeft men ten minste één lastdier bij zich, dat het goed en eenige levensmiddelen draagt. De blanke inboorlingen zijn veelal van reis-bedsteden voorzien, maar zij, die in eene hangmat kunnen slapen, doen beter zich hiervan te bedienen. Dezelve is gemakkelijker te vervoeren en veroorzaakt minder omslag.

De groote verscheidenheid van luchtstreken en van grond-soorten maakt de verschillende gedeelten des lands voor alle takken van landbouw geschikt, en eene andere bron van rijkdommen zijn de mijnen. Dezelve bestaan in onderscheidene oorden van den staat Guatemala; in Honduras en Costarica zijn zij het menigvuldigst; Salvador en Nicaragua hebben er insgelijks. Er zijn mijnen van alle me-

ta-

talen, van het ijzer af tot aan het goud, en men vindt er van jaspis, marmer enz.; maar waartoe dienen uitmuntende landen en rijke mijnen, indien de handen, de kapitalen, de ondernemgeest ontbreken, om nut van dezelve te trekken?

Niettegenstaande de weinige bewerking der mijnen, is de munt van Guatemala ver van geheel en al stil te staan. In de 15 jaren van 1796 tot 1810 heeft men er 283 marken goud, en 233,560 marken zilver gemunt. Gedurende de 15 volgende jaren is het getal marken goud tot 1525 en die van zilver tot 423,881 aangegroeid, hetgeen in de geheele waarde een verschil van bijna het dubbele uitmaakt. Sedert 1821 is de stille uitvoer in slaven sterk vermeerderd, en tegenwoordig is de munt in eenen treurigen staat van verval.

Het plantenrijk kan gezegd worden alle voortbrengfels der aarde te bevatten, want, indien er nog eenige vruchten van Europa of eenig ander werelddeel ontbreken, zoo is het echter zeker dat men dezelve slechts heeft in te voeren en aan den schoot der aarde toe te vertrouwen, om hen, met zorg behandeld wordende, te zien groeijen en vermenigvuldigen. Deze groote verscheidenheid van vruchten wordt vooral op de markt te Guatemala en in andere steden ten toon gespreid. Daar ziet men appelen en peren naast bananen en ananassen; erwten en kool naast pompoenen en kokosnoten; aardappelen en rapen naast Yams en Yucas, in

grooten overvloed uitgesteld. Onder de vele elders minder gekende vruchten schittert de *anana*. Ik weet niet of dezelve ook in de West-Indien bestaat. Zij groeit aan eenen boom die veel naar eenen moerbezieboom gelijkt. De vorm van de vrucht is die van eene aardbezie, maar zij heeft de grootte van eene kleine meloen. De bast is graauw, maar het vleesch melk-wit en zacht. De smaak en vooral de geur zijn ten hoogste aromatisch. Tot de nuttige planten behoort in het bijzonder ook de Aloë (*maguay*). Behalve den aangename drank (*pulque*), die uit eene van derzelve soorten getrokken wordt, dienen hare vezelen, gelijk kennip, tot het vervaardigen van garen en touw.

De voortbrengfels, welke men tot nog toe naar Europa en de Vereenigde Staten uitvoert, zijn indigo, cochenille, sarseparilla, mahonijhout, een weinig vanille, en zwarte balsam. Van dezen laatste heeft men lang gedacht dat hij een voortbrengfel van Peru was, vermits men hem van daar in Europa ontving. Tot 40,000 pond heeft men in een jaar verzameld, maar men kan er nog veel meer van vinden. De cacao was eertijds een zeer belangrijk voorwerp van uitvoer, maar, indien er gens de invloed der geestelijkheid heilloos is geweest, het is in het voornaamste cacao-distriet. De afsperingen aan den eenen kant en de vernietiging der werkzaamheid aan den anderen, door het opleggen van de buitensporigste diensten, zoo aan de kerken als aan de pastoors, hebben de bevolking tot op minder dan een derde gebragt van hetgeen zij nog eene

eene eeuw geleden was. Die omftandigheid, gevoegd bij het invoeren of uitbreiden dezer teelt in andere oorden, vooral in Tabasco en Caraccas, hebben dezelve zoodanig doen afnemen, dat het land tegenwoordig voor deszelfs eigen verbruik niet genoegzaam oplevert. Die welke men invoert komt van Guayaquil, maar zij is van eene veel mindere hoedanigheid. Hoewel deze teelt nu op onderscheidene plaatsen bestaat, waar dezelve eertijds niet was, kon zij in Centraal-Amerika nog eene bron van welvaart zijn, indien men er zich op wilde toelebben, doch het schijnt dat de ondernemingen, welke geen onmiddellijk voordeel opleveren, ten minste tegenwoordig, niet in den smaak der bewoners vallen. Echter is de cacao-teelt een der aangenaamste takken van landbouw: de plantaadjen daarvan leveren, vooral in een warm land, een verkwikkend gezigt op, want het zijn ware boschen. Daar de cacao-boomen veel schaduw vereifchen, zoo teelt men dezelve onder grootere boomen. In de nieuwst aangelegene plantaadjen bedient men zich tot dit einde van eene soort van wilde acacia, die eene zachte en ligte schaduw spreidt, en aan welke zeer eigenaardig de naam van *moeder der cacao* wordt gegeven. De zware misten, welke dikwijls in de maanden April en Mei vallen, doen niet zelden den oogst mislukken; vijf of zes achter eenvolgende regenachtige dagen, of een twintigtal dagen van droogte in dezelfde maanden (bijaldien er op de plantaadjen geene waterwerken ter bevochtiging zijn), hebben dezelve

nadeelige uitwerking. De vrucht van 60 pond is in den oogsttijd gewoonlijk van 15 tot 18 spaansche daalders waard. Behalve de twee voornamste oogsten in de maanden Junij en November, kan men het geheele jaar door vruchten inzamelen. Drie of vier jaar na de pit gezaaid te hebben begint de boom reeds vruchten te dragen. Een boom geeft van 50 tot 200 peulen, welke ieder 20 à 30 pitten bevatten, waarvan ongeveer 400, gedroogd zijnde, een pond wegen; deze peulen groeijen dicht aan het hout, zoo wel van den stam als van de takken. Zij gelijken veel naar kleine meloentjes, met uitzondering dat zij aan éénen kant puntig zijn. Derzelver kleur is verschillend, zijnde sommige purper, andere groen, en nog andere geel. Het witachtige vleesch, dat elke pit omringt, is, terwijl zij versch zijn, aangenaam van smaak. De boomen leven meer dan eene eeuw, doch geven slechts tot aan den ouderdom van 40 of 50 jaren eenige noemenswaardige hoeveelheid vruchten. De klimop, welke de vanille voortbrengt, groeit zeer wel onder de *cacao-moeders*.

De indigo van dit land is als de schoonste der geheele aarde bekend. Niettegenstaande de pogingen der Engelschen in de Oost-Indien om in deze teelt, zoo wel als in de wijze van de verweelden uit de plant te trekken, verbeteringen in te voeren, overtreft de Guatemala'sche Indigo in schoonheid nog altoos alle andere. Eertijds werd jaarlijks een millioen ponden van dezelve voortgebracht, maar deze hoeveelheid was in de laatste jaren vóór de onafhankelijkheid

tot

tot 400,000 ponden verminderd. Sedert dien tijd heeft deze belangrijke tak van nijverheid zich op nieuw uitgebreid en weder 1,000,000 fl en meer, alleen in den Staat Salvador, opgebracht, doch ongelukkig heeft de burgeroorlog hem ten tweeden male doen vervallen. Men moet hopen dat een der heilzame uitwerksels van den vrede de herstelling deszelfs zal zijn. Hetgeen de verbouwers vooral onder het oog moeten houden, is, dat, indien zij met de Indische indigo willen wedijveren, zij de hunne tot lagere prijzen dienen te leveren. Aan den eenen kant moesten zij onderscheidene verbeteringen aannemen, welke de Engelschen in de behandeling hebben ingevoerd, en aan de andere zijde met meer gematigde winsten tevreden zijn; zij zullen dan wel minder op ieder gedeelte dat zij verkoopen winnen, maar de voortgebragte en verkochte hoeveelheden grooter zijnde dan te voren, zullen hunne inkomsten over het geheel aanmerkelijk zijn. Tot nu toe zijn zij gewoon geweest 10 à 11 realen per pond te ontvangen, doch thans wil men hun de indigos liever laten dan zulke prijzen langer te betalen. Het getal der indigo-makerijen (waarvan sommige zeer schoone en uitgestrekte gestichten zijn) is meer dan 400 in Salvador alleen.

In het jaar 1826 heeft de cochenille ongeveer 100,000 pond opgebracht, doch door de reeds gemelde oorzaken heeft deze teelt sedert dien tijd geene verdere vorderingen gemaakt, en men heeft reden om te vreezen dat dezelve nog meer zal

verminderen. Echter beschouw ik haar op den langen weg als voordelig; maar men moet eenen slechten oogst kunnen verduren, ten einde naderhand door eene dubbele of driedubbele te worden schadeloos gesteld. Dezelve vereischt meer gestadige zorg en naarstigheid, dan waarvoor de inboorlingen vatbaar schijnen te wezen. De groote vijand, dien men met onvermoeid geduld moet opzoeken en vernietigen, is eene kleine rups, welke zich het eene jaar meer dan het andere vertoont, en die de kostbare insekten verslindt. De prijs der cochenille is in de laatste jaren tuschen de 2 en $2\frac{1}{2}$ rijksdaalder het pond geweest.

De tabak kan ook een zeer belangrijk voorwerp van uitvoer uitmaken, maar tot dat einde diende hare verbouwing vrij te zijn. Thans bepaalt het gouvernement de hoeveelheid, welke ieder landbouwer mag zaaijen, en betaalt hem eene real voor het pond, terwijl het dezelve in de havens tegen twee realen voor den uitvoer verkoopt, een al te hooge prijs om de aandacht der handelaars tot zich te trekken. Aan de verbruikers verkoopt men de tabak tegen zes realen. Het beheer over dezen tak van inkomsten is ten uiterste ingewikkeld, en de stille verbouwingen zijn zoo talrijk geworden, dat dezelve de vernietiging nadert.

De katoen groeit, vooral aan de kusten der Zuid-Zee, zeer gemakkelijk en is van eene uitmuntende hoedanigheid, maar om dezelve voor den uitvoer geschikt te doen zijn, moest men eerst werktuigen invoeren, ten einde haar van de pitten te zuiveren, wel-

welke ten minste $\frac{1}{2}$ van het gewigt uitmaken. Met deze pitten (welke de koopers met de hand uitpluizen), wordt dezelve thans, op de plaats der verbouwing, voor 5 à 6 realen de arroba verkocht. Ten gevolge der groote invoering van vreemde manufacturen, is de teelt van dit artikel verminderd.

De koffij wordt nergens opzettelijk geteeld. Alleen in sommige tuinen vindt men eenige boomen, welke men vrij laat opgroeijen, zoo dat zij gewoonlijk 12 à 14 voet hoog zijn. Men heeft ze bijna enkel tot sieraad, want van de boon wordt schier nimmer gebruik gemaakt, behalve voor de weinige vreemdelingen, die zich thans te Guatemala bevinden. Men verkoopt ze tot $1\frac{1}{2}$ ja 2 realen het pond, dus duurder dan in Europa.

De suiker wordt alleen naar Peru en Chili, somtijds ook een weinig naar California, uitgevoerd. Voormaals bedroeg deze uitvoer, in sommige jaren, van 3 tot 4000 quintalen, maar thans is dezelve merkelyk minder.

Indien echter de voortbrenging van eigenlijke suiker beperkt zij, de teelt van suiker-riet is, benevens die der mais, de meest algemeene in het land. In de warme en gematigde streken vindt men alomten min of meer uitgestrekte plantaadjen daarvan, en het gekraak der lompe gemaakte meestal houten molens, die door muilezels worden in beweging gesteld, beledigt niet zelden, reeds op groote afstanden, des reizigers ooren. De op verre weg het grootste aantal dezer inrigtingen vervaardigde suiker is van de zwarte soort, *zapadura* genaamd, die

voor de confituren, en vooral voor het floken van brandewijn, wordt gebezigd. Aan derzelver vernigvuldiging is vooral ook het toenemende misbruik van dien drank bemerkbaar. Indien men alzoo aan de eene zijde een' tak van nijverheid hierdoor ziet uitgebreid, moet men aan den anderen kant de oorzaak van die uitbreiding betreuren. Het is ongetwijfeld de voordeeligste van alle takken van landbouw, en dezelve valt vooral in den smaak der inwoners, daar hij zeer eenvoudig en de opbrengst van eenen gemakkelijken verkoop verzekerd is. De bedoelde suiker wordt vervaardigd in halfkogelvormige broodjes van $2\frac{1}{2}$ fl. Zij wordt te Guatemala gewoonlijk verkocht van 9 tot 11 rijksdaalders de vracht van 300 fl.

Behalve de reeds opgenoemde, bevatten de binnenlanden nog vele voorwerpen van verbruik. De zwavel, bij voorbeeld, in de omstreken van Quetzaltenango is zeer schoon, en de bosschen zijn rijk in artsenijen, gommen, en verschillende soorten van kostbaar hout, waaronder velen zich als onvergankelijk onderscheiden. Het Brazil- of Nicaragua-hout treft men in onderscheidene deelen der republiek, en in sommige in grooten overvloed, aan, vooral op de noord-oostelijke oevers der rivier Tepitapa, alwaar ik het tot brandhout heb zien gebruiken. Uit hoofde van de zware transport-kosten, heeft tegenwoordig geen uitvoer van hetzelfde plaats.

De jaarlijkse beweging van den buitenlandschen handel werd eertijds gerekend op een millioen daalders voor den in-, en eene gelijke som voor den uitvoer.

Vóór den burgeroorlog had dezelve ten minste het dubbel hiervan bereikt. Indien de onafhankelijkheid aan de massa der bevolking voordeel heeft aangebragt, dan is dit ten aanzien van den handel het geval. Het engelsche gaas, dat vele vrouwen der middel-standen dragen, en dat zij thans voor 2, of 3 realen de vara koopen, gold eertijds zes rijkdaalders en somtijds meer. Het gebeurde zelfs dat men de kaneel tegen 10 en 12, ja tegen 16 rijkdaalders het pond betaalde.

Eene zaak echter, welke, behalve de vadsigheid des volks, en den weinigen eerbied der regeringen voor bijzonder eigendom, den bloei des handels op eene vermogende wijze in den weg staat, is de ongenoegzaamheid der regtsmiddelen, ten einde de schuldenaars tot betaling te noodzaken. De verkooper wordt hierdoor bijna geheel van de eerlijkheid des koopers afhankelijk.

Het dierenrijk heeft veel overeenkomst met dat van Mexico en de West-Indien. (*) De huisdieren, zoo wel als het vee en de paarden, uit Europa overgebragt, hebben zich op eene ontzettende wijze vermenigvuldigd. Er zijn landhoeven in Hon-

(*) Ten einde aan dit werk geene noodelooze uitbreiding te geven, ga ik stilzwijgend vele zaken voorbij, welke, hoe merkwaardig ook, echter in Mexico en andere deelen van Spaansch-Amerika, en zelfs gedeeltelijk ook in de West-Indiën, even zeer als in Centraal-Amerika bestaande, in de werken van HUMBOLDT en anderen uitvoerig beschreven zijn.

duras en Nicaragua, welke 8,000 à 10,000 ja zelfs 15,000 stuks hoornvee hebben. De wilde kudden bestaan echter in dit gedeelte van Amerika niet meer, of althans in eene zeer geringe mate.

Er zijn onder de vogels eenige foorten, welke men nergens anders ontmoet. De schoonste en opmerkenswaardigste is die, welke Quezal heet, en zich voornamelijk in de boschen van Verapaz ophoudt. Hij is van de grootte eener gewone duif; zijne vederen zijn groen en blaauw, met eene rōode borst, doch het geheel is zoo schitterend, als ware het met goud bedekt, en hetgeen zijne grootste schoonheid uitmaakt, is eene drie of vier voeten lange staart, bestaande uit drie of vier fraaije en smalle vederen. Deze vogel draagt zulk eene groote zorg voor zijnen staart, dat zijn nest twee openingen heeft, de eene om in, en de andere om er uit te gaan. Hij is zeer wild en het is schier onmogelijk hem tam te maken.

Er is eene mier *guerrera* geheeten. Dezelve is twee maal zoo groot als de gewone mieren, en zij gaan altoos in ontzaggelijke hoeveelheden. Zij rigten zich naar de woningen, en reinigen dezelve van al het ongedierte dat er zich in bevindt. In groote getalen werpen zij zich op de kleine slangen, scorpionen, padden, ratten, enz., dooden dezelve, en verslinden ze tot aan de beenderen. Een huis schoon gemaakt hebbende, vertrekken zij naar een ander. Indien men hun eenig kwaad doet, wreken zij zich door hunnen aanrander vreesfelijk te steken, en door te vertrekken zonder het ongedierte te hebben vernield.

In de warme streken is men aan al het insectenheir blootgesteld, waardoor men in de West-Indiën wordt geplaagd. Tot de lastigste en meest algemeene behoort eene soort van tiek, alhier *Garaspat* genaamd, waarvan vooral de in het veld loopende paarden en vee veel te lijden hebben. Deze diertjes houden zich op aan het hooge gras en de lage struikgewassen. Wanneer men in het drooge jaargetijde een oogenblik van den beganen weg afwijkt, komt men gewoonlijk terug met honderden van die, meestal nog jonge en schier onzichtbare insecten aan de beenen, alwaar zij eene ondragelijke juckte veroorzaken. Indien men het ongeluk heeft van zich niet van allen, door middel van wasching, te ontdoen, vestigen de overige zich met den kop in het vleesch, alwaar zij onderscheidene weken kunnen blijven zitten en groot worden als eene gewone erwten en ook bijna zoo rond. Zij zijn graauw van kleur en in hunnen natuurlijken toestand plat. Zoo lang zij niet opgezwollen zijn, loopen zij snel. Op het land, alwaar meestal weinig zorg voor de paarden gedragen wordt, heb ik van deze arme beesten gezien, die letterlijk met dat ongedierte bedekt, en gevolgelijk ook ten uiterste vermagerd waren. In den regentijd verdwijnt hetzelve.

Er bestaan twee soorten van tweehoofdige slangen, die zich in alle rigtingen wenden zonder te behoeven om te keeren. De eene is klein en zou niet schadelijk zijn, bijaldien dit dier niet de zoo zonderlinge als onaangename eigenschap had, om zich in het menschelijk ligchaam te zoeken in te dringen. Het eenige nog bekende middel om zich

zich van hetzelve te ontdoen, bestaat in het hoofd te houden over warme melk, waardoor het beest naar buiten wordt gelokt. De andere soort is lang en dun. Deze slang wentelt zich rondom het lijf van den mensch, en brengt hem zulke felle beten in de neusgaten toe, dat hij aan bloed-verlies sterft, indien men hem niet spoedig te hulp komt. Men bevrijdt zich het gemakkelijkst van deze lastige dieren, door hem in tweeën te snijden.

In Verapaz is er, onder andere zeldzame dieren, een, hetwelk naar eene rat gelijkt en *Zashin* heet. Het bovenste gedeelte des ligchaams heeft eene snuif-kleur, en het onderste is wit. De ooren zijn klein en rond; de oogen staan bijna op den muil. Dit beest heeft zulk eene slechte lucht bij zich, dat alleen de kwaadaardigste honden hetzelve aanvallen. Niettegenstaande deszelfs kleine gedaante, heeft het van kleine slangen, ratten, vogels, enz. De wilde katten en zelfs de herten kunnen het niet ontsnappen, zoo groot is deszelfs snelheid. Het valt zelfs den mensch aan, en de beet veroorzaakt opzwellingen en koortsen.

In de bosschen van Quezaltenango en Totonicapan leeft een eekhorentje met naakte vleugels, doch hetzelfde kan slechts tot op zeer korte afstanden vliegen.

Aan den mond der rivieren, vooral in de St. Jan, bevinden zich zee-kaiven, *Manatis* genaamd, wegende meer dan goo pond. Derzelver vleesch is zeer goed om te eten; het gelijkt veel naar varkensvleesch, doch is drooger.

Eindelijk zegt men dat er te S. Christoval, op drie uren afstands van Antatitan, een sprinkitan gevonden wordt,

wordt, *Chapuli* geheeten, die korrels in de ingewanden heeft, welke, gezaaid zijnde, eene plant voortbrengen, die voor vermenigvuldiging vatbaar is. Indien dit waar zij (en geloovenswaardige lieden verzekeren het), dan is dit waarschijnlijk het eenige bekende voorbeeld van eene dierlijke zelfstandigheid die eene plantaardige voortbrengt.

Men wil dat er in het departement Chiquimula eene elf mijlen lange spelonk is. Men weet echter weinig van dezelve, vermits men er, ter oorzaak van het uitgaan der toortsen, nooit verder dan ééne mijl in is kunnen doordringen.

Nog zegt men dat in de omstreken van genoemde spelonk, zoo wel als in de vallei van Petapa, op vijf uren afftands der hoofdstad, menschenbeenderen van eene reusachtige grootte gevonden zijn.

Ten opzichte der oudheden zal ik niet van de puinhoopen, in de nabijheid van het dorp Palenque, spreken, die in het jaar 1784 ontdekt werden, en de overblijffels zijn eener oude stad, van onderscheidene mijlen in lengte. Ook zal ik in geene beschrijving treden van het nog alhier gevonden wordende prachtige paleis, dat van geweldig groote steenen gebouwd is, eenen toren, ruime binnen-plaatsen, onderaardsche gewelven, kapellen, beelden, bas-reliefs, enz. bevat; ik ga dit alles stilzwijgend voorbij, vermits deze puinhoopen zich niet in Centraal-Amerika bevinden, maar gelegen
zijn

zijn in de provincie Chiapa, welke thans tot Mexico behoort. Bovendien bestaat er reeds een verslag van deze opmerkelijke bouwvallen. (*) Ik zal mij dan tot de twee volgende voorwerpen bepalen, schoon

(*) In 1822 is door H. WERTHOUD en STUART EVANOR & FOX te Londen uitgegeven eene « *Description of the ruins of an ancient city, discovered near Palenque in the kingdom of Guatemala, translated from the original manuscript-report of Captain Don Antonio Del Rio.* » Hetgeen dit werk nog belangrijker maakt is de geleerde proeve van doctor CARRERA, welke hetzelfde, onder den titel van « *Solution of the grand historical problem of the population of America,* » vergezelt. In deze proef wordt het werk van del Rio beschouwd als de leer boven allen twijfel stellende, dat de volken van dit gedeelte der nieuwe wereld oorspronkelijk van de Egyptenaren afstammen. In de *Literary Chronicle and weekly review* van den 21 October 1826, n°. 588 blz. 670, vindt men nog een kort bericht over deze oude stad, en over 120 teekeningen, welke, onder toezigt van zekeren Heer DUPIN, door het spaansch gouvernement gezonden, om deze bouwvallen in oogenschouw te nemen, van dezelve vervaardigd zijn, en welke teekeningen in 1826 door een' Amerikaan, LATOUR ALLAND geheten, aan het Fransch gouvernement ter verkoop moeten zijn aangeboden geworden. In de Londensche *Literary Gazette* van 18 en 22 October 1831, n°. 769 en 770, vindt men nog een zeer belangrijk verslag van dezelve bouwvallen, ingezonden door denzelfden luitenant-kolonel CALIXDO, van wien wij blz. 242 gesproken hebben en van wien ik een' brief-ontvangen heb, waarvan het volgende een uittreksel is: .

« Puinhoopen van Palenque den 26 April 1831.

« »

« Ik heb mij naar deze verbazende en belangrijke bouwval-

val-

lechoon dezelve, behalve Palenque, niet de eenige zijn waarvan men zou kunnen spreken:

10. De *Circus* van Copan.

20. De overblijffels der oude stad Utatlan in het departement Quezaltenango.

In

vallen begeven, welke op den bergketen gelegen zijn, die alhier Mexico van Centraal-Amerika scheidt. Ik zond eene beschrijving derzelve aan de *Literary Gazette*, waaraan ik mij derhalve gedraag.

« Het moderne dorp Palenque, hetwelk binnen de grenzen van Chiapa, twee mijlen ten noord-oosten van dezelve, staat, heeft de eer gehad van deszelfs naam aan de bouwvallen te geven, welke zich zeven mijlen verlangs den rug dezex bergketens uitstrekken. Vele mijlen in den omtrek bevat de landstreek overblijfsels van den arheid harer voormalige bewoners: ingevallen gebouwen (waarvan sommige onderaardsche); bruggen, waterbakken, gedenkteekenen met inscriptien enz.; maar de plaats van waar ik u thans schrijf is blijkbaar de hoofdstad van dit zonderbare volk geweest, hetwelk van een indiaanscht ras was, vóór de grondlegging van Mexico bestaan en het gebruik van letters gekend heeft! eene kennis, welke de gansche wereld nog vooronderstelt, dat geene oude Amerikanen verkregen hadden, alzoo de Mexicanen en Peruvianen nooit verder dan tot het gebruik van hieroglyphen gekomen waren. Zoo dra zich eene geschikte gelegenheid aanbiedt, zal ik u eenige tabletjes zenden die ik verzameld heb en welke verschillende letters bevatten.

« Ik zit u dezen te schrijven in de zaal van een ingevallen paleis, waarvan de torens, gewelven en beelden waarlijk bewonderenswaardig zijn. Indien deze bouwvallen niet als in een digt woud begraven lagen, zouden zij voor de nieuwsgierigen van gemakkelijken toegang wazen.»

E e

In de beschrijving dezer voorwerpen zal ik voornamelijk FRANCISCO DE FUENTES volgen, die dezelve, zoo wel naar eigene beschouwing als volgens gevondene handschriften, in het begin der achttiende eeuw, beschreven heeft.

1°. „ In de stad Copan in Honduras, was het hof van den cacique *Copan-Calel*, wiens onderwerping aan den beroemden kapitein Fernando de Chaves, zoo veel moeite en opofferingen heeft gekost. Men ziet nog eenige overblijfsels van het oude paleis, zoo wel als van den grooten circus van Copan. Deze is eene kleine cirkelvormige ruimte, door wel gewerkte steenen piramides omringd, die alleen 6 varas hoog zijn. Aan den voet dezer piramiden ziet men wel uitgehouwen mannen- en vrouwenbeelden, van natuurlijke grootte, welke de kleuren waarmede zij versierd zijn geweest nog bewaren, maar hetgeen nog het meeste verwondering moet baren is dat zij op de spaansche wijze gekleed zijn. In het midden dezes cirkels was de plaats der offerhanden, en eenige trappen die tot dezelve leidden. Buiten, en op korten afstand van den cirkel, is eene steenen galerij, waarvan de kolommen het beeld eens mans voorstellen, die insgelijks de spaansche kleeding draagt, als sloopkousen, eene kraag, eenen degen, eene muts en eenen korten mantel. Binnen deze galerij komende, bewondert men twee fraaije steenen piramides van middelmatige grootte, tuschen welke men eene hangmat bespeurt, waarin twee menschelijke beelden van beide geslachten in indiaansche kleeding gezeten zijn. De verbazing

ver-

vermeerdert nog wanneer men dit kunststuk van nabij beschouwende, opmerkt dat in hetzelfde, hoewel zeer groot, geen naad of foldeerfel te vinden is, en men het, niettegenstaande deszelfs aanmerkelijke zwaarte, met de hand gemakkelijk in beweging kan stellen. Op korten afstand van deze hangmat is de grot Tibulca, die met kolommen, van voetstukken, kapiteelen en kroonen voorzien, versierd is. Zij gelijkt naar een' grooten tempel die uit den voet eens heuvels is gehouwen, en het geheel is volmaakt naar de regels der strengste bouwkunde gevormd. Aan de zijden ziet men een aantal ramen, met steen bezet, en met den grootsten smaak bearbeid."

Het is waarschijnlijk dat sedert den tijd van FUENTES deze oudheden meer en meer verdwenen zijn, maar er bestaan nog overblijfsels van dezelve. Het meest opmerkenswaardig schijnt de spaansche kleding der beelden te zijn, want men zou hieruit wel haast moeten besluiten, dat deze landen, niet alleen reeds vóór CHRISTOFFEL COLUMBUS, gemeenschap met de oude wereld hebben gehad, maar dat deze gemeenschap met de Spanjaarden zelfe had plaats gegrepen.

20. „ Deze hoofdstad stond waar thans het dorp *Santa Cruz de Quiché* (*Kitsché*) ligt, hetwelk veelligt een der voorsteden is geweest. Eene diepe bergholte, of natuurlijke gracht, omringt haar, en men ziet er nog overblijfsels van de twee poorten der stad, welke door het fort *Resguardo* verdedigd en onneembaar gemaakt werd. In het midden der stad

E c 2

stond

stond het koninklijk paleis, van de huizen des adels ontringd; aan de uiteinden woonde het volk. De straten waren naauw, maar de plaats was zoo sterk bevolkt, dat de koning er eene ligting van 72,000 strijdbare mannen heeft kunnen doen, ten einde zich tegen den voortgang der Spanjaarden te verzetten. Vele prachtige gebouwen zijn er, onder anderen het kweekschool waar 5 à 6000 jongelieden van 70 onderwijzers hunne opvoeding ontvingen, en ten koste van de koninklijke schatkist gevoed en onderhouden werden. Het fort Atalaya, dat vier verdiepingen hoog was, kon eene sterke besetting huisvesten; en dat, hetwelk de Spanjaarden *Resguardo* heetten, was niet minder groot, zijnde 500 voet breed, 650 diep, en vijf verdiepingen hoog. Maar hetgeen vooral bewonderenswaardig is, is het groote alcazar, of koninklijk paleis, hetwelk in pracht, volgens het zeggen van TORQUEMADA, ten minste met dat van Montezuma te Mexico en dat van de Incas in Peru kon wedijveren. De voorgevel van dit paleis had van het oosten naar het westen ruim 100 voeten, en was meer dan 2000 voeten diep; hetzelfde was gebouwd van steenen van verschillende kleuren, en de bouworde was bij uitstek bevallig. Het was in zes afdeelingen verdeeld; de eerste bevatte kasernen voor eene menigte lansiers, boogschutters en andere die de lijfwacht des konings uitmaakten; de tweede was bestemd tot huisvesting der prinsen en nabestaanden des konings, die met veel pracht bediend werden. De derde was de woning van Z. M., die ver-

verschillende zalen had voor des morgens, des namiddags en des avonds; in eene dezer zalen stond de koninklijke troon, die met de fraaiste vederen verfierd was, en tot welken men door middel van trappen naderde. In deze zelfde afdeeling waren de schatkist, het gerechtshof, de wapenkamer, de teinen, boomgaarden, menagerien, enz. De vierde en vijfde afdeeling werden door de koninginnen en konings bijwijken bewoond, en de zesde afdeeling was het verblijf der dochters en andere maagden van het koninklijke geslacht."

Met uitzondering der kustlanden, vooral aan de atlantische zijde, is het luchtgestel in Centraal-Amerika zeer gezond, want zelfs de koortsen, die dikwijls ten platten lande heerfchen, zijn meer aan de ellendige levenswijze der menschen dan aan eene schadelijke lucht te wijten. De vreemdeling echter, die het ongeluk heeft van te Omoa of te Isabal door de koorts overvallen te worden, en met dezelve te Guatemala komt, raakt dikwijls in vele maanden niet van haar ontslagen. De mannen die aan koortsen lijden zijn altijd kenbaar door hunne lange baarden, want algemeen is het begrip, dat niets voor hen nadeeliger is dan zich te scheren, zich in ander dan warm water te waschen, of frische lucht in te ademen.

In evenredigheid der bevolking zijn in de hoofdstad vele krankzinnigen, en eene ongesteldheid, die men, vooral onder de mulatten, veel aantreft, bestaat in krop-gezwollen. Het is opmerkelijk dat de meeste lijdens aan die ziekte tevens met zwak-

hoofdigheid, ja dikwijls met volslagen onnoozelheid, zijn bezocht.

In de binnen-landen en aan de kusten der zuid-zee begint de regentijd in Mei en duurt tot het begin van October. Gedurende dat tijdvak zijn er weinige dagen dat er geen regen valt, maar dezelve bestaat slechts uit buijen, die echter dikwijls zeer zwaar en van vreesfelijke donderslagen vergezeld zijn. Dit tijdvak, schoon *winter* genoemd, is verre weg het aangenaamste gedeelte van het jaar, althans voor hen die niet op reis behoeven te zijn, want de wegen worden dan bij uitstek moeilijker. Tegen het einde van den droogen tijd (zomer) wordt het veld, vooral in de bergachtige streken, meestal dor, verliezen vele boomen derzelver bladeren en heerscht er zelfs dikwijls schaarsheid aan gras en ander groen voeder. Weinige dagen echter na het inzetten der regens, bespeunt men derzelver bekoorlijke uitwerking op het altijd door eene weldadige zon gestoofde land. Op de atlantische kusten zijn de seizoenen gelijk in de West-Indien.

Mij blijft nog over, een onderwerp te behandelen, dat geenszins tot de gemakkelijkste of duidelijkste behoort, te weten, de inkomsten van het gemeenebest. De wanorde, welke in alle takken derzelve geslopen is, maakt het onmogelijk om hiervan met naauwkeurigheid te spreken; doch, offchoon wij niet tot de stellige waarheid mogen kunnen geraken, zullen wij evenwel trachten dezelve zoo veel mogelijk nabij te komen.

Voor

Vóór het tijdperk der onafhankelijkheid, bedroegen de inkomsten ongeveer 1,000,000 rijksdaalders 's jaars. In deze som was begrepen die van 3 $\frac{1}{2}$ 400,000 rijksdaalders, welke het bedrag der schatting uitmaakte, die de Indianen van 16 tot 60 jaar betaalden. Eertijds was deze schatting meest overal van ongeveer twee rijksdaalders, maar naderhand heeft men er nog vier realen voor gemeente-lasten bijgevoegd. Hoewel de plaatselijke verbeteringen, welke men uit dit laatste fonds betaalde, zich voornamelijk tot het bouwen en onderhouden van kerken bepaalden, werd evenwel slechts een klein gedeelte tot het oorspronkelijke doel der opbrengst aangewend.

De schatting met de denkbeelden van gelijkheid strijdende, werd zij reeds door de cortes van Spanje afgeschaft. Het zou zonder twijfel wijzer en gelukkiger voor de tegenwoordige republiek geweest zijn, indien men dezelve in eene directe belasting voor al de burgers veranderd had. Eene eenmaal afgeschafte belasting kan niet gemakkelijk weder ingevoerd worden, zoo min als eene andere die voor dezelve in de plaats gesteld wordt, vooral in een land gelijk dit, waar de regering zoo weinig magt bezit.

In de provincie Guatemala bedroegen de tienden jaarlijks ongeveer 80,000 rijksdaalders, en in die van Salvador 70,000; doch thans worden zij zoo slecht betaald, dat derzelver opbrengst ver beneden deze sommen blijft. Buitendien heeft het gouvernement zich in den Staat Salvador van dezen tak van kerkelijke inkomsten meester gemaakt. In

1827 heeft de verpachting derzelve in dezen Staat nog Rⁿ 38737.3½ opgebracht. In de provincie Nicaragua plagten zij 40,000 rijksdaalders te bedragen.

De inkomsten van het federaal gouvernement zijn:

1°. De regten op den buitenlandschen handel.

De voornaamste op inkomende goederen zijn als volgt: op katoenen lijnwaden 16 $\frac{2}{10}$, uitgezonderd de *Mantas crudas* en *cotines*, welke in de republiek gemaakt worden en daarom 32 $\frac{1}{10}$ betalen.

Linnens, quincalleries enz. 12 $\frac{1}{10}$.

Gemaakte kleederen en meubelen 32 $\frac{1}{10}$.

Brandewijn van wijn 32 $\frac{1}{10}$.

Andere sterke dranken 32 $\frac{1}{10}$.

De voornaamste uitgaande regten zijn de volgende: Indigo, de seroen van 150 fl, 2 rijksdaalders.

Geslagen en gewerkt goud en zilver 4 $\frac{1}{10}$.

De uitvoer van kostbare metalen in slaven is verboden.

Die van cochenille, houtsoorten enz. is vrij van regten.

Op den doorvoer 4 pCt.; op de overschepping 2 $\frac{1}{10}$.

Behalve de gemelde regten heffen de Staatsbesturen nog 4 pCt. op den binnenlandschen handel.

In het heffen van al deze regten, vooral buiten de hoofdstad, heerscht evenwel veel misbruik en wanorde. Niettegenstaande het verbod van uitvoer van ongemunt zilver en goud, hebben wij reeds gezien, dat dezelve in eenen hoogen graad plaats heeft.

2°. De opbrengst der tabak.

3°. Idem van het buskruid. Zelfs in vreedstijd wordt er in dit land veel kruid verbruikt, alzoo men

men voor de kerk des kleinſten dorps, zoo wel als voor die der hoofdstad, de eeredienst en de procesſien met het afſteken van vuurpijlen viert.

Het federale beſtuur geniet ook nog de opbrengſt der brieven-poſten, doch tegenwoordig koſten de- zelve meer dan zij opbrengen.

Het budjet, dat door de nationale wetgevende ver- gadering voor het jaar 1825 gedecreteerd was, bedroeg R^s 652,608, te weten:

Het departement van Staat	R ^s 54,950.
Id. van juſtitie en kerkelijke zaken. . . .	" 14,450.
Id. van finantien	" 113,684.
Id. van oorlog en marine	" 469,524.
	<u>R^s 652,608.</u>

Om deze ſom te dekken berekende men

De handel-regten op (*)	R ^s 200,000.
Het kruid op	" 8,000
De tabak op (+)	" 263,859.4
	<u>R^s 471,359.4</u>

Zoodat nog te kort kwam R^s 181,248.4

Wel-

(*) Deze ſom vooronderſtelt alleen de ontvangſten welke te Guatemala alleen gedaan worden, want die der havens van Omoa en Truxillo zijn naauwelijks toereikende tot betaling der bezetting en der ambtenaren; terwijl die der andere havens in handen van de beſturen der Staten vallen. De opbrengſt heeft nogtans in 1826 de berekende ſom over- troffen, maar in de volgende jaren heeft de ſtremming des handels, door den burgerkrijg veroorzaakt, ten gevolge gehad, dat dezelve ver daar beneden gebleven is.

(+) Volgens een' vijfjarigen Staat, loopende over de jaren 1816 tot 1820, blijkt het, dat de middelbare opbrengſt van

Welke isom op de volgende wijze onder de ver-
tehillende Staten werd verdeeld.

Costarica	. . R°	9,261.4½
Nicaragua	. . "	32,143.4½
Honduras	. . "	21,413.7½
Salvador	. . "	67,336.1
Guatemala	. . "	51,092.6½

R° 181,248.

Niettegenstaande de geringheid van dit budget, is men verre geweest van de gemelde sommen te ontvangen. Geen enkele tak heeft zoo veel opgebracht, als waarop men denzelven had geraamd, en, met uitzondering van Guatemala, en gedeelten van Costarica, hebben de Staten niet alleen hunne bijdragen niet geleverd, maar hebben zij zich zelfs de inkomsten van het federaal gouvernement toegeëigend.

De

elk jaar 577,867½, en de zuivere winst 521,795½ rijkdaalders had bedragen; maar toen droeg ook de provincie Chiapa daartoe bij. Daar de besturen der Staten, behalve dat van Guatemala, zich geheel van dezen tak hebben meester gemaakt, is deszelfs opbrengst voor de algemeene regering betrekkelijk gering. Het toenemend verschil in den verkoop in den Staat Guatemala, gedurende de jaren 1826, 1827 en 1828, bewijst hoe zeer de sluikerij ook aldaar veld won:

1826 R°	112,032.	} Ruwe opbrengst.
1827 "	104,551.	
1828 "	85,015.5	

De gewone inkomsten van den Staat Guatemala hebben in het jaar 1827 de volgende sommen opgebracht:

Consumtive regten	R ^s 32,238.4
Verpachting van Brandewijn-winkels „	25,733.0½
Id. „ Chicha (drank der Ind.) „	14,127.6½
Gezegeld papier	3,046.2
Bedrag der boeten	734
Opbrengst van verkochte landen . „	696.5½
Belasting op de hanengevechten . „	355.6½
Aandeel van den Staat in de tienden. „	4982.5½
Aandeel van overledene kanunni- ken enz. in de tienden, hetwelk insgelijks aan den Staat komt. „	1,167.3½
	R ^s . 83,082.2½

Hierop zijn echter twee belangrijke aanmerkingen te maken.

1°. De smokkelarij en wanorde, die in 1827, ten gevolge van den burger-oorlog, reeds plaats begonnen te hebben, moesten ongetwijfeld de inkomsten verminderen.

2°. De gemelde sommen bevatten niet, over het algemeen gesproken, de ontvangsten in de weinig beteekenende plaatsen, waar dezelve slechts dienen tot het betalen der traktementen van de ambtenaren.

Dus vooronderstellende, dat de sluikerij ten minste zoo veel als eertijds belet was, en dat al de ontvangene sommen in de algemeene kist gestort werden, zou men kunnen aannemen dat de voornoemde inkomsten van den Staat Guatemala, ten min-

minste R. 100,000 zouden bedragen. Maar volgens het aangenomen regeringsstelsel is dit niet voldoende. Het budget, dat door het hoofd des Staats in 1828 aan de wetgevende vergadering werd voorgesteld, bedroeg R. 131,639, zonder de gewapende magt er bij te rekenen. Voor deze stelde hij een plan voor, volgens hetwelk 3 bataljons infanterie, elk van 4 kompagnien van 112 soldaten, een escadron kavallerij uit 4 kompagnien van 50 dragonders bestaande, en eene kompagnie artillerie van 60 artilleristen, 's jaarlijks R. 332,056 zouden kosten.

De staat van ontvangsten en uitgaven gedurende 1827, door den secretaris van Salvador, aan het wetgevend ligchaam voorgesteld, behelst de volgende gewone inkomsten:

Handel-regten	R. 11,622.6
Gezegeld papier	" 2,167.0 $\frac{1}{2}$
Brandewijn	" 17,551.0 $\frac{1}{2}$
Hanen-gevechten	" 210.2
15 % op de kapellanien . . .	" 4,447.
20 % op de confrerien	" 4,376.0 $\frac{1}{2}$
Belasting op de Indigo ten behoeve van de Leenbank	" 2,867.1
Terug betaalde tiende gedeelten van uit dezelve geleende sommen .	" 8,819.4 $\frac{1}{2}$
Tabak	" 41,285.6
Verpachting der tienden van de Indigo	" 38,737.3 $\frac{1}{2}$
	R. 132,084.1

Wan-

Wanneer men bedenkt dat de 4 % op den binnelandfchen handel in Salvador veel meer dan in den Staat Guatemala moeten opbrengen; dat de zee-regten, welke het federaal gouvernement in geen der Staten, behalve in dien van Guatemala, ontvangen heeft, door het salvadorfche bestuur in de havens van Sonfonate, Libertad en Conchagua ontvangen zijn, of hebben moeten ontvangen worden, dan is het klaarblijkelijk, dat deze tak meer dan gemelde fom opgebragt heeft of heeft moeten opbrengen, en zulks niettegenftaande de handel aan de zuid-zee zoo groot niet is, als die welke in de havens van den atlantifchen oceaan plaats heeft, en de meeste voortbrengfels, welke langs eerstgemelde uitgevoerd worden, weinig waarde hebben of geheel en al vrij van regten zijn. Volgens hetgeen ik vernomen heb, moeten onderscheidene der overige fommen ook niet naauwkeurig zijn, en waarfchijnlijk zijn zij dit geen van allen.

Maar er is nog eene andere opmerking te maken. Zij beftaat daarin, dat de drie laatstgemelde posten eigenlijk niet mede gerekend moeten worden. Die der tiende gedeelten is uit zijnen aard voorbijgaande. Wanneer alles wat aan de beleenbank verfchuldigd en verkrijgbaar is, betaald zal zijn, zal die tak geheel ophouden te beftaan; en zoo het bestuur zich aan den eenen kant van de tienden heeft meester gemaakt, dan moet het zich aan de andere zijde ook met de kerkelijke onkosten belasten, welke anders hetzelve niet zouden aangaan. Deze opbrengst bovendien niet langer, gelijk voorheen,
eene

eene gewetenszaak zijnde, moet noodwendig blijven verminderen. De post der tabak, eindelijk, behoort aan de federale regering, en alleen bij misbruik heeft het bestuur van den Staat dien tot hiertoe genoten.

Men ziet dus dat het onmogelijk is, met eenige naauwkeurigheid, te berekenen, hoeveel de geregelde inkomsten in gewone tijden zouden bedragen. Doch vooronderstellende, dat zij allen naauwkeurig ontvangen, en getrouw aan het gouvernement verantwoord wierden, zoo twijfel ik niet of zij zouden (behalve de zeehandel-regten, welke het federaal gouvernement moet ontvangen) ten minste zoo veel als die van den Staat Guatemala bedragen.

Van de andere Staten heb ik geenerlei zekere berigten. Alleen van Nicaragua heb ik een' staat die het middel-bedrag des vijfjarigen tijdvak van 1815 tot 1819 aanduidt. Daaruit blijkt dat de inkomsten toen, zonder de tabak mede te rekenen, bedragen hadden R^e 68,723
 Waarvan de schatting afgetrokken zijnde „ 14,867

Blijft R^e 53,856

Indien deze opbrengst werkelijk niet reeds vermeerderd is, zoo moet zij dit noodwendig worden, zoodra de openbare orde hersteld zal zijn, ter oorzake van de meerdere welvaart, die eene der vruchten van de onafhankelijkheid moet wezen.

De douane te Granada heeft opgebracht:

In

In 1826	R ^e 11,121.2
1827	„ 12,532.3
1828	„ 7,227.1
1829	„ 16,153.2 $\frac{1}{2}$

In de vooronderstelling dan, dat het tegenwoordige financiële stelsel behouden wordt, en dat de bestaande regten en belastingen tamelijk naauwkeurig geïnd worden, schijnt het, dat de volgende approximative berekening niet ver van de waarheid zal blijven :

Federale Belastingen.

Zeehandel regten.

Die der hoofdstad	. R\$ 200,000
Id. van Omoa en Truxillo	« 100,000
Van den Staat Salvador	« 50,000
Van Nicaragua . . .	« 40,000
Van Costarica . . .	« 20,000
	————— R\$ 410,000.

De tabaks regie, volgens de berekening der constituerende vergadering. « 263,359.4

Het buskruid, volgens de berekening der constituerende vergadering . « 8,000
————— R\$ 681,359.4

Inkomsten der Staten.

Van den Staat Guatemala	« 100,000.
id. Salvador	« 100,000.
id. Nicaragua	« 60,000.
id. Honduras en Costarica . . .	« 70,000.
	————— R\$ 1,011,359.4

Be-

Behalve de in Engeland [genegotieerde leening], heeft de republiek nog eene *doodse* schuld, uit de spaansche tijden afkomstig, van omstreeks 2½ miljoen rijksdaalders.

Het is nutteloos thans van de sterkte der gewapende magt te spreken. Die, welke de twee partijen, gedurende den burger-oorlog, tegen over elkander gesteld hebben, heeft, door de onophoudelijke defertien en de gestadige nieuwe aanwervingen, dagelijks verandering ondergaan. Over het algemeen zou men kunnen aannemen, dat er in de geheele republiek ongeveer 8,000 man onder de wapenen stonden. Dezelve zijn ongeschoeid, met witte katoenen of linnen buisjes en pantalons (zelden *uniform*) gekleed en met slecht onderhouden, niet altijd van bajonetten voorziene geweren gewapend. Uit hoofde van hunne weinige behoeften, zijn zij echter voor langdurige veldtogten in deze landen, waarin europeaanse troepen van gebrek en vermoeienis zouden wegsmelten, veel beter dan deze geschikt.

BERIGT NOPENS DE ENGELSCHEN KOLONIE *BELIZE*:

Indien de engelsche natie niet de eerste is, bij wie de handel ten grondslag eener groote staatkundige magt verstrekt, moet men nogtans erkennen, dat zij dit stelsel tot eene hoogte heeft gevoerd, tot welke geen ander volk hetzelfde immer gebragt heeft. Het behoort tot mijn onderwerp niet om de oorzaken van dit verschijnsel na te sporen, of te onderzoeken of onze voorvaders, die met on-eindig geringere middelen dingen volvoerden, welke ten minste de groote ondernemingen der Engelschen nabij komen en het denkbeeld derzelve veelligt bij hen hebben doen ontstaan, niet nog meerdere bewondering verdienen. Zoo wij ons mogten beroepen dat onze vlag zegepralend op alle zeeën wapperde, en de wereld schaars eene kust bezat waar zij niet gekend en geëerd was, de Engelschen van onzen tijd hebben de geheele aarde weten te omvatten, en het zinnbeeld hunner magt alom geplant, waar dezelve aan hunnen handel kon dienstbaar zijn. In welk oord de van dier ondernemende eilanders zich onttrokken, ziet men hen de bliksems smeden, die bestemd zijn om schrik en dood op de naburige kusten te verspreiden, of

de goederen laden, die de landen moeten overstroomden, welker regeringen dezelve dikwijls te vergeefs pogen af te weren. In het noorden bedienen zij zich dparten van Helligeland, en van Gibraltar, Malta en Corfu in de Middellandsche zee. Sedert de Engelschen in het bezit zijn van de Kaap de Goede Hoop en *Isle de France*, voeren zij onbepaalde heerschappij over de Indische zeeën, alwaar zij een verbazend groot rijk hebben gesticht. Op Afrika's westkust drijven zij meer dan eenige andere natie handel in menschen, of zich daarvatt onthoudende, verbieden zij denzelven aan alle andere volken, naar gelang van de schijnbare veranderingen hunner staatkunde. Trinidad maakt hen meesters van de monden der Orinoco, en Jamaïca is het groote pakhuis voor de geheele uitgestrektheid van *terra firma*. Ook de mexicaansche gewesten verdienen allezins hunne aandacht. Zij beproefden derhalve die kusten op verschillende punten, maar ten laatste zetteden zij zich aan den mond der rivier Belize neder. In den aanvang was zulks alleen met het doel om er verfhout te hakken, waartoe zij de half afgedwongene vergunning van de spaansche regering verwierven. Maar de snikhandel verhoogde van lieverlede de belangrjkheid der in schijn zoo weinig betasakende factorij, op welke men al de pogingen des katholieken konings weldra schipbreuk zag lijden. Die vorst heeft zijne grenslooze bezittingen op het vaste land van Amerika verloren, maar de Engelschen hebben nog steeds de hante in het hart der nieuwe

gemeenebesten, en de waarde derzelve is nog gestadig blijven toenemen. Iets waarin men de engelsche staatkunde almede moet bewonderen, is de gelukkige ligging der bedoelde punten, waardoor eene middelmatige, ja dikwijls geringe magt voldoende is om dezelve tegen vermogende vijanden te verdedigen. Zij bestaan veelal uit afgezonderde met geschut bedekte rotsen, welke havens beschermen waarvan sommige tot de schoonste der aarde behooren; elders zijn het, gelijk Belize, moeilijk te genaken kusten, welker verdediging insgelijks gemakkelijk is.

Over Centraal-Amerika gehandeld hebbende, is het mij toegeschenen, dat het niet onbelangrijk zoude zijn een woord er bij te voegen over die nog zoo weinig bekende kolonie, welke, geographisch beschouwd, tot de republiek schijnt te behooren en in welke nauwe handelsbetrekkingen met dezelve staat.

Nauwelijks hadden de Spanjaarden hunne heerschappij in de nieuw ontdekte wereld gevestigd, of zij poogden alle andere Europeaanfche volken van dezelve verwijderd te houden. Niet tevreden met hun den toegang tot de landen te ontzeggen, trachtten zij hen zelfs van de zeeën te verfagen, welker golven dezelve bespoelden. De engelsche en andere natien, ziende dat zij niet openlijk van de voordeelen konden genieten, welke de Spanjaarden van hunne amerikaanfche bezittingen trokken, wilden evenwel ook eenigermate daarin deelen, ten spijt van de pogingen des hoogmoedigen Kastillaans

om haar zulks te beletten. Ten einde zich aan zijne vervolgingen te onttrekken, maakten zij gebruik van onderscheidene punten op de kusten, alwaar zij zich gemakkelijk konden verbergen, en de Engelschen bedienden zich te dien einde dikwijls van de tallooze eilandjes, die aan den mond der rivier Belize liggen, welke naam eene verbastering is van dien eens beruchten vrijbuiters, WALLICE genaamd, die langen tijd de schrik dezer wateren was.

Zij, die deze kusten bezochten, hebbende opgemerkt, dat het land veel verfhout voortbragt, begonnen met deze ontdekking voordeel te doen, vestigden zich aldaar en trokken groote winsten van het hout dat zij hakten. De spaansche regering was van hetgeen er omging niet onbewust, en poogde, nu eens door middel van onderhandelingen met het hof van S. James, en dan weder door het zenden van eenige oorlogschepen, het land van die indringers te zuiveren. De eene maatregel baatte haar nogtans niet meer dan de andere; het britsch ministerie wist de zaak te ontwijken, en de krijgsondernemingen leden schipbreuk, bij gebreke van zich in die gevaarlijke wateren te durven wagen. De Engelschen, hoewel steeds van alle hulp vanden kant hunner regering verstoken, lieten zelfs niet na zich op de naburige kusten te wreken. Ten laatste besloten de Spanjaarden om eenen krijgstoigt over land te doen. In het jaar 1754 vertrokken vijftien honderd wel gewapende en uitgeruste manschappen van het omstreeks honderd mijlen afge-
ge-

gene eiland Petén. Zij naderden tot op ongeveer dertig mijlen van den mond der rivier, maar daar stootten zij op een klein houten fort met acht man bezet. Aan deze gelukte het den vijand twee dagen op te houden. Toen kwam er eene hulp van 210 manschappen, hoofdzakelijk uit slaven bestaande, aan. Dit getal alleen bewijst hoe belangrijk de factorij reeds geworden was. Deze dapperen waagden het de Spanjaarden aan te vallen, en zij hadden het geluk van hen op de vlugt te jagen. Vandien tijd af kan men de kolonie als gevestigd beschouwen, en bij het traktaat, in 1763 te Parijs gesloten, werd dezelve gewettigd, want zijne katholieke majesteit stond daarbij den Engelschen toe, om zich tot het hakken van hout op deze kust neder te zetten, onder voorwaarde van de forten af te breken, welke zij er gebouwd hadden. In geval van oorlog zouden hun zes maanden tot het vervoeren hunner goederen en koopwaren worden toegestaan.

- In 1765 kwam Sir WILLIAM BURNABY KNIGHT eenige schikkingen van inwendig bestuur maken en vervaardigde een zeer eenvoudig wetboek voor de kolonie.

- In weerwil van het traktaat van 1763, werden de Engelschen in September 1779 op het onverwachtst door de Spanjaarden aangevallen, dwars door het land naar Merida vervoerd en van daar naar Havana ingescheept, alwaar zij groote mishandelingen moesten ondergaan. In 1782 werd aan de nog levenden vergund zich naar Jamaica te begeven, van waar

zij zich op nieuw te Belize kwamen nederzetten, en bij het traktaat van 1783 werd hun regt bevestigd. In 1786 werd hetzelfde zelfs uitgestrekt tot de bevoegdheid om ook mahonij-hout te hakken (iets hetgeen zij nogtans reeds sedert lang gedaan hadden) en zij verwierven eene uitbreiding van grondgebied van ongeveer drie mijlen langs de kust, te weten zuidwaarts tot aan den mond der rivier Siboen. Van den anderen kant verbond Engeland zich tot het ontruimen der geheele Moskitokust, van waar de zich aldaar bevindende kolonisten met derzelver slaven de bevolking van Belize kwamen vermeerderen, gelijk dit dan ook de dageraad van deszelfs waren voorspoed was.

Intusschen bleef men altijd nog in eenen staat van onzekerheid verkeeren, want naar mate men zich binnenslands uitbreidde, wekte men den ijver der Spanjaarden op, en van tijd tot tijd riepen er zelfs vijandelijkheden voor. De oorlog met Spanje in 1797 uitgebarsten, en de kolonis van alle militaire hulp verstoken zijnde, werd er beaardlaagd of men dezelve zou ontruimen, maar met eene meerderheid van veertien stemmen werd tot het tegendeel besloten. Tegen het midden van 1798 vernam men dat eene onderneming te Campeche werd uitgerust. Men was derhalve op zijne hoede, en van de maand Julij af hield men zich met niets dan met het opwerpen van verdedigingswerken bezig. Elk inwoner, vrije of slaaf, werd soldaat. Eene groote daad van zelfverloochening werd volbragt, want ten einde den Spanjaar-

jaarden alle hulpbronnen af te snijden, stak men al de huizen in brand, die zich op het fraaie eilandje S. George bevonden, op hetwelk de kolonisten reën ter tijd woonden. Den 10 September verschenen de aanvallers. Gewapende schoenertjes, sloepen en vlotten, door een oorlogsvaartuig ondersteund, vonden zij gereed om hen te ontvangen. Er werd hard gevochten, maar ten einde van den tweeden dag hadden de kolonisten (onderscheidene waarvan nog in leven en te Belize aanwezig zijn) het genoeg van de vijandelijke vloot te zien afwenden. Waarschijnlijk is door neger-slaven nimmer zoo veel trouw en verkleefdheid aan hunne meesters aan den dag gelegd, als bij deze gelegenheid, en zulks in weerwil der beloften van hun de vrijheid te schenken, welke de spaansche bevelhebber hun gedaan had.

Sedert dien tijd zijn de kolonisten niet meer vertrouwd geworden, en hun grondgebied gestadig aan alle kanten uitbreidende, hebben zij verre weg de grenzen overschreden, welke bij de traktaatē zijn vastgesteld. Zij beweren thans het land uit krachte van het recht van verovering te bezitten. Zich ook niet langer aan de bepaling van geene versterkingen op te werpen houdende, hebben zij in 1803, regt vóór het tegenwoordige stadje, het fort S. George gesticht.

Dat stadje, hetwelk eerst sedert weinige jaren is gebouwd, ligt op het vaste land op 17° 28' 30" noorderbreedte en 88° 34' 26" ten westen van Greenwich, aan beide oevers van den mond der

rivier, over welke men eene houten brug gelegd heeft. Langs de zee staat eene rei bevallige houten huizen, welker beneden-deelen magazijnen zijn en uit welke men een fraai gezigt op de altijd levendige haven heeft. Achter deze rei huizen loopen nog 3 of 4 straten, en eenige hier en daar verspreide kokosboomen dragen veel bij tot het schilderachtige van het tooneel, uit zee gezien. Het water in de haven is gewoonlijk zeer effen, uit hoofde van de weinige diepte en van de eilandjes, die, met geboomte bedekt, zich in den aanvang oostwaarts en vervolgens langs de kust uitstrekken. Deze is zoodanig met die eilandjes bezet, dat, terwijl dezelve aan den eenen kant de vaart alleraangenaamst maken, zij aan den anderen wél ervarené stuurlieden vereischen om de ondiepten te vermijden, waarvan zij omringd zijn. De schoone vuurtoren, die men in 1820 heeft gebouwd, is, 43 engelsche mijlen ten oosten van Belize, op een dier eilandjes gelegen, en wel op 17° 12' noorderbreedte en 87° 28' ten westen van Greenwich. Het klimaat van Belize is een der beste van de West-Indiën. Het schijnt, dat de pasfaat-winden, die er bijna altijd waaijen, de anders zoo schadelijke uitwerking der naburige moerassen beletten. De gele koorts is er geheel onbekend. Jammer maar, dat het getal der europeasche families er te beperkt en de botfing der belangen te veelvuldig is, om er eene aangename gezellige verkeerijg te doen plaats hebben.

Het openbaar gezag berust te Belize bij eenen
fu-

super-intendent en eenen secretaris, die door den koning van Engeland benoemd worden. Het regt wordt er, op eene zeer eenvoudige wijze, door zeven magistraten gehandhaafd, die jaarlijks uit de voornaamste ingezetenen worden verkozen. Er bestaat een wetgevend ligchaam, van hetwelk in het algemeen alle gezetene lieden van eenig vermogen leden zijn. De besluiten, welke hetzelfde neemt, behoeven de bekrachtiging van den super-intendent om kracht van wet te verkrijgen.

Alle vrije ingezetenen zijn leden van de militie, en er bevindt zich een vrij talrijk detachement van het West-Indische regiment. De kazernen en de huizen der officieren zijn vrij slecht op eene opene vlakte tusschen de zee en moerassen, op eene halve engelsche mijl afstands ten noorden van de stad, gelegen.

Er zijn vier kerken te Belize: eene episcopale, eene methodistische, eene doopsgezinde en eene katholieke; wijders eene school, alwaar *om niet* wordt onderwijs gegeven, een raadhuis, eene gevangenis (die echter niet altijd bewoners heeft), een gasthuis enz. Het huis van den super-intendent, aan het zuidelijke uiteinde der stad, aan den oever der zee, en tegen over de episcopale kerk, gelegen, is niet groot maar zeer smaakvol en van eenen fraaijen tuin omringd.

Daar de oevers van de rivier Belize, sedert lang, tot zeer diep landwaarts, van mahonij-boomen ontbloot zijn, hebben de hakkingen hoofdzakelijk op de boorden van andere rivieren, zoo wel ten noorden als ten zuiden van de Belize, plaats.

498. BERIGT NOPENS DE ENGELSCH

Door gestadig al verder en verder te dringen, begint men reeds de Rio Dulce te naderen. Op zulke groote afstanden vergaant de regering echter geene land-bezittingen, gelijk zij zulks doet binnen de grenzen op welke men thans aanspraak maakt, en welke zijn van Rio Hondo ten noorden tot aan de rivier Sarstoen, makende eene uitgestrektheid langs de kust van 250 engelsche mijlen.

Zij derhalve, die buiten deze grenzen hout gaan hakken, doen zulks zonder eenige regelmaat, tenzij men zich onder elkander versta. Deze foort van hakkingen worden ook niet door de groote ondernemers gedaan.

De oevers van schier al deze rivieren zijn zeer fraai en de groei-kracht is er ongemeen groot. Op sommige zijn grotten en natuurlijke galerijen van eene buitengewone schoonheid.

De grond is in het algemeen zeer vruchtbaar en tot de voortbrenging van alle tropische, zelfs van vele europeaanse vruchten geschikt. Daar echter de engelsche regering Belize niet als eene eigenlijke kolonie, maar als een etablissement (settlement) beschouwt (om welke reden de persoon, die aan het hoofd van het bestuur staat, ook den titel van Gouverneur niet draagt), is de verbouwing van koloniale waren er niet geoorloofd, zoo dat men deze voor het verbruik der plaats van Jamaica ontvangt. Daarom bestaat er ook geen andere landbouw dan eenige banaan-plantaadjen en groentetuinen op de oevers der rivieren. Zij die zich met dierlijke bezigheden zijn meestal vrije negers, die
fol-

soldaat zijn geweest en met pensioen uit de dienst zijn ontslagen. In kleine sloepjes brengen zij de voortbrengsels hunner tuinen ter markt. Uit hoofde van den natuurlijken afkeer dier lieden voor allen arbeid, telen zij veel minder groenten en vruchten dan benoodigd zijn, en hieruit ontstaat eene schaarschheid die niet zelden zeer opzeggend is, en eene duurte die dezelve gewoonlijk buiten het bereik der middelstanden houdt. Trouwens alles is alhier duur, behalve het schildpadvleesch en de visch, wordende deze, uit hoofde van derzelven grooten overvloed, met eene verwonderlijke gemakkelijheid gevangen. Bij de schaarschheid van groenten is de palmiet (het bovenste gedeelte van den stam des klapperbooms) eene groote vervulling. Het is waar, om eene enkele vrucht, die dit opmerkelijke voedsel bevat, te verkrijgen, moet het leven aan eenen geheelen boom worden ontnomen, maar in de bosschen zijn zij in groote menigte voorhanden en ééne vrucht is genoegzaam voor onderscheidene maaltijden. Osses worden van Omoa en andere levensmiddelen van Baccalar aangevoerd. Belize is een der landen, alwaar tamelijk werkzame lieden, onverschillig in welk yk, en die zich aan eene geregelde levenswijze houden, het zekerst een ruim bestaan kunnen vinden. Eene goede boerderij vooral zou den ondernemer eene snelle fortuin aanbrengen, en men moet niet uit het oog verliezen, dat het hier niet is gelijk in vele andere kolonien, alwaar eene mischien verkeerde staatkunde zich tegen het veld

oefenen van ambachten door blanken verwet. - Alhier vindt men Europeanen in alle takken van nijverheid, maar al te dikwijls zijn zij overgegeven aan den drank en aan dezelfde vadigheid, welke de negers en mulatten kenmerkt. Het is waar, het klimaat is hiervan de voornaamste oorzaak: hetzelfde ontnesmt den Europeaan een gedeelte van zijne veerkracht, en vermindert ook de behoeften van het leven.

De binnenlanden zijn zeer bergachtig, maar dezelfde zijn, zoo wel als de kusten, schier geheel met dichte wouden bedekt. De natuurlijke voortbrengfels, zoo van het planten- en dieren-rijk als de delfstoffen, zijn overigens dezelfde als op de kust-landen van Centraal Amerika. De aardbevingen zijn er minder menigvuldig en gewoonlijk veel ligter, maar onderscheidene malen hebben er vreeselijke orkanen gewaaid. In 1787 zijn bijna al de huizen door zulk een natuurverschijnsel verwoest.

Waarschijnlijk is nergens het lot der slaven zoo zacht als in deze kolonie. Het zij dan dat, vooral in de eerste tijden, de aard der werkzaamheden een gemeenzaamheid tuschen den meester en zijnen slaaf heeft doen ontstaan, die men elders niet aantreft, of wel dat gene de noodzakelijkheid gevoelt om dezen aan zich te verbinden, te meer daar hij sedert eenige jaren slechts naar de naburige republiek tovlugten heeft om zijne vrijheid te verkrijgen; zeker is het, dat de slaaf te Bolise slechts eenen zeer matigen arbeid verrigt, dat hij wel gevoed wordt en goed gehuisvest is, en nimmer met strengheid wordt be-

behandeld, ten zij hij zelf, door een stallig strafbaar gedrag, daartoe aanleiding geve. Omstreeks kerst-tijd genieten de slaven alhier, gedurende twee of drie weken, eene vrijheid die op losbandigheid grenst. Bij honderden komen zij dan uit de binnenlanden en denken aan niets dan om zich op daizerlei wijzen te vermaken. Nacht en dag ziet men den nietsdan feesten, dansen, optogten en allerlei vertooningen. Dat tijdstip is ook voor de wapen-oefeningen der militia bepaald, want terwijl hetzelfde om die reden tevens ook een tijd van feestelijkheden en vermaken onder de blanken en andere vrije inwoners is, staat men hierdoor gestadig gereed om, ingeval van opschudding, terstond te kunnen handelen.

Er zijn te Belize ook vele vrije negers, die vriendschappelijk met de slaven in daghuur of bij de taak werken, maar ter oorzaak van hunne weinige arbeidzaamheid genieten zij zelden een zoo gelukkig en onbezorgd leven als deze laatste, velen waarvan aanmerkelijke sommen gelds of andere voorwerpen van waarde bezitten, die zij door een nuttig gebruik van hunnen eigenen tijd te maken verkregen hebben. Dikwijls staan zij in handelsbetrekkingen met hunne meesters, om levensmiddelen voor de werklieden en voeder voor de paarden, oesen enz. te leveren. Door de zware dagloonen uitgelokt, komen ook vele Caraiben van Truxillo en Omoa alhier, gedurende eenigen tijd, werk zoeken.

Sedert lang zijn de hakkingen van het verhoud-

mesins aan die van het mahonijhout ondergeschikt. De meesters bemoeijen zich inderdaad weinig met dezelve, maar laten ze aan de slaven over, die zich tot hun eigen voordeel daarmede bezig houden. Het grootste gedeelte van dat, hetwelk te Belize wordt uitgevoerd, komt zelfs van Baccalar, een meksicaansch dorp ten noorden van de kolonie. Het hout dat aldaar gehakt wordt is ook ongeveer 10 pCt. meerder waard, vermits hetzelfde van eene betere hoedanigheid is en niet meerder zorg gezuiverd wordt.

Het mahonijhout maakt alzoo het voornaamste artikel van uitvoer in britsch Honduras uit. Indien deze boom in Europa groeide, zou niet de eik er de koning der boomen worden genoemd, want hij overtreft dezen in alle opzigten. Hij is grooter, strekt zich verder uit, is dikker, neemt nog meer tijd om te groeijen (twee eeuwen zegt men); zijn hout is harder, duurzamer en bovenal schooner. Eene kleine schets van de wijze, waarop hij gehakt en naar de haven van Belize vervoerd wordt, zal wellicht alhier niet ongepast zijn.

Hetgeen men de *werkeh* noemt is een klein gehucht, dat uit het huis der meesters en de hutten der negers bestaat en op den oever eener rivier is gelegen. Van dat gehucht loopt een weg, die gesneden is door het bosch tot aan de plaats tot welke men met de hakkingen van het kostbare hout is genaderd, en welke weg derhalve gestadig langer wordt.

Elke troep werklieden bestaat uit van twintig tot vijf-

Vijftig koppen. Zij arbeiden onder de leiding van een kapitein, die echter veelal insgelijks slaaf is. Een der behendigfte wordt de *jager* genoemd. Deze dringt, ter opzoeking van mahonijboomen, de boschen in. Te dien einde zaant hij zich een weg met den houwer in de hand, tot dat hij eenigen verhevenen grond vindt, alwaar hij dan den hoogften boom beklimt, ten einde in het rond te kunnen zien. Daar dit in het begin van de maand Augustus plaats heeft, wanneer de bladen van den mahonijboom eene rood-geelachtige kleur aannemen, ontdekt zijn geoefend oog spoedig het oord, alwaar die boomen het menigvuldigst zijn. Dan klimt hij weder af, doorkruist op nieuw het woud, in rigtingen die waarschijnlijk nog nimmer den indruk van menschen voet ontvangen hebben, en vindt met eene verwonderlijke behendigheid het voorwerp zijner nasporingen. Daarna gaat hij zijne makkers hiervan onderrigten, en deze begeven zich dan naar het oord dat hij hun aanduidt, om er de boomen te hakken die zij geschikt oordeelen. Gewoonlijk worden dezelve op 8 of 10 voet van den grond afgehakt, ten welken einde de werkmans zich op eene stelling plaatst, met welker vervaardiging zijn arbeid begint. Het hout van den stam heeft de meeste waarde uit hoofde van deszelfs dikte, maar voor sterlijk werk wordt dat der takken verkozen.

De boomen omgehakt zijnde, gaat men over tot het maken van wegen voor karren geschikt, hetwelk ongeveer twee derde gedeelten van den arbeid

uit-

uitmaakt. Ten einde de omgehakte boomen te vervoeren, worden dezelve, naar mate van hunne lengte, in twee, drie of vier blokken gezaagd. Dit wordt in de maand December gedaan. Ten einde de vrachten zoo veel mogelijk gelijk te doen zijn, worden de dikste blokken altijd het kortste gemaakt. Het zwaarste, dat immer van Belize verzonden is, was 17 voet lang, 57 duim breed, en 64 duim dik, makende te zamen eene oppervlakte van 5,168 voet van 1 duim dikte, of 15 ton zwaarte, alles engelsche maat en gewigt.

Bovendien worden de blokken nog van de schors en de buitenste hout-deelen ontbloot en min of meer vierkant gehakt, en zulks met het doel zoo wel om aldus al verder de zwaarte te verminderen, als ten einde zij te vaster op de karren zouden blijven liggen. In de maand Februarij houdt de regentijd op, en tegen April is de grond genoegzaam opgedroogd voor de wagens om daarover te rijden. Gevolgelyk begint dan de vervoer. De afstand van de plaats waar het hout gehakt wordt tot aan de werken, is zelden grooter dan van twee tot drie mijlen (spaansche), maar men begrijpt ligtelyk, dat de voortgang langzaam is. De vervoer geschiedt meestal des nachts, bij toorts-licht, waardoor men de hitte van den dag vermijdt, en alzoo de menschen zoo wel als de trek-ossen spaart, welke laatste ten getale van 12 of 14 voor elke kar gespannen zijn. Het hout daarop met de voor-letters van des eigenaars naam gemerkt zijnde, wordt in het water geworpen. In Mei vangt de regentijd weder aan
en

In Junij zijn de rivieren reeds merkelyk gerezen. Dan begint het hout met den stroom af te zakken. De negers volgen hetzelfde in kleine sloepjes, ten einde de blokken van de boom-takken te bevrijden, welke de vaart dikwijls stremmen. Vóór den mond der rivier ligt een boom, die den verderen voortgang tegenhoudt, en aldaar scheiden de negers de verschillende merken van elkander. Vervolgens maken zij vlotten van het hout en voeren hetzelfde aldus naar de werven der eigenaars.

Maar de hout-hakkerijen maken niet meer de eenige tak van nijverheid te Belize uit; het is de handel met Centraal-Amerika, met verschillende punten van Yucatan en met de Moskito-kust, die sedert onderscheidene jaren leven aan dezé kolonie geeft. De handel met het moederland (een klein gedeelte met de Vereenigde Staten daaronder begrepen) kan jaarlijks op vier mál honderd duizend ponden sterling aan invoer en eene gelijke som aan uitvoer worden gerekend. In de jaren 1824 en 1825 was deze laatste als volgt:

	1824.	1825.
Mahonijhout .	5,573,819.	5,783,590 voeten.
Campechehout.	4,391.	4,835 ton.
Cederhout . .	2,493.	2,190 voeten.
Schildpadschel.	4,579.	3,915½ lb.

Deze handel geeft gestadig bezigheid aan schepen, die te zamen 16,000 ton ruimte hebben.

De regten op den invoer, die in 1825 in Engeland op de voortbrengfels, uit Belize aangebragt,

466 BERIGT NOPENS DE ENGELSCH

betaald zijn, bedragen (behalve die op de cochenille, de indigo, de sarfeparilla enz., welke te Belize van de omliggende landen zijn ontvangen in betaling van aldaar uit het moederland aangevoerde goederen) als volgt:

18,722 ton mahonijhout . . .	à £ 3.16.	£ 71,143.12.6
4,855 « campechehout . . .	à 9/12	« 2,316.—.10
3,915½ schildpadschef . . .	à 4/	« 783.1
2,190 voet cedarhout		2.5.9
		£ 74,444.18.7

Hiervan zijnde afgetrokken:

De onkosten, welke door de regering worden betaald, daaronder begrepen de pensioenen aan de soldaten der afgedankte neger-regementen . . . £ 15,770.5.11.

De additionele bezeldingen van den superintendent en den secretaris, welke te Londen betaald worden « 600.—

 « 16,370.5.11

Blijft ten voordeele der regering . . . £ 57,774.12.8

Het budget voor het bestuur der kolonie over 1825 bedroeg £ 17,634.6.2 Honduras courant, de jaarwedde des superintendents, ten bedrage van £ 1000, daaronder begrepen.

Het courante geld van Honduras is even als dat van Jamaica, dat is: 140 pond zijn gelijk aan 100 pond sterling.

De bevolking van Belize (de bezetting daaronder begrepen) bedraagt 5 à 6000 zielen, in de volgende evenredigheid: Om-

Omstreeks 2400 slaven.

1400 vrije negers.

1000 mulatten.

400 blanken.

Alle vlaggen worden te Belize toegelaten, en vreemde vaartuigen mogen er alle soorten van koopwaren aanvoeren, zelfs die welke niet het voortbrengsel zijn van het land waartoe zij behooren, alleen die uit de Vereenigde Staten en uit kolonien uitgezonderd. De artikelen, die niet aan de meestal gematigde consumtive regten onderworpen zijn, betalen 1 pCt., indien zij engelsch, en 5 pCt. indien zij vreemd eigendom zijn. Vreemde vaartuigen betalen omstreeks drie maal meer tonnégeld dan engelsche.

In het algemeen zijn alle artikelen, die naar de West-Indiën en Zuid-Amerika gezonden worden, te Belize verkoopbaar, en vooral levensmiddelen, wijnen, sterke dranken, enz.

Krachtens eene plaatselijke verordening, mag geen mahonijhout naar Engeland worden gezonden dat minder dan 21 duim dikte heeft. Hieruit vloeit voort, dat, terwijl de prijs gewoonlijk 80 à 90 rijksdaalders de 1000 voet is, het dunner hout, nu de Noord-Amerikanen hetzelfde niet komen afhalen, nauwelijks 24 à 30 rijksdaalders geldt.

De meeste kooplieden nemen 10 pCt. voor provisie en del credere op het bedrag, der verkoopen, 1 pCt. pakhuishuur en 1 pCt. op remises in goederen.

De wisselkoers op Londen is gewoonlijk op een agio van 18 à 20 pCt.

G g 2

Even

Even als in Centraal-Amerika, maakt men ook alhier sloepen uit eenen enkelen boom-stam, maar met dat onderscheid, dat dezelve te Belize uitermate bevallig, ligt en gemakkelijk zijn. Die welke *piupans* heeten zijn groot en dienen tot de vaart naar de *werken*; de kleinere worden *dories* genoemd. De Centraal-Amerikanen, en zelfs de Mexicanen, zijn op Belize zeer nijverig. Zij hebben daartoe echter geene billijke reden. De voordeelen, welke van deze kolonie getrokken worden, zijn geenszins ten hunnen koste, want *zij* voorzeker zouden de bosschen niet gaan uithakken, die, zonder de Engelschen of eenige andere europeaanse natie, voor het menschedom nutteloos zouden blijven. Tot zelfs de weinig belangrijke hakkingen, welke te Truxillo plaats hebben, worden door vreemdelingen bewerkstelligd. De spaansche Amerikanen behoeven meer gemakkelijke en eenvoudige takken van nijverheid. In plaats van soortgelijke etablissementen met leede oogen aan te zien, behoorden zij zich in dezelve te verheugen, want wanneer zij eenmaal weder staatkundig komen zullen bij de landen, waarvan zij, aardrijkskundig gesproken, een gedeelte uitmaken, zullen de nieuwe bezittingen en schoone landerijen vinden, daar, waar zij anders slechts woestenijen zouden hebben aanschouwd.

ALPHABETISCHE AANWIJZER

Van de onderwerpen in dit werk vervat,

A.

AANSPRAKEN.

Van den president der uitvoerende magt bij de opening van het eerste kongres. Blz. 88.

Van den president en de ministers bij de opening van het kongres in 1896. 106 enz.

Bij gelegenheid der inhuldiging van Morazan als president 311.

AARDBEVINGEN. 346, 352, 369.

ACAJUTLA, (haven van) 367.

ACKOPIIL.

Hij is opvolger van Nimakitsché en verdeelt zijn rijk. . 3.

ADEL. (aloude) . . 4.

AFSCHEIDING van den Staat Guatemala van de federatie. 213.

AGUACHAPA. (stad) . 372.

De chef van den Staat Salvador roept er het kongres bijeen. . . 173.

Er hebben vredesonderhandelingen plaats. . 219.

AICINENA. (MARIANO DE)

Zijn geslacht. . 54.

Hij wordt tot chef van den Staat Guatemala verkozen. 172.

Zijne karakterschets. Blz. 173.

Hij bedankt, maar dit wordt niet aangenomen. . 183.

Hij veroordeelt Pirson ter dood. . . 184.

Hij neemt het krijgsofvel op zich. . 251.

Hij capituleert. . 255.

Hij wordt in hechtenis genomen. . 256.

Zijn protest tegen de vernietiging der capitulatie. 259.

Zijn smeekschrift aan het kongres. . 279.

Hij vertrekt uit de republiek 282.

ALAJUELA, (dorp) . 400.

ALOE. . 420.

ALVARADO. (PEDRO)

Hij vertrekt van Mexico ter verovering van Guatemala. 5.

Hij onderwerpt het koninkrijk Katsché. . 9.

Daarna het koninkrijk Katsché. . 10.

Vervolgens de kusten der zuidzee, de provincie Salvador en de Zutigils. . 11.

- Hij gaat Ferdinand Cortez te ge-
moet. Blz. 13.
Komt te Guatemala terug. 14.
Hij vertrekt naar Mexico. »
Komt te Honduras. . . 23.
Wordt kapitein-generaal. 27.
Zijn dood. »
AMATITAN. (meer van) 330.
(dorp) 347.
AMBTENAREN. (verandering
van) 60.
ANDRIES. (St.) eiland . 594.
ANECDOTEN. 252, 386, 395, 407,
413, 418.
ANNA. (gevecht van St.) 198.
Stad 375.
ANONA. (vrucht) . . . 420.
ANTIGUA, of Ond-Guatemala.
. 348.
De oude gezagvoorders worden
er hersteld. 239.
Hunne daden van onderdruk-
king. 261.
APEN. 332, 390.
APOYO. (meer van) . . 382.
ARCE. (MANUEL JOSÉ)
Hij wordt lid van het nitroe-
rend bewind. 65.
Hij bedrikt. 86.
Zijne karkterschets. . . 95.
Hij wordt tot president der re-
publiek verkozen. . . 97.
Aanmerkingen. »
Zijn togt naar Nicaragua. 152.
Zijne oneenigheid met het kon-
gres en de gezagvoorders van
Guatemala. 149.
Hij doet den chef van den Staat
in hechtenis nemen. 158.
Zijn willekeurig gedrag. 160.
Zijn dekreet van 10 October. »
Aanmerkingen daarop. 161.
Hij wordt aanvankelijk door Sal-
vador ondersteund. Blz. 165, 173.
Maar daarna door de Salvado-
reanen zijnde aangevallen,
verlaat hij hen. . . . 178.
En legerd zich dicht bij hunne
hoofdstad. 185.
Maar in een' aanval wordt hij
terug geslagen. »
En trekt weder naar den kant
van Guatemala. . . . 186.
Te S. Salvador verklaart men
hem niet te erkennen. 187.
Te Guatemala komt hij onder
verdenking. 199.
Hij legt het bevel over het le-
ger neder. 191.
En roept een nieuw kongres
bije. 197.
Hij legt het gezag neder. 209.
Wil hetzelfde hernemen. 228.
Maar het wordt hem gewe-
gerd. »
Hij wordt gevangeti genomen,
maar weder los gelaten. 229.
In de hoofdstad wordt hij in
hechtenis genomen. 256.
Zijn smeekschrift aan het kon-
gres 279.
Hij vertrekt uit de republiek. 282.
ARGUELLO. (JUAN)
Hij wordt tot vice-chef van
Nicaragua verkozen. 133.
Zijne karkterschets. 154, 155.
Zijne oneenigheid met de we-
gevoerde vergadering. 136.
Hij verklaart dezelve niet te
erkennen. 137.
Zijne wreedheid. . . . 139.
Hij keurt het dekreet van 10
Oct. af. 175.
Hij wordt afgezet. . . 139.
Hij

Hij komt te Annada terug en hanteert het gezag. Blz. 304.	men en we'er in vrijheid ge- sield. Blz. 158.
Hij wordt niet tot chef geko- zen. 306.	Hij verkrijgt dietatoriale magt. 169.
ARISTOCRATEN.	Hij verlaat het staatkundige toe- neel. 167.
Zij begunstigen de vereeniging met Mexico. 49.	Hij verschijnt op nieuw. 261.
Zij beletten de verkiezing van Delvalle tot president. 97.	BARRUNDIA, (JOSÉ FRAN- CISCO)
ARIZA, (RAFAEL)	Hij wordt tot president <i>ad in- terim</i> verkozen. 266.
Zijn opstand. 61.	En daarna tot chef van Guate- mala. 310.
ARRAZOLA, (gevecht van) 178.	BEENDEREN, (vennootschapsmen- schen-) 431.
Hetzelfe is het begin van den burgeroorlog. 179.	BEHORMIDDEL tegen de koortsen. 417.
ARTSENAREN. 426.	BELASTINGEN. 443.
ARZU, (kolonel)	BELIZE. 449.
Hij wordt naar Leon gezonden om er de partijen te verroe- nen. 151.	BELTRANENA, (MARIANO DE)
Hij volgt Perks in het bevel over het leger op. 212.	Hij wordt verkozen tot vice- president. 99.
En verlaat Merino bij Chalchua- pa. 3	En met de uitvoerende magt be- last. 209.
Hij beleert S. Salvador. 3	Hij roept tot nieuwe verkiezin- gen op. 219.
Vertrekt naar S. Miguel. 219.	Aanmerkingen op dat dekreet. 220.
Hij wordt ziek en zijn leger- korps capituleert. 223.	Hij wordt in hechtenis geno- men. 266.
ATTAN, (meer van) 530.	En vertrekt uit de republiek. 268.
(Vulkaan van) 531.	BESCHAVING, (alonde) 1.
AURY, (de admiraal)	BESLUIT van het geschiedkun- dige gedeelte. 313.
Hij verrast Isabal. 533.	BESTUUR, (koloniaal) 27.

B.

BACCALAR, (dorp) 459, 462.	DEZELLS zamenstelling. 3
BALSEM. 420.	(Provisioneel) 44.
BARBARA, (Sta.) meer 396.	BISDOM van Salvador. 119.
Departement van Honduras. 394.	Door Rome afgekeurd. 127.
BARRUNDIA, (JUAN) chef van den Staat Guatemala.	BISCHOP van Leon.
Hij wordt in hechtenis gene-	Zijne redenen om den eed aan de volkge-

- volksouverbijnt te weig-
ren. Blz. 57.
Zijne staatkundige rol. 129, 130.
- BLANKEN.** 201.
Hun phijische en morele toestand. 29, 32, 402.
- BLOED-RIVIER.** 7.
BOYER. (schip)
Nemen van hetzelfde. 295.
Het wordt goeden prijs verklaard. 296.
- BRANDEWIJN.** 404, 426.
BRUG over de rivier Reclavos. 337.
- BUENA VISTA**, eerste dorp op de kust van Honduras gesticht. 21.
119.
- BUSKRUID.** 119.
Groot verbruik van hetzelfde. 440.
- BUSTAMANTE, (JOSÉ DE)** president. 35.
- C.**
- CABEZAS. (ANTONIO RIVERA)**
Hij wordt lid van de uitvoerende magt. 65.
- CACAO.** 328, 396, 420.
- CACIQUES**, groote vasallen. 4.
- CALEL.** (de cacique)
Zijne heldhaftige verovering. 15.
- CARAIBEN.** 397.
- CARLOS.** (kasteel St.) 375.
(Rivier St.) 9.
- CARTAGO.** (stad) 400.
- CASCARAS.** (generaal)
Hij verlaat Pison. 170
Is het werktuig der guatemaalsche grooten. 191
Hij voert het bevel in het gevecht van St. Anna. 199.
- En wordt door Merino misleid, ... Blz. 200.
Hij trekt naar Guatemala terug. 201.
- CAVALLERIA.** (landmaat) 363.
- CERDA. (MANUEL ANTONIO DE LA)**
Hij wordt verkozen tot chef van Nicaragua. 133.
Zijne karakterschets. 133, 154.
Hij verlaat het gezag. 9.
Herkrijgt hetzelfde. 138.
Hij wordt dood geschoten. 305.
- CHALCHUAPA.** (gevecht van) 212.
- CHARCAS.** (gevecht van) 244.
- CHAVEZ. (FERNANDO DE)**
Hij dampst een' opstand. 15.
- CHIAPA.**
Verovering der provincie. 20.
Opstand aldaar gedempt. 21.
Hare vereeniging met Mexico. 86.
- CHICHA.**, zie *Tschitaha*.
- CHIMIQUEN.** (dorp) 364.
- CHINANDEGA.** (dorp) 387.
- CHICUAUVICELUT.** (indi-
(aansch koning) 8.
Zijne trouwelooheid. 9.
Zijne straf. 9.
- CHIQUEMULA** (gewest)
Deszelfs onderwerping. 15.
Gedempte opstand. 9.
(Dorp) 364.
(Departement) 325.
Door eene salvadorsche magt bezet. 237.
- CHOLUTeca.** (departement van Honduras) 394.
(Rivier en haven.) 398.
- CIUDAD REAL**, (stad) hare stichting. 20.
- CIUDAD VIEJA.** (dorp) 347, 348.
- CO.

COBAN. (stad)	Biz. 560.	CONSUL van Chili.	
COCHENILLE.	106, 423.	Onaangenaamheden met het be-	
COJUTEPEQUE (meest)	366.	stuur van Salvador. Bl. 117, 294.	
(dorp.)	369.	COPAN.	
De president roept er een buitengewoon kongres bijeen.	160.	Sterke tegenstand der Indianen aldaar.	15.
COLORADO. (rivier)	375.	CORNEJU , nieuwe chef van Salvador.	236.
COLLEGIE te Guatemala.	339.	CORTEZ. (FERDINAND)	5.
COLUMBIA.		Hij komt in Honduras.	13.
Deszelfs aanspraak op de Moe-rito-kust.	393.	COSIO, (TORIBIO) gouverneur.	
COLUMBUS,		Hij bedwingt een' gevaarlijken opstand.	21.
Hij komt op de kust van Honduras en neemt bezit van het land.	21.	COSTARICA.	
COMAYAGUA. (stad) 140, 398.		Erste etablissementen aldaar en voormalige bloei.	25.
Deszelfs grondlegging.	24.	Deszelfs vereniging met de republiek.	75.
Mén verklaart er zich voos de vereeniging met Mexico.	45.	Staatkundige toestand.	140.
Het wordt door kolonel Milla bemagtigd.	187.	Staat van dien naam.	399.
Deszelfs ligging.	398.	CROLEN.	32, 33, 402.
COMAYAGUA , departement van Honduras.	394.	GUYOTENANGO. (dorp).	369.
CONCHAGUA. (haven van)	368.		
CONSTITUTIE. (spaansche)			
Hare invoering te Guatemala.	36.	DAGTEREKENINGEN. (belangrijke)	
CONSTITUTIE der republiek.	81.	15 September 1821. De onafhankelijkheid wordt uitgeroepen.	36.
Redeneringen over dezelve.	76.	5 Januarij 1822. Gainza verklaart de vereeniging met Mexico.	48.
Aanname van hare grondlagen.	78, 79.	29 Maart 1823. Filisola roept een kongres bijeen.	54.
Aanmerkingen.	78.	24 Juni 1823. Erste zitting van hetzelfde.	55.
Hare aanneming.	81.	1 Juli 1823. Hetzelfde bekrachtigt de onafhankelijkheid.	56.
En bekrachtiging door het 10 kongres.	92.	22 November 1824. De constitutie wordt aangenomen.	81.
CONSTITUTIE der Staten.	114.		
CONSUL der Vereenigde Staten.	92.		
CONSUL van Groot-Brittanniën.	9.		
Hij wordt vermoord.	202.		
CONSUL-GENERAAL der Nederlanden.	113.		

- 10 October 1826. Dekreet van den president tot bijeenroeping van een buitengewoon kongres. Blz. 160.
- 6 December 1826. Dekreet van den vice-chef van Salvador, ter bijeenroeping van het kongres te Aguachapa. 173.
- 5 December 1827. Dekreet van den president tot het kiezen van nieuwe wetgevers. 197.
- 7 September 1828. Dekreet van den vice-president tot het doen van nieuwe verkiezingen. 219.
- DANSEN** der Indianen. 407.
- DARDON, (JUAN PEREZ)**
Hij onderwerpt Chiquimula. 15.
- DEKRETEN.**
Voornaamste van de constituerende vergadering. 79.
Voornaamste van het kongres van 1826. 90.
Voornaamste van dat van 1826. 110.
- DELGADO, (JOSE MATHIAS)**
Hij wordt tot Bisschop van Salvador verkozen. 120.
En ingehuldigd. 124.
De paus bestraft hem. 126.
Hij valt in ongenade. 301.
En wordt verbannen. 303.
- DELVALLE, zie P. 211.**
- DEPUTATIE, (provinciale)** 44.
- DIEREN, (zonderlinge)** 428.
- DIERENRIJK.** 427.
- DOMINGUEZ, (de kónonel)**
Hij verzet zich tegen Perla. 208.
Hij voert bevel over eens onderneming tegen St. Miguel. 214.
Doot Micrino dood schieten. 215.
- Werd door Miquen gewogen. Blz. 248.
En door Terrellen. 237.
Hij ontving uit de hoofdstad en komt te Olancha aan. 303.
- DOMINIKANEN.**
Hanne bezittingen in Venezuela en hne eiland. 19.
- DORPEN.**
Bij Guatemala. 346.
Der Indianen. 410.
Der Mulatten. 9.
- DRUKPERS.** 301, 342.
Misbruik derselven. 36.
Zij is stil in 1823. 53.
Zij komt onder eenne omwentel. 59.
- DUNN.**
Engelschman die te Guatemala gekomen was om er een school van wederkeerig onderwijs op te rigten. — Zijn wedervaren. 252.
- DWEEPZUCHT.** 414.

E.

- EDEN** van erkenning der volkssoevereiniteit en van getrouwheid aan de onafhankelijkheid. 57.
Tegenstand der geestelijkheid. 57.
- EKKHOREN.** 430.
- ESCLAVOS, (rivier)** 336.
Oorsprong van dien naam. 37.
- ESCUAYELA, (dorp)**
Plaats van uitspanning. 348.
- ESQUEROLAS, (stad en bevoortsoord)** 364.

F.

FABRIJKEN.

In verval. Blz. 53.

FAMILIEN. (toetname) 33, 35.

Derzelver hoogmoed. 281, 201.

FAUGONIER, gentschiet die
in het leger van den Staat Guat-
emala dienst neemt. 168FEDERALE regeringvorm. 42,
318.FILIZOLA. (mexicaansch gene-
raal)Hij komt met een blyfsmagt
te Guatemala. 51.

Hij neemt 8. Salvador. 52.

Hij roept een kongres bijeen. 56.

Hij keert naar Mexico terug. 60.

FLORES, vice-chef van Guate-
mala. 167.

Hij wordt ontgebragt. 169.

G.

GAINZA (GAVINO), president
ad interim. 36.Hij roept de onafhankelijkheid
uit. 9Zijne verandering van grondbe-
ginsels. 43.Door het mexicaansche regent-
schap wordt hij tot kapitein-
generaal benoemd. 50.Hij vertrekt naar Mexico en
sterft. 51.GALINDO, engelsch officier in
dienst van Salvador. 242.Zijne beschrijving van Palenque.
432.

GARAPAT. (ihselt) 429.

GASTHUIS te Guatemala. 343.

GEESTDRIFT

In de hoofdstad, bij de nadering
der Salvadoreanen. Blz. 178.
GENOOTSCHAP. (patriottisch) 340.GERONIMO. (inventaris van
SAN) 361.GESLACHT. (aloude koninkrij-
ke) 4.GEVECHTEN. (belangrijke) 7,
8, 9, 15, 20, 178, 198, 212, 244.

GEVEINSDHEID. 64 enz., 232.

GEZANTSCHAPPEN: in Co-
lumbia, in de Verenigde Sta-
ten, in Mexico. 85.

In Engeland. 105.

De twee laatste worden her-
roepen en twee andere, naar
Rome en naar de Nederlanden,
gedecreteerd. 277.

GODSDIENST. 31, 414.

GOLFO DULCE

Cortez komt er aan. 22.
Beschrijving van hetzelfde. 351.GORDON, Engelschman, die in
het guatemaalse leger dienst
neemt. 167.GRACIAS A DIOS. (vallei van) 23.
(Haven van) 391.Fransche kolonisten kotten er
aan. 392.Deze knet wordt door Columbia
gedischt. 395, 396.GRACIAS, departement van Gua-
durak. 394.

GRANADA. (stad)

Hare stichting. 25.
Onlusten aldaar. 151.

Beschrijving. 383.

GREGOR Mc. GREGOR. 392.

GUALAN. (dorp) 364.

GUALCHO. (gevecht van) 218.

GU-

GUATEMALA. (Oud-)	
Dezelfs stichting.	Blz. 10.
Wordt hoofdstad des koning- rijks.	28.
Dezelfs ligging.	348.
(Vulkanen van)	348.
GUATEMALA. (Staat)	
Staatkundige toestand.	142, 203,
	213.
GUATEMALA. (Nieuw)	
Ligging.	338.
Verleggenheid met de komsteener beude van S. Salvador.	64.
Hetzelve wordt aangevallen door de Salvadoreanen.	177.
Strengte maatregelen die men er neemt.	182, 234.
Aangevallen door Morazan.	249.
Het geeft zich over.	255.
GUATEMALA en Escuintla.	
(Departement van den Staat Guatemala)	325
GUEGUETENANGO. (dorp)	355.
GUIXA. (meer)	367.

H.

HAAT tegen de voornamc fami- lien.	55.
Dezelfde oorsprong.	54.
En versterking.	102.
HANDEL.	53, 426.
HAVENS.	
Van Istapa of Independencia.	336.
» Omoa.	337.
» Ocos.	»
» Acajutla.	367.
» Libertad.	368.
» Conchagua.	»
» S. Jan in 't Noorden.	376.
» S. Jan in 't Zuiden.	378.

Van Realejo.	Blz. 389.
» Gracias à Dios.	391.
» Truxillo.	396.
» Choluteca.	398.
» Punta de Arcenas.	399.
» Matina.	400.

HERRERA. (DIONYSIO).

Hij is provisionele chef van Honduras.	140.
Wordt naar de hoofdstad ge- voerd en aldaar gevangen ge- zet.	197.
Hij wordt tot chef van Nica- ragua verkozen.	306.
En komt aldaar aan.	307.

HERTEN.

HIERARCHIE. (kerkelijke) 28.

HONDURAS.

Bevte etablissementen op de kust.	21.
Afgevaardigden van hetzelfde ko- men op de constituerende vergadering.	75.
Staatkundige toestand.	159, 194.
Protest tegen een dekreet der guatemaalse wetgeving.	265.
Staat.	394.

HOUTSOORTEN.

HUIDEN. Dertelver prijs.	389.
HUIZEN der blanken.	411.
HUTTEN der Indianen.	405.
HUUR van huizen te Guatema- la.	344.

I.

INDIANEN. (wilde)	25, 413.
(Beschaafde)	30, 31, 405.
INDIGO.	105, 422.
INKOMSTEN.	389, 449.
INQUISITIE.	54.

IN-

INSEKTEK.	Blz. 429.	KITSCHÉ. (stichting van het koningrijk)	Blz. 3.
INVAL in Guatemala door de Salvadorezen.	177.	Alvarado verschijnt er.	6.
In Salvador door die van Guatemala.	185, 212.	En onderwerpt hetzelfde.	9.
In Guatemala door Morazan.	237.	(Taal.)	412.
ISABAL. (dorp)	331, 333.	KOFFIJ.	425.
ISTAPA. (haven van)	81, 336.	KOLLEGIE te Guatemala.	339.
ITURBIDE.		KONGRES van Panama.	
Hij zendt troepen naar Ciudad real.	48.	Men benoemt 2 afgevaardigden op hetzelfde.	92.
Hij noodigt de guatemaalse gezagvoerders uit om zich met Mexico te vereenigen.	48.	KONGRES. (federale).	
Zijne tevredenheid met het besluit daartoe.	49.	Installatie van het eerste onder gunstige voorteekenen.	87.
Zijn dood wordt te S. Salvador gevierd.	127.	Dezelfde voornaamste dekreten.	90.
IZALCO. (vulkaan)	371.	Bekrachtiging der constitutie.	92.
J.		Hetzelve verkiest een president der republiek.	97.
JAN. (rivier St.)	25, 375.	Hetzelve sluit zijne zittingen.	100.
(Haven van St.)	376.	Dat van 1826.	106.
(Id. in 't Zouden)	378.	Het wordt geïnstalleerd.	9.
JOSE. (stad SAN)	400.	Zijne voornaamste dekreten.	119.
K.		Hetzelve sluit zijne zittingen	4.
KAAIMANNEN.	380.	Aanmerkingen over hetzelfde.	5.
KANAAL ter vereeniging der twee zeeën.	91, 374.	Onderscheidene leden hadden hetzelfde verlaten.	111.
KARREN.	390.	De guatemaalse leden maakten er de meerderheid uit.	5.
KATOEN.	424.	De senaat roept hetzelfde tot buitengewone zittingen op.	112.
KATSCHIKEL (koningrijk) door Alvarado aangevallen.	10.	De voorbereidende junta verklaart het dekreet van 10 Oct. niet te erkennen.	164.
KERKEN.	339.	Hetzelve wordt te Aguschapa bijeengeroepen door den chef van Salvador.	173.
KICAB. koning van Kitsché.		Doch zonder gevolg.	176.
Hij heeft staatkundige betrekkingen met Montezuma.	24.	Dezelfde herstelt in 1829	266.
		Het	

Het verklaart zijne zittingen buitengewoon. Blz. 267.
 Hetzelve sluit zijne zittingen. 286.
 Aanmerkingen. 287.
 Dat van 1839. 319.
KONGRES (buitengewoon) door den president te Cojutepeque bijeengeroepen. 160.
 Hetzelve heeft geen plaats. 175.
KOOPHANDEL met Spanje. 106.
 " 250.
 Dezelve wordt verboden. 231.
 Op nieuw vergund. 313.
KOREN-EILAND. 394.
KRIJGSMAGT. 448.
KROONING der moakietsche koningen te Belize. 391.

L.

LANDHOEVEN. 403, 425.
LAS CASAS. (BARTHOLOMEUS)
 Hij onderwerpt Verapaz door de godsdienst. 18.
LEENINGEN. (gedwongen)
 Strengheid bij derzelver heffing. 224.
LEENINGEN.
 Die met Barclay en Comp. gesloten. 83.
 Twee Staten willen er eené doen. 100.
 Twist deswege. 101.
 Op rekening der eerstgemelde betaalde gelden. 150.
LEGER.
 Van koning Tecum Umam. 6.

Van Arce. Blz. 186, 190.
 Het salvadorsche. 193.
 Dat door Perks op de been gebragt. 206.
 Dat van Morazan. 246, 256.
LEMPA, (rivier) 367.
LEMPIRA. (dappere en magtige cacique) 23.
LEON. (stad)
 Hare stichting. 25.
 Men wijfelt er ten aanzien der onafhankelijkheid. 45.
 Men roept er de vereeniging met Mexico nit. 45.
 Onlusten aldaar. 129.
 Gruwelen die er plaats hebben. 150.

LEVENS MIDDELEN te Guatemala. 344.
 In Nicaragua. 388.
LIBERALEN. 148.
 Zij verkrijgen de meerderheid in het kongres en in de wetgevende vergadering van Guatemala. 206.
 Die van Leqa. 159.
LIBERTAD. (haven van) 368.
LUCHTSTREKEN. (verscheidenheid van)
 Van Guatemala. 325.
 " Salvador. 364.
 " Nicaragua. 374.

M.

MAGT. (gewapens) 448.
MAHONHOUT. 397.
MATS of turksche tarwe. 329.
MALACATUN. (gevecht van) 170.

MANS.

MAMS. (natie)	Blz. 12.	Hij beveelt te S. Anna	Blz. 198.
Hare hardnekkige verdediging.		Hij wordt te Chalchapa ver-	
Hare onderwerping.	13.	slagen.	212.
MANAGUA. (stad)	386.	Dominguez doet hem dood schiet-	
Hoofdkwartier van de partij der		ten.	215.
blanken in den Staat Nica-		METAGALPA. (dorp)	388.
ragua.	138.	METAPA. (stad)	578.
Men slaat er een' aantal af.		MEXICANOS. (dorp)	
Het dekreet van 10 Oct. wordt		Filizola neemt hetzelfde.	52.
er afgekeerd.	175.	Arzu vestigt er zijn hoofdkwar-	
Men onderwerpt er zich aan de		tier.	212.
nietwe gezagvoerders.	307.	Zijne krijgsmagt wordt te bele-	
(Meer van)	379, 381.	gerd.	219.
MASAYA. (meer)	581.	En capituleert.	225.
(Stad.)	585.	MICHATOYAT. (rivier)	336.
(Vulkaan.)	586.	MICO. (berg)	334.
MATINA. (haven van)	400.	MIRREN.	428.
MAZATENANGO. (dorp)	359.	MIGUEL. (stad SAN)	570.
MELINGO. (gevecht van)	185.	(Vulkaan)	
MERCHER, kapitein en eigenaar		MIGUELITO. (gevecht van	
van de brik Boyer.	295.	SAN)	241.
Hij komt te Guatemala eene		MILLA. (luitenant-kolonel)	
schadeloosstelling eischen.		Zijn voorspoed in Honduras.	
	297.		186, 194.
Maar verkrijgt niets wezenlijks.		Zijn ongeval.	195.
	298.	MINISTERS van de Vereenigde	
MEREN.		Staten en van Columbia.	116.
Van Peten.	330.	MISCO. (dorp)	239.
» Amatitan.	»	Bloedbad aldaar.	240.
» Atitan.	»	MISDADEN. (staatkundige)	184,
Golfo dulce.	331.		215.
Van Cogutepeque.	366.	MOLINA. (PEDRO)	
» Guiza.	367.	Hij is lid van de uitvoerende	
» Nicaragua.	378.	magt.	59.
» Managua.	379, 381.	Hij bedankt.	65.
» Masaya.	381.	Wordt minister in Colombia.	85.
» Apoyo.	382.	En daarna op het kongres van Pa-	
» Sta. Barbara.	396.	nama.	92.
MERINO. (RAPAEL), bevel-		Hij komt terug en blijft te S.	
hebber over de salvadorsche		Salvador.	175.
krijgsmagt.	193.	Hij wordt verklaard den dank	
Zijn euveldmoed.	»	des vaderlands te hebben ver-	
		dienend.	

diend. Bladz. 286
 Wordt minister van staat. 309.
 En daarna chef van Guatemala.

 Hij wordt afgezet. 310.
MOMBACHO. (volkaan) 386.
MONNIKEN.
 Zij worden uit de republiek
 gezonden. 271
 Plundering hunner kloosters.
 274
 Hunne landgoederen worden
 verhuurd. 275
 Hunne orden afgeschaft. 276,
 308.
MONOTOMBO. (volkaan) 379.
MONTEPIO te S. Salvador. 369.
MONTEZUMA, keizer van Mexi-
 co.
 Hij onderhield staatkundige be-
 trekkingen met de aloude ko-
 ningen van het land van Gua-
 temala. 2.
MONTUFAR, (MANUEL) mi-
 nister van oorlog. 65.
MOORDEN te Guatemala. 340.
MORAZAN. (FRANCISCO) 194
 Hij verlaat Dominguez bij Gual-
 cho. 218.
 Maakt zich gereed tot een in-
 val in Guatemala. 235
 Verschijnt vóór de hoofdstad 237.
 Zijn leger trekt naar Antigua 241.
 Doch komt terug. 242.
 Vrede-ondershandelingen met
 hem. 245.
 Hij doet een aanval op Guate-
 mala. 249
 Zijne intrek. 256.
 Hij doet vele lieden gevangen

nemen. Blz. 259.
 Vernietigt de capitalatie.
 Doet de gevangenen naar Son-
 sonate zenden. 268.
 Zijn onmin met den aartsbis-
 chop. 269.
 Hij zendt denzelven en de mon-
 niken uit de republiek. 271.
 Hij wordt verklaard den dank
 des vaderlands te hebben ver-
 diend. 286.
 Hij verliest zijn gezag. 289.
 Zijn vertrek uit de hoofdstad

 Dempt de onlusten van Olan-
 cho. 304.
 Wordt tot president der repu-
 bliek verkozen en geïnstal-
 leerd. 311.
MOSQUITO. (Indiaansche natie)
 390, 391.
 De Engelschen hebben etablis-
 sementen op deze kust gehad.
 391.
MOTAGUA (rivier) 384.
MULATTEN.
 Hun fysieke en morele toe-
 stand. 29, 32, 391, 403.
MUNT te Guatemala. 342, 419.
MIJNEN van Honduras. 395.
 Van Salvador. 373.
 " Costarica. 401.
 In het algemeen 418.

N.

NACO. (onlusten te) 23
NICARAGUA.
 Ontdekking en in bezitting
 des lands. 24.
 Afgevaardigden van daar komen
 op

op de constituerende vergadering.	Blz. 75.	ONDANKBAARHEID. (v. Blz. 21.
Startkundige (toestand van dien Staat.	127 enz., 304.	ONDERHANDELINGEN. (vredes-) 187, 196.
Krijgsondernemingen derwaarts.	132, 284.	Te Jutiapa. 206.
De laatste vertrekt, doch versmelt.	285.	Zij blijven zonder gevolg. 211.
Beschrijving van den Staat.	388.	Te Requivil. 216.
NICARAGUA. (meer)	378.	Het traktaat wordt door die van Salvador niet bekrachtigd.
(Stad)	385.	 217.
NIJVERHEID. (takken van)		Te Aguachapa. 219.
Verval der fabrieken. 41, 53, 354, 355, 412.		Zij blijven al mede vruchteloos. 222.
Aanmerkingen.	"	Onder bemiddeling der mexicaansche generaals. 238.
NIMAQUICHÉ, aloude veroveraar van Guatemala.	2.	Onder die van den generaal Ver-veer. 244.
Hij vestigt drie Staten.	3.	Blijven insgelijks zonder vrucht. 248.
O.		ONDERNEMINGEN. (krijgs-)
OCOS. (Haven van)	537.	Van Guatemala naar S. Salvador in 1822. 50.
OLANCHO. (Onlusten te)	303.	Van Filizola naar S. Salvador in 1822. 51.
Door Morazan gedempt.	304.	Van S. Salvador naar Guatemala in 1823. 64.
Departement van Honduras.	394.	Van S. Salvador naar Guatemala in 1827. 177.
OLIJVEN.	105.	Van Guatemala naar S. Salvador in 1827. 186.
OMÉTEPE. (eiland)	379	Van Guatemala naar S. Salvador in 1828. 212.
(vulkaan.)	379, 381	Der benden van S. Salvador en Honduras naar Guatemala in 1829. 237.
OMOA. (haven)	337.	ONDERWIJS. (wederkeerig) 232.
ONAFHANKELIJKHEID.		(openbaar) 341.
Eerste kenteekenen.	55.	(eerste) 107, 341.
Zij wordt uitgeroepen.	56.	ONGODSDIENSTIGHEID. 415.
Was een gevolg van die der andere republieken.	57.	OORLOGEN (wijze van) bij de oude bewoners. 5.
Aanmerkingen.	"	OORSPRONG (verschil van) der oude bewoners des lands.
Hare vruchten.	41, 52.	
Zij wordt op nieuw vastgesteld.	56	
En door Mexico erkend.	54, 86.	
Zoo wel als door Columbia en de Vereenigde Staten.	92.	

OPSOHUDDING in 1821. Blz. 44.
 OPSTANDEN. 15, 16, 18, 20,
 27, 61, 141.
 ORDONES (CLETO), boesardi-
 ge molet. 151.
 Hij wordt gevangen naar Gua-
 temala gesonden. 133.
 Hij ontveegt en herneemt het
 gezag te Leon. 139, 195.
 OESSEN. 390.
 OUDHEDEN. 451.

P.

PACAYA. (volkaan) 347.
 PACHECO. 239.
 Zijn voorspoed te Misco. 240.
 Hij voert bevel over eene nieu-
 we onderoeming. 241.
 Maar wordt geslagen. 242.
 PALENQUE. (bouwvallen van)
 451.
 PAREL- en PAARLEMOER-
 VISSCHERIJ. 389.
 PARTIJEN te Guatemala. 148.
 PAUS.
 Het bestuur van Salvador be-
 handelt hem uit de hoogte. 120.
 Zijne brieven betrekkelijk het
 salvadorsche bisdom. 126.
 PEDRO ZULA. (SAN)
 Stichting van dit dorp. 23.
 PEPPER. 396.
 PERKS. (kolonel) 151.
 Zijne karakterschets. 152.
 Hij vertrekt. 153.
 Komt terug. 203.
 Treedt in dienst. 204.
 Zijn togt naar Chiquimula. 205.
 Wordt opperbevelhebber. 205.
 Zijn ijver. 205.
 Zijne ijdelheid. 205.

De officieren spannen tegen hem
 zamen. Blz. 207.
 Hij verlaat het leger en komt te
 Guatemala terug. 208.
 Hij wordt verhannen. 210.
 Hij komt weder in de omstre-
 ken van Omoea. 211.
 En wordt vermoord. 211.
 PETÉN. (verovering van het dis-
 trict) 19.
 (meer en kasteel van) 19, 530.
 PIPILEN.
 Onderwerping van die natie. 15.
 PIRSON, bevelhebber der Gua-
 temala'sche benden tegen den
 president. 167.
 Zijne gewelddadigheden te Que-
 zaltenango. 168, 170.
 Zijn aanvankelijke voorspoed.
 169.
 Hij wordt te Malacatan versla-
 gen. 170.
 Hij ontvingt in het Mexicaan-
 sche. 171.
 Komt terug. 184.
 En wordt doodgeschoten. 184.
 PLANTENRIJK. 419.
 POKKEN. (kinder-) 292.
 POLITIE. (hooge) 233.
 POLOCHIC. (rivier) 331.
 PORTOCARRERO, door Alva-
 rado tot luitenant-gouverneur
 benoemd. 14.
 Hij trekt tegen twee opgestane
 koningen en maakt hen ge-
 vangen. 15.
 POSTERIJEN. 441.
 POYAIS, Indianen. 390.
 PRADO, vice-chef van Salvador.
 173.
 Zijn gezag eindigt. 236.
 Corneju vervangt hem. 236.
 Hij

Hij wordt door het kongres ver-
klard den dank des vaderlands
te hebben verdiend. Blz. 286.
Hij wordt tot vice-president der
republiek verkozen. 311.
PRIESTERS die weigeren den
eet te doen. 57.
PROVIDENCE (eiland) 594.
PUERTO CAYALLOS, (oor-
sprong van dien naam.) 21.
PULQUE, (drank) 420.
PUNTA DE ARENAS, (haven)
399

Q.

QUEZAL, (vogel) 428.
QUEZALTENANGO.
(Koning Tecum Umam legt
zich in de vlakte van) 6.
Bezetting der stad door de Span-
jaarden. 7.
Eene krijgsmacht komt van daar
ter hulpe der hoofdstad. 68.
Karakter der inboorlingen. 168.
Zij brengen den vice-chef Flo-
res om. 169.
Geweldensnarren van Pirson al-
daar. 170.
Tegst tegen die stad. 242.
Ligging derzelve. 365.
(Vulkaan van) 566.
QUEZALTENANGO en SOCO-
MUSCO.
Departement van den Staat
Guatemala. 325

R.

RAOÛL.
Zijne aankomst. 157.
Zijne karakterschets. "
Onzinnigheid te zijner oorsake

tuschen den presidenten het
kongres. Blz. 155.
Zijn voor den president helee-
digende brief. 154.
Hij wordt gevangen genomen
en naar het kasteel van Omoa
gevoerd. 156.
Hij komt te S. Salvador. 176.
Hij vergezelt de onderneming
tegen Guatemala. 179.
Verkrijgt het bevel over de
salvadorsche krijgsmacht. 181.
Maar verliest hetzelfde. "
De chef van Guatemala ver-
klaart hem vogelvrij. 182.
Hij komt te Guatemala terug.
181.
Hij maakt er het plan der ver-
dedigingswerken. 189.
Wordt chef van den staf van
Morazan. 245.
Zijne wreede afkondiging. 258.
Zijn gedrag ten aanzien der
staatsgevangenen. 269.
Hij verwijderd zich. 269.
REALEJO, (haven van) 382.
REGTEN, (Handel-) 110, 440,
443.
REGTSMIDDELEN. 427.
REISWEG van Isabal naar Gua-
temala. 335.
REIZEN, (wijze van) 416.
RIO COLORADO, (rivier) 375.
RIO DULCE, (id.) 382.
RIVAS, bevalhebber over de sal-
vadorsche onderneming naar
Guatemala. 65.
Hij trekt binnen de hoofd-
stad. 68.
Zijne briefwisseling met het ke-
stuur. 65, 70.
Hij vertrekt. (73.

RIVIEREN.

Poloehic.	Biz. 531.
Rio dulce.	552.
Motagua.	534.
Michatoyat.	556.
Esclavos.	"
Lempa.	567.
S. Jan.	575.
S. Carlos.	"
Serapiqui.	"
Rio Colorado.	"
Tepitapa.	580.
Ulua.	596.
Chamalecon.	"
Limones.	"
Leau.	"
Platanos.	"
Cholinteca.	598.
ROATAN. (eiland)	"
SAIZOENEN.	438.

S.

SACATECOLUCA. (dorp)	571.
SACATEPEQUES en CHIMAL-	
TENANGO, departement van	
Guatemala.	525.
SAGET.	
Hij verlaat de dienst der fede-	
ratie en treedt in die van den	
Staat Guatemala.	167.
En daarna in die van Salvador.	177.
Hij herschept er het leger.	181.
De chef van Guatemala verklaart	
hem vogelvrij.	182.
Hij komt te Guatemala.	218.
SALAMA. (stad)	561.
SALVADOR. (provincie)	
Alvarado onderwerpt haar.	11.
"	17
(Staat.)	565.

Gedrag van het bestuur jegens	
een' consul.	Biz. 117.
SALVADOR. (stad St.)	568.
Men weifelt er ten aanzien der	
onafhankelijkheid.	45.
Men verzet er zich tegen de ver-	
eeniging met Mexico en slaat	
eene guatemaalse krigs-	
magt terug.	50.
Filizola trekt tegen haar op en	
neemt haar.	51.
Plan tot vereeniging met Noord-	
Amerika.	52.
Gramschap tegen Guatemala.	74.
De stad wordt door de Guate-	
malers belegerd.	212.
Maar deze moeten capituleren.	
"	223.
Geest die er heerscht en staat-	
kundige toestand.	115, 267,
"	201, 299.
Onderscheidene maatregelen-	
Men weigert er gehoorzaamheid	
aan het kongres.	165, 283.
(Vulkaan van)	569.
SARABIA, (MIGUEL) Inten-	
dant te Leon.	129.
SARSEPARILLA.	596, 597.
SCHAARSCHHEID der geld-	
middelen.	53, 71, 84, 104, 289.
SCHAPEN.	359.
SCHATKIST. (leegte der)	53,
"	84, 289.
SCHATTING der Indianen.	53,
"	439.
SCHILDPAD-SCHEL.	591.
SCHOUWBURG te Guatemala.	
"	345.
Te Quetzaltenango.	558.
SCHULD. (openbare)	448.
SEGOVIA. (nieuw)	588.
Is bondgenoot van Managua.	507.
SE-	

SERVAAT.

Dezelfde bevoegdheden. Blz. 82.

" ontbinding. 157.

Hij komt op nieuw bijeen. 276.

De geest die er in het algemeen heerschte. "

SERRAPIQUI (rivier) 375.**SERVILEN**. Zamenstelling dezer partij. 148.**SINACAM**, koning der Katsikela. 10.

Hij onderwerpt zich aan Alvarado. 429.

SLANGEN. 429.**SLAVEN** van Belize ontvlugt. 113.

Zij worden door het bestuur der kolonie te vergeefs opgedischt. "

Voorbeeld van trouw in hen. 455.

Hun lot te Belize. 460.

Van de predikheren. 81, 363.

SIOEPEN. 335, 384, 468.**SLOT** van het geschiedkundige gedeelte. 513.**SOCONUSCO** (district)

Alvarado onderwerpt hetzelfde. 5.

Mexico en Guatemala maken beïde aanspraak op hetzelfde. 87.

SOLOLA en **SUTSHITEPEQUES**; departement van Guatemala. 325.**SOLOLA**, hoofdplaats. 338.**SONSONATE** (stad) 371.**SPRINKHAAN** (zonderlinge) 429.**SPELONK**. 431.**STAATKUNDE** van Spanje (verkeerde) 39.**STIERENGVECHTEN**.

(schoonburg voor de) 342.

STRAFOPFENINGEN.

Die van den moordenaar des britschen consuls. Blz. 202.

(Staatkundige) 62, 132, 184, 215, 305.

SUIKER. 372, 373, 399, 400, 425.**SUTSHITEPEQUES** (district)

Alvarado onderwerpt hetzelfde. 6.

Voornaamste cacao o rd. 359.

Heillooze invloed der geestelijkheid aldaar. 420.

T.**TABAK**. 424.

Plaatsen waar zij verbouwd wordt:

In Salvador. 370.

In Honduras. 396.

In Costarica. 400.

Beheer over dezelfde. 424.

Opbrengst. 441.

TALEN. 3, 412.**TARWE**.

Plaatsen waar zij voornamelijk verbouwd wordt. 358.

Bijzonderheden van dezen tak van landbouw. "

TECPANGUATEMALA (dorp)

10.

TECUM UMAM, koning van Kitsché. 6.

Hij verweert zich tegen Alvarado. "

Hij sneuvelt. 8.

TEGUCIGALPA, departement van Honduras. 394.

(Stad.) 398.

TEPITAPA (rivier) 300.**TERRELONGE**. 218.

Hij treedt in dienst van Salvador. "

Zijn voorspoed. 219.

Hij verslaat Dominguez. 237.

En Pacheco. 241.

THURN,

THURN, vice-consul van Chili.

Bk. 294.

Zijn wedervaren met het salvadozeche bestuur, enz.

Hij wordt te Guatemala in hechtenis genomen.

296.

En levert een protest daartegen in.

297.

Hij vertrekt naar S. Salvador.

297.

Van waar hij uit de republiek ontkomt.

298.

TIENDEN.

390, 433.

Het bestuur van Salvador be-
meestert dezelve.

121.

TITELS. (aanschaffing van)

59

TOESTAND. (physieke, morele
en staatkundige) der inwoners.

29, 40, 52, 103, 401.

TOTONICOPAN. (stad)

364

(departement.)

525.

TRAKTAAT met Columbia.

92.

Met de Vereenigde Staten.

2

TRIUMFODELA CRUZ. (stichting van)

42

TROUWeloosheid eens indianschen konings.

8.

TRUXILLO.

396

Dezelve stichting.

22

Beschrijving.

396.

TUITSHA, drank der Indianen

30, 406.

TWIST tusschen het kongres en
den senaat.

100.

En den president.

149.

U.

UITVORRENDE MAGT be-
noemd en geïnstalleerd.

59

UNIVERSITEIT van Guatemala.

341.

URRUTIA (CARLOS), president.

55.

USPANTAN.

De Spanjaarden slagen niet in
eene onderneming tegen die
stad.

16.

Maar eindelijk nemen zij haar
bij storm.

17.

USULUTAN. (dorp)

371.

V.

VALLE (JOSÉ DEL), lid der
uitvoerende magt.

56.

Redevoeringen.

85, 88.

Hij mist het presidentschap.

97.

Zijne karakterschets en loop-
baan.

95.

Hij bedankt voor het vice-pre-
sidentschap.

99.

Zijn rapport over de staatsge-
vangen.

279.

VALLEI van Antigua.

348, 351.

VANILLE.

329, 396.

VEE.

427.

VEEHANDEL.

344.

VEILIGHEID. (openbare)

279.

Te Guatemala aangerand.

293.

VERAPAZ. Schoone verovering

van hetzelfde door den monnik

Las Casas.

12.

Beschrijving van het land.

360.

VERAPAZ en PETÉN.

Departement van den Staat Gua-

temala.

325.

Beschrijving des lands.

360.

VERDEDIGING. (hardnekkige)

8, 12, 15.

VEREENIGING met Mexico.

Te Leon en Comayagua uitge-

roepen.

45.

Partijen voor en tegen.

45.

Zij

Zij komt tot stand. Blz. 49, 52.	Zij dekreteert hare vernieuwing.
S. Salvador verzet zich tegen	Blz. 263.
dezelve. 50.	Haar dekreet van amnestie. 264.
Zij eindigt. 54.	Bijeenkomst der nieuwe. 308.
VERGADERING. (constituerende)	Hare samenstelling.
Zij komt bijeen. 55.	Zij vervolgt den chef van den
Roopt de volstrekte onafhankelijkheid nit. 56.	Staat. 309.
Neeemt onderscheidene fundamentele dekreten. 57.	VERGADERING (wetgevende)
Zij wordt door het krijgsvolk aangevallen. 61.	van Salvador.
Lijst van hare voornaamste dekreten. 79.	Zij neemt onderscheidene zondelingde dekreten. 116.
Zij neemt de constitutie aan. 81.	Twedragt tusschen haaren den vice-chef. 236.
Dekreteert de leening. 83.	Zij miskent het gezag van het kongres. 283.
Sluit hare zittingen.	VERSLAPPING van zedelijke en godsdienstige banden. 104, 126.
Wanterkingen.	VERVEER (de generaal)
VERGADERING (wetgevende)	Gezonden door den koning der Nederlanden. 244.
van Nicaragua. 135.	Vredesonderhandelingen onder zijne bemiddeling. 245.
Hare twisten met den vice-chef. 136.	VERWSTOF. (fraaije) 389.
Oestuinige zittingen.	VICENTE. (SAN) (stad) 369.
Zij verhuist naar Granada. 137.	(volkaan) 370.
En daarna naar Managua. 138.	VIEJO. (dorp) 387.
VERGADERING (wetgevende)	VILLA VIEJA. (dorp) 400.
van Guatemala. 142.	VOLKANEN.
Hare willekeur. 143.	Van Atitan. 331.
Konige hare dekreten. 244.	„ Pacaya. 347.
Hare vijandige maatregelen tegen den president. 155.	Twee van Antigua. 348.
Zij vertrekt naar S. Martin. 159.	Van Quezaltenango. 356.
Daarna naar Quezaltenango. 167.	„ S. Salvador. 369.
Hare onthinding. 170.	„ S. Vicente. 370.
Hare geheele vernieuwing. 171.	„ S. Miguel.
Zij zet den president af. 209.	„ Ixalca. 371.
Zij besluit tot de afscheiding van den Staat Guatemala van de federatie. 214.	„ Monotomba. 379.
De oude komt op nieuw bijeen. 262.	„ Membacho. 385.
	„ Masaya. 386.
	„ Vieja. 387.
	VOLKSSOUVEREINITEIT. 47.
	57, 162.
	VREEM-

VREEMDELINGEN. (maat tegen de) . . . Blz. 225.

W.

WANHOOP. (grootsdaad van) 20.

WANORDE. (maatschappelijke) 47.

WATERVALLEN. 536, 357.

WATERWERKEN te Guatemala. 343.

WEGEN. 418.

Derzelver veiligheid. 416.

WILLEMSA. 416.

Te S. Salvador. 115, 189.

Te Guatemala. 143, 160.

In Nicaragua. 133, 134, 135, 139.

WOL. 359.

Y.

YORO, departement van Honduras. 394.

IJVERZUCHT der Centraal-

Amerikanen en Mexicanen op

de Engelschen. 448.

Z.

ZACAPA. (dorp) 355.

ZACHIN. (dier) 436.

ZAMENZWERING (gewaande) 268.

ZEBADUA, minister te Londen. 105.

Onregelmatigheid van zijne be-

noeming. 9.

ZEEGEVECHT tusschen twee

spaansche bevelhebbers. 22.

ZEE-KALVEN, of MANATIS. 450.

ZELFZAAMHEDEN. 431.

ZENDELINGEN.

Hunne lijdzzaamheid en volhan-

ding. 19, 27.

ZIEKTEN. 293, 427, 437.

ZUTIGILS. (koningrijk der) 11.

Deszelfs onderwerping. 11.

ZWAVEL. 426.

ZWIJNEN, (wilde) 532.

ZINSTORENDE DRUKFEILLEN.

Blz. 41, regel 13, staat <i>werkelijk</i> ,	leest <i>merkelyk</i> .
» 179, » 2, » <i>vier of mylen</i> ,	» <i>drie of vier mylen</i> .
» 183, » 13, » <i>hem</i> ,	» <i>hem</i> .
» 184, » 17, » <i>regt</i> ,	» <i>regte</i> .
» 252, » 23, » <i>onderwerp</i>	» <i>ontwerp</i> .
» 254, » 20, » <i>mede</i>	» <i>van</i> .
» 351, » 14, » <i>lichtverschynsel</i> ,	» <i>hemel-lichaam</i> .
» 389, » 16, » <i>daalder</i> .	» <i>ryksdaalder</i> .

